

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

ด้วยกิจกรรม 3 ประสาน

ผู้วิจัย

นายประภัทร์	กุดหอม	รองผู้อำนวยการ
นางสาววารุณี	หงษ์ภู	ตำแหน่ง ครู
นางระยั่ม	อ่อนสุระทุม	ตำแหน่ง ครู

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	สมมติฐานของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	คุณธรรมจริยธรรม	11
	ความหมายของคุณธรรม	11
	ความหมายของจริยธรรม	13
	การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา	23
	การวัดจริยธรรม	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	30
	ความรับผิดชอบ	35
	ความหมายของความรับผิดชอบ	35
	การปลูกฝังความรับผิดชอบ	36
	การวัดความรับผิดชอบ	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	39
	ไฝ่เรียนรู้	42
	ความหมายของไฝ่เรียนรู้	42
	ลักษณะของผู้มีความไฝ่เรียนรู้	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวัดความใฝ่เรียนรู้	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับใฝ่เรียนรู้	47
กตัญญู	53
ความหมายของความกตัญญู	53
ลักษณะของคนมีความกตัญญู	55
การวัดความกตัญญู	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความกตัญญู	57
ชื่อเสียงสุจริต	59
ความหมายของความชื่อเสียงสุจริต	59
ความสำคัญของชื่อเสียงสุจริต	59
การวัดความชื่อเสียงสุจริต	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความชื่อเสียงสุจริต	61
จิตอาสา	64
ความหมายของคำว่าจิตอาสา	64
ลักษณะพฤติกรรมจิตอาสา	68
การวัดพฤติกรรมจิตอาสา	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจิตอาสา	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
แบบแผนการวิจัย	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล	91
การวิเคราะห์ข้อมูล	91
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	91
บรรณานุกรม	94

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	105
ภาคผนวก ข คู่มือการจัดกิจกรรม 3 ประสาน	107
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล.....	241

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

พระราชดำรัสองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการกาลที่ 9 ที่ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า เหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและพฤติกรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดว่าจะต้องพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล โดยมีนโยบายว่าปลูกฝังและเสริมสร้าง คีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นเสมือนเครื่องหลอมที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทางด้านพุทธิปัญญาจะต้องกระทำควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเติมเต็มศักยภาพผู้เรียนในด้านทักษะปฏิบัติที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับสังคม ผู้เรียนจึงควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่สอดคล้องเหมาะสมในแต่ละบริบท ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม สามารถตอบสนองสังคมได้โดยการสร้างเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและสังคม สามารถควบคุมดูแลตนเอง และสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โรงเรียนเองสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และนักเรียนประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดี (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, 2544 หน้า 8) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่สามารถฝึกได้ สามารถใช้สมองอันล้ำเลิศเป็น

ผู้ที่ ู้ดี ู้ชั่ว สามารถคิดวิเคราะห์ประเมินค่าและกำหนดทางเลือกได้ (วีณา ประชากุล, 2549 หน้า 1)

สภาพปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม เป็นผลเนื่องมาจากคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน พบว่านักเรียนบางส่วนขาดความมีระเบียบวินัย เข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาศของโรงเรียนและห้องเรียนไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งงานตามกำหนด ไม่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งของเครื่องใช้ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีการเสียสละ และไม่มีสัมมาคารวะ ซึ่งกล่าวมานี้ เป็นปัญหาของสร้างเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่ขาดความชัดเจนของแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ หน้าที่ของโรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีความชัดเจน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน คุณธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดและจิตใจที่ถูกต้องดีงามของคน มีลักษณะเป็นนามธรรม ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจรับรู้พฤติกรรมเดียวกัน หรือแตกต่างกัน ซึ่งบางคนเห็นว่ายอมรับได้ บางคนอาจเห็นว่าเป็นปัญหา

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาถือเป็นกลุ่มเยาวชนที่กำลังเติบโต เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ ควรได้รับการพัฒนาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เพราะฉะนั้นสถานศึกษาต้องเป็นองค์กรสำคัญในการพัฒนา สร้างเครื่องมือในการพัฒนา ตลอดจนรับผิดชอบผลของการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสภาพปัญหาข้างต้นโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ตระหนักในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ ซึ่งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรม 3 ประสานเป็นกิจกรรมหนึ่งในการพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมของสังคม และสอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และใช้หลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยพัฒนาคุณธรรมด้วยกิจกรรม 3 ประสาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรม 3 ประสาน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม
2. เพื่อศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม หลังการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
6. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน

สมมติฐานการวิจัย

1. กิจกรรม 3 ประสานมีคุณภาพตามเกณฑ์ของดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป
2. เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสานอยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสานสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
4. พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสานอยู่ในระดับมากขึ้นไป
5. พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมหลังการใช้กิจกรรม 3 ประสานสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรม 3 ประสาน
6. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสานอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 54 ห้องเรียน จำนวน 1,847 คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากฝ่ายทะเบียนและวัดผลโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมาห้องเรียนละ 6 คน จาก 33 ห้องเรียน จำนวน 198 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาห้องเรียนละ 6 คน จาก 21 ห้องเรียน จำนวน 126 คน รวมนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการพัฒนากิจกรรม 3 ประสานที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง

3.1.2 เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร

3.1.3 ส่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการ

คุณธรรม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม ครอบคลุมอัตลักษณ์ 5 ด้าน ได้แก่

1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู 4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะ

3.2.2 พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม ครอบคลุมคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู 4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะ

3.2.3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2561 ใช้เวลาในการทดลอง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วัดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนก่อนทดลอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์
2. จัดกิจกรรม 3 ประสาน ใช้เวลา 4 เดือน
3. วัดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังทดลอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์
4. วัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน ใช้

เวลา 1 วัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมเพื่อกำหนดแนวทางเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

เพื่อดำเนินการวิจัยให้ได้ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ โดยเริ่มต้นจากคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง 2) เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร 3) ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่ง ห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม ในคู่มือทั้ง 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือ 2) คำแนะนำในการใช้คู่มือ 3) วัตถุประสงค์ 4) ประโยชน์ 5) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 6) วิธีวัดประเมินผลกิจกรรม การพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวโคลเบอร์ก (1964, pp. 197-198) ซึ่งปรับปรุงจากแนวทฤษฎีของพีอาเจต์ โดยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำที่คนอื่นเห็นว่าดี ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามค่านิยมสัญญา ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือกิจกรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยนำแนวคิดเหล่านั้นมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

กิจกรรม 3 ประสาน

เป็นคู่มือการจัดกิจกรรมที่คณะวิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง
2. กิจกรรมเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร
3. กิจกรรมสั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม

ตัวแปรตาม

คุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

1. เหตุผลทางคุณธรรมจริยธรรมตามทฤษฎี

จริยธรรมของโคลเบิร์ต (Lawrence Kohlberg)

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล

ขั้นที่ 3 หลักการทำ ตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ 4 หลักการทำ ตามหน้าที่ทางสังคม

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

ซึ่งครอบคลุมคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5 ด้าน

ประกอบด้วย 1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู

4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะ

2. พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่

1) รับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1.1 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม

1.2 มีความตรงต่อเวลา 1.3 มีวินัยในตนเอง

1.4 เคารพกฎระเบียบ 1.5 กล้าเผชิญต่อความจริง

2) ใฝ่เรียนรู้ พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

2.1 ความกระตือรือร้น

2.2 กล้าแสดงความคิดเห็น

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม 3 ประสาน

2.3 มีนิสัยรักการอ่าน

2.4 ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่เสมอ

2.5 สนใจติดตามข่าวสารที่เป็นประโยชน์เสมอ

3) กตัญญู พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

3.1 ลำนึกในบุญคุณ รู้คุณของบุคคลมีต่อตัวเรา

3.2 ตอบแทนบุญคุณด้วยความเต็มใจ

3.4 การแสดงออกเพื่อตอบแทนบุญคุณของคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีต่อตัวเรา

4) ซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

4.1 ไม่สับปลับกลีบกลอก 4.2 พูดความจริง

4.3 ไม่คดโกงและไม่หลอกหลวง

4.4 มีความประพฤติตรงไม่เอินเอียง

4.5 ความเกรงกลัวและละอายต่อการทำชั่ว

5) จิตอาสา พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

5.1 ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

5.2 มีความสมัครใจพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

5.3 มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

5.4 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

5.5 เอาใจใส่ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้คู่มือกิจกรรม 3 ประสาน ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ของดัชนีประสิทธิผล
2. นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น
3. เป็นแนวทางให้สถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรม 3 ประสาน หมายถึง กิจกรรมที่ใช้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมที่ 2 เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร และกิจกรรมที่ 3 สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมที่หน้าเสาธง ระหว่างเวลา 07.55-08.30 น. ประกอบด้วยกิจกรรม 10 กิจกรรมย่อย ดังนี้

- 1) กิจกรรมตรวจเช็คชื่อหน้าเสาธง
- 2) กิจกรรมนั่งสมาธิหรือการทำสมาธิ
- 3) กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ
- 4) กิจกรรมฟังอบรม/แจ้งข่าวสารจากครูเวรประจำวัน/ผู้อำนวยการ
- 5) กิจกรรมเคารพธงชาติ
- 6) กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระแปลภาษาบาลี
- 7) กิจกรรมภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
- 8) กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต
- 9) กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์
- 10) กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย

1.2 เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร หมายถึง การอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เน้นการปฏิบัติ และเน้นผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ

1.3 สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม หมายถึง กระบวนการแก้ปัญหาในห้องเรียนโดยนักเรียนในห้องระดมสมอง ร่วมกันปฏิบัติแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักธรรมะ และเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปแก้ปัญหาได้จริง

2. คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลายที่อยู่ภายในจิตสำนึกของบุคคลและส่งผลให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมเป็นคนดี เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบวัดคุณธรรมจริยธรรมโดยวัดคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตใจและวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่แสดงออก มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สิ่งจูงใจให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เหตุผลจูงใจนี้ จัดแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนตาม ทฤษฎีของ Kohlberg คือ ความกลัวความเจ็บและทรมาณกาย ความหวังรางวัลเป็นวัตถุประสงค์ของตอบแทนการทำ ตามกลุ่มคนใกล้ชิด การทำตามกฎเกณฑ์วัฒนธรรม และศาสนา การเคารพตนเองและผู้อื่นและยึดหลักอุดมคติสากลเพื่อส่วนรวม การวัดเหตุผลเชิง จริยธรรมนี้ วัดโดยให้ตอบแบบวัด ประกอบด้วยเรื่องราว/ สถานการณ์ทั้งหมด 10 สถานการณ์

2.2 พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่แสดงออก ถึงการมีจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม ทั้งภายในและภายนอก ตามกฎเกณฑ์ของสังคมอันก่อให้เกิด ประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ซึ่ง สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่

2.2.1 รับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักหน้าที่ และสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความมุ่งมั่นและเพียรพยายามจนงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จทันเวลา โดยประเมินจากลักษณะ ดังนี้ มีความตรงต่อเวลา มีวินัยในตนเอง เคารพกฎระเบียบ กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนดโดยไม่มี การควบคุม มีความขยันขันแข็ง และไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง

2.2.2 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ความสนใจและความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยประเมินจากลักษณะ ดังนี้ มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น มีนิสัยรักการอ่าน ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เสมอ รวมทั้งสนใจติดตามข่าวสารที่เป็นประโยชน์เสมอ

2.2.3 กตัญญู หมายถึง การสำนึกในบุญคุณ และตอบแทนด้วยความเต็มใจ โดยประเมินจากลักษณะ ดังนี้ พุดขอบคุณเมื่อได้รับประโยชน์ รู้คุณ คารวะ นบนาบด้วยความเคารพ ตอบแทนบุญคุณ

2.2.4 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริง ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยประเมินจากลักษณะ ดังนี้ ไม่ลับปลับกลับกลอก พุดความจริง ไม่คดโกงและไม่หลอกลวงความประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง มีความขยันหมั่นเพียร

2.2.5 จิตอาสา หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มองเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วรู้สึกอยากเข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลือสังคมในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็น

ปัญหา หรือเกิดความเดือดร้อน โดยรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในความรับผิดชอบ โดยประเมินจากลักษณะ ดังนี้ พร้อมลงมือปฏิบัติร่วมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่สังคมของเราร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันในสังคมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผล และ เอาใจใส่ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน หมายถึง การแสดงความรู้สึกชื่นชม หรือเห็นด้วยต่อคู่มือการกิจกรรม 3 ประสาน ในด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล วัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรม 3 ประสาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนพังโคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 23 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1,847 คน

5. ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าในการเรียนรู้มากน้อย ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.50 หรือร้อยละ 50 ขึ้นไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ด้วยกิจกรรม 3 ประสาน ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมจริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรม

1.2 ความหมายของจริยธรรม

1.3 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา

1.4 การวัดจริยธรรม

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

2. ความรับผิดชอบ

2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

2.2 การปลูกฝังความรับผิดชอบ

2.3 การวัดความรับผิดชอบ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

3. ใฝ่เรียนรู้

3.1 ความหมายของใฝ่เรียนรู้

3.2 ลักษณะของผู้มีความใฝ่เรียนรู้

3.3 การวัดความใฝ่เรียนรู้

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับใฝ่เรียนรู้

4. กตัญญู

4.1 ความหมายของความกตัญญู

4.2 ลักษณะของคนที่มีความกตัญญู

4.3 การวัดความกตัญญู

- 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความกตัญญู
- 5. ซื่อสัตย์สุจริต
 - 5.1 ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต
 - 5.2 ความสำคัญของซื่อสัตย์สุจริต
 - 5.3 การวัดความซื่อสัตย์สุจริต
 - 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต
- 6. จิตอาสา
 - 6.1 ความหมายของคำว่าจิตอาสา
 - 6.2 ลักษณะพฤติกรรมจิตอาสา
 - 6.3 การวัดพฤติกรรมจิตอาสา
 - 6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจิตอาสา

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรม

โกลินทร์ รังสิยาพันธ์ (2531, หน้า 20) กล่าวว่า คุณธรรมก่อให้เกิดคุณธรรมอื่น คือ เมื่อฝึกคุณธรรมคุณธรรมหนึ่งแล้วก็พลอยได้คุณธรรมอื่น ๆ ไปด้วย แต่ถ้าปล่อยให้เกิดกิเลสอย่างหนึ่งเกาะกุม กิเลสอีกอย่างหนึ่งก็จะตามมาด้วยเช่นกัน

สมผิว ชื่นตระกูล (2536, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่าคุณธรรม คือ การกระทำความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อน เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง

กীরติ บุญเจือ (2542, หน้า 79) ให้ความหมาย คุณธรรม (virtue) หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติดีอย่างใดอย่างหนึ่ง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 253) กล่าวว่าคุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

แสง จันทร์งาม (2542, หน้า 218) ให้ความหมาย คุณธรรม หมายถึง คุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติดี

ปราชญา กล้าผจญ (2544, หน้า 312) ให้ความหมาย คุณธรรม หมายถึง สภาวะที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ความดีงามทั้งหลาย อันเกิดจากการเป็นผู้มีธรรม มีศีลธรรมประจำใจ มีสภาวะจิตใจที่เหนียวรั้งไว้มิให้ทำชั่ว

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2544, หน้า 82) ให้ความหมาย คุณธรรม หมายถึง คุณภาพของจิตใจที่เข้าถึงความดีงามขั้นสูง ซึ่งเป็นขั้นที่อยู่เหนือสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อม เป็นคุณงามความดี ในตัวของมันเอง

สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน วาสนา วิชาการพฤษ, 2545, หน้า 2) ให้ความหมาย คุณธรรม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ดีงามที่จะส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แหมมณี (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

ลิขิต ชีรวะดิน (2548, หน้า 86) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล ศาสนาและอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคม ด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่ การกล่อมเกลาเรียนรู้โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ

วศิน อินทสระ (2549, หน้า 7) ได้กล่าวถึง คุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิตอุปนิสัยนี้ได้มาจากความพยายาม และความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ประภาศรี สีหอำไพ (2550, หน้า 7) หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรู้สึกของ ชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดี ภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี การกระทำที่ดีย่อมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่ การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่าง ๆ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554, หน้า 51) พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์(ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1/ยุค) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง ลักษณะของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิต ให้เกิดความรักสามัคคี ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม

1.2 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530, หน้า 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือธรรมที่เป็นข้อพึงปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณงามความดี

ชัยพร วิชชาวุธ (2531, หน้า 6) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมหมายถึง หลักเกณฑ์การตัดสินใจ ความถูกต้องของพฤติกรรม หลักเกณฑ์การประเมินผลดี ผลเสียของพฤติกรรม และปฏิภิกิริยาต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางบวกหรือพฤติกรรมทางลบ

พระธรรมญาณมุนี (2531, หน้า 103) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ ภาวะฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ในปัจจุบัน

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางของการประพฤติตนให้เป็นคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดควรละเว้น อะไรควรประพฤติปฏิบัติ

บุญมี แทนแก้ว (2539, หน้า 168) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติที่เห็นว่าดีงามและถูกต้อง

ประภาศรี สีหอำไพ (2540, หน้า 17) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

แสง จันทร์งาม (2542, หน้า 218) ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง คุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 7) ให้ความหมายของคำว่า จริย คือดีงาม สวย คือดูแล้วยดี ดูแล้วยงาม ธรรม คือสิ่งที่ควรปฏิบัติ จริยธรรม หมายถึง สิ่ง queปฏิบัติแล้วเกิด (จริย) ความดี ความงาม ความสวย

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (2544, หน้า 91) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติชอบอันวางรากฐานอยู่บนหลักคำ สอนของศาสนา ปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีระบบศีลธรรมเป็นส่วนประกอบ

ภิญโญ สาธร (2544, หน้า 17) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง คุณความดีที่ควรประพฤติสำนั่่งงาน

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2544, หน้า 82) ให้ความหมายจริยธรรม หมายถึง คุณภาพของจิตใจ ถ้าเราเชื่อว่า ลักษณะจิตใจ อาจถูกกำหนดได้ด้วยสังคม จริยธรรม ย่อมขึ้นอยู่กับสังคมด้วย

สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน วาสนา ประมวลพจนานุกรม, 2545, หน้า 1) ให้ความหมายจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่าง ๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 291) ให้ความหมายของ จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547, หน้า 171) ได้กล่าวถึง จริยธรรมของบุคคล เป็นจุดสูงสุดของความเป็นมนุษย์ สังคมและโลกจะอยู่ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขและมั่นคง หรือในทางตรงข้าม อยู่กันอย่างหวาดกลัวภัย เพราะมีการเอาเปรียบกัน เบียดเบียนกัน จนเกิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ก็อยู่ที่จริยธรรมของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตนั่นเอง ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการปลูกฝังและสร้างเสริมในคนรุ่นใหม่ โดยไม่มีข้อยกเว้นใด

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร (2547, หน้า 48) ได้กล่าวถึง จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรม หรือการกระทำ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 149) ได้กล่าวว่า จริยธรรม คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ระเบียบที่ควรประพฤติปฏิบัติ แบบแผนที่ดีงาม สำหรับจัดระเบียบสังคมให้เรียบร้อยดีงาม

วาทิน อินทสระ (2549, หน้า 22) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่ควรประพฤติ ตามคำแปลนี้ เล็งไปทางฝ่ายดีคือบุญหรือกุศลธรรม จริยธรรมตรงกับคำอังกฤษว่า Ethically คล้าย Ethics ที่หมายถึง จริยศาสตร์นั่นเองมงคลในพระพุทธศาสนามีข้อหนึ่งเรียกว่า ธรรมจริยา แปลว่า การประพฤติธรรม หรือประพฤติถูกต้อง

สุชาติ ประสิทธิ์สินธุ์ (2549, หน้า 2) ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง ความถูกต้องที่ดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกา บรรทัดฐานของตนเองว่า อะไรคือสิ่งที่ดีงาม อะไรคือความถูกต้อง

พระเทวสิน เทวสินโท (2550, หน้า 107) ได้กล่าวว่า จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมไปถึงธรรมชาติ กฎระเบียบของสังคม กฎหมาย กฎ

ศีลธรรมตามศาสนา และค่านิยมของคนในสังคมจริยธรรมจึงเป็นค่าง่าย ๆ ที่ใช้อธิบายข้อ
ประพจน์ปฏิบัติร่วมกันของมนุษย์ในสังคมโดยมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 4 ประการคือ

1) ธรรมชาติ 2) ตัวเราเอง 3) ผู้อื่น 4) ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ ตัวเราเองและผู้อื่น
สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2550, หน้า 163) ได้กล่าวว่า จริยธรรม คือ หลักหรือ
หัวข้อแห่งความประพฤติปฏิบัติเพื่อเกิดปกติสุขในสังคม ไม่ให้มีการเอาใจเอาเปรียบกัน
หรือมีได้ก็แต่ปล่อยให้เกิดความมั่งคั่ง มั่นคงทั้งส่วนตนและส่วนรวม

แสง จันทร์งาม (2550, หน้า 10) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติ
ทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความ
ประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคม
พึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้น
ในสังคม การที่จะประพฤติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552, หน้า 591) ได้กล่าวว่า จริยธรรม
ตามหลักพระพุทธศาสนาว่าคือ ผู้ดำเนินชีวิตตามมรรค หรือปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา ยึด
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของ
มนุษย์ ที่จะนำไปสู่จุดหมายคือความดับทุกข์หรือความสิ้นสุดปัญหาอยู่อย่างเป็นอิสระไร้
ทุกข์

พุทธทาสภิกขุ (2553, หน้า 95) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม”
แปลว่า เป็นสิ่งที่พึงประพฤติจะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้นหมายถึง สิ่งที่กำลัง
ประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้วจริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญาคือสิ่งที่ต้องคิด
ต้องนึกส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ต้องทำอยู่จริง ๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า

จากการให้ความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางของ
การประพฤติหรือข้อปฏิบัติตนเป็นคนดี ตามลักษณะทางขนบธรรมเนียม ประเพณี และ
วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ เห็นว่าถูกต้องและต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อ
ตนเองและส่วนรวม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติภายในใจใด ๆ ก็ตามที่เป็น
คุณสมบัติพึงประสงค์ไม่เป็นโทษ ส่วน จริยธรรมหมายถึง สิ่งควรประพฤติอัน ได้แก่
พฤติกรรมเป็นการกระทำ ทางกาย วาจาใจ อันดีงามที่ควรปฏิบัติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า
คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง คุณงาม ความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกใน

จิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ตึงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง ผู้อื่นและสังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิวัฒนาการของจริยธรรม จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรม โดยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่สำคัญ ดังนี้

คุนย็ล่ง เสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551, หน้า 15-18) ได้สรุปว่า สติปัญญา หรือ ความสามารถในการรู้คิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ นักวิชาการทางจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการรู้ การคิด คือ Jean Piaget ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้ การคิดไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The sensor motor stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิด ถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้ ว่าวัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากะดาษมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปัดกระดาษเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1) การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

2) การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (equilibration)

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (the preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ 2-7 ขวบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

1) ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2-4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้น คนอื่น ๆ ก็จักเห็นและเข้าใจอย่างที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมี

การเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรม ในช่วงกระบวนการ assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่นเด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2) ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4-7 ขวบ เป็นขั้นความคิดแบบอัตตสัมฤทธิ์ (initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

3. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (the stage of concrete operations) ปรากฏในเด็กอายุ 5-10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

4. ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (the stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติ และการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น 3 ประการคือ

1) การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

2) ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (hypothetical-deductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

3) การคิดถึงการคิด (thinking about thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมายความสำคัญ คติวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

Lawrence Kohlberg (1964, pp. 197-198) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพีอาเจต์ แต่ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากสหรัฐอเมริกา โคลเบิร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบ แบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการ

ให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรม จะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ โดยสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” หรือ “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้พฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึด จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ ไคลเบิร์็กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น (Stages) ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของไคลเบิร์็กมีทั้งหมด 2 ชั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional Level) ระดับ นี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ โดยบุคคลจะตอบสนองต่อ กฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้น จะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2-10 ปี โดยได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตน ในชั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ชั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจตนเอง โดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการผลประโยชน์สิ่งตอบแทน รางวัล และสิ่งแลกเปลี่ยน เป็นสิ่งตอบแทนในชั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของ

ตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเองแต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี โคลเบิร์ตแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal on or dance of “Good boy , nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10-15 ปี ชั้นนี้แสดงพฤติกรรม เพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจ และยกย่องชมเชย ทำให้บุคคลไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน พัฒนาการทางจริยธรรมชั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับหรือไม่ประพฤติผิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ชั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13-16 ปี ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหมายไว้ เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วย

ความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์-กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ จะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มากจึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว สอดคล้องกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม ชั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในชั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็น

ความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงความถูกต้อง ยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยึดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ ด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ละอายและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

ทั้งโคลเบอร์กและเพียเจต์ ถือความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ อย่างเป็นระบบในแต่ละขั้นเป็นโครงสร้างและการก้าวจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางความคิดและเป็นผลของการคิดไตร่ตรองซึ่งเป็นกิจกรรมทางปัญญา ทฤษฎีของทั้งโคลเบอร์กและเพียเจต์ จึงเป็นที่เรียกกันในชื่อทฤษฎีพัฒนาการทางโครงสร้าง (Structural Development Theory) และในชื่อทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive Development Theory)

ชัยพร วิชชาวุธ และ ชีระพรอุรวรรณโณ (2534, หน้า 96) ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (moral reasoning) ของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ใช้กิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรมคือ การอภิปรายและแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็น โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ดำเนินการเสนอประเด็นปัญหาหรือเรื่องราวที่มีความยากแก่การตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ 2 แยกผู้อภิปรายออกเป็นกลุ่มย่อยตามความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 3 ให้กลุ่มย่อยอภิปรายเหตุผล พร้อมหาข้อสรุปว่า เหตุผลที่ถูก-ผิด หรือควรทำไม่ควรทำ เพราะเหตุอะไร

ขั้นตอนที่ 4 สรุปเหตุผลของฝ่ายที่คิดว่าควรทำและไม่ควรทำ

ลัทธิ สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 170-176) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมไว้ 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

องค์ประกอบที่สำคัญในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) คือ อิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (superego) id เป็นแหล่งพลังงานทางจิตเบื้องต้นและเป็นที่ตั้งแห่งสัญชาตญาณ เป็นความต้องการแสวงหาเพื่อตนเอง ต่อมาก็มียุติธรรม (อีโก้) เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรม id (อิด) ego อาศัยหลักแห่งความจริง คือ สิ่งที่น่ากลัวอยู่อย่างแท้จริงจากนั้นจะมีการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมา การเรียนรู้ทำให้ฉลาด สามารถเป็นนอกเหนือความอยากอันเกิดแต่ id การเรียนรู้อาศัยการรับรู้ ความจำ ความคิด และส่งเสริมให้ ego เข้มแข็ง ซูเปอร์อีโก้เป็นลักษณะที่สามเป็นหลักแห่งอุดมคติและศีลธรรมจรรยา ซูเปอร์อีโก้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. Ego-ideal คือ อุดมคติ เป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ สังคมที่สอนไว้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรอะไรเป็นสิ่งไม่ควร และเมื่อประพฤติตามแล้ว จะเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ใหญ่ในสังคม

2. Conscience คือ มโนธรรม ได้แก่ ความรู้สึกว่า อะไรดีควรทำ อะไรชั่ว ควรละเว้นในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาจากการที่เด็กเคยกระทำผิดอยู่ในใจ เช่น ผู้ใหญ่สอนให้เกลียดชัง ความสกปรกถ้าเราไปนิยมก็จะได้รับโทษ เราจึงเว้นเสีย บุคคลในระดับนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรมเป็นอันมากเป็นส่วนสำคัญที่ป้องกันการกระทำความผิด

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายกระบวนการเรียนรู้ โดยหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากปรากฏการณ์ของสังคม

ทฤษฎีทางสติปัญญา (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อเรื่องกิจกรรมทางสมองของแต่ละบุคคลมีความสำคัญกว่าพฤติกรรมอันเกิดจากอิทธิพลของสังคมภายนอก กิจกรรมทางสมองเป็นกระบวนการทางสติปัญญาซึ่งรวมทั้งการรับรู้ ความจำ และการพิจารณาตัดสิน ทฤษฎีทางสติปัญญา

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต

Thomas (อ้างใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 169-170) ได้กล่าวถึง จริยธรรมว่า เป็นสิ่งที่ไม่ได้ติดมาแต่กำเนิด แต่จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นสำคัญ ทั้งจากครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อ ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมโดยองค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อมมี 4 อย่าง คือ

1. ความถี่ของประสบการณ์เด็กจากสิ่งแวดล้อม
2. ชีวิตเด็กในจุดใดที่สิ่งแวดล้อมให้ประสบการณ์
3. ต้นแบบของคนในสังคมที่อาศัยอยู่
4. ผลพวงของการแสดงออกทางจริยธรรมในสังคมนั้น

1.3 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2544, หน้า 76-77) ได้กล่าวถึง การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา ไว้ว่า เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมครบถ้วน จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ ทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน แหล่งปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา โดยส่วนรวมนั้นมีดังนี้

1. บิดามารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอม ตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม
2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัว เด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกต และเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง
3. เพื่อนของเด็ก เป็นผู้มีความสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมบางอย่างให้เด็กรับรู้ รับไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อน ๆ ได้
4. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรม ในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กหรือนักเรียนอยู่นั้น การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์และผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กหรือ

นักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชน ทุกรูปแบบมีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยมตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษาหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทเพลง หนังสืออ่าน เป็นทั้งเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมให้เด็ก ในขณะเดียวกันสื่อต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้ด้วย

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า จริยธรรมมีพื้นฐานมาจากวิถีการดำรงชีวิต มีทั้งจริยธรรมเกี่ยวกับตนเอง จริยธรรมเกี่ยวกับสังคม จึงทำให้มนุษย์ทุกคนต้องมีการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ด้วยการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่ว่าจะมีอาชีพใดก็ต้องทำหน้าที่ของตนให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ทั้งการคิด การพูด และการกระทำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2559) ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้นซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว เป็นแผนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นการนำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติและเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมรวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในช่วงระยะยาว ที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทั้งประเทศ ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผน โดยมีการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติดูแลบูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการโดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งนำมาสู่เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงมุ่งที่จะพัฒนาคน ดังนี้

1. พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน

จากวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยที่ต้องการมุ่งเน้นให้คนไทยมีชีวิตที่เก่ง ดี และมี ความสุข ซึ่งคุณลักษณะของคนที่มีความเก่ง ดี และมีความสุข มีดังนี้

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น

1. มีทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
2. ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์
3. มีความคิดสร้างสรรค์
4. มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา
5. มีภาวะผู้นำ
6. รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้

การเป็นคนเก่งนั้นจะต้องเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น

1. มีวินัย
2. ประหยัด
3. มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
4. มีเหตุผล
5. รู้หน้าที่
6. ซื่อสัตย์
7. พากเพียร ขยัน
8. ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต
9. รักประเทศ รักชาติ
10. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
11. เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น

12. มีความเสียสละ

13. รักษาสิ่งแวดล้อม

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรงจิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริงบรรลุความดีความงาม มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยโดยรวมมีดังนี้

1. พัฒนาอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมุ่งหมายให้ทุกคนเข้าถึงบริการทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต เร่งปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เร่งปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม และเร่งพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

2. สร้างสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

โดยมุ่งพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และการเรียนรู้ของคนและสังคมไทย

3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

โดยเน้นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมฐานของศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย เพื่อดำรงไว้ซึ่งสังคมคุณธรรมและคุณค่าที่พึงามเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่พึงาม กระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียน และคนไทยทุกคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต เป้าหมายของนโยบายด้านนี้ มีดังนี้

1. มีการบูรณาการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งในเนื้อหา กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
2. บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นทุกแห่งร่วมคิดและร่วมดำเนินงานเพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมค่านิยมเชิงสุนทรียภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบชีวิตที่ดั่งาม
3. คนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมตามระบบวิถีชีวิตที่ดั่งาม จากแผนการศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จะเน้นการพัฒนา “คน” เป็นหลัก เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมที่ประสบกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยที่กำลังเสื่อมถอยลง ซึ่งเกิดจากความเจริญทางเทคโนโลยี ความต้องการด้านบริโภคมีมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาด้านการศึกษาของไทย จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีความเก่ง ดี มีความสุข สมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

1.4 การวัดจริยธรรม

เครื่องมือวัดจริยธรรม

การวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจริยธรรม เป็นการวัดพฤติกรรมที่แสดงออกเพราะจริยธรรมมองในแง่การพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อพบสภาพความขัดแย้งทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจจึงต้องใช้คุณธรรมระดับใดระดับหนึ่งแล้วแต่จิตสำนึกที่สั่งสมในใจคนนั้น การวัดจริยธรรมเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก เพราะการที่เราแสดงออกมาอย่างเดียวกันอาจจะมาจากระดับของจริยธรรมที่แตกต่างกันหรือคนเราปฏิบัติในจริยธรรมนั้นมากน้อยเพียงใดหรือเจตคติต่อจริยธรรมนั้นอยู่ในระดับใด การที่จะรู้ได้เราต้องหาเครื่องมือมาวัด ซึ่งเครื่องมือวัดมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบหรือแบบสอบถามอาจเป็นชนิดข้อความ ชนิดสถานการณ์ชนิดรูปภาพ หรือแบบสังเกต หรือแบบสัมภาษณ์แต่ก่อนจะสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม เราต้องทราบว่า จะวัดจริยธรรมเกี่ยวกับอะไรจะวัดองค์ประกอบไหนของจริยธรรม ผู้ที่ถูกวัดกลุ่มไหน จริยธรรมที่วัดมีลักษณะพฤติกรรมอะไรบ้างและจริยธรรมมีระดับขั้นพัฒนามาเป็นอย่างไร

1. แนวการวัดจริยธรรม

การวัดจริยธรรม สิ่งวัดมีองค์ประกอบด้วยกัน 4 ประการ (ภัทรพร เกษสังข์, 2548, หน้า 77-78)

1.1 วัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม (Knowledge of Ethics) เป็นการวัดความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาทางจริยธรรมของสังคมนั้นว่า มีความรู้ความเข้าใจในจริยธรรมนั้น ของมนุษย์ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนหรือเรียนรู้กันว่า จริยธรรมนั้นมีองค์ประกอบพฤติกรรมอะไร การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่ควรประพฤติไม่ควรประพฤติก การวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ วัดความรู้ว่าคนมีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมหรือสิ่งที่ควรประพฤติหรือไม่ควรประพฤติของสังคมหรือไม่

1.2 วัดเจตคติเชิงจริยธรรม (Attitude of Ethics) เป็นการวัดความรู้สึก ความโน้มเอียงทางจิตใจอันเนื่องมาจากการมองเห็นคุณค่า หรือคุณประโยชน์หรือโทษของสิ่งนั้น การที่มนุษย์มองเห็นคุณประโยชน์หรือโทษของสิ่งเหล่านั้น จะส่งผลให้มนุษย์กระทำหรือไม่กระทำในจริยธรรมนั้น ๆ ด้วย การวัดเจตคติเชิงจริยธรรม สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดเจตคติอาจเป็นชนิดสถานการณ์ชนิดรูปภาพ ชนิดข้อความ หรืออาจใช้การสัมภาษณ์ก็ได้

1.3 วัดเหตุผลเชิงจริยธรรม (Ethics Reasoning) เป็นการวัดเหตุผลที่มาสนับสนุนการกระทำหรือไม่กระทำของบุคคลนั้น ๆ จะทำให้ทราบว่าเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำของบุคคลนั้นมีจริยธรรมในระดับใด การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมผู้วัดจะต้องกำหนดทฤษฎีทางจริยธรรมว่าจะแบ่งระดับจริยธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดออกเป็นกี่ขั้น อะไรบ้างมาประกอบการพิจารณาการตอบของบุคคลที่ถูกวัดนั้น ๆ ด้วย การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นนิยมใช้แบบสอบถามสถานการณ์ที่เป็นภาษา หรือบางครั้งอาจเป็นสถานการณ์ที่เป็นรูปภาพขึ้นอยู่กับกลุ่มที่จะวัด

1.4 วัดพฤติกรรมการแสดงออก (Action) เป็นการวัดการแสดงออกในการกระทำที่ดีละเว้นความชั่วถือว่าเป็นการวัดได้ตรงจุด เพราะการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานที่ที่ช่วยเกิดความขัดแย้งทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจจึงต้องใช้คุณธรรมจริยธรรมระดับใดระดับหนึ่งที่สั่งสมอยู่ในใจคนนั้น ให้กระทำหรือไม่กระทำในแต่ละสถานการณ์การวัดสามารถทำได้หลายแบบ เช่น แบบสังเกต การสัมภาษณ์แบบสอบถามให้เลือกตอบ แบบสอบถามให้เขียนตอบ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม

องค์ประกอบจริยธรรมทั้ง 4 ส่วน ได้แก่ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรมทัศนคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรม ถ้าต้องการสร้างเครื่องมือวัดให้มีประสิทธิภาพควรดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่วัดจะดูความต้องการวัดจริยธรรมเรื่องอะไร เป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเดี่ยว ๆ เฉพาะอย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ ความกรุณา ความยุติธรรม ฯลฯ เป็นต้น
2. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนิยามได้แจ่มชัดเพราะการวัดผลอะไรจะต้องรู้ว่า สิ่งที่ต้องการมีหน้าตาเป็นอย่างไร ถ้ารู้ไม่ตีจะวัดถูกต้องได้อย่างไรนอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม การศึกษาทฤษฎีเอกสารการวิจัยหรือผลการศึกษารายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับจริยธรรมนั้น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
3. เขียนนิยามจริยธรรมที่วัด เป็นการเขียนรายละเอียดของความหมายและองค์ประกอบของจริยธรรมที่วัด โดยเฉพาะเขียนให้เห็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้
4. รูปแบบของเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรมมีรูปแบบหลายอย่าง แล้วแต่ผู้สร้างจะเลือกตามความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย เช่น แบบทดสอบ แบบการสัมภาษณ์แบบสอบถามมีทั้งข้อความ สถานการณ์แบบการสังเกต แบบวัดเจตคติตามมาตรฐานการวัดเจตคติต่าง ๆ และแบบสร้างจินตนาการ
5. เขียนข้อความ ภาพหรือสถานการณ์และข้อคำถาม เพื่อเขียนข้อความให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการให้ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขียนให้ครอบคลุมนิยาม ถ้าเป็นแบบทดสอบก็ต้องเขียนถามความรู้ถ้าใช้แบบสัมภาษณ์ก็ต้องเขียนข้อความอย่างหนึ่ง ถ้าการสังเกตก็ต้องทำเป็นข้อรายการ ถ้าเป็นแบบสอบถามก็ต้องมีข้อความหรือสถานการณ์เป็นภาษาหรือภาพก็ได้แล้วมีคำถามซึ่งอาจใช้ตอบแบบอิสระหรือกำหนดคำตอบไว้ให้จะต้องคำนึงถึงวิธีการกำหนดเกณฑ์ของคะแนนด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนนจากผลการตอบข้อคำถามนั้น ๆ
6. การตรวจสอบเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบเบื้องต้น โดยผู้ชำนาญทางจริยธรรมด้านนั้น และโดยผู้ชำนาญทางด้านการวัดผล ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาก่อนไปทดลองมีความมั่นใจขั้นแรกก่อน

7. ตรวจสอบคุณสมบัติรายชื่อ หลังจากทดลองแล้ว ผู้สร้างเครื่องมือตรวจให้คะแนนแล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพเบื้องต้น เพื่อดูว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมนั้นได้จริงหรือไม่ คือสามารถบอกผู้ที่มีจริยธรรมนั้นมากหรือมีจริยธรรมนั้นน้อยได้ข้อใดมีคุณภาพดีเก็บเอาไว้ข้อใดไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดเอาไปปรับปรุงแก้ไขทดลองใหม่แล้วเลือกข้อที่ดีใช้ได้ทำเป็นแบบวัดจริยธรรม

8 จัดข้อสอบเป็นชุด คำว่าชุดในที่นี้เป็นกลุ่มของข้อสอบที่มีจำนวนข้อสอบดีทุกข้อ ตรงตามจุดมุ่งหมายในการวัดจริยธรรมครั้งนี้จำนวนข้อต้องมีสัดส่วนดีทุก ๆ ข้อ ตรงตามจุดมุ่งหมายในการวัดจริยธรรมครั้งนี้จำนวนข้อต้องมีสัดส่วนของจริยธรรมที่ต้องการวัดเป็นสัดส่วนตามที่ตั้งไว้สร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบ พร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ

9 ศึกษาคุณภาพ คุณภาพของเครื่องมือ หมายถึง หาความเที่ยงตรง (Validity) ดูว่าข้อสอบสามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการวัดได้จริงหรือไม่ และความเชื่อมั่น Reliability ดูว่าข้อสอบมีความคงเส้นคงวาของคะแนนการสอบหรือไม่ คุณภาพทั้ง 2 อย่างจะต้องถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลกำหนดไว้ถ้าคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์จำเป็นต้องศึกษาปรับปรุงใหม่ให้ได้ดีขึ้น อาจจะต้องเริ่มศึกษาตั้งแต่ขั้นที่ 2 เลย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

วิวัฒน์ อัสวาณิชย์ (2543, หน้า 53-56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน กลุ่มตัวอย่างที่นำมานี้เป็นนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วยแบบทดสอบความซื่อสัตย์ แบบทดสอบวินัยในตนเองผลการศึกษาพบว่า

1. วินัยในตนเองและความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน แต่มีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กเพศหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

5. เด็กที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

6. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. เด็กที่อยู่ในต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2543, หน้า 693-697) ได้วิจัยเพื่อประเมินผลการสอนวิชา มน102: มนุษย์ การใช้เหตุผลและจริยธรรม ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ประเมินการสอนเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 และครั้งที่ 2 ประเมินการสอนเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545

1. การศึกษาเพื่อประเมินการสอนครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาเพื่อประเมินการสอนครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาให้นิสิตประเมินตนเองว่าเป็นผู้มีลักษณะตามวัตถุประสงค์ของวิชามากน้อยเพียงใด และให้นิสิตประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนผลการวิจัยพบว่า นิสิตร้อยละ 52 รายงานว่า เขาเป็นผู้ใฝ่รู้อย่างมีเหตุผล และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยก่อนเรียน ร้อยละ 46 รายงานว่าเพิ่มขึ้นมาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เป็นผู้มีความคุณธรรมและจริยธรรมนั้น นิสิตร้อยละ 57 รายงานว่า เขาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับก่อนเรียน ร้อยละ 37 รายงานว่าเพิ่มขึ้นมาก ร้อยละ 6 ไม่เพิ่มขึ้นเลย ร้อยละ 97 รายงานว่า กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์และร้อยละ 84 รายงานว่าชอบกิจกรรมในรายวิชานี้

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลกลุ่มตัวอย่างนิสิตที่ลงเรียนวิชา มน 102 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จากคณะศึกษาศาสตร์พลศึกษา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และแพทยศาสตร์ จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินผลการสอนให้นิสิตประเมินตนเองว่า มีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ความจริงและสามารถคิดอย่างมีเหตุผล และเป็นผู้มีความคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนมาเรียนวิชานี้และประเมินผลการเรียนการสอนวัดผลด้วย ผลการวิจัยพบว่านิสิตร้อยละ 52 รายงานว่า เขาเป็นผู้ใฝ่รู้ความจริงและสามารถคิดอย่างมีเหตุผลเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนเรียน ร้อยละ 47 รายงานว่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย นิสิตร้อยละ 56 รายงานว่าเขามีคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ร้อยละ 41 เพิ่มขึ้นมาก นิสิตร้อยละ 99 รายงานว่ากิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา ร้อยละ 96 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ร้อยละ 92 ชอบกิจกรรมการสอนวิชานี้

พรสวรรค์ พิมพะนิตย์ (2542, หน้า 169-171) ได้วิจัยเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมวิชามนุษย์การใช้เหตุผล และจริยธรรม (มน 102) สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 7 ด้าน คือ

1. ด้านความมีเหตุผล
2. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ด้านความมีวินัย
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านความซื่อสัตย์
6. ด้านความอดทน
7. ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์และสร้างโดยยึดทฤษฎีจริยธรรมของโคล

เบิร์ก ที่กำหนดระดับของจริยธรรมเป็น 3 ระดับ คือ

- 7.1 ระดับก่อนเกณฑ์
- 7.2 ระดับตามเกณฑ์
- 7.3. ระดับเหนือเกณฑ์

หลังจากสร้างแบบทดสอบแล้วนำมาทดสอบ 3 ครั้งกับนิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนเรียนวิชา มน 102 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 718 คน จากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร วิทยาเขตมหาสารคาม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) และวิทยาเขตภาคใต้ การทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เพื่อหาอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ สร้างเกณฑ์ปกติในรูปคะแนนที่ปกติและศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบอิงเกณฑ์ ได้แบบทดสอบ 120 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบหาโดยวิธีการหาค่าสัมพัทธ์รายข้อกับคะแนนรวมพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของทุกข้อของแต่ละด้านรวม 7 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าตั้งแต่ .55 ถึง .70 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบรวมทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .92 ค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์หาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อสอบ ตามทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบิร์ก พบว่าทุกข้อมีความสอดคล้องตามเกณฑ์ ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของคะแนนข้อสอบรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับด้วยวิธีของเพียร์สันพบว่า ทุกคู่

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกอยู่ระหว่าง .445 ถึง .870 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับการศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบอิงเกณฑ์ของนิสิตตามทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งดำเนินการ 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 เป็นการหาจำนวนนิสิตที่ตอบในระดับจริยธรรมสูงสุดโดยการหาค่าความถี่ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบพบว่า นิสิตแต่ละวิทยาเขตตอบระดับจริยธรรมสูงสุดมากที่สุดดังนี้ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามตอบด้านความมีเหตุผล นิสิตประสาธมิตรตอบด้านความรับผิดชอบ นิสิตวิทยาเขตภาคใต้ตอบด้านความซื่อสัตย์ ภาพรวมตอบมากที่สุด คือความรับผิดชอบ

วิธีที่ 2 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบพบว่า นิสิตทั้งสามวิทยาเขต มีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความมีเหตุผลมากที่สุด อยู่ในระดับเหนือเกณฑ์

จิรวัดนา มั่นยืน (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย 3 ด้านที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำนายลักษณะทางพุทธศาสนา (ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของนิสิต) จิตลักษณะ (เอกลักษณ์แห่งอิทธิทางพุทธศาสนา สุขภาพจิต และเหตุผลเชิงจริยธรรม) คือ ประสบการณ์ในการเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสนา เป็นประสบการณ์ที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ การบวชในทางพุทธศาสนา ส่วนประสบการณ์จากการทำกิจกรรมทั่วไป (เช่น อาสาพัฒนาวัดประสานงานเมื่อวัดจัดกิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ) มีความสำคัญน้อย นิสิตที่ได้รับประสบการณ์ทั้ง 3 ด้านนี้ มากเป็นผู้มีความเชื่อทางพุทธศาสนา มาก (ทำนายได้ 30 % ในกลุ่มรวม)

2. เมื่อนำประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ของนิสิต เข้าร่วมกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของนิสิต 4 ด้าน คือ ด้านระดับเศรษฐกิจ การเป็นแบบอย่างทางพุทธของบิดามารดา และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมัธยมศึกษา รวม 8 ด้าน เพื่อทำนายลักษณะทางพุทธศาสนา ปรากฏว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยสูง มีลักษณะทางชีวสังคมสูงและภูมิหลังเป็นผู้มีความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธสูง (ทำนายได้ 39% และ 37% ตามลำดับใน

กลุ่มรวม) ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำนายลักษณะทางพุทธศาสนา 2 ลักษณะดังกล่าว คือ ประสบการณ์จากการเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสน์รองลงมาคือ ประสบการณ์จากการบวชในพระพุทธศาสนา ประสบการณ์จริงจากวิชาที่เรียนการเป็นแบบอย่างทางพุทธของบิดามารดาตามลำดับ นอกจากนี้ปัจจัยทั้ง 8 ด้านยังร่วมกันทำนายความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาได้มากที่สุดใบนิสิตหญิง (ทำนายได้ 47% เท่ากัน) และพบว่าประสบการณ์จากการเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสนาและการมีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธ มีบทบาทสำคัญในการทำนายลักษณะทางพุทธ 2 ด้าน ใน นิสิตหญิงด้วย

3. ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตสังคัมที่น่าปรารถนาบางประการคือ มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตสังคัมที่น่าปรารถนาบางประการคือมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ 20% ในนิสิตหญิงและนิสิตชั้นปีที่ 4 เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งอิโก้ทางพุทธศาสนา (บุคคลที่ยอมรับนับถือพุทธศาสนาจากการตกลงใจของตนเอง โดยผ่านขั้นตอนจากการมีคำถามเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการนับถือพุทธศาสนา การแสวงหาคำตอบ จนถึงการบรรลุลักษณะแห่งอิโก้ทางพุทธศาสนา คือ การเห็นความเหมาะสม ความเคารพนับถือในทางพุทธศาสนา โดยร่วมทำนายได้ 30% ในนิสิตจากครอบครัวฐานะต่ำ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นิสิตที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา มากเท่าใดจะเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้ทางพุทธศาสนาสูงและมีสุขภาพจิตที่ดีมากตามไปด้วย ผลเช่นนี้พบในนิสิตหญิง นิสิตชั้นปีที่ 4 และนิสิตที่มาจากครอบครัวต่ำ ประโยชน์จากผลการวิจัยนี้ 3 ประการ คือ สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนา คือ นิสิตที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในชมรมพุทธศาสนา เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาน้อย จึงควรได้รับการพัฒนาพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ประโยชน์ประการที่ 2 คือ อิทธิพลร่วมและอิทธิพลทดแทนของครอบครัว โรงเรียนมัธยมศึกษา วัด และมหาวิทยาลัยในการปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาแก่นิสิต โดยพบความสำคัญของสถานศึกษาและวัดในพุทธศาสนาว่าส่งผลต่อการนับถือพุทธศาสนาของนิสิตมากกว่าครอบครัวและประโยชน์ประการสุดท้ายคือ การพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตโดยใช้พุทธศาสนา พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยมากมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา มาก มักเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี มีเหตุผลทางจริยธรรมสูง และเป็นพลเมืองดี (มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง) ดังนั้นจึงควรใช้การจัดกิจกรรมทาง

พุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของนิสิตต่อไป

จากการศึกษาผลการศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพราะคุณธรรมเป็นพื้นฐานของชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จ ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม นั้นหมายถึงความสำเร็จของการศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์ คือ บุคคลมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือเอาใจใส่จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบจริงจังและต่อเนื่อง

ความรับผิดชอบ

2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ขวัญฤดี ขำซอนสัตย์ (2542, หน้า 21) และ อมรรวรรณ แก้วพ่อง (2542, หน้า 65) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้อย่างสอดคล้องกันว่า หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลซึ่งแสดงออกโดยมีความสนใจ เอาใจใส่ตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร พยายาม อดทนต่ออุปสรรคใด ๆ ที่ขัดข้อง มีการวางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ลักขณา สะแกคุ่ม (2543, หน้า 34) ความรับผิดชอบจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมจรรยาและตามกฎเกณฑ์ของสังคม แม้ว่าจะไม่มีการใช้อำนาจในการบังคับควบคุมก็ตาม

พรทิพย์ ศิระวงษ์ (อ้างถึงใน อรรถนารถ บุญเกิด, 2546, หน้า 16) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการกระทำ หรือตัดสินใจในการเรียนโดยไม่จำเป็นต้องมีการควบคุม ได้แก่ การช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย การทำแบบฝึกหัด หรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ การตรงต่อเวลานัดหมาย การปฏิบัติตามคำพูดที่ตกลงกันได้ ตรงกับหนังสือหรืออุปกรณ์ที่นำมาใช้ การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการทำการบ้านส่งครบทันเวลาที่กำหนด

ทศพล บุญธรรม (2547, หน้า 24) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือเป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคลเมื่อได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการปฏิบัติงาน และหน้าที่โดยเฉพาะ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดที่สุดตามความสามารถของตน

รัชนี สังข์สุวรรณ (2547, หน้า 16) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความเอาใจใส่ ไม่ต้องมีใครบังคับ ใช้ความสามารถเต็มที่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค มีความละเอียด ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยงจนกว่างานจะสำเร็จ พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพงาน รู้จักวางแผนงาน ปฏิบัติงานอย่างมีจุดมุ่งหมายด้วยความระมัดระวัง เพื่อป้องกันความบกพร่องเสียหายในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

ვერიფრ ბარუფლ (2548, หน้า 13) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความสำนึกในการกระทำควบคุมพฤติกรรม รวมทั้งแสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ของตน และมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ยาใจ ปะมาคะเต (2549, หน้า 28) ได้สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นที่ไว้วางใจได้ มีความคิดริเริ่มไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิมผู้ที่มีความสามารถ ผู้มีความรับผิดชอบต้องเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงต่อเวลา

จากความหมายของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบในการเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการเรียนด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ การเข้าห้องเรียน สม่่าเสมอ ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่และทำหน้าที่จนสุดความสามารถ ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงตามเวลาที่กำหนด และปรึกษาครูเมื่อมีปัญหา หรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษา ค้นคว้า เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนและปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน

2.2 การปลูกฝังความรับผิดชอบ

สุนันท์ พรหมประกอบ (2546, หน้า 17-18) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กนั้นพ่อแม่ควรมีหลักสำคัญที่พึงปฏิบัติ 7 ประการ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อจะได้มีแนวทางในความสามารถที่จะรับผิดชอบของเด็กได้ และคอยสังเกตว่าเด็กพยายามที่จะทำอะไรด้วยตัวของเขาเองหรือพยายามที่จะช่วยพ่อแม่เมื่อใด เพื่อจะได้เริ่มต้นสนับสนุน และแนะแนวทางให้เขาทำในสิ่งนั้น ๆ ได้ทันที

2. การสอนให้เด็กเกิดความรับผิดชอบได้ดีที่สุดคือ ช่วงเวลาที่เด็กแสดงให้เห็นว่าเต็มใจ และพร้อมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นครั้งแรก แม้เด็กจะยังทำไม่ได้ดีในครั้งแรก ๆ แต่การได้มีโอกาสฝึกทำบ่อย ๆ จะทำได้ดีขึ้นและทำจนกลายเป็นนิสัย ซึ่งทำให้เกิดความรับผิดชอบที่จะทำต่อไปโดยถือเป็นภารกิจที่พึงกระทำ

3. พยายามที่จะรู้ด้วยการสังเกตอยู่เสมอ ๆ ว่าเมื่อใดเด็กพร้อมที่จะมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพื่อจะได้ปล่อยให้รู้จักที่จะรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

4. ฝึกความรับผิดชอบไปพร้อม ๆ กับการฝึกให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่เพราะการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเป็นพื้นฐานในการสร้างวินัยให้กับเด็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ

5. สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการร่วมมือกันในการทำงาน มีการให้อภัย มีการใช้เหตุผลและพยายามให้เด็กรู้ว่าพ่อแม่ไว้วางใจตัวเด็ก เพื่อให้ได้พัฒนาความรับผิดชอบควบคู่ไปกับความเชื่อมั่นในตนเอง

6. ควรยอมรับในความผิดที่ตนทำ และไม่ลังเลที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อให้เด็กจะได้รู้สึกว่าการทำผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ และแก้ไขได้

7. พ่อแม่ต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เนื่องจากการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กในการปลูกฝังความรับผิดชอบ

สุนันท์ พรหมประกอบ (2547, หน้า 15) ได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย
2. เด็กทุกคนควรได้มีโอกาสรับการฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบนั้นควรกระทำให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้รับทราบว่ามีผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. เด็กต้องการได้รับความไว้วางใจ เพื่อสามารถเรียนรู้ว่าส่วนใดอยู่ในความรับผิดชอบของเขา
7. ทศนคติและพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของเด็ก

จากข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบ ควรปลูกฝังตั้งแต่ วัยเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทำบ่อย ๆ จนกลายเป็นกิจนิสัย เกิด ความเชื่อมั่นในตนเองและมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ

2.3 การวัดความรับผิดชอบ

ลัชน สายยศและอังคณา สายยศ (2548, หน้า 184) กล่าวว่า การวัดความ รับผิดชอบโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เพื่อการวัดที่ครอบคลุมและชัดเจนแน่นอน ควรจัด ออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

การวัดทั้ง 3 ด้านนี้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัด จริยธรรมอะไร โดยเป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเฉพาะอย่าง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้นเพื่อนิยาม ให้ชัดเจน

3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรมมี หลายรูปแบบ โดยจะต้องมีการเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายใน รูปแบบดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์

3.2 แบบสังเกต

3.3 แบบเขียนตอบ

3.4 แบบสร้างจินตนาการ

4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัด จริยธรรมที่ต้องการวัดโดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ

5. ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญทางจริยธรรมด้านนั้น และ ผู้ชำนาญการทางการวัดผลเข้ามาตรวจสอบ

6. ตรวจสอบคุณภาพรายข้อ โดยนำไปทดลองกับกลุ่มที่เป็นเป้าหมาย เพื่อดูว่าแต่ละข้อจะทำการวัดจริยธรรมได้จริงหรือไม่ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี

7. จัดข้อสอบเป็นชุด โดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมายในการวัดจริยธรรมมีการสร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการสอบ

8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดูความเที่ยง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่

9. สร้างเกณฑ์ปกติ ของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรับผิดชอบ

Baruch (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542, หน้า 30 อ้างอิงจาก Baruch. 1949, pp. 4-5) ได้ศึกษาพบว่าความมีวินัยในตนเองจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและยังพบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับ Wiggin (วิวัฒน์ อัครวานิช, 2523, หน้า 301 อ้างอิงจาก Wiggins, 1971, pp. 2899) ได้อ้างการศึกษาของ Gough เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมากมีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเองมีความยืดหยุ่นในความคิดและมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับและยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง

Pack (ปรีญา ชัยนิยม, 2542, หน้า 20 อ้างอิงจาก Pack, 1958, pp. 374) พบว่าการที่เด็กมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ พบว่าความใส่ใจซึ่งกันและกัน ระหว่าง พ่อ แม่ และลูก การฝึกวินัยอยู่เสมอหากให้เหตุผลและความคงเส้นคงวา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความรู้สึกผิดชอบสูงซึ่งการศึกษาเหล่านี้ตรงกับข้อคิดทางจิตวิทยา ที่ว่าการฝึกวินัยที่ได้ผล และทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง จะต้องเป็นการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูงซึ่งจะนำไปสู่การมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอย่างสูงสุด

Becker (วสัน ปูนผล. 2542, หน้า 19 อ้างอิงจาก Becker, 1964, pp. 193-199) ได้ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการควบคุม พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากและมีการควบคุมปานกลางนั้นเป็นเด็กที่มีคุณสมบัติที่น่าพอใจมากที่สุดเป็นผู้มีลักษณะเป็นมิตรและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองสูง ส่วนผู้ได้รับความรักน้อย และมีการควบคุมมากจะทำให้สุขภาพไม่ดี อาจจะทำให้มีการต่อต้านสูง มิฉะนั้นก็ซื่ออายุหลบหนี

สังคมผู้ที่ได้รับความรักน้อยแต่มีการควบคุมน้อยก็จะทำให้ไม่รู้จักรับการควบคุมพฤติกรรมของตนเองก้าวร้าวสูง

Mussen (พิมพ์กา อัครตะพู. 2543, หน้า 12 อ้างอิงจาก Mussen, 1968, pp. 335-341) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานทางสังคมที่พ่อ แม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่ง Mussen ให้ข้อคิดว่าการฝึกนิสัยโดยการใช้เหตุผล การให้ความรัก และการส่งเสริมพัฒนาการความรับผิดชอบ ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริงว่าการกระทำของเขาไม่เหมาะสม

Hoffman (จินดา น้าเจริญ. 2540, หน้า 12 อ้างอิงจาก Hoffman, 1970, pp. 254-286) ได้ศึกษาวิธีฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล (Induction) การยับยั้งความรัก (Love withdrawal) การวางอำนาจ (Power Assertion) พบว่า บิดา มารดา ที่ฝึกวินัยเด็กโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจาก บิดา มารดา โดยวิธีการยับยั้งความรัก และพัฒนาการทางสมองของเด็กด้วย เพราะเป็นการอธิบายถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นต่อเด็ก และบุคคลอื่น ตลอดจนความต้องการของผู้อื่นด้วย เมื่อเด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลดังกล่าวแล้ว ถ้าเมื่อใดเด็กประพฤติผิดกับพ่อแม่หรือบุคคลอื่นคิดหวังไว้เด็กจะรู้สึกผิด

กมลรัตน์ รัชมาศ (2540, หน้า 63-64) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนเทคนิคอำนาจเจริญจังหวัดอำนาจเจริญพบว่า แผนกวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

สมชาย เรืองสม (2541, หน้า 244-245) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า วินัยตนเองของช่างอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนักศึกษาที่มีวินัยตนเองอยู่ในระดับปานกลางจะเป็นผู้ที่มีเกณฑ์การเรียนในระดับค่อนข้างดีและจากการสำรวจความคิดเห็นของครู อาจารย์ประเมินนักศึกษา กับนักศึกษาประเมินตนเอง พบว่า ทั้ง 2 ฝ่ายต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วินัยตนเองด้านความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การทำตามกฎเกณฑ์สังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ และความตั้งใจจริงมี

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผลดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสัยตนเอง

จำรัส มูลสาร (2542, หน้า 69) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการให้เหตุผลทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542, หน้า 54) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรรณิศา สิวลีพันธ์ (2543, หน้า 104) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองและการอบรมเลี้ยงดู ที่ต่างกัน ของนักเรียนประจำโรงเรียนมหิตลวิทยาลัยนาฏนคร พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองอยู่ในค่อนข้างสูงอันเป็นผลเสียเนื่องจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง

สินีนาง สุทธจินดา (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการจำแนกตามเพศ ระดับชั้น สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน การอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ พบว่า

1. นักเรียนมีวินัยในตนเองโดยรวมและหลายด้านคือด้านการปฏิบัติตนในห้องเรียนการปฏิบัติตนนอกห้องเรียน และการปฏิบัติตนในสังคม ในระดับสูง
2. นักเรียนที่เพศต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
4. นักเรียนที่มีสุขภาพจิตต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
8. นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใฝ่เรียนรู้

3.1 ความหมายของใฝ่เรียนรู้

ความใฝ่เรียนรู้ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Learning ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เด็กที่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ จึงเป็นเด็กที่มีความตั้งใจ มีความเพียรพยายามในการเรียน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ชอบแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมมีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ รวบรวมไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นสามารถถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีนักวิชาการแต่ละคนได้ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2539, หน้า 9) ได้กล่าวว่า ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หมายถึง การแสดง ความกระตือรือร้น ในการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การแสดงออกถึงการใฝ่รู้ใฝ่เรียนนั้น สังเกตได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น การซักถาม การแสดงความคิดเห็น และการชอบอ่านหนังสือ เป็นต้น ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การแสวงหาความรู้จากการฟัง การถาม การอ่าน การคิด การเขียน การดู และการปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539, หน้า 15) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่ใฝ่คิดค้น แสวงหาความรู้ด้านต่างๆ ตลอดจนความสามารถในการ

จำแนก เปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, หน้า 13) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึง ความกระตือรือร้น สนใจ ใฝ่ คิดค้นแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ความสามารถในการจำแนกเปรียบเทียบ และวิเคราะห์เพื่อนำ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทั้งยังเป็นสิ่งที่บุคคลควรแสวงหาเพื่ออำนวยความสะดวกให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่สะดวก ปลอดภัยและมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับความหมายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2542, หน้า 3)

บุญชิต มณีโชติ (2540, หน้า 24) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีแรงจูงใจ ความปรารถนา ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ และความพอใจที่จะแสวงหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองของความต้องการหรือกระหายใคร่รู้ที่เกิดขึ้นพฤติกรรมที่แสดงถึงความใฝ่เรียนรู้ เช่น การสนใจแสวงหาความรู้ การคิด สืบค้น การสอบถามผู้รู้การสืบเสาะหาความรู้

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ (2541, หน้า 3) คุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ของนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รักการประดิษฐ์ ค้นคว้ารู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541, หน้า 39) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานได้และเพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต

ชิตสุภาวงศ์ ทิพย์เที่ยงแท้ (2543, หน้า 13) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีแรงจูงใจมีความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งความรู้เพื่อตอบสนองของความต้องการหรือความอยากรู้อยากเห็นที่เกิดขึ้น ความต้องการหรือความอยากรู้ที่เกิดขึ้นนี้เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจให้มีการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ความสนใจ ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้จากตำรา สนทนากับผู้รู้

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ (2543, หน้า 3) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ ว่าเป็นความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ รักการประดิษฐ์ค้นคว้ารู้เท่าทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง

ยุพิน โกณฑชา และคณะ (2544, หน้า 11) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความกระตือรือร้นสนใจเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมจากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของความใฝ่เรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น

พิทักษ์ วงแหวน (2546, หน้า 11) ให้ความหมายของพฤติกรรมใฝ่เรียนหมายถึง การที่นักเรียนมีการกระทำ หรืออาการที่แสดงออกเพื่อตอบสนองของสิ่งเร้า โดยที่ลักษณะเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน มีความกระตือรือร้น และสนใจเรียนรู้จากแหล่งต่าง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และพยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

นิภา วงษ์สุภิรนนท์ (2548, หน้า 9) ให้ความหมายของคำว่า ใฝ่รู้ใฝ่เรียนหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้ด้านการเรียนและสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

บังอร เกิดดำ (2549, หน้า 10) คุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่คิดค้น เสาะแสวงหาความรู้ ด้านต่าง ๆ ตลอดจนจนความสามารถ ในการจำแนกเปรียบเทียบ และวิเคราะห์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม (2549, หน้า 14) ให้ความหมายของคำว่าความใฝ่รู้ หมายถึง ลักษณะของจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึงความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น ความเพียรพยายาม และการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการแสวงหาความรู้ การเรียน การทำกิจกรรม การทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือสิ่งที่น่าสนใจอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นหรือพัฒนาขึ้น ทำให้มีความคิดกว้างไกล คิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจ สามารถจำแนกเปรียบเทียบและวิเคราะห์สิ่งที่สนใจ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

ปีสันญา วงศ์บุญ (2550, หน้า 11) ลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ ที่แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้ด้านการเรียนและสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

วัฒนา พาผล (2550, หน้า 17) ให้ความหมายของคำว่า ใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางด้านจิตใจของผู้เรียนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจกล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายามการใช้เหตุผล และการแสวงหาความรู้ตนเอง

ชวนชัย เชื้อสารุชน (2552, หน้า 9) กล่าวถึงความหมายของคำว่า ใฝ่เรียนรู้อธิบายถึง การกระทำที่ต้องการที่จะมีความรู้เพิ่มขึ้นโดยการแสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทำแบบฝึกหัดจากหนังสืออื่นนอกเหนือจากที่ครูกำหนด ค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมความรู้จากที่เรียนในชั้น ตั้งใจเรียน แสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองให้รอบรู้ กล้าซักถามเมื่อสงสัยหรือยังไม่เข้าใจ และประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประสบการณ์หรือหาข้อสรุปที่ต้องการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 168) ให้ความหมายของคำว่า ใฝ่เรียนรู้อธิบายถึง คุณลักษณะ ที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

วาสนา กิมแท้ง (2553, หน้า 76) ให้ความหมายของคำว่า ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจ การกล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการมีเหตุผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ใฝ่เรียนรู้อธิบายถึง ความสนใจและความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยมีพฤติกรรมแสดงออก ดังนี้ มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น มีนิสัยรักการอ่าน ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่เสมอ รวมทั้งสนใจติดตามข่าวสารที่เป็นประโยชน์เสมอ

3.2 คุณลักษณะของผู้มีความใฝ่เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, หน้า 14) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ และสร้างสรรค์ต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความชอบ ชื่นชมและการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ
2. มีความใฝ่ฝันและจินตนาการ
3. มีการแสวงหาแนวทางใหม่
4. มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น
5. มีความตั้งใจ การเอาใจใส่ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. มีความกล้า การริเริ่มและการตัดสินใจ
7. มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิ ในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ย่อท้อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 37) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนดังนี้

1. มีนิสัยรักการอ่าน
2. มีความกระตือรือร้น
3. กล้าแสดงความคิดเห็น
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

วาสนา กิมเท็ง (2553, หน้า 81) กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่า

1. เป็นคนช่างสังเกต มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และชอบตั้งคำถาม
 2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ
 3. มีความมุ่งมั่นในการเรียน มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และทำงานอย่างเป็นระบบ
 4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย และประเมินผลข้อมูลต่าง ๆ ได้
 5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ และประเมินผลข้อมูลต่าง ๆ ได้
- อย่างชาญฉลาด
- อย่างชาญฉลาด

6. เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่นเสมอ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ก้าวทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3.3 การวัดความใฝ่เรียนรู้

สร้างแบบสอบถามวัดเจตคติของนักเรียนต่อความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าชนิด 5 สเกล ของ Likert (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.2543, หน้า 90–98)

3.3.2 กำหนดคุณลักษณะความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยเขียนนิยามคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียนที่ต้องการวัด 6 ด้าน

- 1) ช่างสังเกต อยากรู้อยากเห็น
- 2) มีความตั้งใจอย่างมีสติ
- 3) กล้าคิดริเริ่ม
- 4) ความเพียรพยายาม
- 5) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 6) ความมีเหตุผล

3.3.3 เขียนข้อความตามคำนิยามของคุณลักษณะความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสัปดาห์โครงสร้างแต่ละด้าน ด้านละ 7 ข้อ

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับใฝ่เรียนรู้

1. งานวิจัยในประเทศ

บุญชิต มณีโชติ (2540, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและแบบสอบถามพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งแบบสอบถามนี้ สร้างโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) พบว่า นักศึกษาพยาบาลศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ระดับปานกลางและมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ค่อนข้างมาก การจัดการเรียนการสอน แบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใฝ่ เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล, ภคนันต์ ทองคำ และจรัญ ไชยศักดิ์ (2542, หน้า 76) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่การศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการเสริมแรงของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการเสริมแรงของผู้ปกครอง ส่งผลต่อการใฝ่เรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชิตสุภาวงศ์ ทิพย์เที่ยงแท้, รจนารถ ชูใจ และมาลินี จา เนียร (2543, บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมใฝ่ รู้ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก นักศึกษาพยาบาลรู้ว่าตนเองมีความใฝ่เรียนรู้ในระดับค่อนข้างมากและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาสริน จันทรงาม (2543, หน้า 76) ได้ทำ การศึกษาเปรียบเทียบ การใฝ่เรียนรู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและเปรียบเทียบการใฝ่เรียนรู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัยคือ แผนการสอนเน้นวิจัย คู่มืออาจารย์ คู่มือนักศึกษาและแบบสอบถามความสามารถในการคิดวิจารณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัย หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัยก่อนและหลังการสอน ไม่แตกต่างกัน การใฝ่เรียนรู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ไม่แตกต่างกัน

จันทรา พรหมมี (2544, หน้า 84–86) ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านสถานการณ์ พบว่า ครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูง โดยการสนับสนุนทางสังคมสามารถทำ นายพฤติกรรมใฝ่

เรียนรู้ของครูประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ พบว่าครู ที่มีความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานต่ำจะมีความใฝ่เรียนรู้สูง

3. ปัจจัยจิตลักษณะเดิม พบว่า ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงจะมีพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้สูงโดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ของครูประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ปัจจัยสถานการณ์ ปัจจัยจิตลักษณะและตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาและการสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรพรรณ อุทัยวี (2544, หน้า 99-100) ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาครูผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยทางสถานการณ์ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยทางจิตลักษณะเดิม พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรที่ทำนายที่เป็นสถานการณ์และจิตลักษณะรวมกัน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยุพิน โกณฑทา และคณะ (2544, หน้า 45) ศึกษาคุณลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวังน้ำเขียวโดยเปรียบเทียบคุณลักษณะนิสัยใฝ่ เรียนรู้และเจตคติต่อคุณลักษณะนิสัยใฝ่ เรียนรู้ก่อนและหลังการได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมผลการวิจัย พบว่า คะแนนคุณลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้และเจตคติต่อคุณลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวังน้ำเขียวหลังได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิทักษ์ วงแหวน (2546, หน้า 87-93) ศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตความเชื่ออำนาจในตนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 โดยพบว่าตัวแปรระดับนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของพระสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิเชษฐ์ เรื่องแสง (2546, หน้า 58–63) ศึกษาปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของพระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยสถานการณ์ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของพระสงฆ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. ปัจจัยจิตลักษณะ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของพระสงฆ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปัจจัยที่เป็นสถานการณ์และจิตลักษณะ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของพระสงฆ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จงลักษณ์ สีหาราช (2548, หน้า 80) ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความมานะอุตสาหะในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของนักเรียน ($\beta=.23$) การอบรมเลี้ยงดู ($\beta=.42$) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta=.55$) ส่งผลทางตรงต่อความมานะอุตสาหะในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูส่งผลทางอ้อมต่อความมานะอุตสาหะในการเรียนของนักเรียนผ่านความคาดหวังทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .64

บังอร เกิดดา (2549, หน้า 80) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 794 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบสอบถามวัดนิสัยรักการอ่าน แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบสอบถามวัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นิสัยรักการอ่านการอบรมเลี้ยงดูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .64, .67, 68 และ 68 ตามลำดับ

นุชนาท เนติพัฒน์ (2550, หน้า 101) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางตรงต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (P) เท่ากับ .09 และ .42 ตามลำดับและยังพบอีกว่า การส่งเสริมการเรียนจากผู้ปกครองส่งผลทางอ้อมต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนผ่านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (P) เท่ากับ .20

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550, หน้า 67-68) ศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 แบบวัดเป็นลักษณะเป็นสถานการณ์ 3 ตัวเลือก ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจอย่างมีสติ กล้าคิดริเริ่มความเพียรพยายามการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองความมีเหตุผล โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95 ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อยู่ในระดับสูง โดยมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ด้านกล้าคิดริเริ่มสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความมีเหตุผล ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างมีสติและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามลำดับ
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ มีคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ตัวแปรเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครองทรัพย์ อุตนาม (2553, หน้า 71-72) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวกับความใฝ่ เรียนรู้ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความใฝ่เรียนรู้แบบวัดแรงจูงใจในการเรียน แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบวัดการกำหนดเป้าหมายในอนาคต แบบวัดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้สูงสุด คือ แรงจูงใจในการเรียน ($r=.892$) การเห็นคุณค่าในตนเอง ($r=.845$) การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ($r=.708$) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ($r=.685$) และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ($r=.548$) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ต่ำสุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Bernard (1991, pp.1721–A อ้างถึงใน พิทักษ์ วงแหวน. 2546, หน้า 60) ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในมลรัฐมิชิแกน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าเกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กับความขยันในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า นักเรียนหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนมากกว่านักเรียนชายและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Milson (2002, unpagged อ้างถึงใน นิภา วงษ์สุรภินันท์. 2548, หน้า 47) ทางการศึกษาโดยการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งก่อนหน้าการสอนแบบสาธิตโดยทำให้การทดลองกับนักเรียนเกรด 6 เพื่อค้นหาลักษณะของความใฝ่เรียนรู้ในการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการรับรู้คุณค่าและแหล่งการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น นักเรียนสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงโดยเลือกทางที่มีอุปสรรคน้อยที่สุด ครูสามารถชี้แนะให้นักเรียนไปสู่การสร้างความใฝ่เรียนรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ ระดับความสามารถของนักเรียนในการดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ การเข้าถึงและการรับรู้คุณค่าของการแสวงหาความรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

Anderson (2001, unpagged อ้างถึงใน วัฒนา พาผล. 2551, หน้า 36) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบระบบการสร้างความคิดของการใฝ่เรียนรู้ในห้องทดลองและ

การพัฒนาความรู้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 72 คน และเรียนหน่วย การเรียนที่เกี่ยวกับชีววิทยา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงระบบความคิด ที่ต่อเนื่องในการ เล่าเรื่องของนักเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าเฉลี่ยที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นภายหลัง จากการศึกษาทดลองในห้องทดลองกับคะแนนหน่วยสุดท้ายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทาง ชีววิทยาและขอบเขตความถูกต้องของแนวคิดผลจากการสาธิตจะทำให้ให้นักเรียนที่ทำ คะแนนได้สูงจากการเขียนเล่าเรื่องไว้มากมายเกี่ยวกับความคิดต่อเนื่องที่สัมพันธ์กัน โดย ใช้เหตุผลสืบเนื่องมาจากความคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนเพิ่มพูน ไปตามชีวิตและความถี่ของค่าเฉลี่ยเหตุการณ์ของการจัดหมวดหมู่ความคิดระดับสูงในการ บอกเล่าที่อิงกามและเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของระบบความสัมพันธ์ในการคิด

Cranley (2003, pp. 1531–A) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติในด้าน จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติ ในด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วย มาตรการที่โรงเรียนใช้ในกรอบจริยธรรม นักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษาโดยการนำ เอาจริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอน จริยธรรม โดยใช้สถานการณ์ทางประเพณี การสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมในหลักสูตร ปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ทางประเพณี การสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรม การสอนอย่างต่อเนือง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอน จริยธรรมโดยคา เนินตามนโยบายและระเบียบของทางราชการ

ความกตัญญู

4.1 ความหมายของความกตัญญู

พระธรรมโกศาจารย์ (2536, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญูตา หมายถึง ความรู้และยอมรับรู้ในบุญคุณของผู้อื่นที่มีอยู่เหนือตน กตเวทิตา หมายถึง การ พยายามทำตอบแทนบุญคุณนั้น ๆ กตัญญูเวทิตา หมายถึงความรู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบ แทนให้ปรากฏ เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้และอยู่ด้วยความสงบสุข

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2540, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของคำ ว่า กตัญญูกตเวทิตี หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน ความกตัญญูกตเวทิตี ว่าโดยขอบเขตแยกได้เป็น 2 ระดับ คือ กตัญญูต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตน เป็นส่วนตัว และกตัญญูกตเวทิตีต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีคุณความดีเกื้อกูล แก่ส่วนรวม

ฟิลิฐุ เจริญสุข (2542, หน้า 108–110) ได้ให้ความหมาย กตัญญู แปลว่า ความเห็นคุณท่าน คือ เห็นด้วยปัญญา กตเวทิตี แปลว่าประกาศคุณท่าน หมายความว่า ทำให้ผู้อื่นรู้ว่าท่านมีคุณแก่เราอย่างไรมากน้อยเพียงไร การประกาศคุณท่านนั้นไม่ใช่ ความหมายว่าเราจะยกย่อง สรรเสริญท่านด้วยคำพูดหรือด้วยการเขียนเป็นตัวหนังสือ แต่ที่จริงแล้วการประกาศคุณท่านนั้นจะต้องอยู่ที่การปฏิบัติตัวของเราเอง คือ จะต้องทำตัวของเราให้เป็นคนตามที่ท่านมุ่งหมาย

สมภพ ชีวรัฐธมน (2542, หน้า 1167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญู กตเวทิตี หมายถึง ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำตอบด้วยการทดแทน พระคุณ ช่วยเหลือ อุปการะ ยกย่อง บำรุงรักษาให้คงอยู่เพื่อความสงบสุขของสังคมและเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

สมชาย ฐานวุฑโฒ (2543 อ้างถึงใน อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ. 2548, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของความ กตัญญูกตเวทิตี หมายถึง ความรู้บุญคุณหรืออุปการะของบุญที่ตนทำไว้แล้ว รู้ว่าที่ตนเองพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลาย ได้ดีมีสุขอยู่ในปัจจุบัน ก็เพราะบุญทั้งหลายที่เคยทำไว้อดีตส่งผลให้ จึงไม่ลืมอุปการะของบุญนั้นเลย และตั้งใจสร้างสมบุญให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 6) ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู เป็นคำภาษาบาลีและเป็นคำนาม หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้ ผู้รู้คุณท่าน เป็นคำคู่กันกับ กตเวทิตี ส่วนคำว่า กตัญญูตา เป็นคำภาษาบาลีและเป็นคำนาม หมายถึง ความกตัญญู ความเป็นผู้รู้อุปการะคุณที่ท่านทำให้ ความเป็นผู้รู้คุณท่าน คำว่า กตเวทิตี เป็นคำภาษาบาลี และเป็นคำคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ หมายถึง ผู้ประกาศคุณท่าน ผู้สนองคุณท่าน เป็นคำคู่กันกับ กตัญญู

พระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ชาทเมธี) (2549, หน้า 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู หมายถึง การสำนึกในอุปการะคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อตนเอง กตเวทิตี หมายถึง การประกาศ การแสดงออกเพื่อตอบแทนบุญคุณ รวมความแล้วคำว่า กตัญญูกตเวทิตี หมายถึง การรู้ในอุปการะคุณหรือบุญคุณของคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีแก่ตน แล้วกระทำการตอบแทนอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยคำว่า กตัญญู ที่หมายถึงการสำนึกในอุปการะคุณหรือบุญคุณของผู้อื่นหรือสิ่งอื่นเป็นภาวะทางจิตใจ ส่วนคำว่า กตเวทิตี หมายถึงการตอบแทนคุณ เป็นการแสดงการตอบแทนคุณผู้อื่นหรือสิ่งอื่นออกมาทาง

ภายนอกทั้งทางการกระทำและการพูด ดังนั้น กตัญญู จึงจัดเป็นมโนกรรม ส่วนกตเวทิจัดเป็นกายกรรมและวจีกรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความกตัญญูกตเวทิจี หมายถึง การตระหนักรู้ ระลึกถึงบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งใด ๆ มีต่อตนเอง แล้วกระทำการตอบแทนบุญคุณต่อบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ ที่มีพระคุณต่อตนลักษณะของพฤติกรรมความกตัญญู

4.2 ลักษณะของคนมีความกตัญญู

ลักษณะของคนมีความกตัญญูตามหลักพระพุทธศาสนา มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. กตัญญูขั้นสามัญ คือ กตัญญูอย่างสามัญทั่วไป หมายถึง รู้อุปการะคุณที่บุคคลอื่นทำให้เราซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกตเวทิจี คือ การตอบแทนคุณซึ่งเด็กจะยอมรับว่าใครมีคุณก็ต่อเมื่อเขาทำอะไรให้กับตน เช่น ยอมรับว่าพ่อแม่มีพระคุณ เพราะได้เลี้ยงดูมายอมรับว่าครูมีพระคุณ เพราะได้อบรมสั่งสอนยอมรับว่าญาติพี่น้องมีบุญคุณ

2. กตัญญูขั้นสัตบุรุษ เป็นความกตัญญูขั้นสูง หมายถึงการรู้จักคุณธรรมความดีที่มีอยู่ในตัวบุคคลอื่นใครมีความดีก็รู้ว่าเขาเป็นคนดีไม่ว่าจะทำอะไรให้เราหรือไม่ก็ตามไม่ยึดเอาตัวเองเป็นเครื่องวัดความดีของคนอื่น เป็นการตัดลินความดีด้วยความดี และรู้จักนกระทั่งว่าธรรมทั้งหลายมีคุณค่าอย่างไร และพยายามถ่ายทอดคุณลักษณะที่ดีนั้นมาใส่ตัวเราเพื่อจะได้ทำความดีเป็นแบบอย่างที่ดีเหมือนเขาส่วนการแสดงออกต่อผู้มีพระคุณมีลักษณะ ดังนี้

1) ประกาศคุณท่าน คือ การประกาศว่าผู้มีพระคุณของเราดีอย่างไรบ้าง เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ทำโดยพูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่าท่านดีกับเราอย่างไรกิจกรรมที่นิยมทำกันมาก คือการทำบัตรอวยพรวันพ่อและวันแม่ แต่วิธีที่ดีที่สุดคือประกาศตนเองว่าเป็นลูกและได้รับการอบรมมาจากพ่อแม่ ฉะนั้นความประพฤติกตเวทิจีจะเป็นตัวประกาศคุณพ่อแม่ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

2) ตอบแทนคุณท่าน คือ เมื่อรู้ว่าท่านมีคุณหรือมีอุปการะต้องตอบแทน เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ ลูกสามารถตอบแทนได้โดย เป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่าย ๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี

4.3 การวัดความกตัญญู

ในการวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิจีนั้น มีเป้าหมายอยู่ที่การเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ ตามที่บุคคลเห็นว่าสมควรหรือไม่สมควร ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ

กับความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึกและระดับความกตัญญูทเวทีของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งการวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีนั้นไม่นิยมวัดความรู้เชิงจริยธรรม เว้นเสียแต่ว่าเราต้องการจะวัดว่าบุคคลนั้นรู้หรือไม่ โดยส่วนใหญ่จะวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีใน 3 ลักษณะ ดังนี้ (ส.วาสนา ประมวลพจนานุกรม, 2535, หน้า 7)

1) เจตคติ ซึ่งจะวัดในรูปแบบของความรู้สึก ความเชื่อ ความชอบและไม่ชอบต่อการกระทำต่าง ๆ ทั้งนี้จะไม่รับประกันว่าบุคคลนั้นจะปฏิบัติหรือไม่

2) เหตุผล เป็นการวัดว่าการที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ๆ นั้นมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจอย่างไร การวัดนี้จะช่วยชี้ให้เห็นระดับความกตัญญูทเวทีของบุคคลนั้น

3) พฤติกรรม เป็นการให้บุคคลระบุพฤติกรรมของตนเองว่าประพฤติปฏิบัติอย่างไรจนเป็นกิจนิสัย

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีของนักเรียนโดยการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีซึ่งพัฒนาจากแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีของ ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ (2533, หน้า 116-121) ซึ่งใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญามาเป็นข้อสนับสนุนในการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวที ดังนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม โดยมีพื้นฐานความเชื่อดังนี้

Skinner (1971, pp. 162 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543, หน้า 171) มีความเชื่อว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมมีรากฐานมาจากความต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สังคม ยึดถือบรรทัดฐานหรือเกณฑ์ปกติของจริยธรรมพื้นฐานเกิดขึ้นภายในจิตใจเพราะเหตุของกฎเกณฑ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอก สังคมแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการจริยธรรมมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับรางวัล และการลงโทษอันเป็นผลมาจากตัวแทนที่มีอยู่ของสังคม

Bandura (1977, p. 257 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543, หน้า 171) มีความคิดว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (Imitation) และการเอาแบบอย่าง (Modeling) Bandura มี

ความคิดแตกต่างจากกลุ่มสกินเนอร์ตรงที่เห็นว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง (Reinforcement) คือไม่จำเป็นต้องมีรางวัลและการลงโทษ ความสำคัญของการเรียนรู้ คือ กระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกตผลที่ตามมา การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้

2) ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงอยู่ในตัวบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลที่จะเริ่มแสดงออกอย่างเด่นชัด และเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม สภาวะแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการถ่วงหรือเร่งพัฒนาการนี้หรืออาจมีอิทธิพลในการเร่งพัฒนาจริยธรรมได้ ดังนั้นนักทฤษฎีประเภทนี้ย่อมเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมมีแนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล ซึ่งนักทฤษฎีประเภทนี้ คือ เพียเจท์และโคลเบอร์ก

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

พรพิมล หาญกล้า (2537, หน้า 37-39) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้หุ่นเชิดมีอกกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้วิดีโอวีดีทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความกตัญญูกตเวทิตะสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มมีความกตัญญูกตเวทิตะไม่แตกต่างกัน

สุชีรา บุญทัน (2541, หน้า 72-76) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยทางครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และอาชีพของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเภทครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งปัจจัยทางครอบครัว 3 ด้าน คือ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อาชีพของผู้ปกครอง และประเภทของครอบครัว สามารถพยากรณ์จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะได้ทั้งหมด โดยปัจจัยด้านลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสามารถพยากรณ์จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิตะได้ดีที่สุด

สมสุดา ผู้พัฒนา และจุฬารัตน์ วัฒนนะ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญู กตเวทิต์ พบว่า การไปวัดสม่ำเสมอ การรักษาศีล 5 เป็นประจำ และการนั่งสมาธิเป็นประจำ ทำให้มีความกตัญญูกตเวทิต์ต่อบิดามารดา

วิธัญญา วัฒนโณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ การสนับสนุนจากองค์กรและหัวหน้างานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรโดยมี ความกตัญญูกตเวทิต์เป็นตัวแปรกำกับกับ ผลการวิจัย พบว่า พนักงานที่มีความกตัญญูกตเวทิต์ ระดับสูงมีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความสำนึกใน หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานกับการช่วยเหลือ ผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงตนเองในทางบวกในระดับที่สูงกว่าพนักงานที่มีความกตัญญูกตเวทิต์ ระดับต่ำ ($p < .01$ ทั้ง 2 กรณี) แต่พนักงานที่มีความกตัญญูกตเวทิต์ระดับสูงและพนักงานที่มี ความกตัญญูกตเวทิต์ต่ำมีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับการ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจาก หัวหน้างานกับความสำนึกในหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

อนุพันธ์ อภิษยานุภาพ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนำหลักธรรมเรื่อง ความกตัญญูไปใช้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธัญ วิทยา ความกตัญญูกตเวทิต์ คือความรู้คุณค่าที่ผู้อื่นได้กระทำไว้แล้วกระทำตอบแทน จากผล การวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนธัญวิทยา มีการนำหลักธรรมเรื่อง ความกตัญญูกตเวทิต์ไป ประยุกต์ใช้กับครูอาจารย์และมารดาบิดาทั้ง 3 วัน และ 2 วัน มากกว่า 1 วัน หรือไม่ปฏิบัติ เลย รวมทั้งมีการปฏิบัติต่อสัตว์ สิ่งของ ต่อบุญและต่อตนเอง มากกว่าไม่ปฏิบัติและ นักเรียนมีความรู้เรื่องกตัญญูกตเวทิต์ในทุกข้อ

พระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ชาตเมธิ) (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความกตัญญู กตเวทิต์ในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคมจากมุมมองพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ความ กตัญญูกตเวทิต์ หมายถึง การสำนึกในบุญคุณหรืออุปการคุณของผู้อื่นหรือสิ่งอื่นที่มีแก่ตน และทำการตอบแทนคุณด้วยการแสดงออกทางกายและทางวาจาด้วยวิธีการอย่างใดอย่าง หนึ่ง และในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงความสำคัญของความกตัญญูกตเวทิต์ไว้ 4 ประการ คือ 1. ความกตัญญูเป็นพื้นฐานของคนดี 2. ความกตัญญูกตเวทิต์เป็น เครื่องหมายของคนดี 3. กตัญญูกตเวทิต์บุคคลหาได้ยากในโลก 4. ความกตัญญูกตเวทิต์ ก่อให้เกิดมงคลแก่ชีวิต

กาญจนา จนาพิระกนิฏร์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขามีความกตัญญูกตเวทิตะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูกตเวทิตะที่สูงกว่านักเรียนควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชื่อสัตย์สุจริต

5.1 ความหมายของความชื่อสัตย์สุจริต

ราชบัณฑิตยสถาน (2539, หน้า 248) ให้ความหมายของ ชื่อสัตย์ ว่า หมายถึง ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง จริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง หลอกลวง

สามารถ กลางบุญเรือน (2547, หน้า 4) ให้ความหมายของความชื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาต่อตนเอง บุคคล หน้าที่ หรือส่วนรวม

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551, หน้า 38) ให้ความหมายของคำว่า ความชื่อสัตย์สุจริต ว่าหมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นความจริง ความถูกต้อง ดิงาม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย วาจา และใจ มีความจริงใจ ไม่ปิดเป็นข้อมูล รู้จักรักษาความลับหลีกเลี่ยงการหาผลประโยชน์ทับซ้อน มีความเกรงกลัวและละอายต่อการทำชั่ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีพฤติกรรมการแสดงออก ดังนี้ ไม่ลับลอบ กลับกลอก พูดความจริง ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง ความประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่คดโกง มีความซื่อสัตย์สุจริต

5.2 ความสำคัญของชื่อสัตย์สุจริต

กิริติบุญเชื้อ (2542, หน้า 89-90) พิภพ วังเงิน (2545, หน้า 22) เสาวนิจ นิจอพันธ์ชัย (2546, หน้า 17-18) และอินมา ชันพันธ์ (2548, หน้า 20-21) ชื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญ สรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้บุคคลมีชีวิตที่ดีทั้งกายและใจ

- 2) ช่วยให้คุณคลั่งรักตัวเอง สำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและส่วนรวม
- 3) ช่วยให้คุณคลั่งรักใช้สติปัญญาแก้ปัญหา ไหม้มงายลุ่มหลง
- 4) ทำให้บุคคลได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น ได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ หรือเป็นความลับของส่วนรวม
- 5) ทำให้บุคคลเป็นผู้มีความเชื่อถือ ได้รับการยอมรับ และการกล่าวถึง ในทางที่ดีจากบุคคลรอบข้าง
- 6) ช่วยเสริมบุคลิกภาพ ทำให้มีบุคคลมีความสมบูรณ์ในความคิด และการกระทำ เพราะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ
- 7) ช่วยให้นุชอยู่ร่วมกันอย่างมีระบบ ระเบียบ ปลอดภัย
- 8) เพื่อให้บุคคลมีเครื่องยึดเหนี่ยว ป้องกันการเบียดเบียน เอาไร้ดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน
- 9) เสริมสร้างสันติภาพ ทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความสุขสงบในสังคม
- 10) ช่วยเสริมความมั่นคงแก่สังคม

5.3 การวัดความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษาเมื่อสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้ว ครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะ ธรรมชาติของวิชา งานกิจกรรมที่รับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีใดดังต่อไปนี้ คือ

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลุกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตร

ประจำวันของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม/สอดคล้องกับแนว

ปฏิบัติที่เหมาะสม

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อสัถย์

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับ เด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ จริยธรรมกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 กลุ่มตัวอย่างโดย สุ่มห้องเรียน 2 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 36 คนได้รับการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP กลุ่ม ควบคุมจำนวน 35 คนได้รับการจัดเรียนรู้แบบปกติ เรียนรู้เนื้อหาเดียวกัน ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 9 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 ครั้ง เครื่องมือวัดเป็นแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่น .81, .87 และ .86 ตามลำดับ แบบวัดเจตคติ ต่อจริยธรรม มีความเชื่อมั่น .90 และแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม มีค่าความเชื่อมั่น .92 แบบแผนการวิจัยใช้แบบ Quasi Experimental Design แบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent Sample และแบบ independent Sample ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่มีหลักการตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดوراและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ MCCP มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นประสบการณ์ขั้นการร่วมมือ ขั้น การวิเคราะห์ขั้นสรุป ขั้นนำไปใช้/ปฏิบัติซึ่งมีคุณภาพ โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความเหมาะสม ของเนื้อหา และการนำไปใช้มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมี วินัยในตนเองนักเรียนกลุ่ม ทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการ ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งด้านความรู้ เกี่ยวกับความซื่อสัตย์(สูงขึ้นร้อยละ38.62) ความเมตตา กรุณา (สูงขึ้นร้อยละ35.64) และ ความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ36.12) เจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 28.50) ความประพฤติเชิงจริยธรรม(สูงขึ้นร้อยละ27.45) และมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t=9.50$, $p=.001$) ความเมตตา กรุณา ($t=10.85$, $p=.001$) ความมีวินัยในตนเอง($t=10.13$, $p=.001$) เจตคติต่อจริยธรรม ($t=20.31$, $p=.001$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม($t=7.8$, $p=.001$)

พระอำนาจ น้อยนิล (2554, บทคัดย่อ) การศึกษาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์บางกรวย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ บางกรวย 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของ นักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ด้านรักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้าน มุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2) คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียนที่มีเพศ และ อายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทาง สถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่ระดับชั้นต่างกัน โดย ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ คือ1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง 2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองาน ที่มอบหมาย

ด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง 3) ด้านมีวินัย ครูต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ได้แก่ โรงเรียนควรจัดนิทรรศการ ด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการเกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินให้แก่ักเรียน 6) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครู ต้องมีกิจกรรมเสริมการ สอนที่มอบหมายงานให้ เด็กได้ทำงานส่ง 7) ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครู จะต้องสอนให้ เด็กรู้จักการ ไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน 8) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครู ต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับ สังคม

ทองพลู ภูลิม ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน และสมบัติ ฤทธิเดช (2554, บทคัดย่อ)

ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูโรงเรียนแกดำวิทยาคาร จำนวน 23 คน นักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร 341 คน ผู้ปกครองนักเรียน 319 คน ในปี การศึกษา 2552 มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สรรวจสภาพปัจจุบันระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ระยะที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้ กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 สรรวจระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อผลการวิจัยพบว่า สภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ทั้ง 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร พบว่า พฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจาก การประเมินพฤติกรรมทั้งจากครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัวนักเรียนเอง อยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลาง จากการสอบถามการสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร เกี่ยวกับ

เรื่องคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตร
 แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียน พบว่า ระดับพฤติกรรมยังไม่
 เป็นไปตามความต้องการของคณะครูและ ผู้ปกครอง หลังจากที่ได้พัฒนา โดยใช้
 กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ระดับ
 พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตาม
 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบก่อนและหลัง การพัฒนา
 นั้นเพิ่มขึ้นใน ทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มี
 ค่าเฉลี่ยจากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังจากการพัฒนา พบว่า
 พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นใน ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากครู 4.49 ผู้ปกครอง
 4.48 และนักเรียน 4.49 เปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การพัฒนา

จิตอาสา

6.1 ความหมายของจิตอาสา

บรรทม มณีโชติ (2530, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย “การเห็นแก่ประโยชน์
 ส่วนรวม” หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือช่วยกันรักษา
 สมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลาย สมบัติของส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จัก
 แบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และ ทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4
 พฤติกรรม คือ 1) การให้ปันโดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์ สิ่งของ ความรู้ และ
 แรงงาน 2) ความมีน้ำใจโดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการ
 กระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละ
 ทรัพย์ สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่น และ 4) การเห็นแก่ประโยชน์
 ส่วนรวม โดยการอุทิศการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม ร่วมมือกัน รักษาสมบัติของ
 ส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม

โกศล มีความดี (2547, หน้า 223) ให้ความหมายว่า การกระทำที่แสดงออก
 ถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแล เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่อง
 ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้
 หรือกระทำการสิ่งๆที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแล
 รักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษา

สาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาส ให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน

ธานีษฐ กองแก้ว (2548, หน้า 12) กล่าวว่าจิตอาสา หมายถึงคนที่มีจิตใจอาสาช่วยเหลือ อยากให้ผู้อื่นมีความสุขคนที่มาร่วมกิจกรรมจิตอาสา ก็คือ “อาสาสมัคร” คือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันการแก้ไขพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ศูนย์คุณธรรม (2548, หน้า 34) จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะเสียสละร่างกาย สติปัญญาเพื่อสามารณะประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่

1. เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว
2. เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ
3. เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล
4. เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลัง

ทรัพย์แต่เพียงอย่างเดียว

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549, หน้า 11) ให้ความหมายว่า การที่บุคคลตระหนักถึงและคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม ความปรารถนา และละเว้นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา

ศุภฎี ไชยชนะ (2550, หน้า 61) ได้ให้ความหมาย จิตอาสา ไว้ว่าหมายถึงความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวมโดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา ร่างกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

นิติ เอียวศรีวงศ์ (2550, หน้า 8) บอกไว้ในข้อเขียนเรื่องจิตสาธารณะบนความเลื่อมล้ำ (สุตลัปดาห์ มดิชน) ตอนหนึ่งว่า ถึงไม่เท่าเทียมกันได้ ก็มีความเสมอภาคพอที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะ เหมือน ๆ กัน แล้วตั้งคำถามว่าสังคมไทยทุกวันนี้ มีความเสมอภาค พอที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ สาธารณะต่าง ๆ ร่วมกันหรือไม่ทั้งความเสมอภาคและ จิตสาธารณะยังเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นในพฤติกรรม

ทางสังคมอีกมาก เช่น คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ และวินัย ฯลฯ แต่แล้วก็ต้องตกใจเมื่อ "สภาพัฒน์" แถลงผลการสำรวจภาวะสังคมไทยในไตรมาสแรก พ.ศ.2550 ว่ากลุ่มนักศึกษามีคุณธรรมต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และกลุ่ม นักศึกษามีระดับคุณธรรมด้านความมีสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีวินัย ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมของคุณธรรมแต่ละด้าน (ไทยโพสต์ หน้า 1 วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550) เครื่องแบบนักศึกษาเป็นสัญลักษณ์ของอภิสิทธิ์ อิทธิพล ผลประโยชน์ แสดงความไม่เสมอภาค เลยส่งผลให้ระดับคุณธรรมต่ำ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมขาดจิตอาสาและจิตสาธารณะ ขาดทานและอาสาสมัครมหาวิทยาลัยทั่วประเทศต้องทบทวนเครื่องแบบและคุณภาพการศึกษาอย่างเอาจริง เอาจังหากได้สังเกตสื่อที่คนดูกันทั่วประเทศคือสื่อโทรทัศน์ ของรายการละคร แสดงภาพที่ตึงามเพิ่มขึ้น เป็นเวลาที่เด็กและเยาวชนยังไม่นอน นักแสดงควรแต่งตัวสุภาพ พูดและแสดงกิริยา ที่สุภาพ มีบรรยากาศบ้านเรือนและสถานที่สะอาด สื่อโฆษณาแสดงต่อสิ่งที่ตึงามและ ไม่น่าอนุญาตให้มีการโฆษณาสิ่งที่เป็นพิษ เหล้า เบียร์ ไวน์หรือดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสิ่งเสพติด ที่มีอันตราย ไม่ควรโฆษณาในช่วงเวลาที่เยาวชนดู ละคร ช่วงเวลากลางวันและตอนค่ำไม่น่ามี การดื่มเหล้า จะเกิดอุบัติเหตุร้าย อันตรายบนท้องถนนเกิดจากคนดื่มเหล้าแล้วขับรถ ตนเองบาดเจ็บหรือตายยังไม่พอ ยังต้องเสียทรัพย์สิน เสียเวลา ทำให้เกิดความทุกข์แก่คนใกล้ตัวอีกด้วย เยาวชนไทยยังขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างนิสัยและต้องเริ่มต้นจากในบ้านและในโรงเรียน เมื่อเห็นสิ่งไม่ถูกต้อง ผู้ใหญ่จะต้องบอกเด็กทันที โดยต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ต้องไม่อายุที่จะทำความดี และช่วยกันชมเชยคนทำความดี มาช่วยสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นเป็นนิสัย

อมรรัตน์ เจริญชัย (2550, หน้า 44) กล่าวว่า จิตสาธารณะหมายถึงการประพฤติตนทั่ว ๆ ไป ทำให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมมีความสุข รวมทั้งการแสดงความห่วงใยต่อสังคม ท่านพูดถึงผลกระทบของการปฏิบัติตนของบุคคล ที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เราต้องมี จิตสาธารณะ ถ้าทำสิ่งใดแล้วเกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม ไม่ควรทำการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองทำให้น้ำเน่าเหม็น ทำให้ปลาตาย คนอยู่ใกล้น้ำต้องลำบาก บ้านเมืองหมดความสวยงาม ถ้าทิ้ง เศษอาหารไว้ตามพื้นจะเน่าเหม็นเป็นอาหารของแมลงเป็นที่เพาะแมลงให้มากขึ้น ทำความรำคาญไปทั่วและทำให้เกิดเชื้อโรคไม่ควรทำ คนไทยยังขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างนิสัยและต้องเริ่มต้นจากในบ้าน เมื่อเห็นสิ่งไม่ถูกต้อง ผู้ใหญ่จะต้องบอกเด็กทันที โดยต้องเป็นตัวอย่าง ที่ดี ต้องไม่อายุที่จะทำความดี และช่วยกันชมเชยคนทำความดี มาช่วยสร้างจิตสาธารณะ กันให้มาก ๆ

วราพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ (2551, หน้า 10) ได้ให้ความหมายว่า คือ ความสมัครใจ เต็มใจตั้งใจทำ และเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจหรือทรัพย์สินในการกระทำ หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ความสมัครใจ เป็นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นการอาสาสมัครที่จะกระทำสิ่งนั้น เช่น ความสมัครใจพร้อมที่จะช่วยเหลือ การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสมัครใจ ความสมัครใจในการกระทำกิจกรรม

2. ความเต็มใจ เป็นความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลที่ยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น เช่น สิ่งที่เราสมัครทำด้วยความเต็มใจ การให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจมาจากความรู้สึกที่แท้จริง ความรู้สึกที่อยากทำด้วยความเต็มใจ

3. การเสียสละ เป็นการกระทำที่ช่วยเหลือแก่ผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่กระทำด้วยความมุ่งมั่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น การมีใจรักอยากช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การทำประโยชน์ต่าง ๆ แก่ส่วนรวมไม่หวังผลประโยชน์ ความรู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สังคมที่เดือดร้อน

ประวิตร พิสุทธิโสภณ (2552, หน้า 23) กล่าวว่าจิตอาสา หมายถึงผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมี แม้กระทั่งเวลาเพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวมอีกทั้งยังช่วยลด “อัตรตา” หรือความเป็นตัวของตัวเองลงได้บ้าง

ปิยะนาถ สรวินทร (2552, หน้า 22) กล่าวว่า จิตอาสา คือ จิตที่พร้อมจะให้ หรือเสียสละเวลาร่างกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน

สุภาพร ทศพระรินทร์ (2556, หน้า 55) ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึงจิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจ สมัครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุขที่พร้อมจะเสียสละร่างกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูตาย เมื่อพบเห็นปัญหาหรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นหน้าตาเปลี่ยนแปลงเป็นรอยยิ้มเป็นจิตที่เปี่ยมบุญ คือความสงบเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้งยังช่วยลด “อัตรตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเองลงได้บ้าง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าจิตอาสา หมายถึง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของเงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัครใจและไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์สำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เอาใจใส่ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

6.2 ลักษณะพฤติกรรมจิตอาสา

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550, หน้า 23) เห็นว่าคุณลักษณะของสมาชิกที่ดีและสร้างสรรค์ สังคม ตามแนวคิดของพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจและสิ่งที่แสดงออกภายนอก ซึ่งควรมีความประพฤติที่วัดได้ จากพรหมวิหาร 4 ดังนี้

1. เมตตา (ความรัก) คือความปรารถนาดีมีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์ และความสุข
2. กรุณา (ความสงสาร) คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
3. มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข
4. อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ การมองโลกตามความจริง โดยวางใจเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียบตรง การมองเห็นคนที่จะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ

นอกจากนี้ยังต้องมียังต้องมีการสงเคราะห์ผู้อื่น ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน (ให้ปัน)คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ ศิลปวิทยา
2. ปิยวาจา (พูดอย่างรักกัน) คือ การกล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่มีประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในสิ่งที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจที่ดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. อุตถจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) คือช่วยเหลือร่างกาย และชวนชวายช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตา (เอาตัวเข้าสมาน) คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

6.3 การวัดพฤติกรรมจิตอาสา

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเกณฑ์และแนวทางในการวัดและประเมินผู้เรียนด้านการมีจิตสาธารณะ นักเรียนโรงเรียนนาร่องที่เรียนหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่จะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2554 มีหลายโรงเรียนที่จะต้องวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะ จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวผู้เรียนการวัดโดยตรงนั้นวัดยากจึงต้องอาศัยการสังเกตหรือวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกมา บางครั้งใช้แบบทดสอบ แบบสร้างสถานการณ์ช่วยในการวัดพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งพฤติกรรมด้านการมีจิตสาธารณะอาจดูจากการเป็นผู้ให้ การอาสาเข้าไปช่วยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ผู้ที่มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาจะคุ้นชินกับพฤติกรรมการให้มากกว่ารับ เป็นคนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คิดถึงคนอื่นไม่เพียงแต่คิดว่าตนควรจะได้อะไรแต่กลับสนใจว่าผู้อื่นน่าจะได้อะไรด้วยบ้าง โดยสรุปแล้วนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่วัดได้โดยดูจากพฤติกรรมที่แสดงออก อาจจะวัดทางตรงหรือทางอ้อม วัดจากการสังเกต และการให้ผู้ถูกวัดประเมินตนเอง ซึ่งก็มีผู้วิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้ยึดเอาแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ในการวิจัย เช่น งานวิจัยของนันท์วัฒน์ ชุนชี (2546) ศึกษาเรื่องการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านการใช้หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยได้สร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายของส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นที่ที่มีส่วนร่วมต่อการดูแล องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม แต่ละองค์ประกอบมี 2 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 6 ตัวชี้วัด โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ .8320 ส่วนงานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) เรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้สร้างแบบสังเกตและแบบทดสอบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะมาใช้ในการงานวิจัยของตน ดังนี้ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด เช่นเดียวกับงานวิจัยของนันท์วัฒน์ ชุนชี (2546) ซึ่งแบบสังเกตนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

.95 และแบบทดสอบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัดเช่นเดียวกัน ซึ่งแบบทดสอบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .989 และงานวิจัยของธรรมนันท์ก้า แจ็งสว่าง (2547) เรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยสร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัดเหมือนกับงานวิจัยทั้งสองงานวิจัยก่อนหน้านี้ โดยมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .8455 เป็นต้น และงานวิจัยของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสร้างแบบวัดจิตอาสาของนักเรียนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 7 ตัวชี้วัด โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .90 ซึ่งผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัด จิตอาสา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่างานวิจัย 3 ชิ้นแรก ไม่ว่าจะเป็งานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) ธรรมนันท์ก้า แจ็งสว่าง (2547) ต่างก็เป็นการศึกษาตัวแปรจิตสาธารณะโดยเป็งานวิจัยเชิงทดลองที่ทำการทดลองกับกลุ่มเด็กในชั้นประถมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องเท่าที่ควรกับความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย เลือกรับปรุงแบบวัดจิตอาสาของ ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามแนวคิดการประเมินพฤติกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้
- 2) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับนิสิตมหาลัย
- 3) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79, .90, .79 ตามลำดับ

โดยแบบวัดจิตอาสาของนักเรียนของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ได้แบ่งองค์ประกอบของจิตอาสาเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกายเพื่อผู้อื่น และสังคม 2) การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 2) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย รวมมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนโดยจำแนกตามองค์ประกอบของกรมวิชาการ (2542) และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัดจิตอาสาตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา อาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะและองค์ประกอบของการมีจิตอาสาซ้ำกันอย่างน้อย 2 คนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัด

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจิตอาสา

เสรีภาพ สุขเจริญ (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารเรือกรณีศึกษาสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง (สรส.) เพื่อศึกษาระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของ (สรส.) และเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของข้าราชการ (สรส.) อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้ทั้งหน่วยงานและข้าราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงหน่วยงานและบำรุงขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการ (สรส.) อันจะทำให้สามารถปฏิบัติงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษารายงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 41-50 ปี มีอายุการทำงาน 21-30 ปี มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ (สรส.) 15 ปีขึ้นไป ชั้นยศ.ต.-ร.อ.สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดระดับต่ำกว่าปริญญาตรีหน่วยงานที่สังกัดฝ่ายวิชาการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รวมเงินประจำตำแหน่งและเงินพิเศษต่าง ๆ 15,001-25,000 บาท จากการพิจารณาถึงความคิดเห็นเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการ (สรส.) ด้านความยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพทหารเรือโดยมีความคิดเห็นด้านมีความตั้งใจอย่างมากที่จะเข้ารับราชการทหารเรือและคิดว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องแล้วด้านความรู้สึกว่าหน่วยงานเป็นที่พึงพิงได้โดยมีความคิดเห็นด้านงานในหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจุบันมีความมั่นคงดีแล้วได้คะแนนสูงสุด ด้าน

ความรู้สึกว่าเป็นหน่วยงานมีชื่อเสียงโดยมีความคิดว่าสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูงเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นที่สังกัดกองทัพเรือได้คะแนนสูงสุด ด้านความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานโดยมีความคิดเห็นด้านได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถได้คะแนนสูงสุด ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อหน่วยงานโดยมีความคิดเห็นด้านผลจากการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังทำให้เกิดกำลังใจที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น ได้คะแนนสูงสุด ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติโดยมีความคิดเห็น ด้านงานที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้คะแนนสูงสุด ด้านความรับผิดชอบโดยมีความคิดเห็นด้านผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจในบทบาทของตนเองและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายได้คะแนนสูงสุดด้านเงินเดือนและสวัสดิการโดยมีความคิดเห็นด้านหน่วยงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ยังไม่สามารถจัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ได้คะแนนสูงสุด

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโมเดลสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ (1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (4) การสละเงินแรงกายเพื่อผู้อื่นและสังคม (5) การสละเวลาและการใช้เวลาวางให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน/ครู เพื่อน สังคม/ชุมชน และด้านสื่อมวลชน ผลของการวิจัยโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60

สายัณห์ ศรีสมุทรนาค (2550, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบกใน 5 ด้าน คือ 1)ด้านความสำเร็จของงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะ

งานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบต่องาน 5) ด้านความก้าวหน้าใน) ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความก้าวหน้าในงาน 2) ข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบกชั้นยศสัญญาบัตรกับชั้นยศประทวน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพจิตร ศรีธนาภูวัฒน์ และคณะ (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา กระบวนการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพของชุมชน หมู่บ้านหนองบัวตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า การเพิ่มศักยภาพของ อสม. และชาวบ้านในการดูแลสุขภาพ คือ การส่งเสริมความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการพัฒนาสถานที่สำหรับดำเนินงานด้านสุขภาพ ส่วนด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนนั้นต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง อสม. และชาวบ้าน ให้เกิดความเชื่อใจ และความไว้วางใจโดยใช้รูปแบบการทำงานร่วมกัน การเข้าใจปัญหาาร่วมกัน ทำให้เกิดความเป็นหนึ่ง โดยรูปแบบของกิจกรรมที่ได้รับการร่วมมือเป็นอย่างดีนั้น เป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวและเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยได้อาศัยกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาศักยภาพ อสม. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมชุมชน คือ กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพ อสม. ในเรื่องการปฐมพยาบาล ความรู้เรื่องยาทั่วไป บทบาทและหน้าที่ของอสม. ในการดูแลสุขภาพชุมชน และการบริหารจัดการความรู้กิจกรรมปลูกป่าสาธารณะ และกิจกรรมปรับปรุงศูนย์สุขภาพมูลฐานชุมชนบ้านหนองบัว นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงได้จัดอบรมการเขียนโครงการเพื่อให้ อสม. สามารถของบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานได้ ส่วนแนวทางการดูแลสุขภาพร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. และชุมชนนั้น กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่จัดทำขึ้น ควรเป็นผลจากการร่วมแสดงความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ อสม. และชุมชน หลังจากทดลองปฏิบัติการ พบว่า อสม. มีความมั่นใจในการให้ความรู้แก่ชุมชนมากขึ้น เกิดความสามัคคีในกลุ่ม อสม. ชาวบ้านรู้จักบทบาทหน้าที่ อสม. และเขตที่รับผิดชอบพื้นที่ที่ตนอยู่ มีการเรียกใช้บริการตรวจวัดความดันที่บ้านเพิ่มขึ้น ชาวบ้านรู้จักหน้าที่ของ อสม. มากขึ้น โดยเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้บริการกองทุนหมู่บ้าน

สูงชันและมีชาวบ้านต่างหมู่บ้านมาใช้บริการร่วมด้วยปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน การขาดการร่วมมือกันระหว่างส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐยึดติดกับรูปแบบสั่งการจากบนสู่ล่าง และขาดใส่ใจต่อนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการทำงานเชิงรุก ทำให้ปัจจัยการสนับสนุนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขขาดไป

วรารพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความหมายของจิตอาสาและศึกษาการพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาให้ความหมายว่า จิตอาสาเป็นความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำ และเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจหรือทรัพย์สิน ในการทำกิจกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น กระบวนการสร้างจิตอาสา มี 4 ประเด็น คือ 1)ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา 2) การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ด้านความรู้ และการติดต่อสื่อสาร 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตน และ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประสพการณ์ต่อการพัฒนาด้านจิตอาสา คือ ทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ปิยะนาถ สรวินสูตร (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม กรณีศึกษาสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่เป็นตัวแทนกลุ่มเยาวชนและประธานสภาเยาวชนเขตมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน กิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุมสภาเยาวชนกรุงเทพมหานครโดยมีแรงจูงใจภายในอยู่ในระดับสูง ส่วนแรงจูงใจภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านศาสนาของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจโดยรวมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมแตกต่างกัน สำหรับผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาที่ทำและไม่ทำกิจกรรมการพัฒนามาตรการและการดูแลเยาวชนมีแรงจูงใจภายในแตกต่างกัน ผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาที่มีข้อเสนอว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนควรสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคมสถาบันการศึกษาและครอบครัวควรสนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรม

กรรณิกา มาโน (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ ความหมายจิตอาสาและความหมายในชีวิตของผู้ที่ทำกิจกรรมจิตอาสา ผลการวิจัย พบว่า การทำกิจกรรมจิตอาสาก่อให้เกิดความสุขใจจากการได้เป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการก้าวพ้นจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การเห็นแก่ส่วนรวม

ด้วยการให้ผู้อื่น อีกด้านหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ทำลงไปมีคุณค่า และส่งผลให้ผู้อื่น ข้อมูลรู้สึกว่าคุณค่าเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ในแง่ของการเข้าใจความหมายของ ชีวิตในมุมมองการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งผู้ที่ทำงานร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ และผู้ที่อาศัยอยู่ ร่วมในสังคมเดียวกัน เป็นประสบการณ์ที่ได้รับทั้งแง่บวกและลบได้กลุ่มอมเกล้าผู้ให้ข้อมูล เกิดการตระหนักรู้ถึงการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การเปิดใจที่จะยอมรับความต่าง ทั้งในแง่ของ วิถีชีวิตและความคิด ซึ่งการมองเห็นผู้อื่นมากขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้ผู้อื่นให้ข้อมูล เกิดความเข้าใจมากขึ้นถึงการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในโลกของความจริง มองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับคนรอบข้างในมุมมองของการอยู่ร่วมกัน

นพวรรณ ชีระพันธ์เจริญ และคณะ (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเชิง ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่มีจิตอาสาในชมรมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีระดับความรู้สูงขึ้น และมีทักษะในการแนะนำสมาชิกในชมรมในการ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพระดับปานกลาง เกิดเครือข่ายระหว่างชมรม ผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมายกับชมรมผู้สูงอายุอื่นในจังหวัด กลุ่มเป้าหมายสามารถเฝ้าระวังโรค ความดันโลหิตสูง เบาหวานและหัวใจให้กับสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุได้และกลุ่มเป้าหมายมี ความสุขทางใจระดับมาก

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยใน ประเด็นของการสนับสนุนทางสังคมนั้น พบว่า จิตอาสาของนักศึกษามีค่าอยู่ในระดับสูง และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง รวมทั้งปัจจัยด้านบุคคลทุกตัวมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาได้ ร้อยละ 48.8 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้การได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ของตัวพยากรณ์รองจากแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา

วัลย์รักษ์ บุญภา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย กระบวนการสร้างจิต อาสาคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ไทร อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัด อุบลราชธานี พบว่า กระบวนการสร้างจิตอาสา เป็นการทำความเข้าใจโดยการสื่อสาร บอกเล่า ประชาสัมพันธ์ การปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา และ

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสา ประกอบด้วย การสร้างจิตสำนึกเรื่องการทำงานเพื่อส่วนรวมให้ตระหนักถึงปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมโดยให้ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต การให้รางวัลยกย่อง เชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างของสังคม และให้โอกาสบุคคลที่มีจิตอาสาทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตลอดจนสร้างระบบกลไกที่เน้นเรื่องการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยท้องถิ่น/เทศบาลเป็นแบบอย่างไม่ใช้เงินเป็นตัวนำในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

อนิษฐา แจ้งเอี่ยม (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ เครือข่ายการสื่อสารและการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเครือข่ายจิตอาสา ผลการศึกษา พบว่า เครือข่ายจิตอาสาเป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ โดยมีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ คือ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายจิตอาสา รูปแบบการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายจิตอาสาที่พบมี 3 ลักษณะ คือ การสื่อสารสองทางไม่เป็นทางการ การสื่อสารสองทางกึ่งทางการ และการสื่อสารทางเดียว มีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่และเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง นอกจากนี้ยังพบว่า การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านอาสาสมัคร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ชาวบ้านในชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้ อย่างไม่อยู่นิ่งเฉย เพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และในด้านองค์ประกอบ/คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งร่างกาย แรงใจ รวมทั้งด้านเวลา และเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์ โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการยึดคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับมีความขยัน อดทน และเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย เป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่นได้ ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถของตนให้กับผู้อื่น

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลวิจัยพบว่า นิสิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนและแรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การรับรู้ความสามารถของตน แรงจูงใจอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มณฑล หนือทอง (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การหล่อหลอมจิตอาสาผ่านการอบรมชุดเกลาทางสังคมในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า การหล่อหลอมจิตอาสาดำเนินผ่านองค์ประกอบสำคัญของการอบรมชุดเกลาทางสังคมในครอบครัว 3 ส่วน ได้แก่ 1) การตระหนักและเข้าใจคุณค่าของจิตอาสาเพื่อถ่ายทอดแก่บุตรผ่านการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิต การเข้าใจคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม และการให้คุณค่าของการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น 2) การให้โอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเองในครอบครัว ผ่านแบบอย่างการดำเนินชีวิตของบิดามารดา การให้อิสระและเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งการเลือกและสนับสนุนให้อยู่ในบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมต่าง ๆ

สุภาพร ทศพระรินทร์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพก่อนเกษียณ อาชีพหลังเกษียณสถานภาพการเงิน และลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมจิตอาสาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อังสนา อัครพิศาล และคณะ (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า

การสนับสนุนจากครอบครัว การเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น และการส่งเสริมจากสถาบันมีอิทธิพลต่อระดับจิตอาสามากที่สุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมบางประการที่มีอิทธิพลต่อระดับจิตอาสาของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากกว่าด้านอื่น ๆ จากการศึกษาเหตุผลที่นักศึกษาคิดว่าทำให้ตนเองเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา คือ เป็นการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุด รองลงมา คือ มีความสุขและพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม รู้สึกภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ด้วยกิจกรรม 3 ประสานซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แผนการดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 54 ห้องเรียน จำนวน 1,847 คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากฝ่ายทะเบียนและวัดผลโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมาห้องเรียนละ 6 คน จาก 33 ห้องเรียน จำนวน 198 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาห้องเรียนละ 6 คน จาก 21 ห้องเรียน จำนวน 126 คน รวมนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัย One Group Pretest Posttest Design (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2536, หน้า 216–217) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่ม	การทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	T_1	X	T_2

เมื่อ E แทน กลุ่มตัวอย่าง

T_1 แทน การทดสอบก่อนดำเนินการ

X แทน การจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม 3 ประสาน

T_2 แทน การทดสอบหลังดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

คู่มือกิจกรรม 3 ประสาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม แบบวัดชนิดนี้เป็นแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู 4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะ ใช้สอบถามก่อนและหลังจัดกิจกรรม 3 ประสาน จำนวน 25 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน ใช้สอบถามหลังจัดกิจกรรม 3 ประสาน จำนวน 15 ข้อ

รายละเอียดของการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 เครื่องมือกิจกรรม 3 ประสาน มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และหลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือ แล้วกำหนดรูปแบบของคู่มือกิจกรรม 3 ประสานให้สอดคล้องกับทฤษฎี และหลักการ

1.1.2 สร้างคู่มือกิจกรรม 3 ประสานด้วยส่วนประกอบ ดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้คู่มือ คำแนะนำในการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.1.3 สร้างแบบประเมินคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน มีขั้นตอนดังนี้

1.1.3.1 ศึกษาแบบประเมินคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน

1.1.3.2 สร้างแบบประเมินคู่มือโครงการ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบคู่มือได้แก่ คำแนะนำในการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

กำหนดการให้คะแนนการประเมินชุดการสอนตามเกณฑ์ ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

เหมาะสมมาก ให้ 4 คะแนน

เหมาะสมปานกลาง ให้ 3 คะแนน

เหมาะสมน้อย ให้ 2 คะแนน

เหมาะสมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินและการแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ระดับคุณภาพและความเหมาะสม

4.51–5.00 มีคุณภาพและความเหมาะสมมากที่สุด

3.51–4.50 มีคุณภาพและความเหมาะสมมาก

2.51–3.50 มีคุณภาพและความเหมาะสมปานกลาง

1.51–2.50 มีคุณภาพและความเหมาะสมน้อย

1.00–1.50 มีคุณภาพและความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.1.4 นำคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการวัดและประเมินผล และด้านภาษาไทยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ด้านสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตลอดจนข้อเสนอการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

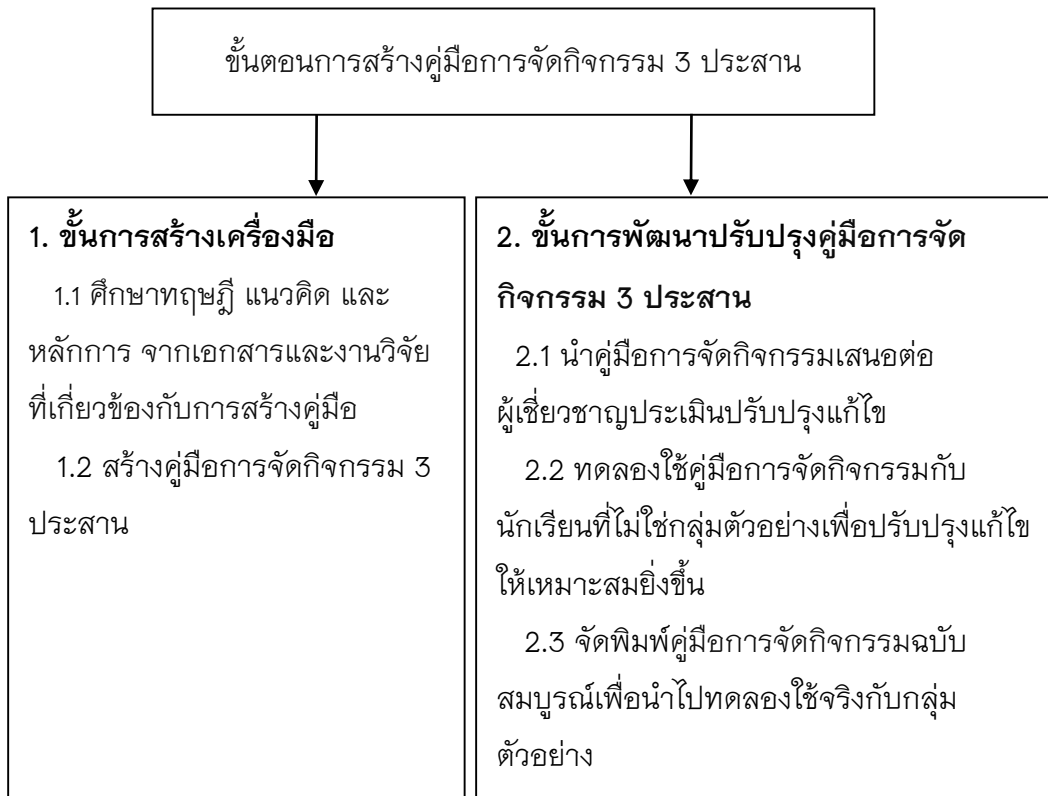
- 1) นางประพิณพัตร ชูรนนท์ คีษานีเทศก์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
- 2) นายปรีชา เตือนนิล คีษานีเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากสกลนคร เขต 3
- 3) ดร.สำเริง อ่อนสัมพันธ์ อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 4) นางจินตนา ศุภย์จันทร์ ข้าราชการบำนาญ
- 5) นางอรนุช สัตย์ถาวร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

ซึ่งจากการประเมินรายการของคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยของรายการประเมินคู่มือรวมทุกรายการ เท่ากับ 4.52 แปลความหมายว่าเหมาะสมมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ

1.1.5 นำคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน จำนวน 1 กิจกรรม ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 1 ห้อง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนพังโคนวิทยาคม เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมเวลาที่ใช้ความเหมาะสมของสื่อการวัดและประเมินผล แล้วนำข้อบกพร่องของผลการทดลองใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ในส่วนของกิจกรรมสำหรับให้นักเรียนฝึก ซึ่งมีมากเกินไป และค่อนข้างยากทำให้นักเรียนคิดไม่ทันตามเวลาที่กำหนด

1.1.6 นำคู่มือกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วมาจัดพิมพ์ฉบับที่สมบูรณ์ ไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรม 3 ประสาน สรุปลงได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรม 3 ประสาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม

เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้วัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู 4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะ มีขั้นตอนการสร้างและหาคูณภาพดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี นิยาม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต และ จิตสาธารณะ และการสร้างแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต และ จิตสาธารณะ และคุณภาพของแบบทดสอบ

2.1.2 เขียนนิยามปฏิบัติการที่เกี่ยวกับเหตุผลเชิงด้านรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ ดังนี้

2.1.2.1 ความรับผิดชอบ หมายถึงการรู้จักหน้าที่ และสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความมุ่งมั่น และเพียรพยายามจนงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จทันเวลา

2.1.2.2 ความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ความสนใจและความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2.1.2.3 ความกตัญญู หมายถึง การสำนึกในบุญคุณ และตอบแทนด้วยความเต็มใจ

2.1.2.4 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจาใจ ต่อตนเองและผู้อื่น การประพฤติปฏิบัติตนด้วยความดีงามและถูกต้องอยู่เสมอ เป็นคนชอบธรรมจากส่วนลึกของจิตใจ

2.1.2.5 จิตอาสา หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มองเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วรู้สึกอยากเข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลือสังคม

2.1.3 สร้างแบบวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ให้ตรงตามนิยามแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน แบบวัดนี้นำมาจากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของพระมหาวิเชียร ปญญาวชิโร ดร.และคณะ (2548) โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาและปรับปรุงข้อคำถามบางข้อ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบัน แบบวัดดังกล่าวเป็น สถานการณ์สมมติแบบเลือกตอบคำตอบเดียวจาก 6 ตัวเลือกจำนวน 25 ข้อ ซึ่งเป็นสถานการณ์ ข้อขัดแย้งเกี่ยวกับคุณลักษณะจริยธรรม 5 ประการ

รับผิดชอบ	ได้แก่ข้อที่ 2, 3, 4
ใฝ่เรียนรู้	ได้แก่ข้อที่ 8
กตัญญู	ได้แก่ข้อที่ 1,
ซื่อสัตย์สุจริต	ได้แก่ข้อที่ 5, 6, 7
จิตสาธารณะ	ได้แก่ข้อที่ 9, 10

แต่ละข้อจะวัดระดับการเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก คือ

ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ

ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล

ขั้นที่ 3 หลักการทำ ตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ 4 หลักการทำ ตามหน้าที่ทางสังคม

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

2.1.4 นำแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อคำถามทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเที่ยงตรงในเนื้อหาที่ต้องการวัด

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

2.1.5 นำแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ การวิจัยปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมทั้งหมด โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.92

เกณฑ์ในการตรวจการให้คะแนนแบบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ข้อสอบแต่ละ ข้อมี 6 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้ตรงกับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว ถ้าคำตอบนั้นตรงกับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ขั้นใด ก็ให้คะแนนตามนั้น ดังนี้

ให้คะแนน 1 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1

ให้คะแนน 2 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2

ให้คะแนน 3 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3

ให้คะแนน 4 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4

ให้คะแนน 5 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5

ให้คะแนน 6 คะแนนถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6

การจำแนกขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 201-202) กล่าวว่า เด็กสามารถเข้าใจประโยคที่ใช้หลักสูงกว่าขั้นจริยธรรมของตนเองได้ไม่เกิน 1 ขั้นและ เนื่องจากแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบแบบปลายปิดดังนั้นในการ

แบ่งช่วงคะแนนของ ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมคะแนนที่จุดกึ่งกลางระหว่างชั้นหนึ่งกับอีกชั้นหนึ่ง จึงควรปัดลงอยู่ ในชั้นที่ต่ำกว่า ดังนั้น จะได้ค่าเฉลี่ยตามระดับชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00–1.50

ชั้นที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.51–2.50

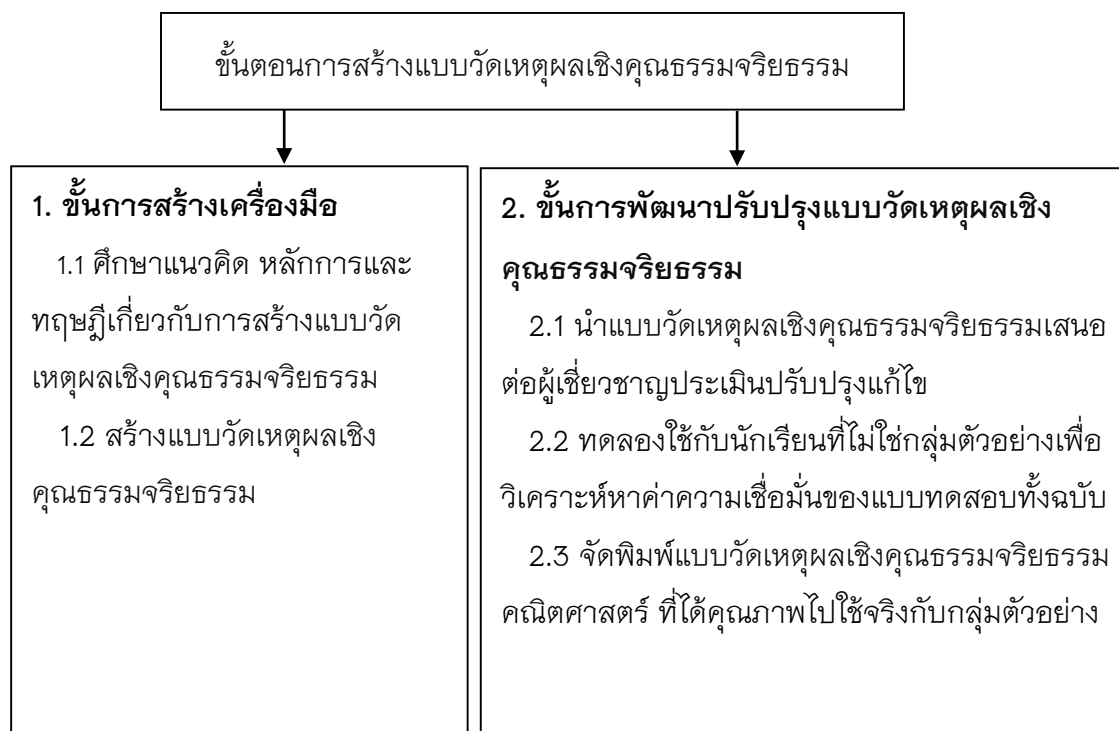
ชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51–3.50

ชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51–4.50

ชั้นที่ 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51–5.50

ชั้นที่ 6 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5.51–6.00

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมสามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอน ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม

แบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบสอบถามของนักเรียน 5 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) กตัญญู 4) ซื่อสัตย์สุจริต และ 5) จิตสาธารณะมีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษา नियาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม

2.2.2 เขียน नियามพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 5 ด้าน ตามที่ได้ नियามไว้

2.2.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม ให้ตรงตาม नियามแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน

2.2.4 นำแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับ नियามที่กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดดคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

2.2.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมผ่านการคัดเลือกแล้วในข้อ 4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลจากการตอบแบบวัดพฤติกรรมมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ทำเป็นประจำ	ให้ 5 คะแนน
ทำเกือบทุกครั้ง	ให้ 4 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
นาน ๆ ทำครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยถือเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินและแปลความหมายของคะแนน เป็นแบบประเมิน มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert, 1961, p. 189) ดังนี้

- 5 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ

อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากเกณฑ์คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 103)

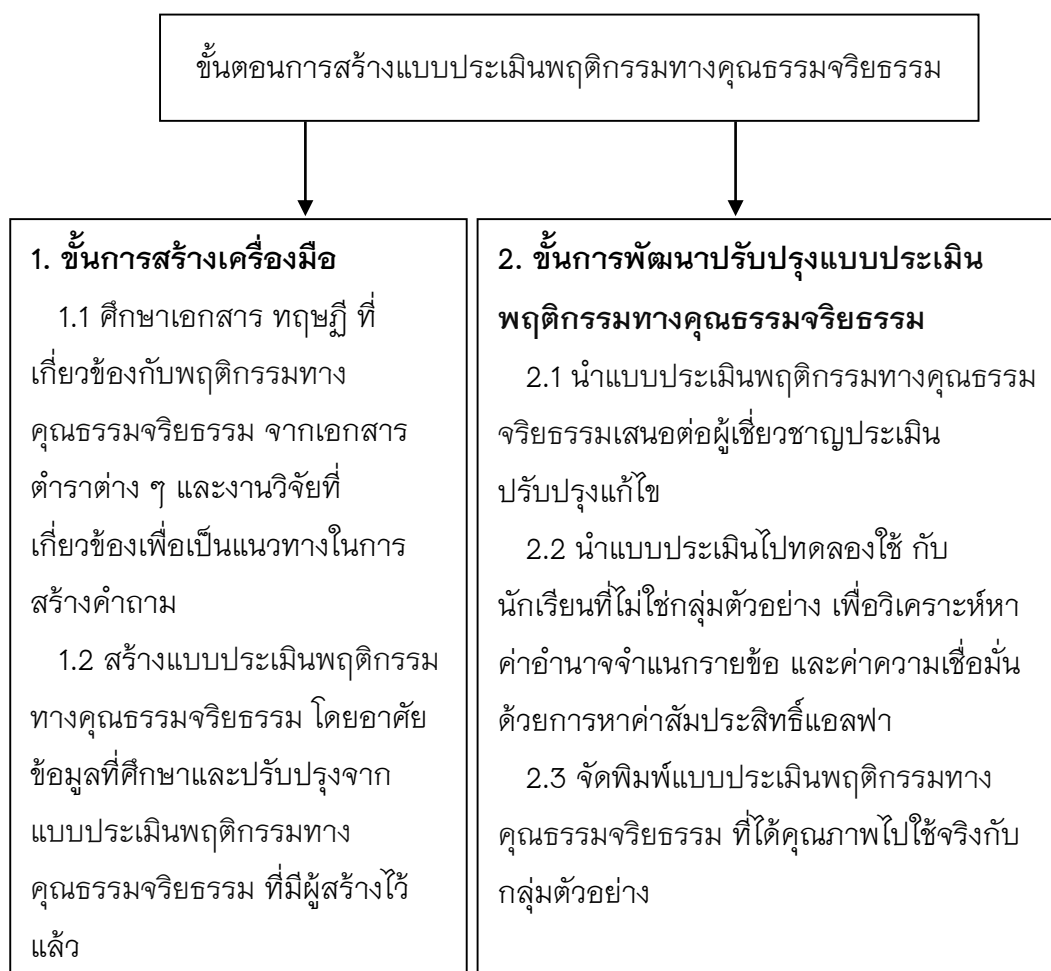
- ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติ
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบประเมิน โดยใช้ (t-test) และเทคนิคการคัดเลือกข้อของ Likert โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.58

2.2.6 นำแบบประเมินที่คัดเลือกไว้ มาปรับปรุงแก้ไข จัดเรียงใหม่ให้สมบูรณ์และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามสูตรของ Cronbach ได้ค่าตั้งแต่ 0.81

2.2.7 จัดพิมพ์แบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอนดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกิจกรรม 3 ประสาน

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และศึกษาแบบสอบถามจากตำราวิจัยทางการศึกษาของ สมนึก ภัททิยธนี (2544, หน้า 36-42) และบุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 63-71) ดังต่อไปนี้

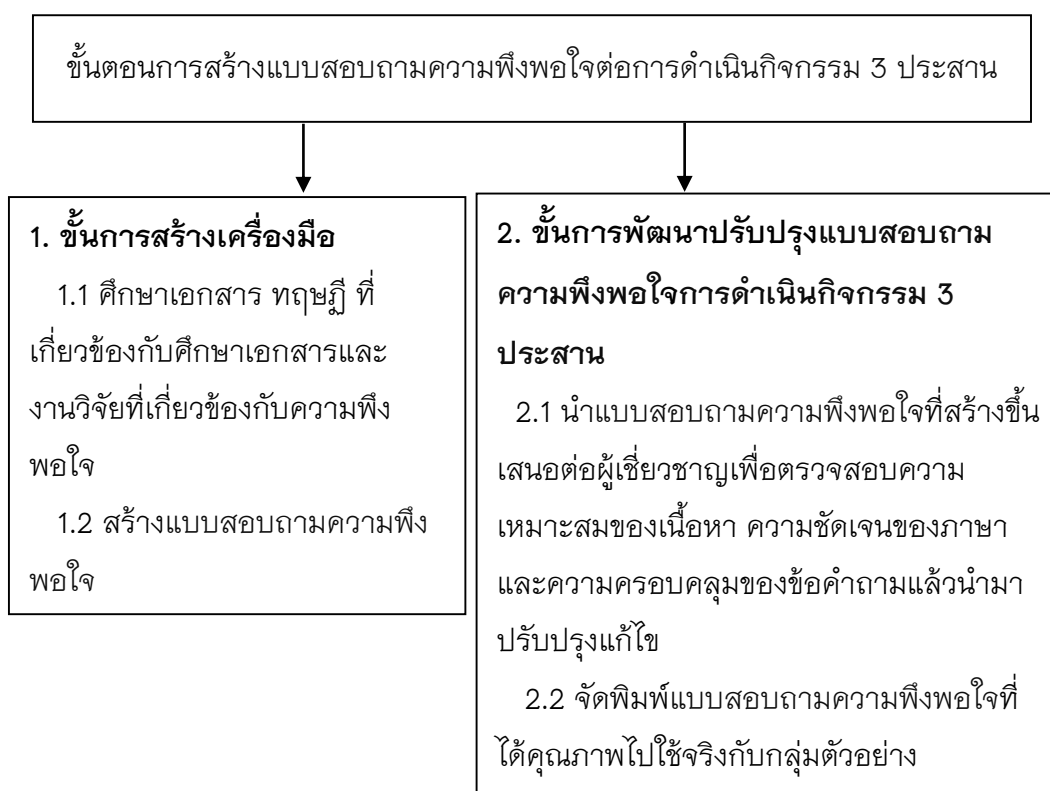
2.3.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกิจกรรม 3

ประสาณ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิกเคอร์ท (Likert) บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 63-71) ซึ่งมีระดับ 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจสูงที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจสูง
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่ำที่สุด

2.3.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกิจกรรม 3 ประสาณ ที่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่อง ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้

2.3.3 นำผลการวิเคราะห์จากการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกิจกรรม 3 ประสาณ สามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอนดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจการดำเนินงานกิจกรรม 3 ประสาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการทดสอบก่อนใช้กิจกรรม 3 ประสาน ด้วยแบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม และแบบวัดพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม
2. ดำเนินการจัดกิจกรรม 3 ประสานกับกลุ่มตัวอย่าง
3. เมื่อดำเนินกิจกรรมครบตามที่เตรียมไว้แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังกิจกรรม
4. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน
5. ตรวจสอบคะแนนแล้ว นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. หาคุณภาพของกิจกรรม โดยใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.)
2. เปรียบเทียบเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม 3 ประสาน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)
3. ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม 3 ประสาน โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One-Sample t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐานได้แก่
 - 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 101)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเที่ยงตรง (Validity) แบบวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม และแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (สมบัติ ทำยเรือคำ, 2551, หน้า 101) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) แบบวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรม และแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้สูตรดังนี้ (ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์, 2542, หน้า 215 อ้างถึงใน ประเสริฐ พูลผล, 2554, หน้า 115)

$$r = \frac{R_H - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_H แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
 R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

2.3 การหาความยากง่ายของแบบวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม และแบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม คำนวณได้จากสูตร ดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือ คำ, 2551, หน้า 88)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของข้อสอบ
 R แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
 N แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

2.4 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรม และแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม คำนวณจากสูตรสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟา (α -Coefficient) จากสูตรของ Cronbach เป็นค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณหาได้จากคะแนนที่มีค่ามากกว่า ไม่ใช่ 0 หรือ 1 สูตรที่ใช้ในการคำนวณมีดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 s_i^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ
 s_t^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือกิจกรรม 3 ประสาน โดยใช้เกณฑ์ ประสิทธิภาพ (The Effectiveness Index: E.I.) ซึ่งดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ค่าตัวเลขที่แสดง อัตราการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นจากพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ หลังจากนักเรียนได้รับ ประสบการณ์การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมโดยใช้คู่มือกิจกรรม 3 ประสานสำหรับเกณฑ์ ที่ยอมรับได้ถึง ความมีประสิทธิภาพคือมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไปและเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 วิเคราะห์คะแนนโดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้ (เฟซิญ กิระการ และสมนึก ภัททิยณี, 2545, หน้า 31-35)

$$\text{ค่าดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

3.2 สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ใช้สถิติทดสอบค่า t (t-test for dependent samples) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553, หน้า 151) ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2, 3 4 และ 5

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติ

D แทน ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

$\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนของการวิจัยโดยรวม ดังนี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลพรรณณ จันทร์พะยอม. (2550). *สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียนและบุคลิกภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินซ์นิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กรรณิการณ สนิทธรรม. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ แรงจูงใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดน่าน*. ปรินซ์นิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กীরติ บุญเจือ. (2542). *จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- กฤษณวี คำชาย. (2542). *จิตวิทยาแนะแนวเด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏสวนสุนันทา.
- เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. (2544). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการ เรียนรู้ และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ การสอนตามทฤษฎีสรค์นิยม*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ. ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกสินทร์ รังสิยาพันธ์. (2531). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). *ทำอย่างไรลูกจึงใฝ่รู้ใฝ่เรียน*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงาน. (2540). *คู่มือครูเพื่อพัฒนาความสนใจใฝ่รู้ และสร้างสรรค์ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จงลักษณ์ สีหาราช. (2548). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความ มานะอุตสาหะในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. ปรินซ์นิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.

- จรัญญา ชันถฤณ. (2543). การเห็นคุณค่าตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คำแหง จิตตะมาก.(2548) การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2543). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทร์หา พรหมมี. (2544). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จำรุญ เทียมธรรม. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ชิตสุภาวงศ์ ทิพย์เที่ยงแท้ และคณะ. (2543). การเปรียบเทียบพฤติกรรมใฝ่รู้ก่อนและหลัง การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ราชบุรี. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2
- ชัยพร วงศ์วรรณ. (2538). เอกสารคำสอนการสอนค่านิยมและจริยธรรม. คณะศึกษาศาสตร์. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2531). แนวคิดและการพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรมในจริยธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร ม.ป.พ.
- ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพรอุวรรณโณ. (2525). แนวคิดและการพัฒนาการใหม่.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2544). หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุ์นาวิน. (2547). วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ ระบบพฤติกรรมไทย.

ดวงรัตน์ วาหะสะ. (2555). พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของบิดามารดา การควบคุมตนเองการ
ได้รับการส่งเสริมความซื่อสัตย์จากโรงเรียน การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์
และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปัจจัยการสนับสนุนการ
ปฏิบัติงานตามบทบาทบริหารสภาเด็กและเยาวชน กลุ่มมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์.

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). เรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วย
บทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาโท
วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

ธเนศ ขาเกิด. (2555). การวิจัยและพัฒนา (R&D): กระบวนการศึกษาค้นคว้าสู่คุณภาพ.
วารสารวิชาการ. ปีที่ 8 ฉบับที่ 13.

นรินทร์ ศรีสว่าง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านการใช้หนังสือเล่มเล็กเชิง
วรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.
ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิภา วงษ์สุรภินันท์. (2548). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักเรียนระดับ
ช่วงชั้นที่ 3. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒประสานมิตร.

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 8. กรุงเทพฯ: กระทรวง
ศึกษาธิการ.

นุชนารถ เนติพัฒน์. (2550). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล แห่ง
ประเทศไทย. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- น้อยทิพย์ ลิมยิ่งเจริญ. (2547). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยวิธีการบูรณาการและกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข และพัฒนาความมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อกลุ่มและใฝ่รู้ใฝ่เรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แชมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: เสริมสิน พรี่เพรส ซิสเท็ม.
- บุญชิต มณีโชติ. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล*. ปรินญาณิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญมี แทนแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.
- ประจักษ์ ก้อเจริญ. (2546). *“ครอบครัวกับการส่งเสริมการ (ใฝ่) เรียนรู้ของเด็ก”* สารนิเทศสำนักวิทยบริการสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์.ปีที่ 10.
- ประกาศรี สีหอำไพ. (2550). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: เยลโล่การพิมพ์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุคคส์พับลิเคชั่น.
- พรพรรณ อุทัยวี. (2544). *ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อ และสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ชุด คำว่าดี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลี้ยงช้าง
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). *พุทธจริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: มหาจุฬาบรรณาการ.

- พระเมธีธรรมาภรณ์. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมจริยศาสตร์และจริยศาสตร์ในความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์วิทยาลัยพิเศษรู้ เรื่องแสง. (2546). *ปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- พิทักษ์ วงศ์แหวน. (2546). *การศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- พิสมัย เทียนทอง. (2553). *การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโรงเรียนบ้านเขามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้วเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*
- พวงพันธ์ โพธิ์ศรี. (2555). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร. (2547). *จิตวิทยามนุษย์เชิงธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.
- ภิญาญ สาทร. (2544). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มรกต ศรียาสิน. (2546). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- มาสริน จันทงาม. (2543). *ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยต่อการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ยุพิน โภณฑา และคณะ. (2544). *การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนวังน้ำเขียว*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาสน.

ลิขิต ชีรเวทิน. (2548). *คนไทยในอุดมคติ*. กรุงเทพมหานคร: แม็ค.

วาสนา กิมเท็ง. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ที่มีต่อทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และ*

ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ปริญญา

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วดิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชรรมดา.

วัฒนา ปลาตะเพียน. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ*

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.

ปรินญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วัฒนา พาผล. (2551). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ*

ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ การศึกษา

มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2544). *หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอนวิชาจริยศาสตร์ศึกษา*.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม. (2549). *การพัฒนาแบบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สำหรับนักเรียนชั้น*

ประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. *บันทึก*

ความสำเร็จ “เยาวชนไทย ทำดีถวายในหลวง”. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.

สมผิว ชื่นตระกูล. (2536). *ความเป็นครู (เอกสารประกอบการสอน)*. เชียงใหม่: คณะ

ครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (อัครลำเนา).

สาโรช บัวศรี. (2545). *“จริยธรรม” ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร:

ม.ป.พ.

- สุมาลี ภูพาลา. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- แสง จันทร์งาม. (2542). *การสอนจริยธรรมในโรงเรียน. เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). การพัฒนาด้านจิตพิสัยมิตีสำคัญของการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.*
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *จิตพิสัยมิตีสำคัญของการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.*
- อัญชลี ยิงรักพันธุ์. (2550). *เรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองผลงานกับเทคนิคประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.*
- ปริญญาานิพนธ์ กต.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Atkinson, J.W. (1996). *Motive in Fantasy.Action and Society.* New Delhi: Affiliated West Press.
- Cranley Mary Elizabeth. "Tessaban School: The Moral Life of a Thai Primary School," *Dissertation Abstracts International.* Vol. 64 No. 5: 1531–A.
- Kohlberg, L. (1964). *Development of Moral Character and Moral Ideology.* In M.L. Hoffman & L.W. Hoffman (Eds), *Review of Child Development Research.* Vol.1. Hartford, C.T.: Connecticut Printer.
- Maslow, A.M. (1970). *Motivation and personality.* New York: Harper and Row.
- Piaget, J. Y. (1976). *The Moral Judgementof the Child.* New York: The Free Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- 1) นางประพิณพัตร ฐรนนท์ ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
- 2) นายปรีชา เตือนนิล ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
- 3) ดร.สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 4) นางจินตนา ศุภย์จันทร์ ข้าราชการบำนาญ
- 5) นางอรนุช สัตย์ถาผล ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

ภาคผนวก ข

- คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม
- คู่มือการจัดกิจกรรม เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร
- คู่มือการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง

คู่มือการจัดกิจกรรม
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
“กิจกรรม ส่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการ
คุณธรรม”

คณะกรรมการวิจัย

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

คำนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการ เปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคล ต้องพยายามปรับตัวเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนในช่วงระดับมัธยมศึกษา เป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็กทั้งทางด้านร่างกายและ สังคม มีความสับสนตนเอง เพราะเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งมีสภาวะที่ก่อให้เกิด ความเครียดทางอารมณ์ และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การติดสารเสพติด การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาเองได้ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้ ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนความรู้ และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา

คณะผู้ศึกษาเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์จะต้องรวมไปถึงการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ไปพร้อมกันทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการกิจกรรมที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ลงมือทำ กิจกรรมความดีที่ตัวนักเรียนต้องการ มีส่วนสำคัญในการขัดเกลาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทุกวัน จึงได้จัดทำคู่มือการจัดการกิจกรรม “สั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งความดี” ขึ้น เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ได้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องคุณธรรมจริยธรรม และหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูในการพัฒนานักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	วัตถุประสงค์.....	2
	ขอบเขตในการจัดทำ.....	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
	การนำผลงานไปประยุกต์ใช้.....	4
2	โครงการคุณธรรม.....	5
3	วิธีดำเนินการโครงการคุณธรรม.....	13
4	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล.....	21
	บรรณานุกรม.....	24

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่เพิ่มเติม(ฉบับที่) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 จึงกำหนด ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 (4) กล่าวว่า “การจัดการเรียนสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จัดการเรียนการสอน ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย มีความรู้ความภูมิใจใน ความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 8–9) ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยแวดล้อมของนักเรียน มีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ด้านระเบียบวินัยต่อตนเองและต่อสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความผิดพลาดร้ายแรง ส่งผลต่อวิถีชีวิตในอนาคต ซึ่งสถานศึกษาก็มีส่วนทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัย ทั้งเนื่องจากการ จัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการซึ่งสอดคล้องกับ อีริค ฟรอมม์ (1988) ที่กล่าวว่าในเวลาที่เรามุ่งสอนแต่วิชาความรู้เรากลับสูญเสียการสอนอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาการของมนุษย์ นั่นก็คือการสอนให้มีคุณธรรม จริยธรรม วินัยในตนเอง มีความมุ่งมั่น อดทน และไวต่อการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนของชาติให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อันจะนำมาซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต

โรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการผู้เรียนเป็นสำคัญ ลงมือปฏิบัติจริง โดยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมก่อนแล้วจึงให้สอนให้เป็นคนเก่งควบคู่ไป จึงจะสามารถทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงได้จัดกิจกรรม “สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม” ขึ้นใช้เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพะโคเนวิทยาคม คือ มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ มีความกตัญญู มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตอาสา ทั้งนี้ต้องให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม “สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม”
2. เพื่อนำคู่มือไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3. ขอบเขตในการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม “สั่งสอนคุณธรรมกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม” เพื่อส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพะโคเนวิทยาคมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบ 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) มีความกตัญญู 4) มีความซื่อสัตย์สุจริต 5) มีจิตอาสา ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพะโคเนวิทยาคม โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก เพราะมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ โดยนำแนวความคิดทางชีววิทยามาประยุกต์กับศาสตร์ทางจิตวิทยา แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) คือ เชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้นโครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดแบบสัมพัทธนิยม (Relativism) ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งความหมายว่า “ความถูกต้อง” “ความดี” “ความงาม” ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่และองค์ประกอบอื่น ๆ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม “ เสริมสร้างคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง “ โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ดังนี้

1. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการ จัดกิจกรรม “สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม” โรงเรียนพังโคนวิทยาคม มุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องโดยมี องค์ประกอบ ได้แก่ คำชี้แจงในการใช้คู่มือ สารแนะนำสำหรับครูผู้จัดกิจกรรม และแบบประเมินผล

2. กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์ หมายถึง กระบวนการให้ความรู้ฝึกฝน แนะนำ และให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงเป็นกิจวัตร ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้จัดกระบวนการสร้างความรู้ การนำเข้าสู่กิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป การจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้ ฐานะและบทบาทของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เห็นคุณค่าความสำคัญของการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมมีความสอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านใด

3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนพังโคนวิทยาคม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

4. คุณธรรมอัตลักษณ์ หมายถึง คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ที่ผ่านกระบวนการหลอมรวมความคิดของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ครู และผู้บริหาร ซึ่งได้จากการจัดกิจกรรมตามกระบวนการของโรงเรียนคุณธรรมจนได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดและการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1) “ความรับผิดชอบ” ตัวชี้วัด: ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

2) “ใฝ่เรียนรู้” ตัวชี้วัด: แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากสื่อที่หลากหลาย

3) “กตัญญู” ตัวชี้วัด: สำนึกในบุญคุณและตอบแทนด้วยความเต็มใจ

4) “ชื่อสัตย์สุจริต” ตัวชี้วัด: ประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งกายวาจาใจ

5) “จิตอาสา (จิตสาธารณะ)” ตัวชี้วัด: เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนคุณธรรมอัตลักษณ์ทั้ง 5 ด้าน ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

5. โครงการคุณธรรม หรือ โครงการความดี หมายถึง นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมจำนวน 54 ห้อง 54 โครงการ เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้นี้เอง ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach)

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนมีและใช้คู่มือการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง จากการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน
2. นักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ลักษณะของโรงเรียน
3. นักเรียนได้รับการยอมรับและมีผลงานด้านคุณธรรม จริยธรรม

6. การนำผลงานไปประยุกต์ใช้

1. เผยแพร่ผลการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้สนใจ
2. นำแนวทางจากขั้นตอนการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มาปรับใช้กับการดำเนินงาน ในกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน

บทที่ 2

โครงการคุณธรรม (Moral Project)

1. โครงการคุณธรรมคืออะไร

โครงการคุณธรรม หรือโครงการความดี เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การทำความดีมีคุณธรรมแบบ เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกเป็น เจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้นี้เอง ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่ม ของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ด้วยความ พากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงาน จริงไม่น้อยกว่า 2 เดือน) ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไข ปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่าง เป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่างๆ ใน สถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเรียนรู้ที่ไม่จำกัด EDUCATION FOR ALL

ในเมื่อโครงการคุณธรรมเป็นกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและความดี โครงการคุณธรรมนี้ จึงมีลักษณะที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน โดยไม่มีข้อจำกัดว่าเรียนสาย วิทยหรือสายศิลป์ มีอุปกรณ์เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเปล่า เป็นนักเรียนประถมหรือ มัธยม เพราะคุณธรรมและความดีงามนั้น เป็นเรื่องที่มีคุณค่าที่ควรเข้าถึงของคนทุกคน นั่นเอง

ไม่จำกัดจำนวนคน เพศ วัย สถานะ ระดับช่วงชั้นหรือสายวิชาที่เรียน แต่ สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด แม้ว่าจะมีผู้รับผิดชอบโครงการเป็นกลุ่มเริ่มต้น 8-10 คนก็ตาม แต่โครงการก็กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับผิดชอบนี้ ต้องคิดวางแผนและ ดำเนินงานเพื่อขยายหาแนวร่วมต่อไปในรูปของเครือข่ายแกนนำ สมาชิก หรือ กลุ่มเป้าหมาย และต้องสร้างความมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนให้มากที่สุด ทั้งครอบครัว (บ้าน) ศาสนา(วัด) และสถานศึกษา(โรงเรียน) โครงการคุณธรรมไม่มีกติกาคอบคุมจำนวน คนที่มาช่วยทำโครงการ หากใครอยากมาช่วย อยากเข้ามาร่วมทำงาน ก็เข้ามาช่วยเลย

โครงการใดยังมีคนมาช่วยร่วมมือด้วยมากเท่าไร โครงการนั้นยิ่งประสบความสำเร็จ เพราะเท่ากับว่ามีคนมาร่วมทำความดีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

3. องค์กรแห่งความดี ที่ไร้ขีดจำกัด

ไม่แยกเรื่อง ไม่แยกส่วน แต่ทุกเรื่องสาระสามารถบูรณาการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะป็นวิชาการด้านใดหรือปัญหาของใคร นำองค์ความรู้ทุกด้าน ทุกวิชา ทุกสาระการเรียนรู้ และทุกทักษะที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นศิลปะ-ดนตรี-กีฬา สามารถนำมาปรับบูรณาการใช้ในการทำความดี ทำการงาน และการสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการได้ทั้งสิ้น

ไม่ติดขัดที่งบประมาณ เพราะการทำโครงการด้านความดีหรือคุณธรรมนี้ไม่ต้องลงทุนด้วยเม็ดเงินมาก บางโครงการลงทุนเพียงแรงงานจากสองมือที่คอยเก็บขยะ และเมื่อแยกขยะขายก็ได้ทุนมาเพิ่มอีก บางโครงการใช้สองมือน้อย ๆ ปีนวดให้พ่อแม่ปู่ย่าตายายในชุมชน บางโครงการมาจากพฤติกรรมช่วยกันประหยัดน้ำประหยัดไฟ บางโครงการมาจากการยิ้มไหว้ทักทาย ตัวอย่างของโครงการในลักษณะเช่นนี้มีอยู่มากมายที่ลงทุนน้อย แต่ได้ผลและมีคุณค่ามาก แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องมีการลงทุนเม็ดเงินในเรื่องคุณธรรมบ้าง ไม่ใช่ปากบอกว่าเรื่องคุณธรรมความดีสำคัญแต่พฤติกรรมไม่แสดงออกว่าให้ความสำคัญเลย โครงการนี้จึงออกแบบเป็นพิเศษให้โครงการที่ได้รับคัดเลือกได้รับทุนการสนับสนุนเบื้องต้นจาก สพฐ. และศูนย์คุณธรรม ตั้งแต่ต้นทางของการทำงาน และเชื่อว่าการลงทุนทางด้านคุณธรรมความดีนี้จะเหนี่ยวนำและดึงดูดให้ทุกภาคส่วนในโรงเรียนชุมชนมาร่วมกันลงทุนในเรื่องความดีนี้เพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว ซึ่งก็พบว่าเป็นจริง เพราะหากว่าเงินทุนที่ได้รับไม่พอกกลุ่มทำงานกลับมีวิธีการหาทางออก ขอความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยตัวเองได้อีกอย่างน่าอัศจรรย์ เพราะความดีย่อมเหนี่ยวนำความดีมาหากัน เช่นได้รับการบริจาคและความช่วยเหลือจากผู้ที่ศรัทธาและนิยมชมชื่นในการทำความดีของกลุ่มเยาวชน เรียกว่าบุญต่อบุญนั่นเอง

ดังนั้นโครงการคุณธรรม จึงเป็น WIN-WIN SITUATION กล่าวคือ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและทุกฝ่ายก็ได้รับประโยชน์สุขร่วมกันทั้งหมด กล่าวคือ ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนได้รับการพิจารณาและแก้ไข เด็กและเยาวชนได้รับการปลูกฝังปมเพาะชิมชั้บและเรียนรู้คุณธรรมความดีงามต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของ เด็กและเยาวชนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดเชิงระบบ คิดประเมินค่า ฯลฯ ผ่านการทำโครงการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกทักษะการ

ทำงานจริง การทำงานเป็นระบบ ความรับผิดชอบต่องาน และได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ในระยะเวลายาวนานพอสมควร และเมื่อโครงการนั้น ๆ ได้มีการขยายผลไปถึงการแก้ปัญหาในครอบครัว วัด ชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง พระสงฆ์ และคนในชุมชนก็จะได้รับอานิสงส์แห่งประโยชน์สุขนั้นด้วย ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ก็จะเบาใจสบายใจไม่ต้องกังวลเครียดกับปัญหาที่สั่งสมไว้มากมายโดยไม่มีการแก้ไข แต่ปัญหาเหล่านั้นกลับแปรเปลี่ยนเป็นผลงานที่มีความโดดเด่นและน่าชื่นชมแทน นอกจากนี้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และศึกษานิเทศก์ ยังสามารถนำข้อมูลและผลจากการทำโครงการคุณธรรมมาทำการวิจัยให้เป็นผลงานที่มีคุณค่า ได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์แท้จริงได้อีกด้วย

4. การทำดีเชิงรุกพร้อมกับการเรียนรู้ชีวิตอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

โครงการคุณธรรมนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้ตอบโจทย์ คำทำนายที่ว่าเด็กไทยไม่ใฝ่ดี ใฝ่ต่ำทำชั่วมีว่พิเศษเสพยา ละอายการทำดี ทำงานเป็นทีมไม่เป็น คิดวิเคราะห์ไม่ได้ โดยการสร้างเงื่อนไขให้เขาใช้ปัญหาจริงที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวัน ไม่ว่าจะในโรงเรียนหรือในครอบครัวในชุมชน นำมาตรวจสอบ วิเคราะห์ วางแผน แสวงหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ซึ่งไม่เพียงเข้าใจปัญหานั้นแต่เพียงเท่านั้น นี่ยังเป็นโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เชื่อมโยงสู่ตนเอง เพราะคุณสมบัติของโครงการคุณธรรมนั้น พิเศษตรงที่เป็นเรื่องในชีวิตจริง เป็นประเด็นปัญหาจริง ๆ ในชีวิต ซึ่งทุกคนมีส่วนร่วม เกี่ยวข้อง สัมพันธ์อยู่ด้วยกันนั่นเอง แต่อาจไม่รู้ตัวก็ได้ ดังนั้น ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จึงพบทางออกของปัญหาด้วยปัญญา โครงการคุณธรรมจึงเป็นกระบวนการที่นำพาให้เด็กไทยสามารถทำโครงการจริงในชีวิตด้วยวิธีคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์นั่นเอง

โครงการคุณธรรมนั้น เน้นการนำปัญหาในชีวิตจริงมาเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ อันจะเป็นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตด้วยวิธีคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ หรือด้วยกระบวนการทางปัญญา อันพอจะสรุปได้เป็นลำดับขั้นดังนี้

1) สังเกตปัญหา ระดมความคิด เลือกรูป วิเคราะห์ เชื่อมโยง “ปัญหา-สาเหตุ” ได้ชัดเจน เห็นความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องกันได้ตลอดสาย (จาก “ภายนอก” สู่ “ภายใน” ชีวิตจิตใจของตนเอง)

2) คาดการณ์และระบุ “เป้าหมาย” ของการแก้ปัญหาให้ชัด ทั้งเป้าหมายในตัวคน (พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา ที่คาดหวัง) เป้าหมายนอกตัวคน (สิ่งแวดล้อม-กายภาพ) เป้าหมายเชิงปริมาณ เป้าหมายเชิงคุณภาพ เป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว

และเมื่อรู้จุดหมายปลายทางชัด การกำหนดทิศทางและการเดินทางก็จะชัดไปด้วย

3) วางแผนและออกแบบ “ทางแก้” หรือวิธีการทดลองอย่างมีหลักเกณฑ์ ที่แก้ปัญหาได้ตรงจุด (คือแก้ที่สาเหตุ) และถึงพร้อมที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

4) ลงมือทำ พร้อมกับเรียนรู้ แสวงหา ผิกลั่น “คุณธรรมจากภายในตน” ไปสู่ “การแก้ปัญหาภายนอก” ทั้งการเรียนรู้ส่วนบุคคลจำเพาะตน และเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม

5) ลงมือปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ มีการติดตามและเก็บบันทึกข้อมูล ทำตามแผนงานอย่างยืดหยุ่น มุ่งมั่นทุ่มเทแต่ไม่ยึดติดมากเกินไป เรียนรู้อย่างตื่นตัวเท่าทัน พร้อมปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแม้มีข้อจำกัดมากมาย

6) ประมวลผล-สรุปผล ประเมินผลการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ การประเมินตนเอง การย้อนพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และการต่อยอดขยายผล

7) นำเสนอ สื่อสาร ข้อมูลเรื่องราวการทำโครงการผลของการทำงาน สู่สาธารณะ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการแพร่ขยายความดี-สื่อสารความดี บอกต่อองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เผยแพร่วิธีการในการทำความดี อันจะเป็นการเสริมสร้างค่านิยมการทำความดี สร้างแรงบันดาลใจในการทำความดีให้กับผู้อื่นต่อไป และเป็น การสืบต่อความดีต่อไปได้ไม่สิ้นสุด

5. แก่นการเรียนรู้คือ “ร่วมกัน ทำดี อย่างมีปัญญา”

กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์ของโครงการคุณธรรมนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยต้นเริ่มที่สำคัญที่สุด จึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 8.10 คน และที่ปรึกษาอีก 3 คน โดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถดึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันได้ได้มากที่สุด ซึ่งก็จะทำให้เกิดการใฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการชื่นชมความดี พร้อมๆ กับมีการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญญาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญญาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญญาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การ

ทำความเข้าใจให้ชัดและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการ ปัญญาการปรับ ประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินงานปรับปรุงงาน ปัญญา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการประเมินผลสรุปผล และปัญญาการนำเสนอ ตลอดจนสติปัญญาที่จะเท่าทันและสามารถวางใจต่อโลกธรรมทั้ง ๘ ที่มาถูกต้องสัมผัสใจ ได้อย่างฉลาดและเป็นกุศลได้ในที่สุด

กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการคุณธรรมนี้ เป็นกระบวนการที่ พัฒนาและปรับประยุกต์มาจากกระบวนการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งใช้แบบจำลองของวงรอบ 1-2-3-4 ที่หมุนเวียนรอบพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย (1) กระบวนการ กัลยาณมิตร, (2) การเปิดการเรียนรู้ภายใน (ปรโตโฆสะ สุต สัทธาและโยนิโสมนสิการ), (3) กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (ตามหลักไตรสิกขา-ภาวนา4) และ (4) กระบวนการพัฒนาแบบเวียนรอบต่อเนื่อง จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา คุณธรรมของผู้เรียนเกิดขึ้นควบคู่กันไป

การพัฒนาโครงการคุณธรรมเพื่อรับการประกวด

1) โครงการคุณธรรมที่ส่งเข้าประกวดนั้น ต้องเป็นโครงการที่คิดริเริ่มโดยตัว ของเยาวชนเอง ไม่ว่าจะเป็นการคิดงานใหม่หรือคิดปรับปรุงแก้ปัญหางานเดิมก็ได้ โดย พิจารณาในสองส่วนสำคัญคือการที่เยาวชนคิดเองทำเองอย่างแท้จริง กับแนวคิด สร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหามีความเป็นนวัตกรรม (Constructive & Creative Moral Project)

2) มีการใช้หลักธรรม ในทางพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่เกี่ยวข้อง และ อัญเชิญพระราชดำรัส/แนวพระราชดำริสำคัญ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง, ปุทธะเลยมหาวิทยาลัย และ/หรือ บวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน/ราชการ) มาใช้เป็นหลักการหรือแนวทางในการ ดำเนินการโครงการได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม กล่าวคือมีการยกหัวข้อหลักธรรมได้ สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวิธีการดำเนินงาน มีการอธิบายความหมายหัวข้อหลักธรรม นั้นได้ถูกต้องกระชับ ไม่สั้นหรือเยิ่นเย้อจนเกินไป มีการอธิบายเชื่อมโยงหลักธรรมหรือ พระราชดำรินั้น ๆ มาสู่แนวคิดในการทำโครงการหรือเชื่อมโยงมาสู่การปฏิบัติงานหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการได้เป็นที่เข้าใจ

3) ความเป็นโครงการ ที่มุ่งเน้นกระบวนการทางปัญญาในการสังเกตสำรวจ ค้นคว้าคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์จนเข้าใจในประเด็นที่เลือกมาทำโครงการได้ตลอดสาย ระหว่าง ปัญหา-สาเหตุ-เป้าหมาย-ทางแก้

ทั้งนี้การวิเคราะห์ความเป็นเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน ควรเริ่มจากการพิจารณาว่า ปัญหาที่เลือกมาทำโครงการนั้นระบุได้เป็นประเด็นที่ชัดเจนหรือไม่ แล้วจึงวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อไปได้ว่า ปัญหานั้นมีสาเหตุมาจากอะไร ทั้งสาเหตุหลักและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ โดยพิจารณาดูว่ามีความเป็นเหตุเป็นผลที่น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่? (ควรมีสถิติข้อมูลจากการสังเกตสำรวจหรือจากแหล่งอ้างอิงจากหน่วยงานในพื้นที่จริงเช่นข้อมูลจากฝ่ายปกครองมาประกอบการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุด้วยจะทำให้มีความเป็นโครงการสูง)

ก็ต้องพิจารณาว่ามีการวางเป้าหมาย ได้ชัดเจน และรับกันกับปัญหาที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยปกติทั่วไปเป้าหมายต้องมีสถานะตรงข้ามกับปัญหา อย่างเช่น ตั้งปัญหาไว้ว่า “โรงเรียนสกปรก นักเรียนมีพฤติกรรมไม่รักษาความสะอาดทิ้งขยะไม่ลงถัง” เป้าหมายก็ต้องวางในลักษณะตรงข้ามกันคือ “โรงเรียนสะอาดไม่มีขยะทิ้งตกค้างในบริเวณต่าง ๆ นักเรียนช่วยกันรักษาความสะอาด ทิ้งขยะได้ลงถัง” โดยระบุรายละเอียดเพิ่มเติมให้ชัดว่า ขอบเขตและเป้าหมายเชิงปริมาณ-เชิงคุณภาพ เป็นอย่างไร

และเมื่อเห็นปัญหาสาเหตุและวางเป้าหมายได้ชัดแล้ว ก็ต้องพิจารณาต่อว่า จะมีวิธีการ/กิจกรรม/การสื่อสารประชาสัมพันธ์รณรงค์ อะไรอย่างไรบ้างเพื่อไปสู่เป้าหมายให้ได้ และวิธีการหรือกิจกรรมเหล่านี้แก้ปัญหาที่สาเหตุหลักและแก้ที่ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาหรือไม่ เพราะการแก้ปัญหาที่ดีที่ถูกต้องและมีประสิทธิผลคือการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั่นเอง

ในขั้นตอนที่ทำโครงการแล้วและจัดทำเป็นรายงาน การมีข้อมูลสถิติและนำเสนอข้อมูลสถิติที่ได้จากการทำงานมานั้นให้เหมาะสมเข้าใจง่าย ทำให้ผู้อ่านเห็นที่มาที่ไปได้ชัด เห็นการเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จของโครงการได้ชัด ก็จะแสดงออกความเป็นโครงการสูง ทั้งนี้ ต้องระวังว่าไม่ได้ไปเน้นการทำข้อมูลสถิติที่ยู่ยากทางวิชาการมากเกินไป มากเกินกว่าระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชน (ไม่ถึงขนาดทำแบบวิทยานิพนธ์) แต่พิจารณาว่ามีวิธีการแสวงหาข้อมูล เก็บข้อมูลสถิติมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนงานติดตามงานประเมินและปรับปรุงงานในเบื้องต้น ก็เพียงพอแล้ว ในขั้นตอนของข้อมูลสถิตินี้อนุญาตให้ครูที่ปรึกษาสามารถช่วยแนะนำวางแผนให้กับเด็กและเยาวชนได้

4) ประเด็นที่เลือกทำโครงการมีคุณประโยชน์ในการแก้ปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม โดยเฉพาะเป็นการแก้ปัญหของโรงเรียนหรือชุมชนของตนเองเป็นสำคัญ ในปีการศึกษานี้มุ่งเน้นในแนวคิดที่ว่า “ลดละเลิกพฤติกรรมเสี่ยง สร้างเสริมงานจิตอาสาพัฒนาโรงเรียนและชุมชน”

การให้คะแนนมากเป็นพิเศษนั้น จะพิจารณาให้กับโครงการที่เลือกและระบุประเด็นปัญหาได้เด่นชัด ที่มุ่งปรับแก้พฤติกรรมเสี่ยงที่ผิดศีลธรรมของนักเรียน เช่น การแก้ปัญหการเสียดักก่อนวัยอันควร (ไม่รักรนวนสงวนตัว), การติดบุหรี่สุรายาเสพติด, การทะเลาะกันโดยใช้ความรุนแรง (ชกต่อย-ตบตีกัน), การติดการพนันอบายมุข-ติดเกมส์คอมพิวเตอร์, การลักขโมย, การเสพสื่อหรือผลิตสื่อลามกอนาจาร, การหนีเรียน, การทำลาย-ไม่ดูแลสาธารณสมบัติ, ครอบครัวยุไม่อบอุ่น เป็นต้น

อีกอย่างหนึ่ง คือโครงการที่มุ่งเน้นการบ่มเพาะจิตอาสา เป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเด่นชัด เช่น อาสาช่วยงานในโรงเรียน วัด ชุมชน โรงพยาบาล ช่วยแก้ปัญหาไม่มีคนดูแลผู้สูงอายุ เด็กเล็ก ผู้ป่วย ผู้พิการในชุมชน เป็นต้น ก็จะได้รับคะแนนจากการพิจารณาเป็นพิเศษเช่นกัน (แต่ต้องไม่ได้เป็นโครงการแบบเหมารวมกิจกรรมต่าง ๆ ของร.ร.มาใส่เต็มไปหมด)

5) ความเป็นไปได้ของร่างโครงการ หรือผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ที่บรรลุผลได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ รวมทั้งการทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการแก่ผู้เรียนได้จริง ทั้งทางด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา แม้จะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ

หากเป็นร่างโครงการก็พิจารณาจากความเป็นไปได้ถึงแผนงานวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ระยะเวลา งบประมาณ และข้อจำกัดจากสถานการณ์ในพื้นที่จริงว่ามีความเป็นไปได้ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ไม่ควรรีบสรุปประมาทแนวคิดของเด็กว่าทำไม่ได้ แต่ควรเป็นการพิจารณาเชิงแนะนำและให้กำลังใจแก่เด็กและเยาวชนในการทำโครงการต่อไป

หากเป็นการพิจารณาโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ก็ต้องพิจารณาที่ความสำเร็จของงานส่วนหนึ่ง และการเรียนรู้-พัฒนาคุณธรรมความดีของคนอีกส่วนหนึ่ง โดยพิจารณาผลสำเร็จของงานว่าได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ไม่ใช่แค่ดูว่าได้ตามเป้าหรือเกินเป้าหรือไม่ เพราะผู้ทำอาจใช้เทคนิคการตั้งเป้าหมายไว้ต่ำเพื่อให้ได้ผลงานเกินเป้า ต้องดูประกอบกับความยากง่ายของงาน-สถานการณ์ของปัญหาด้วย

6) การสร้างความมีส่วนร่วมแก่บุคคลหลายฝ่ายโดยเฉพาะชุมชน (บ-ว-ร: บ้าน-วัด-โรงเรียน) ได้มากที่สุด โดยพิจารณาจากการวางขอบเขตการทำงาน การระดมกลุ่มเป้าหมาย การสร้างเครือข่ายแกนนำหรือกลุ่มสมาชิกหรือการตั้งเป็นชมรม/ชุมนุม เป็นต้น ทั้งนี้มิได้พิจารณาแต่เพียงจำนวนตัวเลขของคนเท่านั้น ต้องดูบริบทแวดล้อมของโรงเรียนประกอบด้วย

7) การพึ่งตนเองได้ ด้วยความขยันหมั่นเพียรทำงานจริง การแสดงออกถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทเพียรพยายามของกลุ่มเยาวชนเองจนเป็นที่ประจักษ์ โดยมีช่วงเวลาดำเนินงานจริงไม่น้อยกว่า 2 เดือนต่อ 1 ภาคการศึกษา (ไม่รวมเวลาที่ทำงานด้านเอกสาร), ลักษณะของกิจกรรมและวิธีการปฏิบัติงานพิสูจน์ให้เห็นถึงการเกาะติดมุ่งมั่นทุ่มเททำจริง, การทำงานลงสู่กลุ่มเป้าหมายและประชากรอย่างต่อเนื่องจนสามารถนำลงสู่วิถีชีวิตปกติของคนในโรงเรียนหรือชุมชนได้ จนเกิดการยอมรับและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้จริง

8) การสืบต่อไปได้อย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนและเป็นไปได้สูง, มีการสืบต่อของกลุ่มแกนนำไปยังรุ่นน้องรุ่นต่อไปได้, และมีวิธีการระดมทุนหรือการแสวงหาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติมได้เอง เป็นต้น

9) นำเสนอได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งเทคนิควิธีการและกิจกรรมายาทที่ดี ทั้งนี้ กลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ สามารถใช้ทักษะวิธีการทางศิลปะ ดนตรี กีฬา การแสดง สื่อเทคโนโลยี ฯลฯ มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ร่วมได้ เพื่อสร้างความน่าสนใจในการสื่อสาร-ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมทั้งการแสดงออกที่ดี มีกิจกรรมายาทและบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ

ทั้งนี้ การฝึกฝนทักษะการนำเสนอ มิใช่การฝึกซ้อมเพียงเพื่อสร้างภาพความสำเร็จของงานให้ถูกใจกรรมการเท่านั้น แต่เป็นทักษะการสื่อสารความดี การบอกเล่าความดีที่ตนเองได้ทำจริงได้อย่างน่าสนใจและสร้างความเข้าใจได้ชัดเจนในเวลาอันจำกัด ภายใต้วิธีการและสถานการณ์ที่หลากหลาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการโครงการคุณธรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการ คุณธรรมของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม มีรายละเอียดขั้นตอน ตามวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) กำหนดบทบาทหน้าที่ ผู้รับผิดชอบและเวลาในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นวางแผน

1. ผู้บริหารนำเสนอนโยบายและแนวทางปฏิบัติในที่ประชุมฝ่ายบริหาร โรงเรียนว่าเป็นกิจกรรมที่จะปฏิบัติต้องปฏิบัติทุกคน ต้องแก้ปัญหาทั้งระบบ คือ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน
2. ฝ่ายบริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนวางแผน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
3. ครูทุกคน นักเรียนแกนนำ ร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน กำหนดพฤติกรรมเชิงบวกของครู ผู้บริหารและนักเรียน กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยมีคณะกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน เป็นผู้ขับเคลื่อน และต้องได้รับความเห็นชอบจาก 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม
4. คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม คือ (1) ความรับผิดชอบ (2) ใฝ่เรียนรู้ (4) กตัญญู (4) ซื่อสัตย์สุจริต (5) จิตอาสา(จิตสาธารณะ) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนครู และ ผู้บริหาร ที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และนโยบายของรัฐบาล
5. ตัวแทนนักเรียนห้องละ 5 คน ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำประชาพิจารณ์ กำหนดพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน ที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณธรรมอัตลักษณ์ การขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม โดยใช้โครงการคุณธรรม เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน
6. กิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มีการบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (กิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน บังคับให้จัดกิจกรรม 2 อย่าง ประกอบด้วย กิจกรรมชุมนุมและกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์)

7. กำหนดให้กิจกรรมที่ปฏิบัติ จะต้องมีชิ้นงาน/ผลงาน ที่สามารถประเมินผลได้ เพื่อนำไปบูรณาการตัดสินผลการเรียนในรายวิชา หน้าที่พลเมือง ในแต่ละระดับชั้น เนื่องจาก วิชาหน้าที่พลเมืองต้องตัดสินผลการเรียน แต่ไม่มีชั่วโมงเรียน ให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ตัดสินผลการเรียน

8. สำหรับนักเรียนระดับชั้น ม. 2 และ ชั้น ม.5 ต้องบูรณาการกับวิชา IS3 กิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม ตามนโยบายของโรงเรียนมาตรฐานสากล

9. ปฏิบัติกิจกรรมควบคู่ไปกับกิจกรรมห้องเรียนสีขาว (โรงเรียนสีขาว) ซึ่งแต่ละห้องจะมีนักเรียนแกนนำห้องเรียนสีขาว 4 ฝ่าย (ฝ่ายการเรียน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายสวัสดิการนักเรียน) และหัวหน้าห้องเป็นประธาน ทุกห้องจะมีนักเรียนแกนนำโครงการคุณธรรมแต่ละห้อง มี 5 คน

2.ชั้นปฏิบัติ

1. ฝ่ายบริหารกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกห้องเรียนจะต้องจัดทำโครงการคุณธรรมของห้องเรียน ๆ ละ 1 โครงการ โดยมีครูที่ปรึกษาของแต่ละห้องเป็นครูที่ปรึกษาโครงการ ภายใต้โครงการใหญ่ของโรงเรียน ใช้ชื่อโครงการว่า “One classroom One moral project: หนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม”

2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ครูที่ปรึกษา 53 คน นักเรียนแกนนำห้องละ 5 คน รวมจำนวน 265 คนเข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ออกคำสั่งโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาโครงการคุณธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม จัดอบรมที่ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุด โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ให้ความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดทำโครงการคุณธรรม ชี้แจงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ สร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

3. แต่ละห้องจัดทำโครงการคุณธรรมห้องละ 1 โครงการ โดยนักเรียนแกนนำ 5 คน (ประกอบด้วย หัวหน้าห้อง และคณะกรรมการห้องเรียนสีขาว 4 ฝ่าย) ที่ผ่านการอบรม เป็นแกนนำ ให้ความรู้แก่นักเรียนในห้อง และร่วมกันสำรวจปัญหา สรุปวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ร่วมกับนักเรียน แล้วใช้กระบวนการโครงการคุณธรรมเป็นนวัตกรรมในการแก้ปัญหา และให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม อย่างน้อย 1 ข้อ โดยที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำชี้แนะและร่วมมือในการจัดกิจกรรม

4. คณะกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนทำหน้าที่ จัดหา ตัวอย่างโครงการคุณธรรม กำหนดแบบฟอร์มร่างโครงการ แนะนำการเขียนร่างโครงการ และรายงานโครงการคุณธรรมเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกัน
5. ฝ่ายบริหารขอความร่วมมือให้ครูที่ปรึกษาสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง นักเรียน เกี่ยวกับการจัดทำโครงการคุณธรรม ในช่วงที่ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้าน
6. แต่ละห้องจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม และรายงานผลการดำเนิน กิจกรรมโครงการของแต่ละห้อง โดยมีกลุ่มจิตอาสาสำรวจระยะที่ 1 จำนวน 19 ห้อง 19 โครงการ และครูที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมและนักเรียนแกนนำ ที่มีผลงานเคยแข่งขัน ได้รับรางวัลระดับประเทศมาแล้ว เป็นวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นที่ปรึกษาและให้ คำแนะนำ ส่วระยะที่ 2 ดำเนินงานในภาคเรียนที่ 2 จัดทำเป็นระบบทั้งโรงเรียน
7. กำหนดให้ทุกห้องต้องมีแฟ้มโครงการคุณธรรม เก็บร่องรอย หลักฐาน การปฏิบัติกิจกรรม เช่น เอกสารโครงการ ภาพการปฏิบัติกิจกรรม การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม (เน้น“บวร”) ปฏิบัติกิจกรรมที่โรงเรียน ที่วัดใกล้ บ้าน และที่บ้าน/ชุมชนของนักเรียน หรือ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียน
8. ขั้นตอนในการทำโครงการคุณธรรม โครงการคุณธรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ จะต้องคิดและดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรมโดย อาศัยพระสงฆ์-ผู้รู้ทางศาสนา ครู หรือ ผู้บริหารให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอนของการทำ โครงการ ซึ่งมี 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้และพิจารณาเลือกหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหา
 - ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
 - ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างโครงการ
 - ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการโครงการ
 - ขั้นตอนที่ 5 การสรุปประเมินผลและเขียนรายงาน
 - ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอโครงการ
 ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้และพิจารณาเลือกหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหา
 ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่ต้องอาศัยภาวะการณ์ตระหนักรู้ใน สถานการณ์หรือสภาพปัญหาด้วยสติปัญญา หรือภาวะที่มีแรงบันดาลใจที่จะทำสิ่งดีงาม อะไรบางอย่างที่เป็นความฝันหรืออุดมคติ ซึ่งอาจจะเกิดจากผู้เรียนเองโดยตรง หรืออาจจะ

เกิดจากการแนะนำหรือชี้ชวนจากผู้อื่น เป็นเงื่อนไขภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้หรือแรงบันดาลใจขึ้นก็ได้ การสร้างความตระหนักรู้เป็นขั้นตอนที่ยาก เพราะโดยทั่วไปสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาต่าง ๆ นั้นมักจะเกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่มักจะถูกกละเลยมองข้าม หรือซาชินเคยชินจนมองไม่เห็นปัญหา หรือไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นอย่างไรในทำนอง “เส้นผมบังภูเขา” หรือ “ปลาอยู่ในน้ำมองไม่เห็นน้ำ” จึงต้องอาศัยเหตุปัจจัยภายนอก จากกัลยาณมิตรที่กระตุ้นปัจจัยภายในใจของผู้เรียนได้ถูกต้องตรงกับจิตนิสัย ในเงื่อนไขสถานการณ์แวดล้อม และจังหวะเวลาที่พอเหมาะพอดี จนเกิดฉันทะร่วมกันที่จะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาหรือหัวเรื่อง และได้รับความเห็นชอบจากที่ปรึกษาแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการระดมความคิดวางแผนงานวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วสืบสาวไปหาสาเหตุและปัจจัยร่วมต่าง ๆ การวางเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา โดยการพบปะสนทนาขอความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ และจากการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ ตำราและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาประมวลเพื่อจัดเตรียมสำหรับคิดวางแผนทำร่างโครงการต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นการคิดพิจารณาวางแผนงานในรายละเอียดและภาพรวมทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่รวบรวมและประมวลได้ทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจัดทำเป็นเอกสารร่างโครงการที่มีหัวข้อต่างๆตามที่กำหนดไว้ อย่างน้อย 13 หัวข้อ (จำนวนหน้า 10-20 หน้ากระดาษขนาด A4) ดังนี้

- (1) ชื่อโครงการ (ชื่อโครงการเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- (2) กลุ่มนักเรียนผู้รับผิดชอบโครงการและสถานศึกษาแสดงชื่อกลุ่มรายชื่อสมาชิกในกลุ่ม ตำแหน่ง ชั้นเรียน, ชื่อสถานศึกษา ที่ตั้ง โทรศัพท์ โทรสาร E-mail และเว็บไซต์สถานศึกษา (ถ้ามี)
- (3) ที่ปรึกษาโครงการ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง โทรศัพท์และ E-mail (กรณีเป็นพระภิกษุให้ระบุฉายาและชื่อวัดด้วย)
- (4) วัตถุประสงค์ (ไม่ควรเกิน 5 ข้อ)
- (5) สถานที่และกำหนดระยะเวลาดำเนินการ พื้นที่ที่เลือกดำเนินการจะ

เป็นภายในหรือภายนอกสถานศึกษาก็ได้ ส่วนกำหนดระยะเวลาดำเนินการนั้น ในช่วงเดือน ตุลาคม 2560–มกราคม 2561

- (6) ผังมโนทัศน์ สรุปภาพรวมของร่างโครงการทั้งหมดเป็นผังมโนทัศน์ ใน 1 หน้ากระดาษ
- (7) สารระสำคัญของโครงการ (คำอธิบายสารระสำคัญของโครงการโดยย่อ 5–10 บรรทัด)
- (8) การศึกษาวิเคราะห์
 - (8.1) ปัญหาและสาเหตุ (ประมวลข้อมูลสภาพปัญหา แล้ววิเคราะห์ สืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อให้เห็นที่มาและความสำคัญของโครงการ)
 - (8.2) เป้าหมาย (วางเป้าหมายของการแก้ปัญหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ)
 - (8.3) หลักการและหลักธรรมที่นำมาใช้ (แสดงหลักธรรมและแนวพระราชดำริหรือหลักวิชาการต่างๆที่นำมาใช้พร้อมอธิบายความหมายโดยย่อแล้วอธิบายเชื่อมโยงกับการดำเนินการโครงการ อย่างสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล)
 - (8.4) สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน (ให้เขียนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมโครงการในแต่ละห้องจัดทำ)
- (9) วิธีการดำเนินงาน (แสดงวิธีการดำเนินงานเป็นข้อ ๆ หรือเป็นแผนผังที่มีคำอธิบายที่ชัดเจน)
- (10) งบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณ (แสดงงบประมาณโครงการและแหล่งที่มา หากมีการระดมทุนเพิ่ม ให้บอกแผนงานหรือวิธีการระดมทุนด้วย)
- (11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ผลโดยตรงและผลกระทบที่ต่อเนื่องออกไป)
- (12) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา
- (13) ความคิดเห็นและความรู้สึกของประธานกลุ่มนักเรียนผู้รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นกรนำร่างโครงการมาปฏิบัติจริงไปตามลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะมีทั้งในส่วนที่แบ่งงานและดำเนินงานกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

ผู้รับผิดชอบโครงการและงานในส่วนที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเพื่อนนักเรียนอื่นหรือบุคคลต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยทำงานในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ขยายการมีส่วนร่วมออกไปสู่ชุมชน การดำเนินงานในช่วงนี้อาจมีข้อมูลย้อนกลับ มาที่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งทราบหรือคลาดเคลื่อนไปจากที่คาดการณ์ไว้หรือเกิดสถานการณ์ที่ยุ่งยากเป็นอุปสรรคข้อขัดข้องหรือข้อขัดแย้งให้ต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอยู่เสมอ ๆ อันอาจจะนำมาซึ่งความอ่อนล้า ความเหนื่อยหน่ายท้อแท้ได้บ่อย ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแบบฝึกหัดล้ำค่าของการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม ของผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มาช่วยงาน ทั้งสิ้นและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตามสนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือทั้งทางทรัพยากรภายนอกและทางจิตใจจาก (ที่ม่นำ) คณะที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลา ดำเนินการโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการต้องระลึกไว้ว่าการทำงานจริงอาจมีหลายสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์และระบุไว้ในร่างโครงการและหลายครั้งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานไปจากเดิมก็ไม่ใช่ไร แต่ต้องเข้าใจว่าเพราะอะไร สามารถอธิบายได้ถึงเหตุผลของการที่ผิดพลาดไปจากแผนงานที่วางไว้ได้ อย่าทำงานเพียงเพื่อให้ได้ผลตามร่างโครงการที่วางแผนไว้เท่านั้น แต่ทำงานเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมของตนเองและทุกคนที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ทำแล้วคุณธรรมความดีต้องเพิ่มขึ้นและควรมีความสุขจากการทำความดีนั้นทำโครงการและความดีเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีใช้การแข่งขันเพื่อสำราญวัล

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปประเมินผลและเขียนรายงาน

จากการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 นั้นให้กลุ่มนักเรียนได้ทำการประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาใช้จัดทำเป็น เอกสารและสื่อการนำเสนอโครงการ 5 รายการ ดังนี้

- (1) รายงานโครงการ (20-50 หน้ากระดาษขนาด A4 ไม่รวมปก)
- (2) สรุปย่อโครงการใน 1 หน้ากระดาษ (1หน้ากระดาษขนาด A4)
- (3) แผ่นพ็พนำเสนอโครงการ (1 แผ่นกระดาษขนาด A4 หน้า-หลัง)
- (4) สื่อ Presentation เช่น PowerPoint หรือ VCD (เวลาไม่เกิน 7 นาที)
- (5) แผ่นป้ายนิทรรศการโครงการ

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอโครงการ

การนำเสนอโครงการ เป็นทักษะที่สำคัญของผู้รับผิดชอบโครงการทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ทำการสื่อสารและถ่ายทอดความดีงามจากโครงการของตนเองออกสู่การรับรู้ของบุคคลอื่นและสาธารณะ สมาชิกทุกคนในกลุ่มควรทำความเข้าใจในรายละเอียดและภาพรวมของโครงการทั้งหมด แล้วชักชวนการนำเสนอในประเด็นสำคัญๆ ไว้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอบนเวที การสัมภาษณ์ซักถาม และการนำเสนอหน้าแผนป้ายนิทรรศการโครงการ ให้คณะกรรมการและผู้มาชมนิทรรศการโครงการสามารถเข้าใจได้ในระยะเวลาอันจำกัด

3. ชั้นประเมินผล (C)

1. คณะกรรมการประเมินโครงการคุณธรรม จัดทำเกณฑ์การประเมินและประเมินตามวันเวลา โดยการจัด นิทรรศการนำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการประเมินโครงการ พร้อมบันทึกผลการปฏิบัติ
2. คณะกรรมการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ร่วมกับตัวแทนนักเรียน ร่วมกันประเมินพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนตามตัวชี้วัดคุณธรรมอัตลักษณ์ บันทึกปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
3. วิธีการประเมิน โดยนักเรียนประเมินตนเอง ตัวแทนนักเรียนห้องละ 5 คน และคณะครูที่เป็นคณะกรรมการประเมิน ระยะเวลาการประเมินผล แบ่งเป็นระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมและประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ
4. ฝ่ายบริหารทำหน้าที่นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ฝ่ายต่าง ๆ พร้อมให้คำปรึกษา ให้ขวัญและกำลังใจ ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมจัดบันทึก
5. ให้มีการประเมินผลโครงการโดยให้ทุกห้องนำเสนอผลงานโดยจัดทำป้ายนิทรรศการโครงการคุณธรรม มีแฟ้มเอกสารรายงานโครงการคุณธรรม เพื่อนำจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเมินผล ในวัน “วันเปิดบ้านคุณธรรม” (เพื่อตัดสินผลการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมืองภาคเรียนที่ 2)
6. คัดเลือกโครงการคุณธรรมที่มีคุณภาพ ที่ยังพอมีร่องรอยหลักฐาน เพื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียน ระดับ ม.ต้น 1-3 และ ม.ปลาย 4-6 เป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าแข่งขันโครงการคุณธรรมระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

4. ชั้นปรับปรุงแก้ไข (A)

1. มีการปรับปรุงแก้ไข ขณะปฏิบัติกิจกรรม และในกรณีที่โครงการห้องใดยังไม่สมบูรณ์ ให้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเป็นรายห้อง/รายกรณี
2. เก็บร่องรอยหลักฐานการจัดทำโครงการแต่ละห้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูล /สื่อในการจัดทำโครงการในปีการศึกษาต่อไป
3. จัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการ “หนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม” เสนอฝ่ายบริหารต่อไป

บทที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

ใช้แบบประเมินโครงการคุณธรรม ใช้เกณฑ์การประเมิน ตามคู่มือการจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม “เยาวชนไทย ทำดีถวายในหลวง” และปรับเพิ่มคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

1. การประเมินร่างโครงการ

จากหลักเกณฑ์การพิจารณาสามารถนำมาแยกย่อยเป็นเกณฑ์การให้คะแนนร่างโครงการตามประเด็นการพิจารณา 12 ข้อ ได้ดังนี้

ที่	ประเด็นพิจารณาให้คะแนน	คะแนน
1	ริเริ่มจากเยาวชนเอง (คิดเองทำเองมาก) (Constructive) คิดใหม่ โอเดียดี มีแง่มุมน่าสนใจ (Creative)	15
2	คุณประโยชน์ด้านศีลธรรมเป็นสำคัญ (ให้คะแนนมากเป็นพิเศษ แก่โครงการที่มุ่งแก้พฤติกรรมเสี่ยงที่ผิดศีลธรรม และบ่มเพาะ จิตอาสา)	15
3	วิเคราะห์ ปัญหา-สาเหตุ ได้สมเหตุผล และมีข้อมูลสถิติ ประกอบให้เห็นความสำคัญและเกิดความตระหนัก	10
4	ความเป็นไปได้ของร่างโครงการโดยรวม ระบุเป้าหมายเชิง คุณภาพและปริมาณได้ชัดเจนเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	10
5	มีแผนการทำงานชัดเจน มีกิจกรรมที่มากพอและสามารถ แก้ปัญหาได้ และมีระยะเวลาทำงานที่ต่อเนื่องกันนานกว่า 2 เดือน	10
6	ใช้หลักธรรม/พระราชดำริได้ถูกต้อง-เหมาะสม อธิบายได้ดี	10
7	งบประมาณ สมเหตุผล-ประโยชน์สูงสุด ฟังตนเองได้ มาก	5
8	สร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายได้มาก (บวร)	5
9	ศักยภาพของผู้ทำโครงการที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้	5

ที่	ประเด็นพิจารณาให้คะแนน	คะแนน
10	นำเสนอออกมาจากใจ จริงใจ มิใช่แค่ท่องจำมา	5
11	กิริยามารยาทในการนำเสนอดูดีน่าประทับใจ	5
12	ความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารและสื่อนำเสนอ	5
	รวมคะแนนทั้งหมด	100

2. การประเมินโครงการ

จากหลักเกณฑ์การพิจารณานำมาแยกย่อยเป็นเกณฑ์การให้คะแนนโครงการตามประเด็นการพิจารณา 14 ข้อ ได้ดังนี้

ที่	ประเด็นพิจารณาให้คะแนน	คะแนน
1	ริเริ่มจากเยาวชนเอง (คิดเองทำเองมาก) (Constructive) คิดใหม่ ไฉไลดี มีแง่มุมน่าสนใจ (Creative)	10
2	คุณประโยชน์ด้านศีลธรรมเป็นสำคัญ (ให้คะแนนมากเป็นพิเศษ แก่โครงการที่มุ่งแก้พฤติกรรมเสี่ยงที่ผิดศีลธรรม และบ่มเพาะ จิตอาสา)	10
3	ขยันทำงาน มุ่งมั่นทุ่มเทเพียรพยายามเด่นชัด (นำทำเป็น แบบอย่าง)	10
4	เกิดผลสำเร็จ แก้ไขปัญหาได้ พัฒนาคุณธรรมกลุ่มเป้าหมายได้	10
5	ผู้ทำเองเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีมากขึ้นมี พฤติกรรมเชิงบวกสอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	10
6	เก็บข้อมูลวิเคราะห์ประมวลผลเป็นสถิติได้ดี	10
7	ใช้หลักธรรม/พระราชดำริได้ถูกต้อง-เหมาะสม	5
8	ปัญหา-สาเหตุ-เป้าหมาย-ทางแก้สอดคล้องกันและสมเหตุผล	5
9	งบประมาณ พึ่งตนเองได้มาก-ประโยชน์สูงสุด	5
10	สร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายได้มาก (บวร)	5
11	โครงการมีการสานต่อไปได้อีกนาน (เช่น มีรุ่นน้องสืบต่อ)	5
12	นำเสนอออกมาจากใจ จริงใจ มิใช่แค่ท่องจำมา	5

ที่	ประเด็นพิจารณาให้คะแนน	คะแนน
13	กิริยามารยาทในการนำเสนอดูดีน่าประทับใจ	5
14	ความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารและสื่อนำเสนอ	5
	รวมคะแนนทั้งหมด	100

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จบุรีพร กาญจนการุณ. (2552). *คุณธรรมจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพาพร ลิขิตกุล. (2544). *การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษา มหาวิทยาลัย รามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพื้นฐาน การศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- น้ำทิพย์ ทับทิมทอง. (2554). *การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตแพทย์มหาวิทยาลัย นเรศวร*. วารสาร สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.
- สุวัฒน์ รักขันโท. (2550). *ความฉลาดทางอารมณ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย (พระอารามหลวง).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ของมารดาไทย*. กรุงเทพฯ :สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
“กิจกรรม เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร”

คณะกรรมการวิจัย

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

คำนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้เข้ามาสืบทอดในการ เปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคล ต้องพยายามปรับตัวเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงไป จากวัยเด็กทั้งทางด้านร่างกายและ สังคม มีความสับสนตนเอง เพราะเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่ วัยรุ่น ซึ่งมีสภาวะที่ก่อให้เกิด ความเครียดทางอารมณ์ และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดง พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่ ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การติดสารเสพติด การ ทะเลาะวิวาท เป็นต้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความ สมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาเองได้ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้ ความสำคัญต่อ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนความรู้ และ การ ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน และแก้ไขปัญหา

คณะผู้ศึกษาเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์จะต้อง รวมไปถึงการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ไปพร้อมกันทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ จัดกิจกรรมหน้าเสาธง มีส่วนสำคัญในการขัดเกลาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทุกวัน จึง ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม “เสริมสร้างธรรมะตถะพระวิทยากร” ขึ้นเพื่อให้ครูโรงเรียน พังโคนวิทยาคม ได้มีความความรู้ ความ เข้าใจ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ สำหรับครูในการพัฒนานักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

สารบัญ

บทที่	หน้า
	คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....
1	ความเป็นมาและความสำคัญ..... 1
	ความเป็นมาและความสำคัญ..... 1
	วัตถุประสงค์..... 3
	ขอบเขตในการจัดทำ..... 4
	นิยามศัพท์เฉพาะของคู่มือ..... 5
2	คุณภาพด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน..... 6
	ประโยชน์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม..... 10
	คุณค่าของการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม..... 11
	แนวทางการดำเนินงานการจัดค่ายคุณธรรม..... 11
	วัตถุประสงค์ของการจัดค่ายคุณธรรม..... 12
	ตัวอย่างหลักสูตรการอบรมคุณธรรม..... 13
3	วิธีการจัดการค่ายคุณธรรม..... 16
4	เครื่องมือวัดผลและประเมินผล การสร้างคู่มือ 51
	บรรณานุกรม..... 53

เอกสารฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม “เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร” เพื่อให้ผู้ใช้นำไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนให้มีมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่สอดคล้องกับคุณอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนในการทำกิจกรรมอย่างละเอียด
2. กิจกรรมที่ปฏิบัติจะแบ่งออกเป็น กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมพิเศษ
3. เวิร์ประจำวันเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนในแต่ละวันที่เวิร์ประจำวันนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ
4. กิจกรรมนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
5. ในกรณีที่มีกิจกรรมพิเศษ เวิร์ประจำวันนั้น ๆ สามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
6. คณะวิจัยโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ควรประเมินผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม หลังจากการจัดกิจกรรม เพื่อทราบผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมและจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่เพิ่มเติม (ฉบับที่) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนด ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 (4) กล่าวว่า “การจัดการเรียนสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา การจัดการเรียนการสอน ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย มีความรู้ความภูมิใจในความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 8-9) ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนมีผล ต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดการใฝ่เรียนรู้ ขาดความกตัญญู ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และขาดจิตอาสา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความผิดพลาดร้ายแรง ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในอนาคตสถานศึกษาก็มีส่วนทำให้นักเรียนขาดคุณธรรมดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ อีริค ฟรอบน (1988) ที่กล่าวว่าไว้ว่าในเวลาที่เรามุ่งสอนแต่วิชาความรู้ เรากลับสูญเสียการสอนอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาการของมนุษย์ นั่นก็คือการสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนของชาติ จึงได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา คือ ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม อันจะนำมาซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ โดยมีพื้นฐานมาจาก คำสั่งสอนทาง ศาสนา เพื่อให้บุคคลประพฤติปฏิบัติสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และขนบธรรมเนียม ประเพณีที่คนในสังคมยอมรับปฏิบัติสืบต่อกันมา ก่อให้เกิดความเป็น ระเบียบเรียบร้อย คุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นมาตรการของความประพฤติ (กีรติ บุญเจือ, 2551, หน้า 15) และเป็นสิ่งที่ควบคุมมิให้ คนในสังคมประพฤติปฏิบัติผิดทำนองคลองธรรม ส่งผลให้ชุมชนและสังคมมีความสงบร่มเย็น ซึ่ง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับการประพฤติ ปฏิบัติ ตลอดจนการคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม มีคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมทำ ให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองในการประพฤติปฏิบัติ และสามารถปรับตัวในการอยู่ ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทุก ด้านอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม และให้ความสำคัญกับศีลธรรมและ วัฒนธรรมที่ดี งามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิต และความสัมพันธ์กับผู้อื่น การช่วย เหลือ เกื้อกูลกันลดลง ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มีพฤติกรรม เลียนแบบ ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง ประกอบกับ การได้รับข่าว สารด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยขาดการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อดีข้อเสีย การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้ กิจกรรมเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร (พระสงฆ์) เพราะพระวิทยากร เป็นผู้ที่มีความแตกฉานด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาก ที่สุด ทำหน้าที่เป็นพระธรรมทูต: เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดคำสอนธรรมะของพระพุทธเจ้า เรียกว่า ธรรมทูต หรือ สมณทูต คือ ผู้นำสันติภาพไปสู่ชาวโลกได้ คือ ความเป็นนักบวช เป็นภาระงานที่พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งมอบหมายให้นำธรรมะไปปฏิบัติแล้วสอนให้คนอื่นรู้ ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนพังโคนวิทยาคมจึงได้จัดกิจกรรม“เสริมสร้างธรรมะโดยพระ วิทยากร”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้เห็นความสำคัญในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการผู้เรียนเป็นสำคัญ ลงมือปฏิบัติจริง โดยการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมก่อน แล้วจึงสอนให้เป็นคนเก่ง ควบคู่กันไป จึงจะสามารถทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข โรงเรียน จึงได้ จัดกิจกรรม 3 ประสานขึ้น ใช้เป็นนวัตกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ซึ่ง ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง” กิจกรรมที่ 2 “เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร” และกิจกรรมที่ 3 “สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่ง ห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม”แต่ในเล่มนี้จะเป็นคู่มือ การจัดกิจกรรมที่ 2 คือ

“เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร” การดำเนินการครั้งนี้ได้ดำเนินการในรูปแบบของ “ค่ายคุณธรรม” ซึ่งเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นในรูปของการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นลักษณะของกิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะจากการลงมือทำผ่านกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหา ด้วยปัญญา มีวินัย สามัคคี และมีสำนึกรวมถึงการคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม คือ มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตอาสา ทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรม “เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร”
2. เพื่อนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

3. ขอบเขตในการจัดทำ

การจัดทำคู่มือการจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร โรงเรียนพังโคนวิทยาคม เป็นคู่มือครูที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติ “กิจกรรมค่ายคุณธรรม” ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ทั้งหมด และนักเรียนจิตอาสาตัวแทนห้อง ๆ ละ 5 คน ใช้เวลาจัดกิจกรรม 2 คืน 3 วัน โดยใช้สถานที่คือ ห้องโสตทัศนศึกษา หอประชุมและโดมหน้าเสาธงโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต และ ด้านจิตอาสา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานด้านความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ใช้กระบวนการฝึกฝน แนะนำและ

ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล โดยยึดทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของโคลเบิร์ต (Kolberg) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (cognitivist) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) คือ เชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การจัดการค่ายจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดการมีการแบ่งหน้าที่การทำงาน อย่างชัดเจน มีผู้นำ (หัวหน้าค่าย/ผู้นำค่าย) และผู้ตาม กำหนดบทบาทหน้าที่ กำหนดเวลา การกำหนดเนื้อหาสาระ/กิจกรรมต้องสอดคล้องและส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ก่อนปฏิบัติ การเตรียมการเตรียมความพร้อมของพระวิทยากร และ ระหว่างปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ และการวัดและประเมินผล

จัดกิจกรรม มีการวัดและประเมินผลการพัฒนา โดยเปรียบเทียบผลการประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ แบบประเมินความพึงพอใจการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรม “เสริมสร้างมโนธรรมพระวิทยากร” แบบประเมินพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และแบบประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ได้สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ในกรอบระยะเวลาที่กำหนด คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561

4. ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ

1. โรงเรียนมีเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรม “ค่ายคุณธรรม” กิจกรรมเสริมสร้างธรรมะตถะพระวิทยากร ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน
2. นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ลักษณะของโรงเรียน
3. นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้รับการยอมรับและมีผลงานด้านคุณธรรม จริยธรรม

4. สามารถเผยแพร่ผลการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้สนใจ นำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปปรับประยุกต์ ในพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนได้

5. นิยามศัพท์เฉพาะของกลุ่ม

คู่มือการจัดกิจกรรม “ค่ายคุณธรรม” กิจกรรมเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนพังโคนวิทยาคมฉบับนี้ โรงเรียนได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการจัดทำคู่มือ ดังนี้

1. ค่ายคุณธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมค่ายของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนคนเป็นคนดีมากขึ้น เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ใช้กิจกรรมค่ายอบรมป้อมนิลย์ให้ลูกค่ายเรียนรู้พื้นฐานการใช้ชีวิตของมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เรียนรู้ความดีงาม การเคารพต่างๆที่พึงปฏิบัติต่อกัน การมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตอาสาช่วยเหลือ เชื้อเพื่อ และการแบ่งปัน ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ กตัญญูกตเวทิต์ ซื่อสัตย์สุจริต คือเครื่องหมายแห่งความเป็นคนดี

2. พฤติกรรมเชิงบวก หมายถึง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม โดยการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม เพื่อสร้างวินัยเชิงบวก

3. การสร้างวินัย คือ กระบวนการทำให้มีพฤติกรรม หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทางบวก คือใช้วิธีการประนีประนอม แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้มีผลดีในระยะยาว ทางลบ คือ ใช้วิธีการรุนแรง ลงโทษ มีผลหยุดพฤติกรรมในระยะเวลานั้น ๆ

4. วินัยเชิงบวก คือ วิธีการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งมีเหตุมาจากการกระทำที่ต้องการให้ผู้อื่นสนใจ อาจเกิดจากพันธุกรรม สภาพแวดล้อมทางสังคม หรือความต้องการทางจิตใจ เมื่อครูหรือผู้ปกครองต้องการหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการลงโทษ ซึ่งเป็นวิธีการที่เห็นผลได้เร็ว สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ทันที แต่วิธีการลงโทษนี้จะไม่ได้ผลในระยะยาว

บทที่ 2

คุณภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน จากผลการวิจัย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผลการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม และการปลูกฝังคุณภาพ จริยธรรมของประชาชน ผลปรากฏว่า สภาพปัญหาที่ท่วมท้นจนถึงขั้นวิกฤต ต่อเยาวชนและคนไทยใน 12 เรื่อง คือ

1. ระดับสติปัญญาของเด็กไทย (Intellectual Quotient) มีแนวโน้ม ลดต่ำลง จนน่าเป็นห่วง ในรายงานการศึกษาและข้อค้นพบของมูลนิธิสภาฯ แห่งชาติและสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติล้วนชี้ตรงกันว่าเด็กเกือบ ร้อยละ 50 มีความเสี่ยงต่อการมีไอคิวน้อยกว่า 90 ที่เข้าชั้นเรียนรัฐฯ ในข้อเท็จจริง คือ ในระดับล่าง ครอบครัวไทย จำนวนไม่น้อยกำลังสร้างหน่วยใหม่บนความ ไม่พร้อมแทบทุกด้าน ทั้งขัดสนยากจน วุฒิภาวะต่ำและการแยกเด็กจากระบบ ครอบครัว อันเนื่องจากข้อจำกัดของการโยกย้ายถิ่นฐานภูมิภาคที่อาศัยอยู่เดิม ครอบครัวจำนวนไม่น้อยเป็นครอบครัวที่ขาดความรู้และทักษะ การเลี้ยงลูกของ ตนเองติดต่อกับสื่อสารทำความเข้าใจกับบุตรหลานยากขึ้น การกระตุ้น สติปัญญาด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่อง เด็กถูกปล่อยปละละเลยอยู่กับ สิ่งแวดล้อม ที่เสี่ยงและอันตรายจนซึมซับและนำไปสู่การเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไม่รู้ตัว

2. สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง ขาดภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์เด็กจำนวนไม่น้อยที่ติดสารเสพติด เช่น ยาบ้า บุหรี่ สุรา ฯลฯ การบำบัดรักษา และการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถเยียวยาและ ช่วยเหลือเด็กได้ใน สถานการณ์ที่เป็นอยู่

3. วุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรมและการแสดงออกแฝงไปด้วย ความก้าวร้าวรุนแรงในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สภาวะทางอารมณ์ เหล่านี้ถูกกระตุ้นจากสื่อลามกอนาจาร เกมที่รุนแรง การกระตุ้นทางเพศและอารมณ์ที่ แปรปรวนอันเกิดจากการเร้าความต้องการที่มีมากขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ในปัจจุบันเราสามารถ พบเห็นและซื้อสิ่งของที่ไม่ควรแก่วัยและ วุฒิภาวะของเด็กได้อย่างหลากหลาย ในรูปของ ซีดี หนังสือการ์ตูน นิตยสาร อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ แผ่นโฆษณา เป็นต้น

4. เด็กวัยใสที่อ่อนเยาว์แต่กลับเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรจะเป็น ใน รายงานการศึกษาและผลการสำรวจของสถาบันการศึกษาหลายแห่งพบว่า เด็กหญิงชาย อายุ 10-11 ขวบ บางคนเริ่มเรียนรู้การมีเพศสัมพันธ์กันแล้ว เฉลี่ย ของเด็กไทยที่มี

เพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีอายุลดน้อยลงตามลำดับ ในปัจจุบันเด็กหญิง เฉลี่ย 17 ปีและเด็กชายอายุ 16 ปีการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ล้วนนำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์การทำแท้ง การขยายบริการทางเพศ การติดเชื้อและปัญหาข้อยุ่งยากที่ติดตามมาอีกมากมาย

5. การแสวงหาความรู้ความสุข และการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ครอบครัวไทย สถาบันการศึกษามีความตื่นตัวจัดซื้อและจัดหาในเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เพื่อหวังให้เด็กและเยาวชนก้าวทันไปกับ กระแสโลกาภิวัตน์ ในข้อเท็จจริงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในด้านดีเด็กได้มีห้องสมุดโลกที่สะดวก ง่ายต่อการเรียนรู้และหาข้อมูลที่ทันสมัยอันจำเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ในทางตรงข้ามข้อเสียของอินเทอร์เน็ตมีอยู่ มากมายเช่นเดียวกัน ถ้าไม่รู้จักรการป้องกันไว้ก่อน การพูดคุยที่ไร้สาระ (Chat) การเปิดเว็บ (Web) ล้วนนำไปสู่การเสี่ยงอันตรายแบบใหม่ อาชญากรรมทางเพศ ที่ไม่มีตัวตน การหลอกลวง การนำเสนอหรือชักจูงให้หลงผิด ความผิดปกติ ทางเพศ การคุกคามทางเพศ เด็กที่อ่อนแอในด้านความคิดรู้ไม่เท่าทัน จะกลายเป็นเหยื่อทางเพศให้กับผู้ที่รู้ช่องทางและมีความชำนาญในเรื่องนี้มากกว่าเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ

6. วัตถุนิยมเป็นตัวตั้งในการสร้างคุณค่าเชิงปริมาณ เด็กและเยาวชนไทย ถูกหล่อหลอมมายาวนานให้ยึดติดกับบริโภคนิยม สินค้าราคาแพง การเสพ และการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เด็กถูกกำหนดพฤติกรรม ระดับความสามารถ ความพึงพอใจจากเงื่อนไขและความสำเร็จจากการเรียนรู้คะแนนผลสัมฤทธิ์ การได้รับวัตถุล้ำของมักถูกตีคุณค่าตามราคาไม่น้อยที่บิดามารดา ผู้ปกครองซื้อ และจัดหาให้จนเป็นความเคยชินและติดกับการได้ปรนเปรอผลตอบแทนในรูปวัตถุ สิ่งของมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ ความรักการดูแลเอาใจใส่ที่เด็กเข้าใจความ เป็นรูปธรรมนี้ได้ยากขึ้นทุกที

7. การให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนร่วม นับเป็นแนวโน้ม ที่ยิ่งชัดเจนต่อคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่มองตนเองเป็นศูนย์กลางของความสุข พึงพอใจและการได้รับประโยชน์ที่ขาดจิตสำนึก ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น สังคม โดยส่วนรวม คุณธรรม การเสียสละเพื่อคนอื่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การเป็นอาสาสมัครในโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจางหายไปจากสถาบัน การศึกษาทุกแห่ง แต่กลับเห็นเด็กเยาวชนจำนวนมากสนใจตนเอง เพศตรงข้าม และกลุ่มพรรคพวกเพื่อนฝูงที่สนุกสนาน

และดำเนินชีวิตไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ขยายตัวมากขึ้นในทุกมิติของกิจกรรมทุกอย่างที่มีอยู่

8. เด็กจำนวนไม่น้อยขาดรากเหง้าทางศาสนา ศีลธรรม วัฒนธรรม สูญสิ้นความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การปฏิเสธวิถีธรรม การห่างไกลจาก ระเบียบแบบแผนที่ดีงามในอดีต ที่ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าความละเอียดอ่อน ความประณีตของศาสนา วัฒนธรรม คตินิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ เด็กไทยมีสำนึกที่อ่อนลง ตรงกันข้ามกลับนิยมยกย่องวัฒนธรรมตะวันตกและ วัฒนธรรมญี่ปุ่นเข้ามาสอดแทรก เกิดความนิยมคลั่งไคล้ในรูปของการแต่งกาย ภาษาที่ใช้การดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ยึดติดกับเปลือกวัฒนธรรมภายนอก มากขึ้น จนสูญสิ้นคุณลักษณะของเด็กไทยที่สังคมคาดหวัง

9. เกิดสภาวะความเครียด การกดดันจากการแข่งขัน มีวัฒนธรรม เจ็บเก็บตัวและแยกตัวเองจากคนในครอบครัว การหย่าร้างในคู่สมรสในแต่ละ ครอบครัวมีอัตราเพิ่มขึ้น การสังคมนิสภาวะไร้สุขส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาที่เน้น แต่เรื่องการท่องจำ การสอบที่เน้นการแข่งขันและจำเป็นต้องแก่งแย่งกัน เข้ามหาวิทยาลัยให้ได้นอกจากนี้ข้อมูลสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นอัตรา การฆ่าตัวตาย ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เด็กติดสารเสพติด การคุยโทรศัพท์ กับเพื่อนเป็นเวลานาน ล้วนบ่งบอกสภาวะและอาการเครียดกดดันและไร้สุข ของเด็กไทยได้ดีทีเดียว

10. การมองความสำเร็จในเชิงตัวบุคคลมากกว่าการใช้ความเป็นหลักการ และเหตุผลมีความคิดที่เป็นรูปสำเร็จ (Package) การลอกเลียนแบบ (Copy) ที่เป็นไปตามค่านิยม โดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนการใช้กระบวนการ คิดด้วยปัญญา การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์การแก้ปัญหา ไม่รู้วิธีการที่จะประเมิน คุณค่าที่ดีให้กับตนเอง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนหันไปมองและคิดเอาดีที่ปลายเหตุ ส่งผลให้มีแต่ความแปลกแตกต่างที่เป็นผลมาจากการลอกเลียนแบบและวิธีการ ของผู้อื่น แต่ไม่ได้มาจากจินตนาการและความคิดที่สร้างสรรค์ที่เป็นของตนเอง

11. การเล่นพนันบอล การมีหนี้สินจนมีผลเสียต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนการขยายตัวของกีฬา บันเทิง และการพนันกำลังเป็นที่นิยม เพราะมีทั้ง ความสนุกสนานตื่นเต้น การได้เสียที่เพิ่มความเข้มข้นเร้าใจมากยิ่งขึ้น คุณลักษณะข้อนี้ล้วนเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับนิสัยดั้งเดิมที่คนไทยนิยมเล่นการพนัน ในทุกรูปแบบ การพัฒนาการเล่นพนันบอลได้พัฒนาเป็นสากลนานาชาติ สนุกสนานตื่นเต้น มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่

น้อยได้เข้าไปสู่วงจรพหุวัฒนธรรมอย่าง ถอนตัวไม่ขึ้น เป็นหนี้สิน ถูกขู่ทำร้ายร่างกาย หลบหนีจากครอบครัวและโรงเรียน จนเสียนอนาคตไปในที่สุด

12. เด็กทำงานหนักไม่เป็น เด็กจำนวนไม่น้อยเติบโตขึ้นกับ ความสะดวกสบายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นอนในห้องปรับอากาศ อาบน้ำอุ่น ดูโทรทัศน์เล่น อินเทอร์เน็ต เดินเล่นจับจ่ายในห้างสรรพสินค้า ชีวิตส่วนใหญ่มิมีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาเล่าเรียนด้านเดียว ไม่ต้องทำงานหารายได้หรือแบ่งเบาภาระ ของครอบครัว ลักษณะนิสัย บางด้านจึงดูหยิ่งโหยง ไม่สู้งาน รักษาความสะดวกสบาย แต่ต้องการความก้าวหน้าทั้งในเชิงฐานะรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

หากสังคมไทยยังคงปล่อยปละละเลยไม่คิดร่วมมือช่วยเหลือกัน มิติสังคม สิ่งแวดล้อมที่เป็นผลด้านลบอันตรายจะค่อย ๆ หล่อหลอมและสร้างเด็กไทยให้มี คุณลักษณะดัง 12 ข้อที่กล่าวมาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนยากแก่การแก้ไขเยียวยา ให้กลับมา เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าที่ดีต่อสังคมได้ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

จากเหตุผลความจำเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนของไทย จำเป็น จะต้องมีส่วนร่วมร่วมกันให้กับเด็กเยาวชนของไทย ซึ่งถือเป็นทรัพยากร บุคคลที่สำคัญของชาติโดยเฉพาะประเทศไทยมีทุนทางสถาบันที่น่าพาประเทศไทย ให้อยู่เย็นเป็นสุขสืบมาช้านาน ได้แก่ สถาบันศาสนา ซึ่งนับเป็นสถาบันที่มีความ สำคัญต่อความมั่นคงของชาติ สถาบันหนึ่ง เนื่องจากความสำคัญของศาสนาได้ หล่อหลอมบุคคลให้เกิดการพัฒนาเป็น คนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสังคม ให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ (คู่มือการจัดค่าย เยาวชน)

ประโยชน์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

1. ประโยชน์ตน

1. ทำให้ตนเองมีชีวิตที่สงบสุข
2. ทำให้ตนเองมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน
3. ได้รับการยกย่องสรรเสริญเทตพูนบูชาจากบุคคลทั่วไป

4. ครอบครัวอบอุ่น มีความสุข ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง

2. ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

2.1 ประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น

1. สถาบันครอบครัวของตนได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไป
2. สถาบันการศึกษาหรือสถาบันที่ประกอบอาชีพธุรกิจมีชื่อเสียง ทำให้บุคคลอื่นศรัทธาเลื่อมใส
3. สถาบันหรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัดมีความเจริญก้าวหน้า ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสมาชิกทุกคนมี คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงาม

2.2 ประโยชน์ต่อชุมชน เช่น

1. สังคมได้รับความสงบสุข เพราะทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม
2. สังคมได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพราะสมาชิกทุกคนทำ ภาระหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ

2.3 ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

1. สถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความมั่นคง เพราะประชาชนมี ความจงรักภักดีและเห็นความสำคัญของสถาบันดังกล่าวอย่างแท้จริง
2. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติมีความมั่นคงถาวรเพราะทุกคนมีความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเต็มใจยึดถือปฏิบัติ ตาม

คุณค่าของการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม

กิจกรรมการอบรม “ค่ายคุณธรรม” โรงเรียนพังโคนวิทยาคมเป็นกิจกรรมที่ ช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมมีพฤติกรรมเชิงบวก มีวินัยเชิง บวกโดยการพัฒนาจิตและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนา อันเป็นแนวทางการประพฤติตนที่ดี ให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต “เก่ง ดี และมีความสุข” เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ นำธรรมะ นำหลักคำสอนที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน คือ การพัฒนากาย โดยการแสดงออกทางกิริยามารยาทชาวพุทธ มีพฤติกรรมที่ดีงาม

เหมาะสม การพัฒนาศีล โดยการอยู่ร่วมกับครอบครัวและบุคคลในสังคม ด้วยความ
 เกื้อกูลและประกอบอาชีพที่สุจริต การพัฒนาจิต ให้เป็นจิตที่สมบูรณ์ทั้งคุณภาพจิต พลัง
 จิตและสุขภาพจิต และสุดท้าย การพัฒนาปัญญาให้เกิดปัญญาในการรู้จักจริง รู้เท่าทันทาง
 เจริญทางเสื่อมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีการป้องกัน รู้วิธีแก้ไขปัญญา สร้างภูมิคุ้มกันให้กับ
 ตนเองด้วยคุณธรรม ให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก นำพาชีวิตสู่ความสำเร็จ เพื่อ
 เกื้อกูลแก่ตนเองและประเทศชาติในที่สุด ทั้งนี้เพราะนักเรียนหรือเด็กและเยาวชน คือ พลัง
 สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เป็นอนาคตของชาติ เป็นกลุ่มคนที่มีพลังอัน
 สำคัญที่สามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติใน
 อนาคต เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีพลังและศักยภาพมาก การ
 กระตุ้นให้เด็กและเยาวชน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีพัฒนาศักยภาพและ
 พลัง ในเชิงสร้างสรรค์ สร้างให้พวกเขาตระหนักถึงคุณค่าของตนเองพร้อมมีภูมิคุ้มกัน
 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ตกเป็นเหยื่อหรือสร้างปัญหาให้กับสังคม แต่กลับจะเป็น ผู้
 พร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่า เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนา
 ประเทศชาติ เพื่อความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงของชาติ เยาวชนจึงต้องมีความรู้และ
 ศีลธรรมควบคู่กันไป เพื่อให้เยาวชนมีจริยธรรม มีศีลธรรม และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต
 ที่เหมาะสม

แนวทางการดำเนินงาน การจัดค่ายคุณธรรม

ความเข้าใจพื้นฐานการจัดค่าย ค่าย (Camp) หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลไปใช้
 ชีวิตร่วมกันในบริเวณ แห่งใดแห่งหนึ่ง (ค่ายคุณธรรมส่วนใหญ่จัดที่วัด สถานปฏิบัติธรรม
 สถานศึกษา) ภายใต้คำแนะนำของผู้นำค่ายที่ได้รับการฝึกมาแล้ว การจัดค่าย หมายถึง
 กระบวนการที่ทำให้ผู้เข้าค่าย ได้เกิดการเรียนรู้ หรือได้ประสบการณ์ด้านการศึกษา การ
 ทำงาน การค้นหาการ การใช้ชีวิต อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะ ในสถานที่ที่เหมาะสม อัน
 จะเป็นประโยชน์ในการ พัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์โดยมีผู้นำค่ายซึ่งผ่าน
 การฝึกอบรม หรือมีความรู้โดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการ ค่ายคุณธรรม หมายถึง การจัด
 กิจกรรมที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็น ศูนย์กลาง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ผ่าน
 กระบวนการปฏิบัติธรรม เนื้อหา กิจกรรมจะสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันตลอดช่วงอยู่
 ค่าย เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้วยการปฏิบัติจริง โดยสามารถรู้และคิดได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการจัดค่ายคุณธรรม (กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา)

1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
2. เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน
4. เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการจัดค่ายคุณธรรม (กลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยง)

1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดศาลเยาวชนและครอบครัว กลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมไม่รุนแรง ได้รับโอกาสในการเข้าค่ายคุณธรรม
2. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเป้าหมายของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้นำหลักธรรมในศาสนามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาจิตใจอย่างมี เหตุมีผลในการดำรงชีวิต
3. เพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ด้วยมิติทางศาสนา พัฒนาทางด้านศีลธรรมและปลูกฝังจริยธรรมในกลุ่มเป้าหมาย
4. เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกที่ดีต่อการดำรงตนอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีต่อตนเองและบุคคลอื่น ทั้งในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
5. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจด้วยหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่จะป้องปรามมิให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้กระทำความผิดซ้ำอีก
6. สามารถปรับกระบวนการทัศนวิสัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเด็ก และเยาวชนที่พ้นกระบวนการยุติธรรมไปแล้วกลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติสามารถ เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาส และอยู่ร่วมกับ บุคคลหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างหลักสูตรอบรมคุณธรรม

1. หลักสูตรการอบรมคุณธรรมระดับมัธยมศึกษา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารตามกระแสสังคมโลก ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชีวิต ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนไป เมื่อการแข่งขันในกิจกรรมต่างๆ ของชีวิตมีสูงขึ้น ผู้ปกครองเองอาจไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาขาดระเบียบวินัย ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาารถซึ่งปัญหาเยาวชนเสพติด ดังนั้น หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม

1.1 หลักสูตรการอบรมคุณธรรมระยะสั้น

ที่	หลักสูตร	แนวคิด
1	มาลัยให้แม่รักแท้ให้พ่อ	กตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา
2	รู้จักรักให้ตรงทาง	ปัญหาอันเกิดจากเพศสัมพันธ์ แนวทางความรักที่ถูกต้อง
3	หลุมพรางแห่งชีวิต	รู้เท่าทันถึงปัญหาอันมาจากยาเสพติด
4	คลายมุ่มมอมงยกย่อง กัลยาณมิตร	เพื่อนช่วยเพื่อนได้ยามต้องการ
5	กรรมออนไลน์	ทุกอย่างล้วนมาจากการกระทำ
6	แสงสว่างปลายอุโมงค์	คิดให้ไกล ไปให้ถึง ซาบซึ่งกตัญญู
7	พลังพุทธานุภาพสร้าง คุณค่าชีวิต	ฝึกสมาธิด้วยบทสวดมนต์
8	แสงเทียนแห่งศรัทธา	เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
9	นาวาของชีวิต	กตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา
10	รู้จักเลือกให้ถูกทาง	เพื่อนช่วยเพื่อนได้ยามต้องการ

11	รุ่งอรุณของชีวิต	รู้เท่าทันในสิ่งที่ทำ
----	------------------	-----------------------

1.2 หลักสูตรค่านิยมคุณธรรม

ที่	หลักสูตร	แนวคิด
1	ยิวพุทธจริยธรรม	ศึกษาหลักธรรม น้อมนำไปปฏิบัติ ได้ผลชัดแก่ตน
2	โครงการคุณธรรมนำชีวิตด้วยจิตอาสา	ศึกษาหลักธรรม น้อมนำไปปฏิบัติ ได้ผลชัดแก่ตน
3	ธรรมอาสาสร้างคุณค่าชีวิต	อยู่อย่างมีความสุขด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
4	สันทนาธรรม	ธรรมะเป็นของคู่กับชีวิต
5	เตรียมตัวเตรียมใจ	เตรียมกาย เตรียมใจให้พร้อม
6	จังหวัดชีวิต	ติดตามข่าวสาร เพื่อรู้เท่าทัน ใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง
7	บวรประสานใจ	ร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เป็นสุข
8	จิตสงบพบพระธรรม	หลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2. หลักสูตรการอบรมคุณธรรมสำหรับกลุ่มพิเศษ

1. เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

2. เด็กและเยาวชนที่เก่ง ฉลาด แต่ขาดหลักธรรมประกอบจิต หลักสูตรนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนทั้งสามกลุ่ม ได้มีโอกาสเรียนรู้หลักธรรมคำสอน ตามสมควรแก่สติปัญญา ความสามารถและทักษะ คือผู้มีกลุ่มเสี่ยงก็ให้เห็นคุณค่าของตัวเอง คนเก่ง ฉลาดแต่ขาดหลักธรรมประกอบใจก็ให้รู้คุณค่าของโลกและชีวิตตามความเป็นจริง โดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมแก่บุคคล สติปัญญา และความสามารถ

2.1 หลักสูตรการอบรมคุณธรรมระยะสั้น

ที่	หลักสูตร	แนวคิด
1	Play and Learn เพลินธรรม	สนุกอย่างมีสาระ ธรรมะช่วยได้
2	ศิลปะกำกับใจ พาให้พ้นทุกข์	พัฒนาความรู้ความสามารถโดยใช้หลักธรรมเป็นสื่อ
3	วัยรุ่นกับการแก้ปัญหาสังคม	พัฒนาความรู้ความสามารถโดยใช้หลักธรรมเป็นสื่อ
4	กัลยาณมิตรพิชิตความสำเร็จ	เลือกคบเพื่อน มีจิตอาสา พัฒนาสังคม
5	แรงบันดาลใจแห่งความดี	นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน
6	ชีวิตออกแบบได้ (Designable life)	ทุกอย่างล้วนเกิดจากการกระทำทั้งสิ้น
7	รักแท้ดูแลได้	รู้จักรัก รู้จักเลือก นำมาใช้ในชีวิต

2.2 หลักสูตรค่ายคุณธรรม

ที่	หลักสูตร	แนวคิด
1	พัฒนาชีวิตพลิกวิกฤติเป็นโอกาส	นำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2	คุณธรรมสร้างผู้นำแห่งอนาคต	สร้างผู้นำโดยหลักหลักธรรมทางศาสนา พาชาติเจริญ
3	ชีวิตพัฒนาได้ถ้าใจพร้อม	พัฒนาสมรรถนะกายและใจอย่างมีปัญญา

วิธีการกิจกรรมค่ายคุณธรรม

การจัดกิจกรรมเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร ของโรงเรียนพังโคน วิทยาคม มีรายละเอียดขั้นตอน ตามวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) กำหนดบทบาทหน้าที่ ผู้รับผิดชอบและเวลาในการจัดกิจกรรมโดยการจัด “ค่ายคุณธรรมโดยพระวิทยากร”

1. ค่ายคุณธรรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้รู้นอกห้องเรียน เป็นลักษณะของ กิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะจากการลงมือทำผ่าน กิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มี ทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหา ด้วยปัญญา มีวินัย สามัคคีและมีสำนึก รวมถึงการคิดสร้างสรรค์ การจัดการค่ายจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. การเตรียมจัดกิจกรรม

1. โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ได้มอบหมายให้กลุ่มงานกิจการนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคณะกรรมการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับสภานักเรียน รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม คณะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ประชุมวางแผน เขียนโครงการ นำเข้าสู่ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม ตามโครงการ
2. ประสานงานกับฝ่ายบริหาร เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน สำหรับนักเรียนใหม่ทุกคน (ม.1 และ ม.4) ทุกคนจะต้องผ่านการเข้าค่ายคุณธรรม ก่อน เปิดเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษา
3. นำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บเงิน ค่าอาหารในการเข้าร่วมกิจกรรม ค่ายคุณธรรม หลักสูตร 1 คืน 2 วัน สำหรับนักเรียนใหม่ (ม.1 และ ม.4)
4. นักเรียนในระดับอื่นๆ ให้รับสมัครนักเรียนแกนนำห้องละ 10 คน เข้าร่วมกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม โดยโรงเรียนขอใช้เงินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในส่วนที่ จัดสรรสำหรับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และนักเรียน 10 คน จะเป็นผู้ขยายผล การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในห้องเรียนของตนเอง
5. ผู้รับผิดชอบโครงการ เสนอโครงการต่อฝ่ายบริหารตามลำดับขั้น เพื่อ ขออนุญาตดำเนินงานตามโครงการ

6. ผู้รับผิดชอบเตรียมงานการเข้าค่ายคุณธรรม ช่วงการจัดกิจกรรมเป็นช่วงที่สำคัญมาก เนื่องจากจะต้องมีหลักสูตร กระบวนการ เตรียมความพร้อมทุกขั้นตอน การต่อเนื่องของกิจกรรม ตารางการอบรมการเข้าที่พัก มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามกระบวนการของการจัดกิจกรรม ช่วงการเข้าค่ายคุณธรรม เช่น

6.1 ประสานงานทั่วไป-กองอำนวยการ รับผิดชอบสถานที่-วิชาการ (กระบวนการให้ความรู้) พิธีกร (ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม)-โภชนาการ (อาหารช่วงการอยู่ค่าย)-วัสดุอุปกรณ์-ปฏิคม-โสตทัศนอุปกรณ์-ประชาสัมพันธ์-การดูแลรักษาพยาบาล-การเงินและงบประมาณ-ความปลอดภัย-การประเมินผลโครงการ

6.2 เตรียมเอกสารคู่มือความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรม เตรียมกลุ่มเป้าหมาย จำนวนนักเรียนที่จะเข้าค่ายคุณธรรม แจ้งกำหนดวันที่จะเข้าค่าย โดยแจ้งกลุ่มเป้าหมาย นัดแนะวันเข้าค่าย สถานที่ การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย เช่น ของใช้ที่จำเป็น-เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ชุดนอน เสื้อและกางเกง สีขาว (ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าเสื้อผ้าสีขาวทำให้เยาวชนมีความตระหนักและมีความเรียบร้อยขึ้น)-ของใช้ที่จำเป็น ทุกคนต้องมีสมุด ปากกา สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน-สิ่งของต้องห้ามสำหรับผู้เข้ารับการอบรม สิ่งเสพติดทุกชนิด บุหรี่ อุปกรณ์การเล่นพนัน เครื่องมือสื่อสาร เครื่องดนตรีและ สิ่งของการเล่นทุกชนิด

6.3 จัดทำรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มละเท่า ๆ กัน พร้อมจัดทำป้ายชื่อผู้เข้ารับการอบรม คณะพระวิทยากร พระพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

6.4 การเตรียมสถานที่พักพระวิทยากรและคณะ สถานที่จัดอบรมในการเข้าค่าย จะต้องเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย มี การจัดกิจกรรม การเตรียมอาหาร อุปกรณ์ เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD

6.4.1 สถานที่หอประชุม-ตกแต่งเวทีเขียนป้ายเวทีการอบรม-จัดโต๊ะหมู่บูชา ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์-ชุดรับแขก ทั้งของวิทยากรที่ใช้ตลอดการอบรมและประธาน ผู้มีเกียรติในพิธีเปิด-ติดตั้งเครื่องขยายเสียงพร้อมอุปกรณ์ (พระวิทยากรสามารถควบคุมได้เอง)-สถานที่มีแสงสว่างเพียงพอในการจัดทำกิจกรรมทั้ง ภาคกลางวันและภาคกลางคืน

6.4.2 การเตรียมเรื่องอาหารตลอดเวลาที่เข้าอบรม-ที่วางอาหาร ที่วางคูเลอรน้ำ ที่วางแก้วน้ำ (มีเพียงพอและดูแลความสะอาดตลอดเวลา)-ภาชนะใส่

อาหาร (อาจเป็นถาดหลุม) หรือจัดอาหารเป็นโต๊ะ จำนวนเท่ากับผู้เข้ารับการอบรม ทั้งของ พระวิทยากร มีผู้ดูแล ความปลอดภัย พยาบาลฯ บริการให้เพียงพอ-ที่ล้างภาชนะใส่ อาหาร พร้อมน้ำยาล้างจาน ที่เก็บและตาก ภาชนะใส่อาหาร (อาจจัดเวรให้เยาวชน หรือให้ ทุกคนเป็นผู้ล้างภาชนะของตัวเอง)-เตรียมแม่ครัวทำอาหารให้ครบทุกมื้อ (ตามจำนวนวันที่ เข้าอบรม)

6.4.3 ที่พักที่นอน การจัดค่ายคุณธรรมของกลุ่มเป้าหมายนี้ ให้ แยกชายและหญิง ไม่ควรจัดรวมกันเพื่อป้องกันสิ่งที่ไม่คาดคิด เตรียมสถานที่นอน ที่ เพียงพอ หมอน มุ้ง ควรดูแลความสะอาดตลอดเวลา

6.4.4 ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา เตรียมอย่างเพียงพอ สามารถดูแล ความเรียบร้อยได้จัดเวรดูแล และควรมีราวตากผ้า เพราะจะต้องใช้เวลาในการเข้าค่ายครั้ง นี้

6.4.5 ที่วางรองเท้า เลือกที่วางรองเท้าที่เหมาะสม เขียนป้ายที่วาง รองเท้าพร้อมชื่อกลุ่มของแต่ละกลุ่มติดไว้ควรทำเป็น 2 ชุด ใช้สำหรับที่พักและที่เข้าอบรม ตามความเหมาะสมของสถานที่แต่ละแห่ง

6.4.6 สถานที่อบรมเป็นฐาน คือ ที่ประชุมรวม ที่ทำสมาธิ ที่จัด กิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ หรือการจัดสถานที่ให้สอดคล้องกับหลักสูตร การแบ่งกลุ่มจัด กิจกรรม เช่น โรงเรียนต้องการเนื้อหาสาระที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน คุณธรรม และส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพะโคณวิทยาคม โดยกำหนดเนื้อหา สาระที่จะต้องจัดกิจกรรม คือ ความรับผิดชอบ-ใฝ่เรียนรู้-กตัญญู-ซื่อสัตย์สุจริต-และจิต อาสา ทั้งหมดให้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน-ความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียน ก็แบ่งเป็นกลุ่ม จัดให้ความรู้แบบเป็นฐาน

6.4.7 เตรียมเจ้าหน้าที่พยาบาลหรืออาสาสมัครประจำบ้าน กรณี นักเรียน มีอาการป่วยเล็กน้อย

6.5 เตรียมอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรสอดคล้องกับหลักสูตร กระบวนการจัดกิจกรรม ซึ่งมีการเตรียมความพร้อมทุก อย่าง อาทิคอมพิวเตอร์ พร้อมเครื่องพิมพ์ (กรณีจัดทำเอกสารประกอบการอบรม) กระดาษแข็งสีละสี อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พาน ฐูป เทียน ดอกไม้ (จำนวนเท่ากับ ผู้เข้าอบรม) แบบประเมินผลการอบรม วุฒิบัตรสำหรับนักเรียนที่เข้ารับ

การอบรม เกียรติบัตรแก่พระ/วิทยากร คณะทำงาน แบบทดสอบแต่ละกิจกรรมที่วางแผนไว้ ป้ายโครงการฯ

3. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดค่ายคุณธรรม อาทิ เช่น

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
2. เพื่อให้นักเรียนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียน
4. เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ
5. เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

4. กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบแต่ละคนในการจัดกิจกรรมค่าย

คุณธรรม

ก่อนจัดกิจกรรมค่าย แต่ละคนต้องมีบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบ ดังนี้

4.1 หัวหน้าค่าย/ผู้นำค่าย (ทีมพระวิทยากร) มีหน้าที่ดังนี้

- 4.1.1 ก่อนทำงาน: ติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบโครงการ/ผู้บริหารของโรงเรียนที่จะ จัดกิจกรรม ส่วนงานที่จะมาเข้าค่ายต้องวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ประชุมแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในทีม
- 4.1.2 ระหว่างงาน: ประชุมคณะครูและพี่เลี้ยง ให้รับรู้ถึงการทำงาน เพื่อให้ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ความคุมและติดตามการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ ตัดใจสินแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน เพิ่มเติมในงานบางส่วนที่ไม่สมบูรณ์

4.1.3 หลังการทำงาน: ตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่อบรม ประชุมทีมชี้แจงข้อผิดพลาดของการทำงาน รวมไปถึง เพิ่มเติมในส่วนที่ควรจะมี เปิดโอกาสให้สมาชิกได้วากกล่าวตักเตือนแนะนำ การทำงานได้เพื่อการแก้ไข้ในครั้งต่อไป

4.2 ผู้รับผิดชอบโครงการ /คณะกรรมการตามคำสั่ง

มีหน้าที่ควบคุมดูแล ระเบียบวินัยให้เป็นไปตามมาตรฐานของค่าย

4.2.1 ก่อนทำงาน: วางแผนการจัดแถวให้เหมาะสมกับห้องอบรม เตรียมอุปกรณ์การสื่อคที่นิ่ง เช่น กระดาษ A4, ปากกา เคมี, ป้ายชื่อ ฯลฯ เตรียมสถานที่ รับประทานอาหาร วางแผนการนั่งรับประทานอาหาร วางแผนการเก็บจานล้างจาน/แก้ว น้ำ/โต๊ะ/เก้าอี้ เตรียมป้ายสำหรับการวางรองเท้า ดูความเรียบร้อยของห้องน้ำ/ห้องนอน/ห้องอบรม

4.2.2 ระหว่างงาน: จัดลำดับการนั่งของผู้เข้าอบรมให้เรียบร้อย แจกป้ายชื่อผู้เข้ารับการอบรม สื่อคที่นิ่งของผู้เข้ารับการอบรมหลังจากที่จัดแถว เสร็จแล้ว มีแบบฟอร์มให้กรอก ทำแผนผังสื่อคที่นิ่ง โดยเอาตารางแต่ละแถวมารวม ให้อยู่ในกระดาษแผ่นเดียวกัน ตรวจสอบโรคประจำตัวของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อ ความปลอดภัยของผู้เข้ารับการอบรม ชี้แจงกติกาการอยู่ค่าย เช่น การเดิน/การพูด/เข้า-ออก ห้องประชุม/การรับประทานอาหารเช้า เป็นต้น ควบคุมระเบียบพฤติกรรมอยู่ค่ายอย่างเคร่งครัด ควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนดการค่าย ดูแลความปลอดภัยของผู้เข้ารับการอบรม

4.2.3 หลังการทำงาน: ตรวจสอบข้อผิดพลาดของการทำงาน

4.3 ฝ่ายนันทนาการ หมายถึง ฝ่ายที่ทำหน้าที่ผ่อนคลายให้ผู้เข้าอบรม มีความสนุกสนานและมีส่วนร่วมกับการอบรม ไม่เคร่งเครียดกับการอบรมมากเกินไป โดยมีหน้าที่ดังนี้

4.3.1 ก่อนทำงาน: สัมภาษณ์ผู้เข้าอบรมว่าเป็นระดับใด วางแผนการนันทนาการให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม เตรียมอุปกรณ์สำหรับการนันทนาการ (ถ้ามี) เตรียมบทสรุปลงในแต่ละช่วงเวลาให้สอดคล้องกับกิจกรรม ของแต่ละวัน

4.3.2 ระหว่างงาน: มีท่าทีที่เป็นกันเองสำหรับผู้เข้ารับการอบรม เตรียมเกมและกิจกรรมให้เหมาะสมแก่ช่วงเวลา การนันทนาการแต่ละครั้งให้มีสาระและบทสรุปลงแต่ละครั้ง ทุก ๆ ครั้ง

4.3.3 หลังการทำงาน : ทบทวนการทำงานและบทสรุปของการนันทนาการ

4.4 บทบาทหน้าที่รับผิดชอบของพระวิทยากรฝ่ายต่าง ๆ

4.4.1 ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ในการบรรยายกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของโครงการโดยแบ่งย่อยตามรายละเอียดได้ดังนี้

4.4.2 ฝ่ายบรรยายกิจกรรม มีหน้าที่บรรยายกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้

4.4.3 ฝ่ายวิปัสสนา มีหน้าที่นำผู้เข้าอบรม ทำวัตร สวดมนต์ เจริญจิต

ภาวนา

4.5 ฝ่ายอาคารสถานที่ มีหน้าที่ดังนี้

4.5.1 ตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ เช่น ห้องอบรม/ห้องพัก/ห้องน้ำ ฯ

4.5.2 ตรวจสอบความเรียบร้อยของเครื่องเสียง, โปรเจคเตอร์, ไฟ

4.6 บุคลิกภาพพระวิทยากรที่พึงประสงค์ (ใช้เป็นข้อสังเกตในการเลือกพระวิทยากร)

4.6.1 บุคลิกภาพในการทำงาน บุคลิกภาพทางกาย รูปลักษณ์ภายนอก คือส่วนที่ปรากฏแก่สายตาผู้คน อากัปกริยา/ท่าทาง ทั้งหน้าเวทีหลังเวที ความสะอาดของร่างกายเป็นความสำคัญอันดับแรก การแต่งกาย เรียบร้อยเหมาะสมกับตำแหน่ง วัช และสถานการณ์ รูปลักษณ์ภายใน บุคลิกภาพภายในของบุคคลนั้น ๆ บุคลิกภาพส่วนนี้ จะเป็นตัวสื่อสารให้บุคคลที่พบเห็นรู้จักพระวิทยากรในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ชนชั้นในสังคม จากสายตาของเขาเอง โดยไม่ต้องใช้ภาษาพูด

4.6.2 ด้านวิชาการบางท่านเรียกสิ่งนี้ว่า การสื่อสารที่ไร้ศัพท์ วิทยากรควรใส่ใจในรูปลักษณ์ภายในให้มาก วิทยากรควรมีความสามารถในการพูด การโต้ตอบที่ดีมีความฉลาดแหลมคมในการสนทนา เป็นผู้นำกลุ่มได้และ ต้องมีข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อประกอบการตอบโต้อย่างแหลมคมได้ ดังนั้น วิทยากรจำเป็นต้องอ่านหนังสืออยู่เสมอจะได้ทันสมัย

4.6.3 บุคลิกภาพทางสติปัญญา วิทยากรที่มีบุคลิกภาพดีต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พอที่จะเป็นผู้นำ กิจกรรม สามารถคิดสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สถานศึกษาได้ บุคลิกภาพทางอารมณ์ ความมั่นคงทางอารมณ์ไม่หงุดหงิดฉุนเฉียวบ่นว่าตลอดเวลา มีความกล้าหาญในการเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4.6.4 รู้จักชมเชยพูดจา โน้มน้าว จูงใจคนให้ทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร วิทยากรที่ดี ต้องมีบุคลิกภาพดีต้องรักษาอารมณ์ได้ทนต่อความว่าแหวได้มากกว่าผู้อื่น และ ระวังความโกรธได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม วิทยากรควรเป็นผู้นำในการศึกษาหาความรู้ในพิธีการต่าง ๆ ของสังคม เพื่อจะได้

ปฏิบัติตามมารยาทสากลได้อย่างถูกต้อง สามารถเป็นตัวอย่าง ให้คำแนะนำแก่ครูอาจารย์ นักเรียน ตลอดจนคนรอบข้างได้ ทั้งนี้ต้องหาประสบการณ์ อย่างต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา ความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่จะทำการสอน ได้แก่ รู้รายละเอียด-รู้สาเหตุ-รู้ สมมติฐานและประยุกต์ความรู้นั้นได้-สามารถในการถ่ายทอด-มีความรู้เรื่องจิตวิทยาการ สอน

5. กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม

การจัดค่ายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องมีการบริหารและการจัดทรัพยากรที่ดีต้องมีขั้นตอนในการจัดการ เช่นเดียวกับการ บริหารจัดการทั่วไป โดยเริ่มจากการเตรียมงาน การวางแผน การดำเนินการ การ ประเมินผลจนถึงการนำผลการประเมินสู่การพัฒนา ในทุกขั้นตอนผู้เกี่ยวข้องในการจัด ค่ายคุณธรรมจะต้องรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสร้างความร่วมมือทำงาน เป็นทีมเดียวกัน

ขั้นที่ 1 การวางแผน

1.1 การวางแผนงานค่าย: การเตรียมโครงการ ศึกษาโครงการ ค่ายตั้งเป้าหมายร่วมกัน โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีหน้าที่รับผิดชอบ รวบรวมและ เตรียมเอกสาร รวบรวมเอกสารที่ใช้ในค่าย ทั้งหมด เช่น ใบสมัคร ใบอนุญาตจาก ผู้ปกครอง แผนที่การเดินทาง ข้อมูล การเดินทาง แบบประเมินผล แบบสำรวจสุขภาพ ฯลฯ จัดเตรียมเอกสารทุกเรื่อง ไว้ให้พร้อม ตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ค่าย ตั้งเป้าหมายของงานค่ายพร้อมจัดทำแผนการทำงานโดยละเอียด ระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละ ขั้นตอนให้ชัดเจน จัดทำตารางเวลาให้มีทั้งกิจกรรมด้านวิชาการ นันทนาการ และกิจกรรม กลุ่ม สัมพันธ์ วางแผนกิจกรรมค่ายในแต่ละวันตามลักษณะของค่ายที่จัด

1.2 การวางแผนบุคลากรค่าย: จัดหาคนทำงานค่าย อาจใช้บุคคล ภายในหน่วยงานที่มี ความรู้ความสามารถ หรือมีความถนัดเพื่อกำหนดให้ทำหน้าที่ใน ตำแหน่งต่าง ๆ โดยเฉพาะพี่เลี้ยง เพราะเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดกับค่ายมากที่สุด จึงต้องมี ความสามารถ ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี กำหนดบทบาทและหน้าที่ของ บุคลากรตามภารกิจในการจัดค่ายให้ชัดเจน จัดประชุมบุคลากรทุกฝ่ายให้รับทราบ ภารกิจ ล่วงหน้า มีการประชุมหารือในช่วงการจัดกิจกรรมค่ายเพื่อวางแผนงานเป็น ระยะ ๆ

1.3 การวางแผนจัดการทรัพยากร: ด้านสถานที่ สำรองสถานที่จัด ค่ายล่วงหน้า เช่น ด้านหอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย

จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ สำรวจอุปกรณ์ที่มีอยู่ จัดหาที่พักให้เพียงพอกับสมาชิก ทำความสะอาด และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้ บริหารงบประมาณ จัดทำงบประมาณรายจ่าย แสดงให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานรายจ่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในรายจ่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

ขั้นที่ 2 การดำเนินงาน

2.1 เตรียมพร้อมก่อนเริ่มงาน เรื่องบุคลากร: จัดประชุมทบทวนแผนและบทบาทของ บุคลากรแต่ละคน เพื่อเตรียมความพร้อม เช่น ทบทวนวิธีการนำกิจกรรมวิธีการ ต้อนรับชาวค่าย ตารางกิจกรรมฯ เรื่องสถานที่/อุปกรณ์ ยานพาหนะ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 จัดทำระบบการควบคุมงาน: ทำระบบควบคุมงาน เช่น วางแผนกิจกรรมล่วงหน้า วางแผนระหว่างดำเนินงาน และจัดประชุมระหว่างทาง เข้าค่ายเป็นครั้งคราว จัดกิจกรรมค่าย: ดำเนินการจัดกิจกรรมในแต่ละวันตามแผนที่วางไว้โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ประเมินผลการจัด กิจกรรมค่ายวันต่อวัน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นได้ ตลอดเวลา ประสานงานฝึกอบรมที่เลี้ยงเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนทักษะการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม จัดให้มีฝ่ายสนับสนุน: เสริมความเข้มแข็งและความคล่องตัว เพื่อสนับสนุนในทุกด้าน เช่น ด้านสถานที่ อาหารสวัสดิการ เอกสาร และการเงิน

2.3 เตรียมพร้อมในการแก้ไขปัญหา: จัดระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ การเฝ้าระวังอื่น ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร: ใช้ระบบ Feedback เพื่อแก้ไขปัญหาการทำงานร่วมกันของบุคลากร ค่าย จัดให้มีเวลาพัก จัดระบบช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เตรียมกิจกรรม ทดแทนในกิจกรรมที่คาดว่าจะจัดไม่ได้เนื่องจากสภาพปัจจัยทางภูมิอากาศ ไม่อำนวย เช่น เตรียมจัดกิจกรรมข้างนอกไม่ได้หากฝนตก เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การประเมินผล

3.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ค่าย ประเมินผลก่อนเริ่มค่าย (pretest): จัดทำแบบสอบถาม ชาวค่ายก่อนเริ่มค่ายเพื่อวัดผลดูว่า ชาวค่ายมีพื้นฐานตามวัตถุประสงค์มากน้อย เพียงใด-ประเมินผลระหว่างค่าย: ประเมินผลระหว่างค่ายโดย

วิธี ตอบแบบสอบถามหรือสังเกตพฤติกรรม-ประเมินผลภายหลังค่าย (Posttest): จัดทำแบบประเมินเช่นเดียวกับการประเมินผลก่อนเริ่มค่าย เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายค่าย

3.2 ประเมินผลวิธีการจัดค่าย ประเมินผลระหว่างการจัดค่าย: จัดทำการประเมินผลผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม หรือใช้กลุ่มในการประเมินผล (Group Discussion) ประเมินผลภายหลังการจัดค่าย: จัดทำการประเมินผล ผู้เกี่ยวข้อง โครงการตอบแบบสอบถาม หรือประเมินผลกลุ่ม จัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข

- 4.1 นำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข
- 4.2 สรุปการดำเนินการค่ายทุกขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดค่ายครั้งต่อไป

หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการค่ายคุณธรรม
โครงการเสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร สำหรับนักเรียน
โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
ประจำปีการศึกษาระหว่างวันที่ ธันวาคม 256....
ณ โรงเรียนพังโคนวิทยาคม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

วันที่ 1

เวลา 07.00 – 08.00 น.	– ลงทะเบียนรายงานตัว ติดบัตรจัดแถว
เวลา 08.00 – 09.00 น.	– พิธีเปิด – ประธานจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย – เจ้าของโครงการกล่าวรายงาน – ประธานกล่าวเปิดงาน
เวลา 09.00 – 10.00 น.	– พิธีแสดงตนเป็นศิษย์ – คัดเลือกพุทธบุตรอาสา – คัดเลือกประธานสี 5 สี – แนะนำสถานที่ เช่น ที่พักชายหญิง ห้องน้ำ – กฎระเบียบระหว่างอยู่ค่าย
เวลา 10.00 – 10.15 น.	– รับประทานอาหารว่าง
เวลา 10.15 – 11.00 น.	– ธรรมะบรรยาย “วินัยพระกับวินัยนักเรียน” – ละลายพฤติกรรม
เวลา 12.00 – 13.00 น.	– รับประทานอาหาร
เวลา 13.00 – 13.30 น.	– สมาทานศีล 5 แสดงตนเป็นพุทธมามกะ
เวลา 13.30 – 14.00 น.	– พัฒนาจิตเจริญปัญญา
เวลา 14.00 – 15.00 น.	– ธรรมะบรรยาย “คุณธรรมอัตลักษณ์”
เวลา 15.00 – 16.00 น.	– กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม “ไผ่เรียนรู้”
เวลา 16.30 – 17.00 น.	– พักผ่อน
เวลา 17.00 – 18.00 น.	– รับประทานอาหาร
เวลา 18.00 – 19.00 น.	– สวดมนต์ไหว้พระ
เวลา 19.00 – 20.00 น.	– กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

“ความรับผิดชอบ”

เวลา 20.00 – 21.00 น.

- กิจกรรม “จุดเทียนชัย”

เวลา 21.00 – 21.30 น.

- โอวาทก่อนนอน

วันที่ 2

เวลา 04.30 น.

- สัญญาณนทหวิด “ธรรมะยามเช้า”

เวลา 05.00 – 06.00 น.

- กิจกรรมพัฒนาจิต เจริญปัญญา

เวลา 05.30 – 06.30 น.

- สนทนาธรรมยามเช้า

เวลา 06.30 – 07.00 น.

- พักผ่อน

เวลา 07.00 – 08.00 น.

- รับประทานอาหารเช้า

เวลา 08.00 – 09.30 น.

- กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม “ไฟเรียนรู้

“เวทีเยาวชน คนกล้าคิด”

เวลา 09.30 – 10.30 น.

- ธรรมะบรรยาย “กฎแห่งกรรม ดี-ชั่ว

เวลา 10.30 – 10.45 น.

- รับประทานอาหารเช้า

เวลา 10.45 – 12.00 น.

- กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม “ชื่อสัตย์

สุจริต”

เวลา 12.00 – 13.00 น.

- รับประทานอาหารเช้า

เวลา 13.00 – 14.30 น.

- พัฒนาจิตเจริญปัญญา

เวลา 14.30 – 15.30 น.

- กิจกรรม “คนเก่ง หัวใจแกร่ง”

เวลา 15.30 – 16.30 น.

- กิจกรรม “จิตอาสา ทำงานร่วมกัน”

เวลา 16.30 – 17.00 น.

- พักผ่อน

เวลา 17.00 – 18.00 น.

- รับประทานอาหารเช้า

เวลา 18.00 – 19.30 น.

- พัฒนาจิตเจริญปัญญา

เวลา 19.30 – 21.00 น.

- กิจกรรมส่งเสริมความกตัญญู

“พระคุณแม่”

เวลา 21.00 – 21.20 น.

- โอวาทก่อนนอน

วันที่ 3

เวลา 04.30 น.	- สัญญาถนนกหวีด
เวลา 05.00 – 06.00 น.	- กิจกรรมพัฒนาจิต เจริญปัญญา
เวลา 06.30 – 07.00 น.	- ตักบาตรทำบุญ
เวลา 07.00 – 08.00 น.	- รับประทานอาหารเช้า
เวลา 08.00 – 08.30 น.	- กิจกรรม “ ความพอเพียง ”
เวลา 08.30 – 10.00 น.	- กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม “ พระคุณครู ”
เวลา 10.00 – 11.15 น.	- รับประทานอาหารว่าง
เวลา 10.15 – 11.00 น.	- กิจกรรม “ กตัญญูต่อสถานที่/โรงเรียน ”
เวลา 11.00 – 12.00 น.	- พิธีปิด
	- ประธานพิธี จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย
	- พิธีมอบวุฒิบัตร
	- กล่าวรายงานต่อประธานในพิธี
	- ประธานกล่าวปิดโครงการ
	- พิธีถ่ายภาพเป็นที่ระลึก
เวลา 12.00 – 13.00 น.	- รับประทานอาหาร
	- เดินทางกลับ

** หมายเหตุ ตารางนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม**

6. ฝ่ายบริหาร (ทีมนำ) กำกับ นิเทศติดตาม สนับสนุนการดำเนินงาน

7. ประเมินผล

8. การรายงานผล นำผลการดำเนินงานไปปรับใช้และเผยแพร่ผลการ

ดำเนินงาน

การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริม ด้านความรับผิดชอบ
(คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ)

1. เป้าหมาย

ด้าน 1. ความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู หรือ ผู้อื่น ให้สำเร็จตามเงื่อนไขข้อตกลง

ด้านที่ 2. ความรับผิดชอบในด้านการกระทำของตนเอง เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้ เหตุผลในการตัดสินใจ มีความคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนลงมือกระทำการใดๆ

ด้านที่ 3. ความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตนที่ตรงต่อเวลา มาโรงเรียนก่อนเวลา 07.30 น. และกลับบ้านเวลา 16.30 น. ในวันที่เปิดทำการเรียน ไม่หนีเรียน รักษาเวลาที่นัดหมาย มาส่งงานตรงตามเวลา เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

2. การจัดกิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติการ: เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร โดยนิมนต์พระวิทยากรจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรม หรือ สร้างสถานการณ์การอบรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทั้ง 3 ด้าน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติได้จริง บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย

3. วันเวลาในการจัดกิจกรรม ภาคเรียนที่ 1/2561 จำนวน 3 วัน รวม 18 ชั่วโมง

4. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนแกนนำโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ทั้งระดับ ม.ต้นและ ม.ปลาย จำนวน 540 คนโดยการสุ่มจากคัดเลือกจากทุกห้อง ๆ ละ 10 คนคละหญิงชาย ส่วนขยายผล หลังอบรมแกนนำ แต่ละห้องนำความรู้ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติขยายผลสู่ นักเรียนทุกคนในห้อง และลงมือปฏิบัติจริง ในห้องของตนเอง

5. งบประมาณ ได้รับจากเงินทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน

6. การประเมินผล ผู้จัดกิจกรรม ใช้แบบประเมินพฤติกรรมตามตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม ประเมินผลการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

7..วิธีการประเมิน / เครื่องมือ

1. การตอบคำถาม

2. การสังเกต ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมตามตัวชี้วัด คุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความรับผิดชอบ

3. ประเมินสภาพจริง ดูการแสดงออกทั้งทางการกระทำ คำพูด สีหน้าท่าทาง
น้ำเสียง อารมณ์ความรู้สึก

8. ผู้รับผิดชอบ กลุ่มงานกิจการนักเรียน กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม
ศึกษา คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ

“ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย”

1. ชื่อกิจกรรม: โรงเรียนสวยด้วยมือเรา

2. วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อในการงานที่ได้รับ
มอบหมายและเกิดความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติงานของตนเองและสามารถนำไปเป็น
แบบอย่างใช้ในชีวิตประจำวัน

3. แนวความคิด: สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรามีทั้งสิ่งที่สำเร็จสมบูรณ์สวยงามน่าชื่นชม
และสภาพที่รกรกทึบ เกะกะ สกปรก ไม่สวยงาม ไม่ถูกใจ จะให้ใครผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ
คงต้องใช้เวลาานาน ดังนั้นเราทุกคนต้องช่วยกันดูแล ลงมือทำ มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างก็จะสำเร็จสมบูรณ์สวยงามตามความต้องการ

4. สื่อที่ใช้

4.1 เพลง “โรงเรียนของเราน่าอยู่”

4.2 รูปภาพสถานที่ที่มีความร่มรื่นสวยงาม

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วน
ร่วมในการออกหรือวางระเบียบวินัยด้วยเพราะจะช่วยให้เด็กมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติ
ตามการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของนักเรียนตามลำดับดังนี้คือ

1. ร้องเพลง “โรงเรียนของเราน่าอยู่”

2. สนทนาเนื้อหาในเพลง

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. นำรูปภาพสถานที่ที่มีความร่มรื่นสวยงามมาให้ให้นักเรียนได้ดู

2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายจากรูปภาพ
3. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ รูปภาพที่นักเรียนได้เห็น
4. นำรูปภาพสภาพอาคารเรียนและสถานที่โดยทั่วไปของโรงเรียนมาให้
นักเรียนดูเพื่อพิจารณา
5. นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่ควรพัฒนาในโรงเรียนจากรูปภาพที่ได้
เห็นและจุดบันทึกจุดที่ต้องพัฒนาไว้
6. นักเรียนประชุมแบ่งกลุ่มร่วมรับผิดชอบตามจุดต่าง ๆ ที่ต้องพัฒนา และ
ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม
7. นักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการพัฒนาโรงเรียนพร้อมทั้งทำแบบ
บันทึกการปฏิบัติงานของกลุ่ม

5.3 ชั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน

6. ประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม
2. ประเมินสภาพจริง

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ

“ความรับผิดชอบต่อตนเอง”

1. ชื่อกิจกรรม: ร่วมรับผิดชอบ
2. วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความรับผิดชอบจากการกระทำของตนเอง
3. แนวความคิด: ความรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือ
การร่วมกับผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่ การให้ความร่วมมือ และเป็นผู้นำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้การ
ปฏิบัติหน้าที่หรือการงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกัน และถือประโยชน์
ร่วมกันเป็นที่ตั้ง
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 ภาพประกอบ จำนวน 3 ภาพ (สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบต่อ /
ขาดความรับผิดชอบต่อ)
 - 4.2 กระดาษเปล่า สำหรับแจกให้กลุ่ม ๆ ละ 2 แผ่น

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ** นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ออกหรือวางระเบียบวินัยด้วยเพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามการเข้าร่วมของ นักเรียนจะมากขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของนักเรียนตามลำดับดังนี้คือ

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาของการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันว่ามี ปัญหาอะไรบ้าง

2. สรุปปัญหาที่พบว่ามีอะไรบ้าง

3. ร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับความรับผิดชอบ 1 เพลง

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนจับฉลากสีกลุ่มละ 3-5 คน

2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือ **ผลดี** ที่เกิดจากการมีความรับผิดชอบ” และ “อะไรคือ **ผลเสีย** ที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบ”

3. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปราย

4. ร่วมกันวาดภาพการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

ประกอบ ผลการอภิปรายของนักเรียน

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

2.. นักเรียนร่วมกันทำสมุดเล่มเล็ก โดยการวาดภาพประกอบการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

6. ประเมินผล

1 การสังเกต: การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปราย

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ ”รับผิดชอบการตรงต่อเวลา”

1. ชื่อกิจกรรม: เวลาที่มีคุณค่า
2. วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลาให้นักเรียน
3. แนวความคิด: การตรงต่อเวลา เป็นการรักษาเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ไว้กับผู้อื่นและตนเองเป็นแนวทางการปฏิบัติตนที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน
4. สื่อที่ใช้

4.1 เพลง “ตรงต่อเวลา” เพลง (ตามสมัยนิยม)

4.2 กระดาษเปล่า

4.3 สี กระดาษสีตลกแต่ง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ** นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. นักเรียนร่วมร้องเพลง “ตรงต่อเวลา” แล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเพลง

2. สนทนากับนักเรียนว่า ถ้ามีคนนัดนักเรียนแล้วเขาไม่มาตามนัด นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

3. นักเรียนร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นเรื่องการตรงต่อเวลา

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนจับฉลากสี กลุ่มละ 3-5 คน

2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “อะไรคือผลดีที่เกิดจากการตรงต่อเวลา” และ “อะไรคือผลเสียที่เกิดจากไม่ตรงต่อเวลา”

3. กำหนดข้อตกลงกับนักเรียน เปิดเพลงให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนวาดภาพประกอบเพลง เมื่อปิดเพลงให้นักเรียนส่งผลงาน

4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

5. เปิดเพลงเดียวกันให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนวาดภาพประกอบเพลงให้นักเรียนตกแต่งผลงานจนเกิดความพอใจ
6. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายขั้นตอนของการปฏิบัติงาน
7. ให้นักเรียนเปรียบเทียบและอภิปรายการปฏิบัติงานในที่กำหนดระยะเวลา และการไม่กำหนดระยะเวลา

5.3 ชั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจากการตรงต่อเวลา และการไม่ตรงต่อเวลา
2. นักเรียนกำหนดตารางเวลาปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

6. ประเมินผล

- 1 การสังเกต: การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปราย

การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริม ด้านความกตัญญู

(คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านกตัญญู)

1. เป้าหมาย

กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ กตัญญูต่อโรงเรียนของเรา กตัญญูต่อประเทศชาติ กตัญญูต่อบุคคลที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา ซึ่ง ความกตัญญู จะทำได้โดย การระลึกถึง และตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ. ซึ่งผู้มีพระคุณเหล่านั้นอาจจะไม่ใช่เพียงแค่พ่อแม่ อาจจะเป็นครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง จนกระทั่งผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงสถาบันการศึกษาและประเทศชาติ ในด้านต่าง ๆ

2. การจัดกิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติการ: เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รูปแบบการจัดกิจกรรม หรือ สร้างสถานการณ์ การอบรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ทั้ง 3 ด้าน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ลงมือปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติได้จริง บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย

3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ภาคเรียนที่ 1/2561 จำนวน 3 วัน รวม 18 ชั่วโมง

4. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนแกนนำโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ทั้งระดับ ม.ต้นและ ม.ปลาย จำนวน 540 คน โดยการสุ่มจากคัดเลือกรายชื่อจากทุกห้อง ๆ ละ 10 คน คณะหญิงชาย ส่วนขยาย

ผล หลังอบรมแกนนำแต่ละห้องนำความรู้ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติขยายผลสู่นักเรียนทุกคนในห้อง และลงมือปฏิบัติจริงในห้องของตนเอง

5. **งบประมาณ** ได้รับจากเงินทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน

6. **การประเมินผล** ผู้จัดกิจกรรมควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

7. วิธีการประเมิน / เครื่องมือ

1. การตอบคำถาม

2. การสังเกต ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมตามตัวชี้วัด คุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความกตัญญู

3. ประเมินสภาพจริง ดูการแสดงออกทั้งทางการปฏิบัติตนเองต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ บุคคลที่อยู่ล้อมรอบตัวเอง รวมทั้งการปฏิบัติตนต่อสถาบันการศึกษา สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

8. **ผู้รับผิดชอบ** กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานกิจการนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความกตัญญู

“กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ”

1. **ชื่อกิจกรรม:** กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

2. **วัตถุประสงค์**

1. นักเรียนทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลต่าง ๆ ได้

2. นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้อง และเป็นปฏิบัติจนเป็นปกตินิสัยถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3. **แนวความคิด:** ความกตัญญู หมายถึงการระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ซึ่งผู้มีพระคุณ เหล่านั้นอาจจะไม่ใช่เพียงแค่พ่อแม่ อาจจะเป็นครูอาจารย์ ญาติพี่น้องจนกระทั่งผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

4. **สื่อที่ใช้**

1. ใบความรู้เรื่อง ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

2. บทกลอน “จารึกพระคุณแม่”
3. ตัวอย่าง เรียงความเรื่อง “แม่ของฉัน”
4. ใบงานที่ เรื่อง ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูสนทนากับโดยให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นถึง ความหมายของคำว่า “กตัญญู” โดยครูสุ่มถามนักเรียนประมาณ 6-7 คน จากนั้นครูและนักเรียน ร่วมกันบอกความหมายของคำว่า “กตัญญู”

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แจกบทกลอน เรื่องจารึกพระคุณแม่ จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนเขียน แสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับบทความดังกล่าว
2. สุ่มเลือกนักเรียน พุดแสดงความรู้สึเกี่ยวกับบทความ
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 -5 คน และแจกเรียงความเรื่อง “พ่อ แม่ ของฉัน” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จาก บทความที่อ่าน
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน
5. นักเรียนทำใบงาน เรื่องการแสดงออกถึงความกตัญญู
6. ร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของการรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ตอบแทน บุญคุณ พร้อมทั้งให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าความกตัญญูนั้นมีความสำคัญอย่างไร และนักเรียนใช้ใน ชีวิตประจำวันหรือไม่อย่างไร

5.3 ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมสรุปสาระสำคัญและแสดงความคิดเห็นจากบทความแต่ย่อ เตือน นักเรียนเกี่ยวกับความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ

5. สื่อที่ใช้

- 5.1 ใบความรู้เรื่อง ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
- 5.2 บทกลอน

6. ประเมินผล

การสังเกต: การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การตอบคำถามของนักเรียน และ สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความกตัญญู “กตัญญูต่อโรงเรียน”

1. ชื่อกิจกรรม: กตัญญูต่อโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์

1. นักเรียนรู้ เข้าใจ และอธิบายความหมายของความกตัญญูกตเวที
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีรู้คุณต่อสถาบัน

โรงเรียน

3. แนวความคิด: สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่อบรมสั่งสอน สร้างคน ให้เป็นคนดีของประเทศชาติ จึงสมควรมีความกตัญญูกตเวทีรู้คุณต่อสถาบันโรงเรียน

4. สื่อที่ใช้

1. นิทาน เรื่อง นกแขกเต้า
2. ใบงานที่.เรื่อง ความกตัญญูต่อสถานศึกษา

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนากับโดยให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็น ถึงความหมายของคำว่า “กตัญญู” โดยการสุ่มถามนักเรียน 6-7 คน จากนั้นนักเรียน ร่วมกันบอกความหมายของคำว่า “กตัญญู” และให้นักเรียนร้องเพลง “หนูอยากเป็นเด็กดี”

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. เล่านิทานให้นักเรียนฟังเรื่องนกแขกเต้า
2. ครูครุถามนักเรียน และให้นักเรียนช่วยกันตอบ
 - นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากนิทานเรื่องนี้
 - ถ้านักเรียนเป็นนกแขกเต้า นักเรียนจะทำเหมือนนกแขกเต้าหรือไม่ เพราะอะไร
3. นักเรียนร่วมกันสรุปความหมายของคำว่า ความกตัญญูกตเวที
4. สุ่มนักเรียนตอบคำถามในหัวข้อดังนี้
 - เพราะอะไรนักเรียนจึงมาเรียนที่โรงเรียนนี้
 - นักเรียนรู้สึกประทับใจอะไรบ้างกับโรงเรียนที่นักเรียนอยู่

- นักเรียนรู้สึกไม่ประทับใจอะไรบ้างกับโรงเรียนที่นักเรียนอยู่
- นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความกตัญญูทวดเวที่รู้คุณต่อสถาบันโรงเรียน

5. เปิดประเด็นเพื่อให้นักเรียนช่วยกันคิดวิเคราะห์ และเปิดอภิปรายในหัวข้อ “นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความกตัญญูทวดเวที่ รู้คุณต่อสถาบันโรงเรียน”

5.3 ชั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความกตัญญูทวดเวที่รู้คุณต่อสถาบันโรงเรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของการรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ตอบแทนบุญคุณ พร้อมทั้งให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าความกตัญญูนั้นมีความสำคัญอย่างไร และนักเรียนนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันหรือไม่อย่างไร

6. ประเมินผล

การสังเกต: การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การตอบคำถามของนักเรียน และสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความกตัญญู “กตัญญูต่อบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา”

1. **ชื่อกิจกรรม :** การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6

2. **วัตถุประสงค์**

1. บอกความหมายของการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ.6 ได้
2. อธิบายหน้าที่บทบาทของลูกที่ดีที่พึงปฏิบัติต่อบิดามารดาตามหลักทศ 6 ได้
3. วิเคราะห์หลักการปฏิบัติตนการเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาตามหลักทศ 6 ได้
4. ตระหนักและเห็นคุณค่าหลักการปฏิบัติตนการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6

และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

3. **แนวความคิด:** ความกตัญญู หมายถึงการระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ซึ่งผู้มีพระคุณ เหล่านั้นอาจจะไม่ใช่เพียงแค่พ่อแม่อาจจะจะเป็นครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง จนกระทั่งผู้ที่ให้ความ ช่วยเหลือเราในด้านต่าง ๆ

4. **สื่อที่ใช้**

- 4.1 ใบความรู้เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6

4.2. ใบงานที่ เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6

4.3 YouTube โฆษณาไทยประกันชีวิต ตอน Silence of Love โฆษณาไทย

ประกันชีวิตพ่อเป็นไข้

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูสนทนากับโดยตั้งประเด็น “พ่อแม่มีบุญคุณ ล้นฟ้าหาอะไร เปรียบเสมือนไม่ได้” แล้วครูให้นักเรียน ดูคลิป YouTube โฆษณาไทยประกันชีวิต ตอน Silence of Love. โฆษณาไทยประกันชีวิตพ่อเป็นไข้

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. ตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการเลือกปัญหา ดังนี้

- นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับ Silence of Love โฆษณาไทยประกันชีวิต พ่อเป็นไข้

- การเอาพ่อที่เป็นไข้มาเป็นปมด้อยของตัวเองถูกต้องหรือไม่

- ความรักของพ่อแม่มีบุญคุณล้นฟ้าหาที่เปรียบไม่ได้

- การแก้ปมด้อยของตนเองเอาพ่อที่เป็นไข้มาเป็นปัญหาถูกต้องหรือไม่

- เขาแก้ปัญหาและหาทางออกกฎวิธีหรือไม่

- เขาได้ทำหน้าที่ลูกที่ดีต่อพ่ออย่างไร

2. ตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการเลือกปัญหาต่อ ดังนี้

- ปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร

- การแก้ปัญหาของนักเรียนหญิงคนนี้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

- การแก้ปัญหาของนักเรียนหญิงในบุคคลใดได้รับความเจ็บปวดมาก

ที่สุด

- การเป็นลูกที่ดีควรปฏิบัติตนอย่างไร

3. ถาให้นักเรียนตามประเด็นคำถามให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และ

วิเคราะห์ ดังนี้

- ลูกที่ขาดการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจากบิดามารดา จะมีลักษณะอย่างไร และสามารถป้องกันมิให้เด็กมีพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างไร

- ลูกต้องตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ด้วยการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ 6 ได้อย่างไร

- ลูกควรรังเกียจพ่อแม่ตนเองเป็นคนจน คนพิการ หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ หรือไม้ และควรปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- คุณค่าและข้อคิดคติเตือนใจจากนักเรียนได้ปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ คืออะไรอย่างไร ให้ยกตัวอย่างประกอบ

- ลูกที่ดีตามความคิดของนักเรียนเป็นอย่างไร และควรปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- ในความคิดของนักเรียนในความเป็นพ่อแม่ของลูก ๆ ควรจะมีลักษณะอย่างไร

4. แบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน โดยความสมัครใจของนักเรียนเอง

5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าควรใช้วิธีการใดจึงจะเหมาะสมกับการหาข้อมูล เพื่อตอบคำถามที่ต้องการทราบเพราะเหตุใด

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบงาน เรื่องการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องไปค้นคว้าหาบทความที่เกี่ยวกับการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ 6 ตามประเด็นที่กลุ่มของตนเองสนใจมากที่สุด 1 บทความ พร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ตามประเด็น ต่อไปนี้

- ลักษณะลูกที่ดีต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- การปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ มีผลต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ อย่างไร

- ข้อคิดที่ได้จากเรื่องดังกล่าวที่สามารถนำมาเป็นบทเรียนต่อการเป็นลูกที่ดีตามหลัก ทศ 6 ในปัจจุบันได้อย่างไร

8. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองานกลุ่มหน้าชั้นเรียนทุกกลุ่ม

9. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการนำเสนอผลการค้นคว้า ข้อมูลของแต่ละกลุ่ม

4.3 ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่สงสัย หรือยังไม่ชัดเจนเพิ่มเติม

2. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนทุกกลุ่มที่ตั้งใจทำงาน

6. ประเมินผล

การสังเกต: การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การตอบคำถามของนักเรียน และสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (คุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต)

1. เป้าหมาย

มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยการประพฤติดี ประพฤติชอบ ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง มีความสัตย์ ความน่าไว้วางใจ ความภาคภูมิใจ ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจ

2. การจัดกิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติการ: เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รูปแบบการจัดกิจกรรม หรือ สร้างสถานการณ์ การอบรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทั้ง 3 ด้าน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ลงมือปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติได้จริงบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย

3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ภาคเรียนที่ 1/2561 จำนวน 3 วัน รวม 18 ชั่วโมง

4. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนแกนนำโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ทั้งระดับ ม.ต้นและ ม.ปลาย จำนวน 540 คน โดยการสุ่มจากคัดเลือกจากทุกห้อง ๆ ละ 10 คนคละหญิงชาย ส่วนขยายผล หลังอบรมแกนนำแต่ละห้องนำความรู้ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติขยายผลสู่ นักเรียนทุกคนในห้อง และลงมือปฏิบัติจริงในห้องของตนเอง

5. งบประมาณ ได้รับจากเงินทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมแลกเป้า

6. การประเมินผล

ผู้จัดกิจกรรมควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

7.วิธีการประเมิน/เครื่องมือ

1. การตอบคำถาม
2. การสังเกต ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมตามตัวชี้วัด คุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

3. ประเมินสภาพจริง ดูการแสดงออกทั้งทางการปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ บุคคลที่อยู่ล้อมรอบตัวเอง รวมทั้งการปฏิบัติตนต่อสถาบันการศึกษา สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

8. ผู้รับผิดชอบ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานกิจการนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต “ซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่รับผิดชอบ”

1. ชื่อกิจกรรม: เสียชีพอย่าเสียสัตย์
2. วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้นักเรียน
3. แนวความคิด: ความซื่อสัตย์ คือการที่บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติที่มีความซื่อตรงไม่กลับกลอกไม่หลอกลวง ไม่ปลิ้นปล้อน ตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ไม่คดโกง ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
4. สื่อที่ใช้
 - 4.1 เพลงความซื่อสัตย์
 - 4.2 ประวัติของ “พันท้ายนรสิงห์”
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ขั้นนำ นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่าเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย
 1. ฟังเพลง “ความซื่อสัตย์”
 2. ร้องเพลง “ความซื่อสัตย์”
 - 5.2 ขั้นกิจกรรม
 1. เล่าเรื่อง “พันท้ายนรสิงห์”
 2. แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยใช้ฉลากสี
 3. สนทนาเนื้อหาเรื่อง “พันท้ายนรสิงห์”
 4. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลอภิปราย

5.3 ชั้นสรุป

1. ร้องเพลง “ความซื่อสัตย์”
2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปความซื่อสัตย์ของ “พันท้ายนรสิงห์”
3. ให้นักเรียนบอกแนวทางในการนำความรู้ที่ได้จากนิทานไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ชีวิตประจำวัน

6. ประเมินผล

การสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปราย

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต “ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง”

1. **ชื่อกิจกรรม:** ผู้ชนะตนเอง (การควบคุมตนเอง)
2. **วัตถุประสงค์:** เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักที่จะประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์
3. **แนวความคิด:** ความซื่อสัตย์ คือการที่บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติที่มีความซื่อตรงไม่กลับกลอกไม่หลอกกลวง ไม่ปลิ้นปล้อน ตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ไม่คดโกง ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
4. **สื่อที่ใช้**

4.1 เกมช้อนตักปิงปอง

4.2 เหตุการณ์/ข่าวในชีวิตประจำวัน

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้วิธีการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งตัวนักเรียนเองต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่าเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดย

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน
2. ให้นักเรียนเล่นเกม ช้อนตักปิงปอง
3. ให้นักเรียนสรุปข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. ยกตัวอย่างเหตุการณ์/ข่าวในชีวิตประจำวัน เรื่อง การเก็บของคืนเจ้าของ
2. ให้นักเรียนสนทนาเนื้อหาในข่าว

3. นักเรียนร่วมอภิปรายการปฏิบัติตนของคนขับรถแท็กซี่ กรณีคนขับรถแท็กซี่ไม่คืนกระเป๋าให้เจ้าของ

4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการควบคุมตนเองที่นักเรียนเคยปฏิบัติมา

5.3 ขั้นสรุป

1. นักเรียนรวบรวมเหตุการณ์ที่ตนเองและเพื่อน ๆ ได้ปฏิบัติในการควบคุมตนเอง

6. ประเมินผล

การสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม และการอภิปราย

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

“ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและคนอื่น”

1. ชื่อกิจกรรม “ ธนาคารความดี ”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนกระทำแต่ความดีมีความซื่อสัตย์
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในด้านความซื่อสัตย์
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของ

ผู้อื่น

3. แนวความคิด: การทำความดีนั้น เราทำได้ทุกคนและทำได้ทุกวัน ถ้าเราทำความดีเป็นประจำทุกวันก็จะบังเกิดผลดีกับตัวเรา นับว่าเป็นการสะสมความดี ตรงกับคำกล่าวที่ว่า “ ความดีไม่มีขายถ้าอยากได้ต้องสร้างเอง ” ดังนั้นโรงเรียนต้องส่งเสริมลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนโดยมุ่ง ให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. สื่อที่ใช้

1. แบบบันทึกความดี
2. ประกาศความดี
3. ป้ายนิเทศ
4. แผนภูมิข้อตกลง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** ชี้แจงจุดประสงค์ของการทำความดีด้านความซื่อสัตย์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม
2. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อตรง ไม่หยาบคายของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนรักษาคำพูด เป็นที่ไว้วางใจของบุคคลอื่น พร้อมพูดอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. คณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าห้อง ร่วมกันกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เป็นข้อตกลงของกลุ่มดังนี้ ข้อตกลงของกลุ่ม
 - 1) ให้นักเรียนเขียนบันทึกความดีที่ตนเองทำในแต่ละวันลงในสมุดบันทึก
 - 2) การบันทึกความดีทุกครั้งให้ผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์เขียนรับรอง
 - 3) ให้หัวหน้าห้องลงชื่อรับทราบการบันทึกทุกครั้ง
2. หัวหน้าห้องหรือคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องสรุปความดีของเพื่อนที่กระทำในรอบสัปดาห์เสนอครูที่ปรึกษา (เอกสาร2)
3. ผู้รับผิดชอบ ที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อน ๆ ร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมธนาคารความดีทุกสิ้นเดือน

5.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทำแบบประเมินพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นรายบุคคล และร่วมกันสรุปผล
2. ผู้รับผิดชอบ ที่ปรึกษา นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อน ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและยกย่องชมเชยนักเรียนทุกคนที่ทำความดี
3. คณะกรรมการนักเรียนประกาศคุณงามความดีหน้าเสาธงและติดประกาศป้ายนิเทศ
 - 1) นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในเรื่องของความซื่อสัตย์
 - 2) นักเรียนมีความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 3) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อการบันทึกความดี

6. ประเมินผล

สังเกตจากพฤติกรรมในชั้นเรียน และสังเกตจากสมุดบันทึกความดี

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านใฝ่เรียนรู้ “ใฝ่เรียนรู้”

1. ชื่อกิจกรรม “ร่มเย็นวิถีพุทธ (บูรณาการกับสาระพระพุทธศาสนา)
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถเขียนคำบาลีได้ถูกต้อง
3. แนวความคิด: ผู้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ แสดงออกถึงนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนโดยร่วมมือกันจัดกิจกรรมทั้งระบบ ด้านเนื้อหาของกิจกรรมมีทั้งบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันระหว่างมาตรฐานต่าง ๆ หรือบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการที่จัดขึ้นนั้น เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล ใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย เพิ่มพูนทักษะการคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน และการดำเนินชีวิต
4. สื่อที่ใช้
 1. ใบความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและพุทธศาสนาสุภชาติ
 2. ใบโพธิ์กระดาศ
 3. ต้นโพธิ์ไร่ใบ
5. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 5.1 ขั้นนำ: ชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม “ใฝ่เรียนรู้” โดยการรักการอ่าน ดังนี้
 1. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนคำภาษาบาลีได้ถูกต้อง
 3. เพื่อให้นักเรียนเขียนหลักธรรมและพุทธศาสนาสุภชาติลงในใบโพธิ์ นำไปแขวนไว้ที่ต้นโพธิ์
 - 5.2 ขั้นกิจกรรม
 1. วิทยากรทบทวนเกี่ยวกับการเขียนและอ่านคำบาลี

2. นักเรียนอ่านใบความรู้เกี่ยวกับหลักกรรมและพุทธศาสนสุภาษิต สรุปหลักกรรมหรือพุทธศาสนสุภาษิตที่อ่าน แล้วเขียนลงในใบโพธิ์กระดาษ นำใบโพธิ์ไปแขวนไว้ที่ต้นโพธิ์

5.3 ขั้นสรุป

1. เมื่อทุกคนสรุปหลักกรรมหรือพุทธศาสนสุภาษิตที่อ่าน แล้วเขียนลงในใบโพธิ์กระดาษ นำใบโพธิ์ไปแขวนไว้ที่ต้นโพธิ์ทุกคน ก็จะได้ต้นโพธิ์หลักกรรม
2. เมื่อทุกทำเช่นเดียวกันทุกคนต้นโพธิ์หลักกรรมก็จะมีใบที่หนาแน่นขึ้น เป็นความร่มเย็นของวิถีพุทธ
3. สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักกรรม มีความสามารถ คัดใฝ่เรียนรู้ และรักการอ่าน และเขียนได้อย่างถูกต้อง

6. ประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรม ความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินความถูกต้องของการเขียนคำบาลี และการสรุปหลักกรรม

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านใฝ่เรียนรู้ “ใฝ่เรียนรู้”

1. ชื่อกิจกรรม “ผู้ประกาศข่าว” (บูรณาการกับทุกสาระ)
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะในการอ่านและการนำเสนอข่าว
3. แนวความคิด: ผู้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ แสดงออกถึงนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนโดยร่วมมือกันจัดกิจกรรมทั้งระบบ ด้านเนื้อหาของกิจกรรมมีทั้งบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันระหว่างมาตรฐานต่าง ๆ หรือบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการที่จัดขึ้นนั้น เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล ใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย เพิ่มพูนทักษะการคิดจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้สร้างสรรค์ผลงานและการดำเนินชีวิต
4. สื่อที่ใช้
 1. ข่าวประเภทต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม กีฬา การศึกษา

2. โต้ะรายงานข่าว ไมโครโฟน ลำโพง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** ชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริม ใฝ่เรียนรู้ โดยการรักการอ่าน ดังนี้

1. เพื่อให้ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
2. เพื่อให้ นักเรียนฝึกทักษะ การสืบค้น หาข่าวจากสื่อประเภทต่างๆ
3. เพื่อให้ นักเรียนฝึกทักษะการอ่าน การนำเสนอข่าว

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวแบบทางการ และการคุยข่าว
2. ให้ชมวีดิทัศน์การหาข่าว จากแหล่งข่าวประเภทต่าง ๆ
3. ให้ชมวีดิทัศน์การนำเสนอข่าวทางวิทยุ และโทรทัศน์
4. ให้ นักเรียนเลือกข่าวไปฝึกอ่าน ตัวแทนนักเรียนออกมาฝึกรายงานข่าว

หน้าห้องในรูปแบบทางการและการคุยข่าวเป็นคณะ

5.3 ขั้นสรุป

1. วิทยากรประเมินการนำเสนอข่าวและให้ข้อเสนอแนะ
2. สรุปความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

6. ประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรม ความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินทักษะการอ่าน การพูดนำเสนอ

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านใฝ่เรียนรู้
“ใฝ่เรียนรู้”

1. ชื่อกิจกรรม “การแข่งขันเล่านิทานแบบกำหนดอุปกรณ์ (บูรณาการกับสาระภาษาไทย)
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนฝึกความคิดสร้างสรรค์และฝึกทักษะการเล่าเรื่อง
3. แนวความคิด: ผู้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ แสดงออกถึงนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนโดยร่วมมือกันจัดกิจกรรมทั้งระบบ ด้าน

เนื้อหาของกิจกรรมมีทั้งบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันระหว่างมาตรฐานต่าง ๆ หรือบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการที่จัดขึ้นนั้น เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล ใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย เพิ่มพูนทักษะการคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน และการดำเนินชีวิต

4. สื่อที่ใช้

1. อุปกรณ์ประกอบการเล่าเรื่องกองรวมกัน
2. เครื่องเสียง ไมโครโฟน ลำโพง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 **ขั้นนำ:** ชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริม ใฝ่เรียนรู้ โดยการรักการอ่าน ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการเล่าเรื่อง

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าเรื่อง
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่ม 4-5 คนปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่ม
3. วิทยากรให้นักเรียนดูอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้อย่างหลากหลายก่อนหน้าการแข่งขัน 1 ชั่วโมง
4. ให้กลุ่มผู้เข้าแข่งขันไปแต่งเรื่องและกำหนดบทบาทผู้แสดง โดยต้องใช้อุปกรณ์ที่กำหนดให้ไม่น้อยกว่า 10 ชิ้น เล่าเรื่องโดยใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที

5.3 ขั้นสรุป

1. นักเรียนเล่าเรื่องบนเวทีที่ละกลุ่ม
2. ประเมินผลและตัดสินการเล่าเรื่องเรื่อง ประกาศผลการแข่งขัน

6. ประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติกิจกรรม ความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินความคิดคิดสร้างสรรค์ และทักษะการเล่าเรื่อง

ตัวอย่าง การกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านจิตอาสา (จิตสาธารณะ)
“จิตอาสา”

1. ชื่อกิจกรรม “ความเสียสละความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของ การมีจิตสาธารณะ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม
4. เพื่อให้นักเรียนเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ปิดกั้นผู้อื่นในการใช้ และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3. แนวความคิด: คุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนที่มีจิตสาธารณะคือมีความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงออกด้วยใจจริงถึงความไม่เห็นแก่ตัว การสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อช่วยเหลือ และหรือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม โดยการสละกำลังกาย ทรัพย์สินของ สติปัญญา เวลาและ ความสุขสบายส่วนตัว

4. สื่อที่ใช้

1. ภาพวาด
2. สีส้ม
3. ใบความรู้

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ ครูสนทนากับนักเรียนถึงความหมายของความมีน้ำใจตามที่นักเรียนเข้าใจ และนักเรียนเคยปฏิบัติตนหรือเคยเห็นผู้อื่นปฏิบัติตน แสดงความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อ ไม่เห็นแก่ตัว อย่างไรบ้าง

5.2 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยการจับฉลากครูแจก

ภาพวาดที่ไม่ได้ระบายสีให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ภาพ พร้อมทั้งสีไม้กลุ่มละ 3 แท่ง โดยให้แต่ละกลุ่มได้สีไม้ซ้ำกัน

2. ให้นักเรียนช่วยกันระบายสีภาพที่กำหนด โดยให้ออกมาสวยงาม เหมือนจริงมากที่สุดภายในเวลา 15 นาที ครูสังเกตการปฏิบัติงาน การใช้สี วิธีการแก้ปัญหาการระบายสีภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เมื่อกลุ่มของตนเองไม่มีสีตรงตามภาพที่กำหนด

3. เมื่อหมดเวลาครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำภาพของกลุ่มตนเองออกมาแสดงหน้าห้อง และตัดสินว่ากลุ่มใดระบายสีภาพได้เหมือนจริงมากที่สุด

4. ครูสนทนาซักถามนักเรียนกลุ่มที่ระบายสีภาพได้เหมือนจริงมากที่สุดว่าใช้วิธีการใด ทั้งที่มีแค่ 3 สีเหมือนกลุ่มอื่น ๆ

5.3 ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าถ้านักเรียนและเพื่อนคนอื่น ๆ ไม่แบ่งดินสอสีให้เพื่อนใช้ นักเรียน และเพื่อน ๆ จะสามารถระบายสีได้เหมือนจริงตามที่ต้องการหรือไม่ ระหว่างระบายสีภาพนักเรียนใช้สีของครูอย่างไรบ้าง

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานส่วนรวม ไม่ว่าจะป็นงานหนัก งานเบา เป็นงานเพียงเล็กน้อย หรือเป็นงานใหญ่ โดยไม่เห็นแก่ตัว หรือความยากลำบาก จะทำให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จากนั้นให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบงานที่ 2 ส่ง

6. ประเมินผล

1. สังเกตการณ์ปฏิบัติงานกลุ่มการใช้สี การแก้ปัญหาการระบายสีภาพของนักเรียน
2. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมรายบุคคล
3. ตรวจการใบงาน

บทที่ 4

เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 แบบ คือ แบบสอบถาม และแบบสังเกต และการจัดทำเครื่องมือดังกล่าว ได้จัดทำตามหลักการวิธีการรูปแบบการสร้างเครื่องมือ คือ การสร้างเครื่องมือ ประเภท แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในการประเมินผล แบบสอบถามเป็นชุดของข้อคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล ทั้งทางด้านข้อเท็จจริง (fact) และความคิดเห็น (opinion) โดยให้บุคคลตอบในแบบสอบถามซึ่งอาจเป็นชุดของข้อคำถาม รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ก็ได้ แบบสัมภาษณ์จะต่างกันตรงที่การสัมภาษณ์จะต้องไปสนทนากับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถได้ตอบอธิบายรายละเอียดให้ผู้ตอบตรงคำถามได้ ส่วนแบบสอบถามมักไม่มีการ พบปะระหว่างผู้ประเมินกับผู้ตอบ ดังนั้น คุณภาพการตอบของผู้ตอบส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ประเมินได้สร้างแบบสอบถามให้ผู้ตอบเข้าใจได้เพียงใด การสร้างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ระบุตัวแปรที่จะศึกษา นิยามตัวแปร และประเด็นคำถามที่จะวัดตัวแปรแต่ละตัวให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบของคำถามที่ต้องการใช้ให้เหมาะสมกับผู้ที่จะตอบ

ขั้นที่ 4 ร่างคำถาม วางโครงสร้างคร่าวๆ

ขั้นที่ 5 ทบทวนร่างคำถามโดยผู้สร้างเอง ให้ชัดเจน ความครบถ้วน

ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้ (try out) แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ที่มีลักษณะ เหมือนผู้ที่จะตอบจริง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อคำถาม

ขั้นที่ 7 ปรับปรุง และจัดพิมพ์ในรูปแบบที่นำตอบ สำหรับคำถามในแบบสอบถามนั้น แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ คำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด

1. การสอบถาม/แบบสอบถาม เป็นการกำหนดเงื่อนไข หรือ

สถานการณ์ให้ผู้ถูกวัดแสดงคุณลักษณะเฉพาะตัว หรือ ความเป็นจริงของตนออกมา โดยไม่มีการตัดสินว่าสิ่งที่ผู้ถูกวัดตอบหรือแสดงออกมานั้นถูกหรือผิด ตัวแปรที่วัดได้ด้วยวิธีนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับความคิดจิตใจ เช่น ความคิดเห็น ทศนคติ เป็นต้น หรือตัวแปรเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ ของผู้ถูกวัด อาทิ เพศ อายุ วิธีสอบถามนี้อาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ การให้ผู้ถูกวัดตอบในกระดาษ (แบบสอบถาม) หรือการสัมภาษณ์ผู้ถูกวัด เครื่องมือที่ใช้กับวิธีนี้เป็นพวกแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบบันทึก

2. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้

ถูกวัดตาม สภาพที่เป็นจริงส่วนใหญ่การวัดด้วยวิธีสังเกต มักไม่ให้ผู้ถูกวัดสังเกตรู้ตัวเพราะจะทำให้เกิด พฤติกรรมแสสร้งได้ เช่น การสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น บางกรณีเราก็ยอมให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต เช่น การสังเกตการประชุม/อบรม

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือในการรวบรวม

ข้อมูลอาจได้มาจาก 2 ทาง คือ เครื่องมือที่มีผู้สร้างไว้แล้วหรือ เครื่องมือมาตรฐาน กับ เครื่องมือที่นักประเมินสร้างขึ้นเอง จึงต้องมีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วย เครื่องมือที่มีคุณภาพ คือ ความตรง (Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ หรือสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่ให้ผลการวัดที่คงเส้นคงวา ใช้วัด ก็ครั้งก็ให้ผลเหมือนเดิม ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือในแง่ของความชัดเจนที่ ผู้อ่านทุกคนจะเข้าใจคำถามได้ตรงกัน

นำเครื่องมือที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโรงเรียนใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง จากนักเรียนทั้งหมด 53 ห้องห้องละ 10 คน ได้จำนวนจำนวน 530 คน นำผลมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ มีการแปลผลข้อมูล แล้วจึงรายงานผล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพจน์ สิงห์เมธากุล. (2550). *ประสิทธิผลการทำงานของอาสาสมัครหน่วยกู้ภัยมูลนิธิ
ปอเต็กตึ๊งหลังจากได้รับการอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทักษะเบื้องต้นการ
ปฐมพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุก่อนถึงโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.*
- กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรม
สำหรับเด็ก และเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.*
- กীরติ บุญเจือ. (2551). *คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดิน.*
- ณัฐ จันทรหนูหงส์. (2554). *ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1-6 โรงเรียนสีกัน (วัดน่านันท์อุปัถม์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.*
- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). *รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาใน
ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา
สาส์น.*
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). *แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและลักษณะแห่ง
พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.*
- พระสมชาย ดำเนิน. (2552). *ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักอริยสัจ 4 ของเยาวชน
: ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา
จังหวัด กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.*

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมตตา อิศราภรณ์. (2548). รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับเยาวชนค่ายพุทธบุตรวัดปัญญาบันทาราม. รายงานผลการวิจัย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- ลักษณา ประสิทธิ์วัฒนเสวี. (2553). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธกับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คู่มือการจัดกิจกรรม
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนพังโคนวิทยาคม
“กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”

คณะกรรมการวิจัย

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

คำนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคล ต้องพยายามปรับตัวเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงไป จากวัยเด็กทั้งทางด้านร่างกายและ สังคม มีความสับสนตนเอง เพราะเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่ วัยรุ่น ซึ่งมีสภาวะที่ก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดง พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่ ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การติดสารเสพติด การ ทะเลาะวิวาท เป็นต้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปรับปรุง พ.ศ. 2660 กำหนดให้ จัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาเองได้ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพให้ ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจน ความรู้ และ การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนที่ มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา

คณะผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์จะต้อง รวมไปถึงการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ไปพร้อมกันทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัด กิจกรรมหน้าเสาธง มีส่วนสำคัญในการขัดเกลาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทุกวัน จึงได้ จัดทำคู่มือการจัดการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง” ขึ้น เพื่อให้ครู โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ได้มีความความรู้ ความ เข้าใจ และสามารถใช้เป็นแนวทางใน การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็น ประโยชน์สำหรับครูในการพัฒนานักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี ความสุข สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

สารบัญ

เรื่อง บทที่	หน้า	หน้า
	คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	
1	ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
	วัตถุประสงค์.....	3
	ขอบเขตในการจัดทำ.....	4
	ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะของคู่มือ.....	5
2	แนวทางในการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”.....	8
	ความหมายกิจกรรมหน้าเสาธง.....	8
	หลักการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง.....	8
	ทฤษฎีบททางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	24
3	รายละเอียดการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมคุณด้วยกิจกรรม”.....	29
4	เครื่องมือวัดผลและประเมินผล.....	37
	การสร้างเครื่องมือ	37
	บรรณานุกรม.....	41

คำชี้แจงในการใช้คู่มือ

เอกสารฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม“ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง” เพื่อให้ผู้ใช้นำไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนให้มีมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่สอดคล้องกับคุณอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนในการทำกิจกรรมอย่างละเอียด
2. กิจกรรมที่ปฏิบัติจะแบ่งออกเป็น กิจกรรมกิจวัตร กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมพิเศษ
3. เวิร์ประจำวันเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนในแต่ละวันที่เวิร์ประจำวันนั้นๆเป็นผู้รับผิดชอบ
4. กิจกรรมนี้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
5. ในกรณีที่มีกิจกรรมพิเศษ เวิร์ประจำวันนั้นๆ สามารถยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
6. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ควรประเมินผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม หลังจากการจัดกิจกรรมเพื่อทราบผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมและจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่เพิ่มเติม (ฉบับที่) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนด ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 (4) กล่าวว่า “การจัดการเรียนสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา การจัดการเรียนการสอน ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย มีความรู้ความภูมิใจในความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ”พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 8-9) ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนมีผล ต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดการเรียนรู้ ขาดความกตัญญู ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และขาดจิตอาสา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความผิดพลาดร้ายแรงที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในอนาคต สถานศึกษาก็มีส่วนทำให้นักเรียนขาดคุณธรรมดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการ จัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน มุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ

อีริค ฟรอบน (1988) ที่กล่าวว่าไว้ว่าในเวลาที่เรามุ่งสอนแต่วิชาความรู้ เรากลับสูญเสีย การสอนอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาการของมนุษย์ นั่นก็คือการสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่เยาวชนของชาติ จึงได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา คือ ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม อันจะนำมาซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต

โรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ ลงมือปฏิบัติจริง โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมก่อน แล้วจึงสอนให้เป็นคนเก่งควบคู่กันไป จึงจะสามารถทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข โรงเรียน จึงได้จัดกิจกรรม 3 ประสานขึ้น ใช้เป็นนวัตกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่ 1 “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง” กิจกรรมที่ 2 “เสริมสร้างธรรมะโดยพระวิทยากร” และกิจกรรมที่ 3 “สั่งสอนคุณธรรมด้วยกิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งโครงการคุณธรรม” แต่ในเล่มนี้จะเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมที่ 1 คือ “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง” มีกิจกรรมย่อย 10 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม คือ มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตอาสา ทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยกิจกรรมหน้าเสาธงเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนได้ให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนคงจะไม่สอนเฉพาะวิชาการเท่านั้น การสอนเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ ผู้ที่เรียนเก่งความรู้ดีแต่มีพฤติกรรมไม่ดี ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกตัญญู ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดจิตอาสาและขาดความพอเพียง หรือขาดคุณธรรม จะไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะเริ่มตั้งแต่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาก็ต้องให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน เพราะประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมหน้าเสาธงมีมากมาย เช่น ได้รับการปลูกฝังให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นหน้าที่ที่กระทำอย่างต่อเนื่องทุกวัยของผู้เรียน การทักทายปราศรัยกับเพื่อนในตอนเช้า การให้กำลังใจกับซึ่งกันและกันระหว่างศิษย์กับครูที่มาาร่วมกิจกรรมได้รับการแจ้งข่าวสาร ที่ถือปฏิบัติร่วมกัน ชาวจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานวัดผลประเมินผล และงานที่อื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ และเป็นการแสดงออกของนักเรียนด้านการเป็นผู้นำความคิดเห็นความกล้าในสิ่งที่ถูกต้องและที่ควรกระทำ เป็นการฝึกความเป็นผู้นำให้กับนักเรียน นอกจากนี้ยังได้รับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม

เช่น ระเบียบว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการแนวปฏิบัติของสถานศึกษานั้น ๆ นอกจากนั้นยังมีเกี่ยวกับความสำนึกในหน้าที่ความซื่อสัตย์ ความอดทนอดกลั้นและอดออม การสร้างวินัย การเสียสละ ความขยันหมั่นเพียร การทำความเคารพ ความกตัญญูกตเวทิตา การต่อต้านยาเสพติดให้โทษทุกชนิดและเรื่องอื่น ๆ ที่คุณครูมอบให้ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่นักเรียนได้รับฟังและนำไปปฏิบัติ เป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงานแต่ละวัน

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว นอกจากจะเป็นศูนย์รวมนักเรียน คุณครูที่มาร่วมกิจกรรมแล้ว ยังเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากครูที่รับผิดชอบในแต่ละวัน เพราะครูจะต้องหาข้อมูลมาก่อนล่วงหน้าเพื่อนำเผยแพร่ในวันรุ่งขึ้น การให้ข่าวสารกับนักเรียน ฝ่ายบริหารและคุณครูเวรประจำวันเป็นหน้าที่ในการติดตามเหตุการณ์บ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเตอร์เน็ต ทั้งในและต่างประเทศ ย่อมจะส่งผลให้ตนเองได้รับประโยชน์ในด้านการรับรู้ข่าวสารและยังสามารถเผยแพร่ให้กับนักเรียนที่บริเวณหน้าเสาธงตอนเช้า ดังนั้นคุณครูจึงต้องเป็นผู้ที่เฝ้าหาความรู้และหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำถ่ายทอดให้กับศิษย์ ประกอบกับการแจ้งข่าวสารของกลุ่มงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน รวมทั้งการนัดหมายเพื่อขอความร่วมมือในกิจกรรมใด ๆ ตลอดจนงานการอบรมบ่มนิสัยให้ศิษย์เป็นคนดีมีวินัย ให้ศิษย์พยายามสะสมคุณงามความดีพอกพูนขึ้นเรื่อยๆ จบการศึกษาออกไปอย่างคนที่มีคุณภาพเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”
2. เพื่อนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมี

คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

3. ขอบเขตในการจัดทำ

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธงของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม เป็นคู่มือครูที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ กตัญญู ซื่อสัตย์ สุจริต และ ด้านจิตอาสา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานด้านความพอเพียง ตามบริบทของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ใช้กระบวนการฝึกฝน แนะนำและลงมือปฏิบัติจริง ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล โดยยึดทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kolberg) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (cognitivist) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) คือ เชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ รูปแบบการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกิจวัตร กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมพิเศษ มีการวัดและประเมินผลการพัฒนา โดยเปรียบเทียบผลการประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ คือแบบประเมินพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และแบบประเมินการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ได้สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ในกรอบระยะเวลาที่กำหนด คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561

4. ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ

1. โรงเรียนมีเอกสารคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนใช้เป็นกรอบแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน
2. นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ลักษณะของโรงเรียน

3. นักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมได้รับการยอมรับและมีผลงานด้าน
คุณธรรม จริยธรรม

4. สามารถเผยแพร่ผลการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้สนใจ นำรูปแบบการจัด
กิจกรรมไปปรับประยุกต์ใช้ในพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนได้

5. นิยามศัพท์เฉพาะของคู่มือ

คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมหน้าเสาธง ของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนพังโคนวิทยาคมฉบับนี้ โรงเรียนได้กำหนด
นิยามศัพท์เฉพาะในการจัดทำคู่มือ ดังนี้

1. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธงของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ซึ่งจะเริ่ม
ตั้งแต่เวลา 07.50-08.30 น ทุกวันทำการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 10 กิจกรรม โดยมี
รายละเอียดลำดับขั้นการปฏิบัติกิจกรรมตามกรอบเวลาที่กำหนด เป็นกิจวัตร ประจำวัน
และกิจกรรมพิเศษ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน โรงเรียน
พังโคนวิทยาคม มีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคน
วิทยาคม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านความกตัญญู ด้าน
ความซื่อสัตย์สุจริตและด้านจิตอาสา บนพื้นฐานด้านความพอเพียง ตามบริบทของ
โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

2. กิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันในตอน
เช้าก่อนเข้าเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนและครูต้องร่วมกิจกรรมโดยมีกิจกรรม
สำคัญที่โรงเรียนพังโคนวิทยาคม กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนทุกคน มี 10 กิจกรรมย่อย ดังนี้

2.1 กิจกรรมตรวจเช็คชื่อหน้าเสาธง เป็นกิจกรรมตรวจสอบความมีวินัย
ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน และ
การปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆที่ทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าเสาธง โดยหัวหน้าห้องหรือนักเรียน
จิตอาสาที่ได้รับมอบหมายจากครูที่ปรึกษาให้เป็นผู้ปฏิบัติและบันทึก ตามแบบบันทึกที่
โรงเรียนกำหนด โดยมีครูที่ปรึกษาร่วมกิจกรรมและตรวจสอบก่อนส่งกลุ่มงานกิจการ
นักเรียน เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบ

2.2 กิจกรรมนั่งสมาธิหรือการทำสมาธิ คือ การฝึกปฏิบัติที่ใช้ความตั้งมั่น การนั่งสมาธิสามารถพัฒนาระบบประสาทได้ สามารถลดความเครียด หรือช่วยผ่อนคลายทั้งกายและใจรวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความรับผิดชอบ และด้านใฝ่เรียนรู้

2.3 กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ โดยให้นักเรียนนำเสนอคำศัพท์และรูปประโยค ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส ภาษาเวียดนาม และ บาลี สันสกฤต: ในแบบรูปแบบของการนำเสนอพุทธศาสนสุภาษิตวันละบท เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในภาษาต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านใฝ่เรียนรู้

2.4 กิจกรรมฟังอบรม/แจ้งข่าวจากครูเวรประจำวัน/ผู้อำนวยการ/ประกาศ/แจ้งข่าว/กิจกรรมจากสถานักเรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้พูดแสวงหาความรู้เพื่อถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนผู้ฟัง ส่วนผู้ฟังก็ได้รับความรู้ข่าวสารและการอบรมสั่งสอนส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้ฟังและผู้พูด เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ทั้งด้านความรับผิดชอบ ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านความกตัญญู ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านจิตอาสา

2.5 กิจกรรมเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ เป็นกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย แสดงถึงความเป็นเอกราช ความสามัคคี และความรักใคร่ปรองดองกันในหมู่พี่น้องประชาชนชาวไทย ให้มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านความกตัญญู

2.6 กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระแปลภาษาบาลีภาษาอังกฤษและภาษาไทย กิจกรรมกรรมที่ทำให้ จิตไม่เศร้าหมองมีสุข ทำให้จิตใจสงบทำให้เรามีสุขภาพช่วยส่งเสริมคุณธรรมความดีของเราด้วยการขจัดความคิดด้านลบออกไป ทำให้มีปัญญาทำให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้ เพื่อสืบต่อพระพุทธวจนะไว้มิให้เสื่อมสูญ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความกตัญญู

7. กิจกรรมสมาทานศีล 5 เป็นกิจกรรมการรับศีลมาเป็นหลักปฏิบัติ การรับศีลเป็นการปฏิญาณตนต่อตนเองว่า จะไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามนั้น ๆ เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นเป็นเบื้องต้น ด้วยมีความตั้งใจแน่วแน่ด้วยตนเองโดยไม่ต้องบังคับว่าจะงดเว้นจากความชั่วทุจริตผิดปกติของตนอันจะเกิดทางกาย ทางวาจา เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2.8 กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต คำว่าปฏิญาณ หมายถึง การให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดงยืนยันโดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง **“ป้องกันการทุจริต”** ภายใต้ชื่อ**โรงเรียนสุจริต** เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2.9 กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ การปฏิญาณตน หมายถึง คำสัญญา, คำสาบาน, คำมั่นสัญญา คำรับรองซึ่งบุคคลหนึ่งให้ไว้กับบุคคลอื่นว่าจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะประพฤติปฏิบัติให้มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ทั้งด้านความรับผิดชอบ ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านความกตัญญู ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านจิตอาสา

2.10 กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย เป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็นมารยาททางสังคม วัฒนธรรมการไหว้เป็นเอกลักษณ์ของไทย อีกทั้งประเทศไทยได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” การไหว้และยิ้มเพื่อทักทายจึงเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อันดีงามที่ควรค่าแก่การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทย มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการยิ้ม ไหว้และทักทายซึ่งกันและกัน เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ทั้ง ด้านความรับผิดชอบ

บทที่ 2

แนวคิดในการจัดกิจกรรม

“ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”

ความหมายของกิจกรรมหน้าเสาธง

กิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันในตอนเช้า ก่อนเข้าเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนและครูต้องร่วมกิจกรรม โดยมีกิจกรรมสำคัญ คือ การเข้าแถว เคารพธงชาติ สวดมนตร์ และการอบรมโดยครูเวรประจำวัน

ตามมาตรฐานตำแหน่ง ครู มีบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและ/หรือสถานประกอบการ เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริการด้าน สังคมและปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นครูจึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงที่ จะต้องร่วมมือกันจัดกิจกรรมหน้าเสาธงให้กับนักเรียน

หลักการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง

การจัดกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวันในตอนเช้า เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนทุกแห่งถือ ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เป็นการรวมนักเรียนในตอนเช้าก่อนการเรียนการสอน
2. เพื่อจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
3. เพื่อการนัดหมายกิจกรรมที่จะต้องดำเนินร่วมกันในวันนั้น ๆ
4. เพื่อให้ครูและนักเรียนได้พบปะพูดคุยสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
5. เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสม กับช่วงเวลา สถานการณ์ที่เป็นอยู่
6. เพื่อการแจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่นักเรียนควรได้รับรู้ผู้ที่มี บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง คือครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เนื่องจากการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุกด้านจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ทั้งครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูเวร ผู้บริหาร บุคลากรสนับสนุนการ

สอน เพราะชีวิตจริงในโรงเรียนของเด็กนักเรียนจะต้องได้รับการดูแล กำกับควบคุม จาก
 สายตาทุกคู่ ซึ่งมุมที่มอง หรือภาพสะท้อนของนักเรียนแต่ละคนอาจปรากฏในสายตาของ
 ครูแต่ละคน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่าง เป็นภาพที่ปรากฏออกมา ไม่เหมือนกัน ดังนั้น
 ครูทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมหน้าเสาธง

การขับเคลื่อนและกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง

การจัดกิจกรรมหน้าเสาธงจะบรรลุผลจำเป็นต้องมีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง มีผู้รับผิดชอบดำเนินกิจกรรม ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียน
 พังโคนวิทยาคม ได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชุมปรึกษาหารือคณะครูและบุคลากรเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกัน
2. จัดทำแนวทางในการจัดกิจกรรมหน้าเสาธงแบบมีส่วนร่วมจากการร่วมคิดของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบประจำวัน
4. เน้นการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการทำงานเป็นหมู่คณะ
5. จัดให้มีแบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมและการกำกับติดตาม
6. มีการนิเทศ แนะนำ ให้คำปรึกษาระหว่างการดำเนินกิจกรรม
7. ให้คณะครูเวรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อค้นหาวิธีการที่เหมาะสม
8. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
9. ให้มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะและการสรุปเมื่อสิ้นปีการศึกษา
- 10.ให้นำผลการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธงในอนาคต

ผลที่คาดว่าจะเกิดกับผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง

ผลที่เกิดกับนักเรียน

1. นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ครบทั้ง 5 ด้าน
2. นักเรียนได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียนประจำวัน

3. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตามที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้
- รายวัน
4. นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก
5. นักเรียนได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก
6. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านการจัดกิจกรรม
- หน้าเสาธง

ผลที่เกิดกับครูและบุคลากร

1. ครูและบุคลากรฝ่ามีพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของ
- โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
2. ครูและบุคลากรทำงานร่วมกันเป็นคณะอย่างมีคุณภาพ
3. ครูและบุคลากรมีโอกาสในการคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ
4. ครูและบุคลากรได้ใช้กิจกรรมหน้าเสาธงในการมอบหมาย ให้ความรู้ นวัตกรรม
- สิ่งต่าง ๆ ให้กับนักเรียน
5. ครูและบุคลากรได้เห็น ข้อจำกัด จุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนาของนักเรียน

ผลที่เกิดกับการบริหารจัดการ

1. โรงเรียนได้แจ้งข่าวสาร แนวปฏิบัติ นโยบายให้กับนักเรียนได้รับทราบได้
- อย่างทั่วถึง
2. โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ
3. เกิดรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพ คุณลักษณะนักเรียนที่เป็นแบบเฉพาะ
- ของโรงเรียน

เครื่องมือ แบบบันทึกต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. คำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงาน ครูเวรประจำวัน
2. แบบบันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของครูเวรประจำวัน
3. แบบบันทึกการตรวจติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูเวรประจำวัน
4. บันทึกพฤติกรรมนักเรียน สถิติการมาเรียนของนักเรียนประจำวัน
5. แบบประเมินการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง
6. แบบประเมินพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพัง
- โคนวิทยาคม

7. แบบประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนพังโคนวิทยาคม ที่ปฏิบัติระหว่างเวลา 07.50-08.30 ของทุกวัน เป็นกิจกรรม กิจวัตร และกิจกรรมประจำวัน รวมทั้งกิจกรรมพิเศษของนักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติร่วมกัน มีกิจกรรมเด่น ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเข้าแถวตรวจเช็คชื่อหน้าเสาธง

กิจกรรมเข้าแถวตรวจเช็คชื่อหน้าเสาธง เป็นกิจกรรมตรวจสอบ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของ โรงเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าเสาธง โดยหัวหน้า ห้องหรือนักเรียนจิตอาสาที่ได้รับมอบหมายจากครูที่ปรึกษาให้เป็นผู้ปฏิบัติและบันทึก ตาม แบบบันทึกที่โรงเรียนกำหนด โดยมีครูที่พิจาราร่วมกิจกรรมและตรวจสอบก่อนส่งกลุ่ม งานกิจการนักเรียน

2. กิจกรรมนั่งสมาธิ หรือ การทำสมาธิ

การนั่งสมาธิ คือ **การทำสมาธิ** การฝึกปฏิบัติที่ใช้ความตั้งมั่น จดจ่อ และแน่วแน้อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบ เกิดความรู้สึกตัวหรือมีสติในการใช้ชีวิตมากขึ้นซึ่งปัจจุบันการทำสมาธินั้นแพร่หลายไปทั่วโลก โดยนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น ลดความเครียด หรือช่วยผ่อนคลายทั้ง ภายและใจ รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนและการทำงาน ซึ่งโรงเรียนของเรา กำหนดให้นักเรียนต้องทำสมาธิก่อนทำกิจกรรมอย่างอื่นวันละ 5 นาที เป็นการฝึกสมาธิ เบื้องต้นซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ต่อยอดปฏิบัติเองที่บ้านหรือที่อื่น ๆ ได้ตาม ศักยภาพของตนเอง

ทั้งนี้เพราะเชื่อว่า การนั่งสมาธิ เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ตัวอย่าง ประโยชน์ต่อตนเอง เช่น **ด้านสุขภาพจิต** จะช่วยส่งเสริมให้คุณภาพของใจดีขึ้น คือ ทำให้ จิตใจผ่อนคลาย สะอาด บริสุทธิ์ สงบ เยือกเย็น ปลอดภัย โล่ง เบา สบาย มีความจำ และ สติปัญญาดีขึ้น ทางใจ ทำให้คิดอะไรได้รวดเร็ว ถูกต้อง และเลือกคิดแต่ในสิ่งที่ดี เท่านั้น **ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ** จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี กระจกเงา กระจกปริศนา มี ความมองอาจสง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ หนักแน่น เยือกเย็น และเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ดี วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้มีเสน่ห์ เพราะไม่มักโกรธ มีความเมตตากรุณาต่อบุคคลทั่วไป **ด้านชีวิตประจำวัน** ช่วยให้คลาย

เครียด เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการศึกษาเล่าเรียน ช่วยเสริมให้มีสุขภาพแข็งแรง เพราะร่างกายกับจิตใจ ย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ถ้าจิตใจเข้มแข็ง ย่อมเป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว *ด้านศีลธรรมจรรยา* เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ สามารถคุ้มครองตนให้พ้นจากความชั่วทั้งหลายได้ เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี เนื่องจากจิตใจดี ทำให้ร่างกายประพฤติทางกายและวาจาดีตามไปด้วย เป็นผู้ที่มีความมักน้อย สันโดษ รักสงบ และมีขันติเป็นเลิศ เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ย่อมเป็นผู้มีสัมมาคารวะและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีประโยชน์ต่อครอบครัว เช่น ทำให้ครอบครัวมีความสงบสุข เพราะสมาชิกในครอบครัวเห็นประโยชน์ของการประพฤติธรรม ทุกคนตั้งมั่นอยู่ในศีล ปกครองกันด้วยธรรม เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้ครอบครัวมีความเจริญก้าวหน้า เพราะสมาชิกต่างก็ทำหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง เป็นผู้ที่มีใจคอกหนักแน่น เมื่อมีปัญหาครอบครัวหรือมีอุปสรรคอันใด ย่อมร่วมใจกันแก้ไขปัญหานั้นให้ลุกล่วงไปได้ นอกจากนี้ยังมี ผลต่อสังคมและประเทศชาติ เช่น ทำให้สังคมสงบสุข ปราศจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคมอื่น ๆ เพราะปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการฆ่า การข่มขืน โจรผู้ร้าย การทุจริตคอร์รัปชัน ล้วนเกิดขึ้นมาจากคนที่ขาดคุณธรรม เป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอ หัวน้ใจต่ออำนาจสิ่งยั่วยวนหรือกิเลสได้ง่าย ผู้ที่ฝึกสมาธิย่อมมีจิตใจเข้มแข็ง มีคุณธรรมในใจสูง ถ้าแต่ละคนในสังคมต่างฝึกฝนอบรมใจของตนให้หนักแน่น มั่นคง ปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้สังคมสงบสุขได้ ทำให้เกิดความมีระเบียบวินัย และเกิดความประหยัด ผู้ที่ฝึกใจให้ตั้งมั่นด้วยการทำสมาธิ อยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้รักความมีระเบียบวินัย รักความสะอาด มีความเคารพกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้นบ้านเมืองเราก็จะสะอาดน่าอยู่ ไม่มีคนมักง่ายทิ้งขยะบนพื้นถนน จะข้ามถนน ก็เฉพาะตรงทางข้าม เป็นต้น เป็นเหตุให้ประเทศชาติไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ เวลา และกำลังเจ้าหน้าที่ ที่จะไปใช้สำหรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่มีระเบียบวินัยของประชาชนและทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า เมื่อสมาชิกในสังคม มีสุขภาพจิตดี รักความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ย่อมส่งผลให้สังคมเจริญก้าวหน้าตามไปด้วยและเมื่อมีกิจกรรมส่วนรวม สมาชิกในสังคมก็ย่อมพร้อมที่จะสละความสุขส่วนตน ให้ความร่วมมือกับส่วนรวมอย่างเต็มที่ และถ้ามีผู้ไม่ประสงค์ดีต่อสังคม จะมายุยงให้เกิดความแตกแยกก็จะเป็นผลสำเร็จ เพราะสมาชิกในสังคมเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น มีเหตุผลและเป็นผู้รักสงบ รวมทั้งทำให้เกิด ผลดีต่อศาสนา เช่น ทำให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและรู้ซึ่งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา รวมทั้งรู้เห็น

ด้วยตัวเองว่ามีการฝึกสมาธิไม่ใช่เรื่องเหลวไหล หากแต่เป็นวิธีเดียวที่จะทำให้พันทุกข์เข้าสู่ นิพพานได้ ทำให้เกิดศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย พร้อมทั้งจะเป็นหนทางแก้ต่างให้กับพระ ศาสนา อันเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่งการปฏิบัติธรรม ที่ถูกต้องให้แพร่หลายไปอย่าง กว้างขวาง เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอดไป เพราะตราบใดที่ พุทธศาสนิกชนยังสนใจปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาอยู่ พระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองอยู่ ตราบนั้น จะเป็นกำลังส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา โดยเมื่อเข้าใจซาบซึ่งถึงประโยชน์ของการ ปฏิบัติธรรมด้วยตนเองแล้ว ย่อมจะชักชวนผู้อื่นให้ทำทานรักษาศีล เจริญภาวนาตามไป ด้วย และเมื่อใดที่ทุกคนในสังคมตั้งใจปฏิบัติธรรมทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เมื่อนั้นย่อมเป็นที่หวังได้ว่าเป็นสันติสุขที่แท้จริงก็จะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (วัดมงคลรัตนาราม พอร์ท วัลตัน ปีชหัวข้อ ธรรมะประจำวัน) และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศจ.ดร. ริชาร์ด เดวิดสัน นักวิจัยทางด้านระบบประสาทเกี่ยวกับอารมณ์ (Richard Davidson Ph.D.) ได้ทำการศึกษาค้นสมองในคนฝึกสมาธิและวิปัสสนา ทำให้ได้ทราบว่ สมองคนเราสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ตลอดเวลา โดยการทำสมาธิและวิปัสสนา ซึ่งจะ แก้ไขอารมณ์ด้านลบได้ โดยการพัฒนสมองส่วนที่เกี่ยวกับการรับอารมณ์ และวิธีที่มี ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงสมองคือการเจริญสติให้อยู่กับปัจจุบัน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ สำคัญในการป้องกันโรคจิต โรคประสาท ทำให้มีสุขภาพจิตดี (นักวิจัยพบบ่งสมาธิพัฒนา ระบบประสาทได้

2. กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ

กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ เป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอัต ลักษณ์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยให้นักเรียนนำเสนอคำศัพท์และรูปประโยค ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส ภาษาเวียดนาม และ บาลีสันสกฤต ในแบบรูปแบบของการ นำเสนอพุทธศาสนสุภาษิตวันละบท หลังนั่งสมาธิตอนเช้าหน้าเสาธงทุกวัน สลับสับเปลี่ยน หมุนเวียนไป ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เรียงตามลำดับ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนในโรงเรียน ได้ฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน และกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในภาษาต่างประเทศให้มาก ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับโรงเรียนมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กู๊ดแมน เยต ตา (Goodman, Yetta M. 1970 : 121) เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษาของมนุษย์ เป็น สัมฤทธิ์ผลโดยรวมของบุคคลและสังคม (A Holistic Personal-Social Achievement) การ พัฒนาภาษาไม่มีการเรียงลำดับความยากง่ายของ ทักษะย่อยเพราะโดยธรรมชาติของ ภาษานั้นองค์ประกอบทางภาษาได้แก่การฟังการพูด การอ่านและการเขียนต่างพัฒนา

อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน ผลของการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัยยืนยันว่า เด็กไม่ได้เรียนด้วยความยากลำบากหรือด้วยวิธีการที่เคร่งเครียด จากวิธีที่เด็ก หัดพูดจะเห็นว่าเด็กไม่ได้หัดพูดด้วยวิธีเดียวกับการหัดอ่านเขียนกับครูแต่ยังเรียนด้วยการสังเกต จากนั้นจึงใช้คำพูดอย่างมีจุดหมาย เด็กพัฒนาภาษาจากการพูดเป็นคำ แล้วจึงพูดเป็นประโยคยาว ๆ ที่มีคำศัพท์โครงสร้างไวยากรณ์คล้ายผู้ใหญ่ เด็กหัดอ่านเขียนด้วยวิธีเดียวกันกับการหัดพูดคือจะสังเกตสัญลักษณ์ภาษาและใช้สัญลักษณ์นั้นตามความมุ่งหมาย

3. กิจกรรมฟังอบรม ชี้แจง แจ้งข่าวจากเวรประจำวัน/ผู้อำนวยการ

การให้ข่าวสารกับนักเรียนเป็นภาระงานของฝ่ายบริหารและคุณครูเวรประจำวัน เป็นผู้ทำหน้าที่การติดตามเหตุการณ์บ้านเมืองจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งเฟสและไลน์ ทั้งในและต่างประเทศย่อมจะส่งผลให้ตนเองได้รับประโยชน์ในด้านกรรับรู้ข่าวสารและยังสามารถเผยแพร่ให้กับนักเรียนที่บริเวณหน้าเสาธงตอนเช้า ดังนั้นคุณครูจึงต้องเป็นผู้ที่เฝ้าหาความรู้และหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำถ่ายทอดให้กับศิษย์ประกอบกับการแจ้งข่าวสารของงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา การนัดหมายเพื่อขอความร่วมมือในกิจกรรมใด ๆ ตลอดจนการอบรมปมนิสัย ให้ศิษย์เป็นคนดี มีวินัย พยายามสะสมคุณงามความดีพอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ จบการศึกษาออกไปอย่างคนที่มีคุณภาพเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม จัดเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน ซึ่งผู้ให้ความรู้อาจเป็นผู้บริหาร ครูเวรประจำวัน หรือวิทยากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง ที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะ

4. กิจกรรมร้องเพลงชาติ

การร้องเพลงชาติไทย หรือ การมีเพลงชาติไทยเพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทยและความโชคดีในการได้เกิดมาเป็นคนไทย เพลงชาติไทย แสดงถึงความเป็นเอกราช ความสามัคคี และความรักใคร่ปรองดองกันในหมู่พี่น้องประชาชนชาวไทย ซึ่งก็เป็นเหมือนตัวแทนในการปลุกเร้าให้ประชาชนหวงระลึกถึงความพยายามของบรรพบุรุษ ที่กอบกู้เอกราชจนทำให้ไทยเราเป็นเอกราชอยู่เท่าทุกวันนี้นั่นเอง เพลงชาติไทย เป็นดั่งสัญลักษณ์และเครื่องหมายประจำชาติของไทยเรา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วทุกประเทศก็จะมีเพลงชาติเป็นของตนเอง เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ของประเทศนั้น ๆ เพลงชาติไทย สื่อได้ถึงวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ของชาติ และสื่อถึงความสามัคคีของคนในชาติได้เป็นอย่างดี เพลงชาติไทย เป็นเพลงที่มีความไพเราะ และแอบแฝงไปด้วย

เอกลักษณ์ความเป็นชาติไทยที่แท้จริง ความเสียสละของบรรพบุรุษเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราช และความเป็นไทย เพื่อความสงบสุขของพี่น้องแผ่นดินไทย ปกป้องถึงการรักสงบและก็ไม่อ่อนข้อให้ใครเข้ามารุกล้ำนั่นเอง คนไทยทุกคนจะต้องนึกถึง ชาติไทยที่ไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของใคร ศาสนาที่หล่อหลอมจิตใจของคนไทยให้เป็นคนดี และพระมหากษัตริย์ที่ทรงปกครองประชาชนแบบพ่อปกครองลูก โดยพระองค์ทรงงานหนักเพื่อให้ชาติไทยและชาวไทยทุกคนได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขไม่แพ้ชาติใดในโลก ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ไว้ให้เราชาวไทยทุกคนได้ร่วมกัน ชื่นชม มีทั้งแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยข้าวปลาอาหาร แผ่นดินที่มีแต่ความสงบสุขปราศจากภัยธรรมชาติคุกคาม การมีภาษาไทยเชื้อชาติไทย ที่เป็นเอกลักษณ์แห่งสยามเมืองยิ้ม การอยู่อาศัยภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้องค์พระมหากษัตริย์ปกครอง นับได้ว่าเป็นความมั่งคั่งที่ต้องจารึกชั่วลูกหลาน ซึ่งการมีเชื้อชาติไทยที่สมบูรณ์เต็มตัวนับว่าเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทยอย่างมาก

สีธงชาติไทย เรียกชื่อว่าธงไตรรงค์ ในความหมายของสีเหล่านี้เริ่มตั้งแต่สีน้ำเงิน เป็นสีที่เด่นที่สุดบนธงชาติและเป็นแถบสีขนาดใหญ่ที่สุด ซึ่งหมายถึงพระมหากษัตริย์ที่มีความสำคัญ เป็นผู้ทรงคุณมากมายต่อประเทศชาติและประชาชน จึงถือว่าเป็นสีที่มีความโดดเด่นและใหญ่ที่สุดในแถบผ้า ต่อมาคือสีขาวที่สื่อถึงความบริสุทธิ์สะอาด จึงหมายถึงศาสนาอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ลัทธิที่ช่วยให้ชาวไทยมีจิตใจสะอาด และสีสุดท้ายคือสีแดง สื่อความหมายถึงความเป็นชาติและแผ่นดินไทย

5. กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ แปลภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย

กิจกรรมสวดมนต์ ในศาสนาพุทธนิกายเถรวาทนิยมใช้ภาษาบาลี ซึ่งหากแปลความหมายออกมาก็จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วเป็นคำสวดบูชา เพื่อรำลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย อันได้แก่พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ แทบทั้งสิ้น จึงเป็นอุบายในการเจริญสติอย่างหนึ่ง ที่เรียก พุทธานุสติ ธรรมานุสติ และสังฆานุสติ ทำให้มีปัญญา ทำให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้ ทำให้จิตไม่เศร้าหมองมีสุข เพื่อสืบต่อพระพุทธรวจนะไว้มิให้เสื่อมสูญ ได้ถ่ายทอดพระพุทธรวจนะให้แพร่หลายออกไป เป็นการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่บันทึกไว้ในรูปบทสวด เป็นการฝึกสมาธิภาวนา เพื่อพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งแทงตลอดและเป็นการบำเพ็ญบุญ และจากการประมวลคำสั่งสอนของหลวงปู่มั่น

ภุริทัตโต ท่านได้เคยกล่าวถึงอานูกาพแห่งการสวดมนต์ไว้ว่า การสวดมนต์เป็นกิจวัตรของ พระสงฆ์ เช้าเย็น หรือชาวพุทธทุกคนสวดมนต์ระลึกในใจ มีอานูกาพแผ่ไปได้ห้านักรวาล สวดออกเสียงพอฟังได้ มีอานูกาพแผ่ไปได้แสนจักรวาล สวดมนต์เช้าเย็นธรรมดา มีอานูกาพแผ่ไปได้แสนโกฏจักรวาล สวดเต็มเสียงสุดกุ่มีอานูกาพไปได้อนันตจักรวาล การ สวดมนต์ ยังเป็นการย้ำเตือนถึงความโชคดี ที่เรายังมีร่างกายใช้ทำความดีในชาตินี้ ได้ ถวายเสียงสวดเพื่อเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา อาราธนาพระรัตนตรัย และสิ่งดีงาม ทั่วสากลมารวมให้พรดีที่สุดแก่ผู้สวดและผู้ที่ได้ยินเสียงสวด นับเป็นการเริ่มต้นชีวิตที่ดีที่สุดใน นอกจากนั้นท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้กล่าวถึงการสวดมนต์ซึ่งพอสรุปได้ว่า ยังมีคนส่วน ใหญ่เข้าใจว่า การสวดมนต์มีประโยชน์น้อย และเสียเวลามากหรือฟังไม่รู้เรื่อง ความจริง แล้วการสวดมนต์มีประโยชน์อย่างมากมาย เพราะการสวดมนต์เป็นการกล่าวถึงคุณงาม ความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พระองค์ท่านมีคุณวิเศษอย่างไร พระธรรม คำสอนของพระองค์มีคุณอย่างไร และพระสงฆ์อรหันต์อริยะเจ้ามีคุณเช่นไร การสวดมนต์ ด้วยความตั้งใจจนจิตเป็นสมาธิ แล้วใช้สติพิจารณาจนเกิดปัญญาและความรู้ความเข้าใจ ประโยชน์สูงสุดของการสวดมนต์นั่นคือจะทำให้ท่านเป็นผล จนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ การ สวดมนต์ควรสวดมนต์ให้มีเสียงดังพอสมควร ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่จิตตนเอง และ ประโยชน์แก่จิตตนและจิตอื่น ที่ว่าประโยชน์แก่จิตตน คือ เสียงในการสวดมนต์จะกลบ เสียงภายนอกไม่ให้เข้ามารบกวนจิตก็จะทำให้เกิดความสงบอยู่กับบทสวดมนต์นั้น ๆ ทำให้เกิดสมาธิและปัญญา เข้ามาในจิตใจของผู้สวด ที่ว่าประโยชน์แก่จิตอื่น คือ ผู้ใดที่ได้ ยินได้ฟังเสียงสวดมนต์ จะพลอยได้เกิดความรู้เกิดปัญญา มีจิตสงบลึกซึ้งตามไปด้วยผู้สวด ก็เกิดกุศลไปด้วยโดยการให้ทานโดยทางเสียง

ดังที่กล่าวมาแล้ว การสวดมนต์ด้วยภาษาบาลีนั้นเป็นการจรรโลงพระธรรมของ พระพุทธเจ้า เพราะว่าภาษาบาลี เป็นภาษาที่ตายแล้วจึงไม่มีการเสริมแต่ง จึงเหมาะสมที่จะใช้ แต่ในกรณีโรงเรียนพหุโคณวิทยาคมได้นำบทสวดมนต์ภาษาบาลีสั้น ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฝึกเป็นกิจวัตร ทั้งนี้นอกจากจะได้านิสงฆ์จากการสวด มนต์แล้วยังเป็นการฝึกทักษะทางด้านภาษาบาลี และทักษะภาษาอังกฤษไปพร้อม ๆ กัน แล้วมีการแปลความหมายเป็นภาษาไทย เพื่อทำให้ผู้เรียนได้รู้ความหมาย เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจ สามารถนำไป ฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัลเฟรด โดมาติส แห่งสถาบัน วิชาการด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ฝรั่งเศสพบว่า เสียงสวดมนต์มีผลด้านการรักษา โรคให้ร่างกาย เสียงสวดมนต์ทำให้ระบบของร่างกายทั้งหมดสงบลงและกระตุ้นกระบวนการ

การรักษาตามธรรมชาติของร่างกายและมีส่วนในการพลิกผันโรคหัวใจ เขายังเน้นย้ำด้วยว่าการสวดมนต์ช่วยให้เลิกการเสพติด บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยาเสพติดได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาพบว่า เสียงที่มีจังหวะของการสวดมนต์ทำให้เกิดผลด้านท่วงทำนองในร่างกายเป็นภาษาศาสตร์ที่มีผลต่อระบบประสาท ทำให้เกิดผลทางสภาวะจิตที่ดีเยี่ยม (Neuro-linguistic effect หรือ NLE) เมื่อเรารู้ความหมายของ บทสวดมนต์ที่เรากำลังสวด ก็จะทำให้เกิดผลด้านภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistic effect หรือ PLE) ต่อร่างกาย ผลเหล่านี้เกิดจากการที่สมองผลิตและการกระจายสารเคมีที่ขจัดโรคได้งานวิจัยนี้จึงสรุปว่านี่เป็นเหตุผลที่แท้จริงว่าทำไมการสวดมนต์จึงกระตุ้นผลด้านการขจัดโรคในตัวเรา และสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ดร. อลัน วาทคินส์ อาจารย์อาวุโส ด้านวิทยาศาสตร์สมองที่ อิมพีเรียลคอลเลจ ลอนดอน ประเทศอังกฤษเปิดเผยว่า ระหว่างที่เรากำลังสวดมนต์อัตราการเต้นของหัวใจเราและความดันเลือดจะลงไปจุดต่ำที่สุดในวันนั้น อาจารย์กล่าวว่า “แม้แต่การฟังเสียงสวดมนต์ก็สามารถปรับให้ระดับอะดรีนาลีนและดอปามีนเข้าสู่ภาวะปกติ” (*อะดรีนาลีน* เป็นสารที่ร่างกายหลั่งออกมาเมื่อเรามีความเครียดตื่นเต้นตกใจ) และยังช่วยลดระดับคอเลสเตอรอล การสวดมนต์ระหว่างออกกำลังกายช่วยทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้ง่ายและมีความสุข นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังค้นพบด้วยว่าการสวดมนต์ขณะเล่นโยคะช่วยให้ลดน้ำหนักได้ดีในระยะเวลาสั้น ๆ เมื่อเราสวดมนต์การสั่นสะเทือนของเสียงจะทำให้ระบบประสาทสงบลงทำให้เกิดความรู้สึกที่สงบลึกซึ้ง ลดความเครียด ช่วยให้มีความสุขและความจำดีขึ้น เชื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนรอบตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเราสวดมนต์เป็นกลุ่ม การสวดมนต์ช่วยส่งเสริมคุณธรรมความดีของเราด้วยการขจัดความคิดด้านลบออกไป ดังนั้นเราจึงสามารถมีความสุขกับทุกอย่างที่เราทำและประสบความสำเร็จได้อย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ยังช่วยควบคุมอารมณ์และจิตใจเราด้วย และยังคงสอดคล้องกับนักวิทยาศาสตร์สมอง มาเรียน ไดอะมอนต์ จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเบิร์คค้นพบว่า การสวดมนต์ช่วยห้ามฮอร์โมนแห่งความเครียดไม่ให้หลั่งออกมาและช่วยเพิ่มการทำงานของภูมิคุ้มกันและยังช่วยให้กล้ามเนื้อและข้อต่อยืดหยุ่นได้นาน เราสามารถเพิ่มพลังงานและความมีชีวิตชีวาของร่างกายได้ด้วยการสวดมนต์ประจำวัน และจิตใจที่สงบก็ทำให้เรามีสุขภาพที่ดี

6. กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต

ปฏิญา หมายถึง การให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดงยืนยันโดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง **“ป้องกันการทุจริต”** ภายใต้ชื่อ**“โรงเรียนสุจริต** เกิดขึ้นเนื่องจาก ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556–2560) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า **“สังคมไทยมีวินัยโปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล”** มีเป้าหมายหลักเพื่อลดปัญหาการทุจริตในสังคมไทยและยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น อันจะส่งผลต่อค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ของประเทศไทยให้สูงขึ้น โดยตั้งค่าเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2560 (โดยในปี 2556 ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใส ร้อยละ 35 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 102 จากการจัดอันดับทั้งหมด 177 ประเทศทั่วโลก เท่ากับประเทศเอกวาดอร์ มอลโดวา และปานามา)

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นลักษณะทางจริยธรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญต่อสังคม หากสังคมมีความซื่อสัตย์สุจริตสังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข ดังนั้นความซื่อสัตย์สุจริตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ สอดคล้องกับผลวิจัยของสมเดช ใจหวัง (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทรโดยใช้กิจกรรมนำนักเรียนไปวัดในวันธรรมสวนะ เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำแนวคิดวิธีการไปพัฒนาตนเองในด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ และผลการวิจัยของรัชณี ยมศรีเคน (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวทิตะและความประหยัด ในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยใช้กลยุทธ์เข้าค่าย พุทธบุตร กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ กลยุทธ์พบพระ พบธรรมในวันธรรมสวนะระหว่างเข้าพรรษาและกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนาคือ กิจกรรมหน้าเสาธง และกิจกรรมวันสุดท้ายปิดภาค กิจกรรมอ้อมอ้อมทรัพย์ครูนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนพังโคนวิทยาคม จึงนำกิจกรรม ปฏิญญา โรงเรียนสุจริต มาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหน้าเสาธง เพื่อปลูก จิตสำนึกและยอมรับพร้อมให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดงยืนยันโดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือ ความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง ดังนี้ “ปฏิญญาโรงเรียนสุจริต: คณะครู บุคลากรทางการศึกษาและ นักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้คำมั่นสัญญาต่อพันธกรณี ในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบด้วยการขับ เคลื่อนโครงการ “โรงเรียนสุจริต” ดังนี้

1. เราจะร่วมกันป้องกันและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ
2. เราจะปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชน
3. เราจะสร้างเครือข่ายความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้

เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ทั้งหมดนี้เพื่ออํารงชาติไทยให้สถิตเสถียรสถาพรตลอดจักรูฎติ กาล

7. กิจกรรมสมาทานศีล 5

การสมาทานศีล คือ การรับศีลมาเป็นหลักปฏิบัติการรับศีล เพื่อปฏิญาณ ตนต่อตนเองว่า จะไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามนั้น ๆ จะรักษาปกติของตนไว้ เป็นการยกระดับ จิตใจให้สูงขึ้นเป็นเบื้องต้น ด้วยมีความตั้งใจแน่วแน่ด้วยตนเองโดยไม่ต้องบังคับว่าจะงดเว้น จากความชั่วทุจริตผิดปกติของตน อันจะเกิดทางกาย ทางวาจา เพราะผู้มีจิตใจสูงด้วย คุณธรรมมีความประพฤติเป็นปกติดีย่อมบรรลุคุณธรรมชั้นสูงต่อไปได้ง่าย ในการทำบุญ ต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อจะให้ทาน จะมีพิธีรับศีลเสียก่อนทุกครั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อให้จิตใจได้รับการ พอกให้สะอาดบริสุทธิ์เป็นเบื้องต้นด้วยเครื่องชำระคือศีล เพื่อให้กายวาจาอยู่ในระดับปกติ ธรรมดาสบายก่อน เพื่อให้สมควรเป็นที่รองรับคุณความดีอื่น ๆ ต่อไป เหมือนช่างเย็บผ้า เมื่อจะเย็บผ้านั้น ๆ เขาจะนำผ้ามาซักให้สะอาดเสียก่อนแล้วจึงลงมือเย็บ ทั้งนี้เพื่อให้สีติด เนื้อผ้าได้สนิททนทาน ดังนั้น ก่อนที่จะทำบุญต่าง ๆ จึงต้องชำระใจให้บริสุทธิ์เสียก่อน เพื่อให้ใจบริสุทธิ์นั้นรับบุญที่ได้เต็มที่ ดังนี้ *ปาณาติปาตา เวรมณี (สิกขาบทห้ามฆ่าสัตว์) – เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทั้งปวง *อทินฺนาทานา เวรมณี (สิกขาบทห้ามขโมย) – เว้น จากการลักทรัพย์ *กาเมสุมิจฺจจารา เวรมณี (สิกขาบทห้ามสวามิภักดิ์) – เว้นจากการประพฤติ ผิดในกาม *มุสาวาทา เวรมณี (สิกขาบทห้ามพูดเท็จ) – เว้นจากการพูดเท็จ คำหยาบ หรือพูด ส่อเสียด *สุราเมรยมชฺชปมาทญฺฐานา เวรมณี (สิกขาบทห้ามเมายา) – เว้นจากการดื่ม น้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

การสมาทานศีล 5 จัดเป็นศีลพื้นฐานเบื้องต้นที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมทุกหมู่เหล่า เพราะเป็นการ ป้องกันความโหดเหี้ยม ความเห็นแก่ตัว ความมักมากในกาม ความไม่จริงใจต่อกัน และความเฟลอลสติมัวเมา มิให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคมนั้น ๆ ดังนั้นหากคนในสังคมต่างมีศีล 5 ด้วยกันแล้ว ก็เป็นหลักประกันได้ว่าสังคมนั้น จะมีแต่ความสงบสุขอย่างแท้จริง สังคมจะอยู่ด้วยความรักความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และเป็นมิตรกันได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา และเพศพรรณ การสมาทานศีลด้วยตนเองที่โรงเรียน ก็เป็นการปฏิญาณตนต่อตนเองว่าจะไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามนั้น ๆ จะรักษาปกติของตนไว้จะทำให้เรามีศีลตลอดวัน เมื่อเราไม่ได้ทำผิดศีลก็จะ ใ้บุญอย่างยิ่ง สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสอนแนวทางแห่งการทำบุญให้ทานที่จะได้อานิสงส์มากแก่ผู้กระทำ สรุปใจความได้ว่า "การให้ทานควรเลือกให้ เลือกทั้งผู้ให้ สิ่งที่ให้ และผู้รับ ทานที่เลือกให้พระองค์ทรงสรรเสริญ และย่อมมีผลมีอานิสงส์มาก ฉะนั้นเมื่อผู้ให้เป็นผู้บริสุทธ์ ผู้รับก็เป็นผู้บริสุทธ์ ทานของผู้นั้นย่อมมีผลมีอานิสงส์มาก เพราะบริสุทธ์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เมื่อผู้ให้หรือผู้รับมีศีลบริสุทธ์ฝ่ายเดียว ทานนั้นย่อมมีผลมีอานิสงส์ลดน้อยลงมา เพราะบริสุทธ์เพียงฝ่ายเดียว เมื่อผู้ให้ก็ไม่บริสุทธ์ ผู้รับก็ไม่บริสุทธ์ ทานนั้นย่อมมีผลมีอานิสงส์น้อย เพราะทั้งสองฝ่ายไม่บริสุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต เกิดปรางค์ (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการนำศีล สมาธิปัญญา มาใช้ในกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยีสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ส่วนระยะติดตามผลกลุ่มทดลอง มีการเห็นคุณค่า ในตนเองสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและหลังการทดลอง พบความสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง และคะแนนศีล สมาธิปัญญา ของกลุ่มทดลองแต่ความคงทนในช่วง 30 วัน ของคะแนนดังกล่าวไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธลิตา สุขเสื่อ (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องเบญจศีลเบญจธรรม พบว่า หลักเบญจศีล เบญจธรรมนั้น ส่วนหนึ่งเกิดการที่ตัวบุคคลนั้นละเลยที่จะปฏิบัติและนึกถึงคำสอน เรื่องเบญจศีลเบญจธรรม และปัจจัยส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่รอบด้านของตัวนักศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เช่น ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย รวมถึงปัจจัยด้าน สื่อต่าง ๆ เป็นต้น ประกอบกับบุคคลมัชยที่

เปลี่ยนไป ความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเราได้รับอารยธรรมจากนานาประเทศทั้งในด้านที่ดีและไม่ดีจึงส่งผลทำให้ความคิดและ มุมมองเปลี่ยนแปลงไปจากยุค ก่อน ๆ มาก และงานวิจัยของพระธงชัย โชติธรมโม (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการยึดหลักปฏิบัติ ตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต พบว่า คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติ ตามหลักธรรมด้านเบญจศีลต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน เปรียบเทียบความแตกต่าง ของปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต จำแนกตามการปฏิบัติตามหลักธรรม ด้านเบญจธรรม คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านเบญจธรรมต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน

8. กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์

ปฏิญาณตน หมายถึง คำสัญญา, คำสาบาน, คำมั่นสัญญา คำรับรองซึ่งบุคคลหนึ่งให้ไว้กับบุคคลอื่นว่าจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะประพฤติปฏิบัติให้มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

อัตลักษณ์ หมายถึง ความนึกคิดเกี่ยวกับบทบาทเฉพาะตนของบุคคลในการแสดงออก เพื่อติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตามโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ที่บุคคลใด ารงอยู่เนื่องจากอัตลักษณ์ เป็นความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง จึงมีความสำคัญ ต่อพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ความนึกคิดเกี่ยวกับตน เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพราะคนเราย่อมกระทำไปตามความคิด หรือ มโนภาพว่าตนเองเป็น คนเช่นไร

คุณธรรมอัตลักษณ์ คือ สภาพคุณงามความดีทั้งกายและจิตใจที่เป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนของโรงเรียนหรือลักษณะโดดเด่นของโรงเรียน โดยเน้นที่การกำหนดภาพความสำเร็จในตัวผู้เรียน คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ที่ผ่านกระบวนการหลอมรวมความคิดของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ครู และผู้บริหาร ได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม พร้อมตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ 5 ด้าน และได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ ดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบ: ตัวชี้วัด: ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
- 2) ใฝ่เรียนรู้: ตัวชี้วัด: แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากสื่อที่

หลากหลาย

- 3) กตัญญู: ตัวชี้วัด: สำนึกในบุญคุณและตอบแทนด้วยความเต็มใจ

4) ชื่อสัตย์สุจริต: ตัวชี้วัด: ประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งกายวาจาใจ

5) จิตอาสา (จิตสาธารณะ): ตัวชี้วัด: เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

คุณธรรมอัตลักษณ์ทั้ง 5 ด้าน ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความพอเพียง ตัวชี้วัดปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และจิราพร ชุนศรี (2549) อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นตอนของการหาสิ่งที่ เป็นจุดร่วมของคนเชียงราย 2. ขั้นตอนการเผยแพร่ และ 3. ขั้นตอนการยอมรับอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย สำหรับกระบวนการการสร้างอัตลักษณ์ขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสวาท เผ่าพงษ์ (2554) อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างต่ออัตลักษณ์บัณฑิตอยู่ในระดับเห็นด้วย อย่างยิ่งในข้อมีความ ชื่อสัตย์แต่งกายสะอาดปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน ทุกระดับ เคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ รักษาความลับและผลประโยชน์ของผู้รับบริการ ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเต็มใจและเอื้ออาทร ให้ความรู้ คำแนะนำเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยและญาติดูแลตนเองได้ และผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2555) การสำรวจการพัฒนาบัณฑิตตามอัตลักษณ์ ระดับปริญญาโท เอก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2553 ผลการสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในระดับมาก คือ ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รองลงมาคือทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ตามลำดับ

9. กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย

ยิ้มไหว้ทักทาย ถือเป็นมารยาททางสังคมอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีวัฒนธรรมการไหว้เป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งประเทศไทยได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” การไหว้และยิ้มเพื่อทักทายจึงเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อันดีงามที่ควรค่าแก่การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทย มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการยิ้ม ไหว้และทักทายซึ่งกันและกัน ทางโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ร่วมกับสถานักเรียนจึงได้จัดกิจกรรม ยิ้ม ไหว้

ทักทาย ในช่วงเช้า หลังเคารพธงชาติ ก่อนขึ้นเรียนของทุกวัน โดยน้องม. ต้นไหว้ที่ ม.ปลาย และพี่ ม.ปลาย ไหว้ตอบน้อง ม.ต้น พร้อมกล่าวคำว่า “โดยยกมือไหว้ และกล่าวคำว่า สวัสดีครับ/สวัสดีค่ะ เพื่อเป็นการปลูกฝังมารยาทให้กับนักเรียนในโรงเรียน **การพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรม“ยิ้มไหว้ทักทาย”สอดคล้องกับคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียน ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย** ซึ่งมีตัวชี้วัด คือ 7.1.) ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญูกตเวที 7.2) เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 7.3) อนุรักษ์และสืบทอด ภูมิปัญญาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอำนาจ อุดถกกาโม (น้อยนิล) (2555, บทคัดย่อ) การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีระดับความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านจิตสาธารณะ ด้านรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่าง พอเพียง ด้านมีวินัย ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2) แนวทางการ พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี คือ 1) การรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ได้แก่ จัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ทุกคน ครูต้อง พยายามให้นักเรียนเข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียน 2) ความซื่อสัตย์สุจริตได้แก่ ครู จะต้อง พยายามให้นักเรียนทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกเพื่อมา ส่ง 3) มีวินัยได้แก่ ครู จะต้องจัดการให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน 4) การใฝ่หา ความรู้ได้แก่โรงเรียนควรมีการจัด นิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม 5) อยู่ อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับ การออมเงินเพื่อฝึกการใช้จ่ายเงิน ของนักเรียน 6)การการมุ่งมั่นในการทำงานได้แก่ ครูต้องมีกิจกรรม เสริมการสอน ที่ มอบหมายให้เด็กได้ทำงานส่ง 7) รักความเป็นไทยได้แก่ ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ ผู้ใหญ่และไหว้กันและกัน 8) การมีจิตสาธารณะมีจิตสาธารณะได้แก่ ครูต้องพยายามให้ นักเรียนได้เข้าร่วม ช่วยงานในสังคม

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kolberg) ซึ่ง โคลเบอร์ก (Kolberg) เป็นนักจิตวิทยาากลุ่มปัญญานิยม (cognitivism) ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ โดยนำแนวเชื่อทางจิตวิทยามาประยุกต์กับศาสตร์ทางจิตวิทยา แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) คือ เชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีการพัฒนาตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดแบบสัมพัทธนิยม (Relativism) ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งความหมายว่า “ความถูกต้อง” “ความดี” “ความงาม” ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และองค์ประกอบอื่น ๆ

นอกจากนี้โคลเบอร์ก (Kolberg) ยังได้ศึกษาวิจัย (Kolberg, 1964 : 383-432) โดยวิเคราะห์คำตอบของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม และนำมาสรุปเป็นเหตุผลในการแบ่งจริยธรรมออกเป็น 6 ชั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ๆ ละ 2 ชั้น ดังนี้

ระดับจริยธรรม

ระดับที่ 1. ระดับก่อนเกณฑ์สังคม (pre conventional level) อายุ 2-10 ปี การที่เรียกระดับนี้ว่าก่อนเกณฑ์สังคม เพราะว่าเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจกฎเกณฑ์สังคม แต่จะรับกฎเกณฑ์ข้อกำหนดว่าอะไรดี ไม่ดี จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อแม่ ครู หรือเด็กที่โตกว่า จริยธรรมในระดับนี้ คือ หลีกเลี่ยงการลงโทษและคิดถึงผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ เช่น การแสวงหารางวัล

ระดับที่ 2. ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (conventional morality) ช่วงอายุระหว่าง 10-20 ปี ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้ส่วนใหญ่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคมเพราะรู้ว่าเป็นกฎเกณฑ์

ระดับที่ 3. ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (post conventional level) โดยปรกติคนจะพัฒนาขึ้นมาถึงระดับนี้ หลังจากอายุ 20 ปี แต่จำนวนไม่มากนัก จริยธรรมระดับนี้จะอยู่เหนือกฎเกณฑ์สังคม กล่าวคือคนจะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณของตนเอง วิเคราะห์ด้วยตนเองก่อน โดยคำนึก

ถึงความสำคัญและประโยชน์เสมอภาคในสิทธิมนุษยชน โดยปรกติคนจะพัฒนาถึงระดับนี้มีจำนวนไม่มากนัก

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1. การเชื่อฟังและการลงโทษ (obedience and punishment orientation) พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่ทำแล้วได้รางวัล พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่ทำแล้วได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 2. กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตนเอง (instrumental relativist orientation) เด็กจะเชื่อฟังหรือทำตามผู้ใหญ่ ถ้าคิดว่าตนเองจะได้รับประโยชน์หรือได้รับความพึงพอใจ

ขั้นที่ 3. หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (good boy nice girl orientation) อายุ 9-13 ปี เป็นการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อจะได้รับการยอมรับว่าเป็นเด็กดี

ขั้นที่ 4. หลักการทำตามกฎระเบียบสังคม (Law and order orientation) อายุ 14-20 ปี เป็นขั้นที่ยอมรับในอำนาจและกฎเกณฑ์ของสังคม พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นที่ 5. หลักการทำตามสัญญาสังคม (social contract orientation) เป็นขั้นที่เน้นความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิซึ่งกันและกัน ในขั้นนี้สิ่ง ถูก-ผิด จะขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6. หลักการทางจริยธรรมที่เป็นสากล (universal ethical principle orientation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่แต่ละบุคคลเลือกที่จะปฏิบัติตามหลักการทางจริยธรรมด้วยตัวของมันเอง และเมื่อเลือกแล้วก็ปฏิบัติตามอย่างคงเส้นคงวา เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน นอกจากนี้โคลเบิร์ต (Kolberg) ยังได้ศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่นของมนุษย์ ที่สำคัญคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับความสามารถที่จะผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้เรียกว่า “ลักษณะมุ่งอนาคต”

2. ผู้มีจริยธรรมสูงจะเป็นผู้มีสมาธิดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อม สูงกว่าผู้มีจริยธรรมต่ำ

3. โคลเบิร์ก (Kolberg) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ ไม่ได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 16 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปรกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจนอายุ 16-25 ปี

4. การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจ ที่จะเลือกการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน และยังสามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เหตุผลเชิงจริยธรรมของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในสถานการณ์แต่ละอย่างได้อีกด้วย

ทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Kolberg) เป็นที่นิยมนำมาใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) เป็นฐานความคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาของตะวันตกเป็นจำนวนมาก แม้ในประเทศไทย นักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ก็ได้ทำวิจัยโดยยึดกรอบแนวคิดของโคลเบิร์ก (เช่น วิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบัจฉนิก, 25520) ตามทัศนะของโคลเบิร์ก (Kolberg) จริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลจากการคิดไตร่ตรองซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ข้อมูลที่นำมาพิจารณาส່วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับฟังจากทัศนะของผู้อื่นซึ่งอยู่สูงกว่าระดับของตนเอง 1 ขั้น

วิธีปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก (Kolberg) ไม่อาจกระทำได้ด้วย การสอน หรือการปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ดู และไม่อาจเรียนรู้ด้วยการกระทำต่าง ๆ จริยธรรมสอนกันไม่ได้ จริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละบุคคล ตามลำดับขั้นและพัฒนาการของปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ ดังนั้นหากยังไม่ถึงวัยอันควร จริยธรรมบางอย่างก็ไม่เกิด (ชัยพร วิชชาวุธ และ ชีระพร อูวรรณโณ ,2534, หน้า 96) ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (moral reasoning) ของโคลเบิร์ก (Kolberg) ใช้กิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรมคือ การอภิปรายและแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็น โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ดำเนินการเสนอประเด็นปัญหาหรือเรื่องราวที่มีความยากแก่การตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ 2 แยกผู้อภิปรายออกเป็นกลุ่มย่อยตามความคิดเห็นที่แตกต่าง
กัน

ขั้นตอนที่ 3 ให้กลุ่มย่อยอภิปรายเหตุผล พร้อมหาข้อสรุปว่า เหตุผลที่ถูก-
ผิด หรือควรทำ ไม่ควรทำ เพราะเหตุอะไร

ขั้นตอนที่ 4 สรุปเหตุผลของฝ่ายที่คิดว่าควรทำและไม่ควรทำ

จากที่กล่าวมาจะพบว่าแนวคิดของโคลเบอร์ก (Kolberg) ใกล้เคียงกับเปียเจต์ (Piaget) คือเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์พัฒนาการได้ตามวัย และวุฒิภาวะทางสติปัญญา พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไม่ใช้การบ่อนรูปแบบ กล่าวคือรูปร่างหนึ่งจบแล้ว รูปร่างหนึ่งโดยที่รูปร่างแรกไม่ปรากฏในสายตารูปต่อไป แต่พัฒนาการของมนุษย์จะค่อยๆพัฒนาไปตามวัน เวลา เจริญขึ้นเรื่อย ๆ ตามวุฒิภาวะ จริยธรรมเก่าๆจะมีรากแก้วฝังอยู่ และพัฒนาตามกาลเวลาที่มนุษย์มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ขึ้น จริยธรรมไม่ได้สร้างขึ้นภายในหนึ่งวัน คนจะมีอุปนิสัยดีงามต้องสร้างเสริมและสะสมจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมด้วยกระบวนการทางสังคม และจะเรียนรู้ได้ตามความสามารถของวุฒิภาวะ ซึ่งกำหนดโดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 แสดงระดับคุณธรรมจริยธรรม และการแสดงพฤติกรรมตามวัย

ระดับคุณธรรมจริยธรรม	การแสดงพฤติกรรม
ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ สังคม (Pre-Conventional Level) - ระดับต่ำ (อายุ 2-10 ปี)	ขั้นที่ 1 ขั้นกลัวการลงโทษและชอบการเชื่อฟัง (อายุ 2-7 ปี) (Punishment and Obedience Orientation) ขั้นที่ 2 ขั้นการทำตามกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของตน (อายุ 7-10 ปี)(Instrumental Relativist Orientation)
ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ สังคม (Conventional Level) - ระดับกลาง (อายุ 10-16 ปี)	ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามความคาดหวังและการยอมรับของสังคม(อายุ10-13 ปี) (Interpersonal Concordance of “Good boy, Nice girl” Orientation) ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามระเบียบ (อายุ 13-16 ปี) (“Law-and-Order” Orientation)

ระดับคุณธรรมจริยธรรม	การแสดงพฤติกรรม
ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการ ด้วยวิจารณญาณหรือระดับ เหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post- Conventional Level) – ระดับสูง (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามสัญญาประชาคมหรือหลักการ ตาม มั่นสัญญา (อายุ 16 ปี ขึ้นไป) (Social Contract Orientation) ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักคุณธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่) (Universal Ethical Principle Orientation)

ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์, 2520 ; อ้างอิงจาก Kohlberg, 1976

บทที่ 3

รายละเอียดการจัดกิจกรรม

“ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”

กิจกรรมหน้าเสาธง โรงเรียนพังโคนวิทยาคม

การจัดกิจกรรมหน้าเสาธงของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม มีรายละเอียดขั้นตอนตามวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) กำหนดบทบาทหน้าที่ ผู้รับผิดชอบและเวลาในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมกิจวัตร

ขั้นวางแผน (P)

1. กลุ่มงานกิจการนักเรียน เชิญคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หัวหน้าเวรประจำวัน คณะกรรมการนักเรียน ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ประชุมวางแผนปรับเปลี่ยนขั้นตอนการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง ให้สอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม กำหนดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง มอบหมายภาระงานบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

- 1) กลุ่มสาระสังคมศึกษา กลุ่มงานกิจการนักเรียนประสานครูที่ปรึกษาคัดเลือกนักเรียนแกนนำ ห้องละ 10 คน
- 2) ครูหัวหน้าเวรประจำวันควบคุมดูแลการเข้าแถว การนั่งสมาธิ โดยหัวหน้าชั้นนั่งหัวแถว
- 3) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา เป็นแกนนำในการปรับเปลี่ยนขั้นตอนกิจกรรมหน้าเสาธงและคัดเลือกนักเรียนแกนนำสวดมนต์ โคจรงานคุณธรรม จัดหาดนตรีบรรเลงเพลงสมาธิเปิดขณะนั่งสมาธิ
- 4) คณะกรรมการนักเรียน เป็นผู้ดำเนินการ ปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง เป็นพิธีกร
- 5) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จัดทำตารางเวรการนั่งสมาธิ หน้าเสาธงของนักเรียนแกนนำห้องละ 10 คน เวียนให้ครบ 53 ห้อง โดยเริ่มตั้งแต่ ม.6/1-ม.1-EP

ชั้นปฏิบัติ (D)

เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคม ให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ โรงเรียนได้กำหนดการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง ดังนี้

- 07.50 เปิดเพลงมาร์ชโรงเรียน นักเรียนทุกคนเตรียมตัวเข้าแถวในบริเวณพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- 07.55 หลังเพลงมาร์ชโรงเรียนจบ เริ่มกิจกรรมหน้าเสาธง
1. การเข้าแถว ตรวจเช็คชื่อนักเรียนมาเข้าแถว
 2. กิจกรรมนั่งสมาธิ/ทำสมาธิ
 3. กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ
 4. กิจกรรมฟังการอบรม/แจ้งข่าวจากครูเวรประจำวัน/
ผู้อำนวยการ/ประกาศ/แจ้งข่าว/กิจกรรมจากสภานักเรียน
 5. กิจกรรมเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ
 6. กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระแปลภาษาบาลีภาษาอังกฤษและ
ภาษาไทย
 7. กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต
 8. กิจกรรมสมาทานศีล 5
 9. กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์
 10. กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย

วัตถุประสงค์และการปฏิบัติรายการกิจกรรมย่อยหน้าเสาธง

เตรียมตัวเข้าแถว เมื่อนักเรียนทุกคนมาถึงโรงเรียน ในช่วงเช้า จะต้องร่วมกันทำความสะอาดในส่วนที่ได้รับมอบหมาย จนได้เวลาที่กำหนด จะมีสัญญาณเสียงตามสายจากประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือเปิดเพลงมาร์ชของโรงเรียน นักเรียนทุกคนเลิกทำกิจกรรมต่างๆและเตรียมเข้าแถว นักเรียนจะทำกิจส่วนตัว มาเข้าแถวในบริเวณโดมหน้าเสาธง ตามห้องที่กำหนด โดยมีหัวหน้าห้องเป็นผู้กำกับดูแลร่วมกับครูที่ปรึกษา (หัวหน้าจะอยู่หัวแถว ส่วนครูที่ปรึกษาจะยืนสุดท้ายแถว ของแต่ละห้อง)

1. การเข้าแถวตรวจเช็คชื่อนักเรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกความรับผิดชอบ มีวินัยมีระเบียบและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ฝึกระเบียบแถว ฝึกการตรงต่อเวลา

การปฏิบัติ การเข้าแถวให้เข้าแถวตอนลึก แยกชั้น แยกชาย หญิง โดยมีหัวหน้าห้องและครูที่ปรึกษาเป็นผู้ควบคุม การจัดระเบียบแถว มีการตรวจเช็คชื่อนักเรียนมาเข้าแถว ตรวจสอบเครื่องแต่งกายและบันทึกตามแบบบันทึกการตรวจเช็คชื่อที่โรงเรียน กำหนด ส่งครูที่ปรึกษา ตรวจสอบและตักเตือนนักเรียนที่แต่งกายไม่เรียบร้อย และติดตามกรณีนักเรียนที่ไม่มาเข้าแถวหรือมาไม่ทันเข้าแถวและส่งแบบบันทึกที่กลุ่มงานกิจการนักเรียน

2. การนั่งสมาธิ /การทำสมาธิ (นั่งสงบนิ่ง)

วัตถุประสงค์ เพื่อสงบจิตใจ ทบทวนตนเอง หรือปล่อยจิตใจให้ว่างเป็นสมาธิ สร้างความปลอดภัยไปรับและช่วยผ่อนคลายทั้งกายและใจ รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน เตรียมความพร้อมของจิตใจก่อนการรับฟังการอบรมสั่งสอนการแจ้งข่าว ประชาสัมพันธ์ หรือ รับฟังสารความรู้ต่าง ๆ จากครูเวรประจำวัน/ผู้อำนวยการ หรือพิธีกรสถานักเรียน

การปฏิบัติ หลังเพลงมาร์ชโรงเรียนจบ นักเรียนทุกคนรวมกันที่หน้าเสาธง เตรียมนั่งสมาธิ หน้าห้องนั่งหัวแถวทุกห้อง นักเรียนแกนนำห้องละ 10 คน เวียนกันขึ้นนั่งสมาธิบนเวทีหน้าเสาธง (ตามตาราง) นักเรียนแกนนำสวดมนต์แปล แกนนำโครงการคุณธรรมนั่งหน้าแถว ส่วนคณะกรรมการสถานักเรียนยืนแถวอยู่หลังเสาธง (ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง/และทำหน้าที่พิธีกร) เมื่อนักเรียนทุกคนมาถึงบริเวณโดมหน้าเสาธง ทั้งหมดก็จะนั่งเป็นแถวตอนแยกชายหญิงเป็นห้อง ทุกคนนั่งขัดสมาธิสงบนิ่งดนตรีบรรเลงเพลง ปล่อยจิตใจให้ว่างจนจบเพลงประมาณ 5 นาที เป็นการเตรียมจิตใจให้สำหรับกิจกรรมต่อไป

3. กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ

วัตถุประสงค์ เพื่อทักษะการฟัง พูด อ่านเขียน ภาษาต่างประเทศ ฝึกความรับผิดชอบ การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ฝึกการแสวงหาความรู้ (ใฝ่เรียนรู้) กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในภาษาต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับโรงเรียนมาตรฐานสากล

การปฏิบัติ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระสังคมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ตามตารางวันเวลาที่กำหนด โดยแบ่งกลุ่มมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและนำเสนอหน้าเสาธง ดังนี้

วัน	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
จันทร์	กิจกรรมภาษาอังกฤษ วันละคำ	เพื่อการฝึกการฟัง การอ่าน การพูด สนทนา ภาษาอังกฤษชีวิตประจำวัน ทบทวนภาษาอังกฤษ จากบทเรียนที่เรียนมาแล้วและฝึกประสบการณ์ ทางภาษาอังกฤษ
อังคาร	กิจกรรมภาษาฝรั่งเศส วันละคำ	เพื่อการฝึกการฟัง การอ่าน การพูด สนทนา ภาษาฝรั่งเศสชีวิตประจำวัน ทบทวนภาษา ฝรั่งเศสจากบทเรียนที่เรียนมาแล้วและฝึก ประสบการณ์ทางภาษาฝรั่งเศส
พุธ	กิจกรรมภาษาจีน วันละคำ	เพื่อการฝึกการฟัง การอ่าน การพูด สนทนา ภาษาจีนชีวิตประจำวัน ทบทวนภาษาจีนจาก บทเรียนที่เรียนมาแล้วและฝึกประสบการณ์ทาง ภาษาจีน
พฤหัสบดี	กิจกรรมพุทธศาสนา สุภามิต วันละคำ	เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมตามหลัก พระพุทธศาสนา ทบทวนพุทธศาสนาสุภามิตของ พระพุทธเจ้า จากบทเรียนที่เรียนมาแล้ว และการ นำศาสนาสุภามิตไปปรับประยุกต์ใช้
ศุกร์	กิจกรรมภาษา เวียดนาม วันละคำ	เพื่อการฝึกการฟัง การอ่าน การพูด สนทนา ภาษาเวียดนามชีวิตประจำวัน ทบทวนภาษา เวียดนามจากบทเรียนที่เรียนมาแล้วและฝึก ประสบการณ์ทางภาษาเวียดนาม

หมายเหตุ เป็นกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมนี้อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

4. กิจกรรมฟังอบรม/แจ้งข่าวจากครูเวรประจำวัน/ผู้อำนวยการ/ ประกาศ/แจ้งข่าว/กิจกรรมจากพิธีกรสถานักเรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการให้ความรู้ ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ การยกย่อง
ชมเชยตามสถานการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนทุกคน และเพื่อการตรวจสอบนักเรียนในด้าน
ต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้พูดแสวงหาความรู้ เพื่อถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนผู้ฟัง ส่วนผู้ฟังก็
ได้รับความรู้ข่าวสารและการอบรมสั่งสอน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้ฟังและผู้พูด

การปฏิบัติ

1. กิจกรรมปกติ (กิจวัตร) พิธีกรนักเรียนเชิญครูเวร/หรือผู้อำนวยการ ขึ้นเวทีเพื่อแจ้งข่าว/ประกาศ/อบรมสั่งสอน โดยพิธีกรสั่ง (นักเรียนทั้งหมดทำความเคารพ ทุกคยกมือไหว้ และพูดพร้อมกัน “สวัสดีค่ะ/ครับ” จากนั้นครูเวรประจำวันหรือผู้อำนวยการ แจ้งความรู้ ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ อบรมสั่งสอน หลังพูดเสร็จพิธีกรสั่ง “นักเรียนทั้งหมดคยกมือไหว้และพูดพร้อมกัน“ขอบคุณครับ/ค่ะ”)

2. กิจกรรมพิเศษ การยกย่องชมเชย ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนทุกคน เป็นกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจให้คนทำความดี โดยกลุ่มงานกิจการนักเรียน และสภานักเรียน เป็นผู้รับผิดชอบ จัดกิจกรรมกิจกรรมยกย่องเชิดชู บุคคลากรที่คุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นแบบอย่างที่ดี

2.1 ยกย่องเชิดชูคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความกตัญญู ต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และกตัญญูต่อสถานศึกษา สร้างชื่อเสียงให้ตนเองและสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับการยอมรับจากโรงเรียน องค์กรหรือหน่วยงานภายนอก โดยการประกาศเกียรติคุณ ยกย่องชมเชย หรือ มอบเกียรติบัตร

2.2 ยกย่องเชิดชูคนดี มีคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต “เก็บเงิน เก็บสิ่งของได้นำมาแจ้งครู เพื่อประกาศหาเจ้าของรับคืน

2.3 การรับบริจาคต่าง ๆ เช่น กรณีผู้ปกครองนักเรียนเสียชีวิต นักเรียนเสียชีวิต กรณีที่มีการทำบุญเทศกาลต่างๆตามประเพณีท้องถิ่น กรณีที่มีหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆได้รับความเดือนร้อน หรือขอความช่วยเหลือหรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.4 กิจกรรมการตรวจความสะอาด ความเรียบร้อย ความเป็นระเบียบของร่างกาย เครื่องแต่งกาย กระเป๋าของนักเรียน หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม

5. กิจกรรมเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย แสดงถึงความเป็นเอกราช ความสามัคคี และความรักใคร่ปรองดองกันในหมู่พี่น้องประชาชนชาวไทย ให้มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ช่วยกันสร้างชาติบ้านเมืองให้ได้อยู่อาศัยมาจนทุกวันนี้การปฏิบัติ ตัวแทนนักเรียนที่ได้รับมอบหมาย ชายและหญิงรวม 2 คนเพื่อทำหน้าที่ชักธงชาติ โดยนักเรียนชายอยู่ทางขวามือ ยืนตรงห่างจากเสาธงประมาณ 3 ก้าว ทำความเคารพด้วยการคำนับพร้อมกัน นักเรียนชายก้าวเท้า 2 ก้าวแล้วชิดเท้า แก้มือผูกธงชาติแล้วถอยกลับไปยืนที่เดิม ส่งเชือกให้กับ

นักเรียนหญิง “พิธีกรนักเรียนล้ง” นักเรียนทั้งหมดยืนขึ้นเตรียมเคารพธงชาติ พิธีกรกล่าว
นำ “ธงชาติและเพลงชาติไทย เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย เราจงร่วมใจยืนตรงเคารพ
ธงชาติ ด้วยความภาคภูมิใจในเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย ธงขึ้น ทั้งหมด
ตรง” พิธีกรขึ้นร้องนำร้องเพลงชาติพร้อมกัน ร้องจบนักเรียนตัวแทนเชิญธงชาติผูกเชือกธง
แล้วถอยหลังไปยืนตรงอยู่ ณ จุดเดิม (รอจนกว่ากิจกรรมเสร็จ คำนับแล้วแล้วกลับเข้าที่)

6. กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระแปลภาษาบาลีภาษาอังกฤษและ ภาษาไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อแสดงความนอบน้อมแด่พระรัตนตรัย ฝึกการสวดมนต์
การปฏิบัติตนในการสวดมนต์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อจิตไม่เศร้าหมอง มีสุข ทำให้
จิตใจที่สงบก็ทำให้เรามีสุขภาพที่ดี ช่วยส่งเสริมคุณธรรมความดีของเราด้วยการขจัด
ความคิดด้านลบออกไป ทำให้มีปัญญา แสดงความกตัญญูต่อศาสนา ทำให้ระลึกถึงคุณ
ของพระรัตนตรัยได้ เพื่อสืบทอดพระพุทธวจนะไว้ และเป็นการฝึกทักษะการพูด
ภาษาอังกฤษผ่านบทสวดมนต์การปฏิบัติ พิธีการล้ง นักเรียนทั้งหมดสวดมนต์ไหว้พระ
พร้อมกัน (นักเรียนแนะนำสวดมนต์กล่าวนำ) (สวดมนต์แปลภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ และ
ภาษาไทย) ดังนี้

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ะคะวะวา The Lord, the Perfectly Enlightened and
Blessed One-: พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง ตรัสรู้
ชอบได้โดยพระองค์เอง/ พุทฺธัง ะคะวันตัง ะภีวาเทมิ I render homage to the Buddha
the Blessed One. : ข้าพเจ้าขอภีวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน (กราบ)

สวากขาโต ะคะวะตะตา ธัมโม The Teaching so completely explained by him:
พระธรรมเป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว / ธัมมัง นะมัสสามิ I bow to the
Dhamma. ข้าพเจ้าขอนมัสการ พระธรรม (กราบ)

สุปะฏิปันโน ะคะวะตะโต สวาระกะสังโฆ The Blessed One’s disciples who have
practiced well : พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว / สังฆัง นะมามิ I
bow to the Sangha. : ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสงฆ์ (กราบ)

7. กิจกรรมสมาทานศีล 5

วัตถุประสงค์ เพื่อระลึกถึงความเป็นผู้มีศีล ทบทวนศีล 5 อันเป็นกฎการ
อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเบื้องต้น 5 ประการ ให้น้อมนำไปปฏิบัติตลอดจนสิ้น 1 วัน เป็น
กิจกรรมการรับศีลมาเป็นหลักปฏิบัติ การรับศีลเป็นการปฏิญาณตนต่อตนเองว่า จะไม่ล่วง

ละเมิดข้อห้ามอื่นๆ เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นเป็นเบื้องต้น ด้วยมีความตั้งใจแน่วแน่ ด้วยตนเองโดยไม่ต้องบังคับว่าจะงดเว้นจากความชั่วทุจริตผิดปกติกตของตนอันจะเกิดทางกาย ทางวาจา

การปฏิบัติ พิศิกรสัง “นักเรียนทุกคนสมาทานศีล 5 พร้อมกัน โดยนักเรียนแกนนำสวดมนต์ กล่าวนำ ข้อ 1 * ปานา ตี ปาตาเวระ มะณี สิณฑา ปะทัง สะมาทียามิ (ห้ามฆ่าสัตว์) ข้อ 2 * อทินฺนาทานา เวรมณี สิณฑาปทังสะมาทียามิ (ห้ามลักทรัพย์) ข้อ 3 * กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี สิณฑาปทังสะมาทียามิ (ห้ามประพฤตินอกใจ) ข้อ 4 * มุสาวาทา เวรมณี สิณฑาปทังสะมาทียามิ (ห้ามพูดเท็จ) ข้อ 5 * สุราเมรยมชฺชปมาทัญญานา เวรมณี สิณฑาปทังสะมาทียามิ (ห้ามดื่มสุรา)

8. กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต

วัตถุประสงค์ เพื่อให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดงยืนยันโดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง “ป้องกันการทุจริต” ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต

การปฏิบัติ พิศิกรสัง กล่าวคำ ปฏิญาณโรงเรียนสุจริต พร้อมกัน โดยนักเรียนแกนนำ กล่าวนำและให้ทุกคนกล่าวตาม ดังนี้ ** คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้คำมั่นสัญญาต่อพันธกรณี ในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบด้วยการขับเคลื่อน โครงการ “โรงเรียนสุจริต” ข้อ 1* เราจะร่วมกันป้องกันและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ ข้อ 2* เราจะปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชน ข้อ 3* เราจะสร้างเครือข่ายความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนทั้งหมดนี้เพื่อธำรงชาติไทยให้ สถิตเสถียรสถาพร ตลอดจักรวรรดิกาล

9. กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นคำสัญญา, คำสาบาน, คำมั่นสัญญา คำรับรอง ที่นักเรียนพึงโคณวิศยาคม ได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะประพฤติปฏิบัติให้มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

การปฏิบัติ พิศิกรสัง “นักเรียนทุกคนกล่าวคำปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียนพร้อมกัน : แล้วพิศิกรจะกล่าวนำ ข้อ * 1 มีความรับผิดชอบ ข้อ* 2 ใฝ่เรียนรู้ ข้อ* 3 กตัญญู ข้อ* 4 ซื่อสัตย์สุจริต ข้อ* 5 จิตอาสา

10. กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย

วัตถุประสงค์ เพื่อปฏิบัติตามมารยาททางสังคม เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการไหว้เป็นเอกลักษณ์ของไทย อีกทั้งประเทศไทยได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” การไหว้และยิ้มเพื่อทักทายจึงเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อันดีงามที่ควรค่าแก่การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทย มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการยิ้ม ไหว้และทักทายซึ่งกันและกัน เป็นการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์

การปฏิบัติ พิธีกรสั่ง ม.ต้น..ชายหัน ม.ปลาย..ชวาทัน ทุกคนปฏิบัติกิจกรรม “ยิ้มไหว้ทักทาย” น้อง ม.ต้นไหว้พี่ ม.ปลาย.. พี่ ม. ปลาย รับไหว้ พร้อมกล่าวคำว่า “สวัสดีครับ/ค่ะ” พร้อมกัน จากนั้นพิธีกรสั่ง”ทั้งหมด ชาย ชวา หัน ทั้งหมดแยกแถวขึ้นชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ม.1 และ ม.6 แยกก่อน

ชั้นประเมิน (C)

1. มีการกำกับ นิเทศติดตาม สนับสนุนการดำเนินงาน
2. มีการประเมินผล มีการประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรม ระหว่างการจัดกิจกรรม และหลังการจัดประเมินผลขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยการสังเกตและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องและการกำหนดเวลาในการจัดทำกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของครูเวรประจำวัน แบบบันทึกการตรวจติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูเวรประจำวัน แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน (ตรวจเช็คชื่อนักเรียน) สถิติการมาเรียนของนักเรียนประจำวัน แบบประเมินการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง แบบประเมินพฤติกรรมเชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม และ แบบประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโรงเรียนพังโคนวิทยาคม

ชั้นแก้ไข (A)

1. การปรับปรุงแก้ไข เมื่อพบข้อบกพร่อง มีการบันทึกปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ และมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ระหว่างการจัดกิจกรรม และมีการยืดหยุ่นตามความถูกต้องเหมาะสมขณะปฏิบัติ
2. การรายงานผล นำผลการดำเนินงานไปปรับใช้และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

บทที่ 4

เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 แบบ คือ แบบสอบถาม และแบบสังเกต และการจัดทำเครื่องมือดังกล่าว ได้จัดทำตามหลักการวิธีการรูปแบบการสร้างเครื่องมือ คือ การสร้างเครื่องมือ ประเภท แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในการประเมินผล แบบสอบถามเป็นชุดของข้อความที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล ทั้งทางด้านข้อเท็จจริง (fact) และความคิดเห็น (opinion) โดยให้บุคคลตอบในแบบสอบถามซึ่งอาจเป็นชุดของข้อความ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ก็ได้ แบบสัมภาษณ์จะต่างกันตรงที่การสัมภาษณ์จะต้องไปสนทนากับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถได้ตอบอธิบายรายละเอียดให้ผู้ตอบตรงคำถามได้ ส่วนแบบสอบถามมักไม่มีการ พบปะระหว่างผู้ประเมินกับผู้ตอบ ดังนั้น คุณภาพการตอบของผู้ตอบส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ประเมินได้สร้างแบบสอบถามให้ผู้ตอบเข้าใจได้เพียงใด การสร้างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ระบุตัวแปรที่จะศึกษา นิยามตัวแปร และประเด็นคำถามที่จะวัดตัวแปรแต่ละตัวให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบของคำถามที่ต้องการใช้ให้เหมาะสมกับผู้ที่จะตอบ

ขั้นที่ 4 ร่างคำถาม วางโครงสร้างคร่าวๆ

ขั้นที่ 5 ทบทวนร่างคำถามโดยผู้สร้างเอง ให้ชัดเจน ความครบถ้วนครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้ (try out) แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ที่มีลักษณะ เหมือนผู้ที่จะตอบจริง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อความคำถาม

ขั้นที่ 7 ปรับปรุง และจัดพิมพ์ในรูปแบบที่นำตอบ สำหรับคำถามในแบบสอบถามนั้น แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ คำถามปลายเปิด (open ended) และคำถามปลายปิด (closed ended)

1. การสอบถาม/แบบสอบถาม เป็นการกำหนดเงื่อนไข หรือสถานการณ์ให้ผู้ถูกวัดแสดงคุณลักษณะเฉพาะตัว หรือ ความเป็นจริงของตนออกมา โดยไม่มีการตัดสินว่า สิ่งที่ผู้ถูกวัดตอบหรือแสดงออกมานั้นถูกหรือผิด ตัวแปรที่วัดได้ด้วยวิธีนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับความคิดจิตใจ เช่น ความคิดเห็น ทศนคติ เป็นต้น หรือตัวแปรเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ ของผู้ถูกวัด อาทิ เพศ อายุ วิธีสอบถามนี้อาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ การให้ผู้ถูกวัดตอบในกระดาษ (แบบสอบถาม) หรือการสัมภาษณ์ผู้ถูกวัด เครื่องมือที่ใช้กับวิธีนี้เป็นพวกแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบบันทึก

2. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้ถูกวัดตาม สภาพที่เป็นจริงส่วนใหญ่การวัดด้วยวิธีสังเกต มักไม่ให้ผู้ถูกวัดสังเกตรู้ตัวเพราะจะทำให้เกิด พฤติกรรมแฝงแฝงได้ เช่น การสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น บางกรณีเราก็มอบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต เช่น การสังเกตการประชุม/อบรม

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลอาจได้มาจาก 2 ทาง คือ เครื่องมือที่มีผู้สร้างไว้แล้วหรือ เครื่องมือมาตรฐาน กับเครื่องมือที่นักประเมินสร้างขึ้นเอง จึงต้องมีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วย เครื่องมือที่มีคุณภาพ คือ ความตรง (Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ หรือสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่ให้ผลการวัดที่คงเส้นคงวา ใช้วัด ก็ครั้งก็ให้ผลเหมือนเดิม ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือในแง่ของความชัดเจนที่ ผู้อ่านทุกคนจะเข้าใจคำถามได้ตรงกัน

นำเครื่องมือที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโรงเรียนใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง จากนักเรียนทั้งหมด 53 ห้องห้องละ 6 คน ได้จำนวนจำนวน 324 คน นำผลมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ มีการแปลผลข้อมูล แล้วจึงรายงานผล

ตัวอย่างเครื่องมือ

แบบประเมินการจัดกิจกรรม “ส่งเสริมคุณธรรมด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง”

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่

เพศ หญิง ชาย

อายุ 13-15 ปี 16-18 ปี

ระดับชั้น ม.1 ม.2 ม.3 ม.4 ม.5 ม.6

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา : เข้าร่วมสม่ำเสมอ เข้าร่วมบางครั้ง ไม่เข้าร่วม

ส่วนที่ 2 ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพการปฏิบัติ ตามความเป็นจริง

ที่	กิจกรรม/รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
		1	2	3	4	5
1	กิจกรรมการเข้าแถว ตรวจเช็คชื่อนักเรียนมาเข้าแถว					
2	กิจกรรมนั่งสมาธิ/ทำสมาธิ					
3	กิจกรรมภาษาต่างประเทศวันละคำ					
4	กิจกรรมรับฟังวิทยากรอบรมสั่งสอน/ประกาศ/แจ้งข่าว/ให้ความรู้					
5	กิจกรรมเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ					
6	กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระแปลภาษาบาลีภาษาอังกฤษและภาษาไทย					
7	กิจกรรมสมาทานศีล 5					
8	กิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณโรงเรียนสุจริต					
9	กิจกรรมปฏิญาณตนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์					
10	กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย					
รวม						
เฉลี่ย						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- คะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีคุณภาพในการปฏิบัติ / ความพึงพอใจ น้อยที่สุด
- คะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีคุณภาพในการปฏิบัติ / ความพึงพอใจ น้อย
- คะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีคุณภาพในการปฏิบัติ / ความพึงพอใจ ปานกลาง
- คะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีคุณภาพในการปฏิบัติ / ความพึงพอใจ มาก
- คะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีคุณภาพในการปฏิบัติ / ความพึงพอใจ มากที่สุด

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

คะแนนเฉลี่ย 1.00–2.50	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.00	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนนเฉลี่ย 3.01–4.00	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนนเฉลี่ย 4.01–5.00	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จुरีพร กาญจนการุณ. (2552). *คุณธรรมจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม, 1, 96 – 109.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพาพร ลิขิตกุล. (2544). *การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพื้นฐาน การศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- น้ำทิพย์ ทับทิมทอง. (2554). *การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตแพทย์มหาวิทยาลัย นเรศวร*. วารสาร สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 3, 287–296.
- สุวัฒน์ รักขันโท. (2550). *ความฉลาดทางอารมณ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย (พระอารามหลวง).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ของมารดาไทย*. กรุงเทพฯ :สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกและเครื่องหมาย (X) ทับข้อที่มีวิธีการปฏิบัติที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่สุดเพียงข้อเดียว

เรื่องที่ 1 ในเวลาที่ฉันว่างจากการเรียนและทำรายงานที่อาจารย์ให้เสร็จแล้วบางครั้งฉันก็ขี้เกียจที่จะทำงานบ้านหรือดูแลน้อง ฉันก็จะไปเที่ยวหรือไปหาเพื่อน แต่บางครั้งฉันก็ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านหรือดูแลน้อง สาเหตุที่ฉันช่วยทำงานบ้าน คือ

1. ฉันรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยงานบ้านและดูแลน้อง ๆ บ้าง แม้จะไม่มีใครสั่งให้ทำก็ตาม
2. ฉันทำเพราะผู้ใหญ่ขู่ถ้าฉันไม่ทำจะถูกทำโทษ
3. ฉันทำงานในบ้านแล้ว ผู้ใหญ่ก็จะรักเอ็นดู และให้ในสิ่งที่ฉันขอ
4. การรู้จักช่วยเหลือผู้ใกล้ชิด ย่อมเป็นลักษณะของคนที่ดีความเห็นแก่ตัว ออกไปได้ไม่ยาก
5. ฉันช่วยทำงานบ้านเพราะฉันอยากให้ใคร ๆ ชมฉันว่าเป็นคนดีขยัน ช้นแข็ง
6. เมื่อฉันทำตัวให้เป็นประโยชน์แล้ว ฉันจะรู้สึกสบายใจและภูมิใจใน ตนเอง

เรื่องที่ 2 นูดาได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่มทำรายงาน แต่มีสมาชิกบางคนในกลุ่มไม่ทำงานที่มอบหมายให้ นูดาจึงขอร้องเพื่อนให้ทำงาน ท่านคิดว่านูดาทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. ป้องกันการขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่ม
2. ถ้าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบรายงานก็จะสำเร็จได้รวดเร็ว
3. เมื่ออาจารย์ทราบคงมอบหมายหน้าที่หัวหน้าให้ทำอีก
4. เกรงจะขาดความเชื่อถือจากสมาชิกคนอื่น ๆ
5. เป็นการไม่ยุติธรรมที่เอาเปรียบผู้อื่น
6. อาจารย์เคยบอกเสมอว่าผู้ที่ทำงานจริงจะมีความรู้

เรื่องที่ 3 ขณะที่ ธาดา เดินถึงประตูหน้าโรงเรียนเป็นเวลา 08.00 น.พอดี ซึ่งกำลังมีการเชิญธงชาติขึ้นสู่ ยอดเสาพร้อมกับเสียงเพลงชาติดังกระหึ่มขึ้นธาดาจึงยืนตรงเคารพธงชาติ ถ้านักเรียนเป็นธาดาที่ทำเช่นนี้ เพราะเหตุใด

1. เห็นคนเดินถนนอื่น ๆ ยืนเคารพธงชาติก็ต้องยืนเคารพธงชาติด้วย
2. เป็นการแสดงถึงความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีต่อประเทศชาติ
3. เป็นการรักษาวัดมณธรรมของคนไทย
4. คงมีคนชมว่าเป็นผู้มีระเบียบวินัย
5. ถ้าไม่หยุดเคารพธงชาติอาจจะถูกตำหนิจากผู้พบเห็น
6. เป็นหน้าที่ของคนไทยที่ดีต้องเคารพธงชาติไทย

เรื่องที่ 4 ส้ม ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เปิดห้องเรียนทุกวันจันทร์ ตอนดึกของวันอาทิตย์ ส้ม ได้รับข่าวอย่างกะทันหันว่าคุณตาป่วยหนัก ตอนแรก ส้มตัดสินใจจะลาครูไปเยี่ยม คุณตาทันทีในเช้าวันจันทร์ แต่แล้วก็ตัดสินใจไปเยี่ยมคุณตาหลังจากเลิกเรียนในตอนเย็นวันจันทร์ ถ้านักเรียนเป็นส้ม มีเหตุผลอะไรจึงตัดสินใจเลื่อนการไปเยี่ยมคุณตาหลังเลิกเรียน

1. เราเป็นนักเรียนถึงจะไปเยี่ยมช้าหน่อยญาติพี่น้องคงไม่ว่าอะไร
2. การจัดลำดับความสำคัญของงานได้เป็นสิ่งสำคัญ
3. คนอื่น ๆ ยอมรับว่าคนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนดี
4. กลัวถูกตำหนิว่าลาเรียน
5. ต้องการคำชมเชยว่ามีความรับผิดชอบสูง
6. ต้องการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

เรื่องที่ 5 ในการสอบครั้งหนึ่งฉันทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ สงสารจึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ฉัน แต่ฉันก็จะไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของเพื่อน เพราะ

1. ฉันกลัวจะถูกจับได้ละถูกลงโทษให้สอบตก
2. เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอสำหรับการสอบ
3. อยากให้เพื่อนเห็นว่าฉันเป็นคนซื่อตรง
4. ฉันกลัวจะเป็นหนี้บุญคุณต้องตอบแทนเพื่อนคนนั้นในภายหลัง

5. เป็นการไม่ยุติธรรมและขาดความรับผิดชอบอย่างมากที่ฉันจะลอกคำตอบของเพื่อน
6. ฉันต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง

เรื่องที่ 6 นกน้อย ยืมหนังสือจากห้องสมุดเพื่อใช้ประกอบการเรียนแต่บังเอิญน้องของนกน้อยได้ทำหนังสือขาดไม่ สามารถซ่อมได้ และเพื่อนได้แนะนำว่าไม่ต้องบอกให้ครูทราบ แต่นกน้อยก็บอกครูตามความเป็นจริง ถ้านักเรียนเป็นนกน้อยนักเรียนทำเช่นนี้เพราะเหตุใด

1. มีการอบรมจากครูเป็นประจำว่าต้องมีความซื่อสัตย์
2. ครูคงจะยกโทษใหญ่เมื่อบอกความจริง
3. กลัวครูจะตำหนิเมื่อทราบความจริงที่หลัง
4. ไม่ต้องการพูดเท็จกับผู้ใหญ่
5. เกรงครูจะเข้าใจผิดว่าเพื่อนคนอื่นทำ
6. คนเราควรรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำลงไปไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

เรื่องที่ 7 ขณะที่ ปานทอ นำรายงานไปส่งครูที่ห้องพัก ปรากฏว่าไม่มีครูอยู่เลย และพบว่า มีข้อสอบ ที่จะสอบในสัปดาห์หน้าวางอยู่บนโต๊ะครู แต่ปานทอก็ไม่ได้เปิดข้อสอบนั้นดู ถ้านักเรียนเป็นปานทอทำไม จึงไม่เปิดดูข้อสอบ

1. นักเรียนควรรักษาระเบียบวินัยทั้งต่อหน้าและลับหลังครู
2. ถ้าครูทราบภายหลังคงถูกตำหนิ
3. การเปิดดูข้อสอบเป็นการเอาเปรียบเพื่อนคนอื่น
4. การละเมิดสิ่งของของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
5. เพื่อน ๆ คงชมเชยว่าเป็นคนซื่อสัตย์ถ้านำความจริงมาเล่าให้เพื่อนฟัง
6. ถูกอบรมสั่งสอนเสมอว่าให้มีความซื่อสัตย์

เรื่องที่ 8 วันหนึ่งครูสายใจสอนนักเรียนว่า “งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข รักสนุกทุกข์ตามมา” ปิงปอง เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้จึงขยันหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอและประสบผลสำเร็จในการเรียนเป็นอย่างดี ถ้านักเรียนเป็นปิงปอง ทำไมจึงทำเช่นนั้น

1. ครูและเพื่อน ๆ คงชื่นชมว่าเป็นคนสนใจใฝ่รู้ใฝ่การเรียน
2. ผู้ทำงานชนิดใดควรทำงานนั้นอย่างจริงจัง

3. บิดามารดาอย่ามหวังได้ว่าลูกจะประสบผลสำเร็จในการศึกษาเป็นอย่างดี
4. การหมั่นศึกษาหาความรู้ขณะเป็นนักเรียนเป็นสิ่งที่ดี
5. กลัวครูสายใจจะตำหนิว่าสอนไม่จำ
6. นักเรียนคนอื่นก็ขยันหมั่นหาความรู้เช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 9 ขณะที่สมฤทัย นั่งในร้านอาหารหน้าโรงเรียน มีเด็กนำพวงมาลัยมาขายเพื่อหารายได้เป็นทุนการศึกษา สมฤทัยซื้อจำนวน 2 พวงถ้านักเรียนเป็นสมฤทัย เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

1. เพื่อน ๆ ยกย่องเสมอว่าเป็นชอบช่วยเหลือเด็กยากจน
2. สงสารและรู้ซึ่งถึงความยากจนได้ดี
3. เกรงจะถูกว่าตระหนี่จากผู้ที่นั่งโต๊ะใกล้เคียง
4. เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ซื้อช่วยเหลือเด็กขายพวงมาลัยเช่นกัน
5. การเห็นอกเห็นใจเสียสละเพื่อผู้อื่นเท่าที่ทำได้เป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกัน ในสังคม
6. เป็นการให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากจนหรืออ่อนแอกว่า

เรื่องที่ 10 เพื่อนของสมหญิงสอบตกในรายวิชาคณิตศาสตร์ ต้องสอบแก้ตัวใหม่ ซึ่งวิชานี้เป็นวิชาที่ สมหญิงถนัดและได้คะแนนดี สมหญิงจึงช่วยทบทวนวิชาคณิตศาสตร์ให้เพื่อนในเวลาว่าง นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดสมหญิงจึงทำเช่นนั้น

1. เป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ดีต้องช่วยเหลือกัน
2. เกรงครูจะตำหนิว่าใจดำ
3. การสอบตกเพียงคนเดียวจะเป็นภาระแก่ครูต้องเปิดสอนใหม่
4. คงจะได้รับคำชมเชยจากเพื่อนว่าเป็นเพื่อนดีมีน้ำใจ
5. การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เมื่อมีโอกาสเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
6. ครูแนะนำให้ช่วยเหลือเพื่อนบ้าง

แบบประเมินพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือหลังข้อความที่นักเรียนสังเกตเห็น พฤติกรรมของนักเรียนว่าในแต่ละข้อนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับได้มากน้อยเพียงใด

ระดับพฤติกรรม	5 หมายถึง	ทำเป็นประจำ
ระดับพฤติกรรม	4 หมายถึง	ทำเกือบทุกครั้ง
ระดับพฤติกรรม	3 หมายถึง	ทำเป็นบางครั้ง
ระดับพฤติกรรม	2 หมายถึง	นาน ๆ ทำครั้ง
ระดับพฤติกรรม	1 หมายถึง	ไม่เคยเลย

พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านความรับผิดชอบ					
1.1 ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน และระเบียบของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ					
1.2 ตั้งใจเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จทันเวลาด้วยตนเอง					
1.3 มีความรับผิดชอบในการกระทำ ของตนเอง					
1.4 ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมและกฎหมายอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ					
1.5 เขาเรียนทุกครั้งด้วยความตั้งใจ					
2. ด้านใฝ่เรียนรู้					
2.1 ทบทวนบทเรียน อ่านตำราล่วงหน้าที่บ้านเป็นประจำ					
2.2 เมื่อมีการอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเสมอ					
2.3 ติดตามข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนจากแหล่งต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น					

พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม				
	5	4	3	2	1
2.4 ศึกษาคนควาเรื่องใหม่ ๆ ด้วยตนเอง					
2.5 ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนที่โรงเรียนตอนหลังเลิกเรียนเสมอ					
3. ด้านกตัญญู					
3.1 ไหว้ผู้ปกครองก่อนไปโรงเรียนและกลับถึงบ้าน					
3.2 กล่าวขอบคุณที่ได้รับสิ่งของจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
3.3 สำนึกในบุญคุณของบุคคลมีต่อตัวเรา					
3.4 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำงานด้วยความเต็มใจ					
3.5 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเคารพ เชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู					
4. ด้านซื่อสัตย์สุจริต					
4.1 พูดและให้ข้อมูลที่เป็นจริงกับเพื่อน ครูและผู้ปกครองจนเป็นนิสัย					
4.2 ยอมพูดโกหกเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง					
4.3 ไม่ประจบสอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน					
4.4 ไม่หยิบสิ่งของ/ ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต					
4.5 ยินดีในความสำเร็จ ไม่คิดริษยา หรือกลั่นแกล้งผู้อื่น					
5. ด้านจิตอาสา					
5.1 ฟังพอใจที่ได้ช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน					
5.2 มีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของโรงเรียน ชุมชน สังคม					
5.3 ยินดีสละสิทธิ์บางอย่างของตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
5.4 ยินดีบริจาคสิ่งของ เงินทอง แก่ผู้ที่ได้รับ ความเดือดร้อนตามสภาพของตนเอง					
5.5 แบ่งปันของให้เพื่อนยิ้มด้วยความเต็มใจ ทุกครั้ง					

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม 3 ประสาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม 3 ประสาน

2. ข้อมูลและคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยเนื่องจากสามารถนำไปเป็น ข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ต่อไป

3. คำตอบของท่านหรือข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและจะนำไปใช้ใน การวิจัยเท่านั้นดังนั้น ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง

5. ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ และตอบคำถามลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านตามความเป็นจริงทั้งนี้ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือ

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม 3 ประสาน

คำชี้แจง โปรดเลือกความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม 3 ประสานโดยทำ เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนตามความเป็นจริง

5 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
3 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
1.1 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม					
1.2 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนมีใฝ่เรียนรู้มากขึ้น					
1.3 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนมีความกตัญญูต่อบุคคลที่ช่วยเหลือนักเรียน					
1.4 การจัดกิจกรรม 3 ประสาน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์					
1.5 การจัดกิจกรรม 3 ประสาน สามารถส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน					
1.6 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้					
2. ด้านบรรยากาศในการเรียน					
2.1 การจัดกิจกรรม 3 ประสาน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมน่าสนใจทำให้อยากเข้าร่วมกิจกรรม					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
2.2 การจัดกิจกรรม 3 ประสาน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมรู้สึกระตือรือร้นและอยากติดตามเนื้อหาอยู่เสมอ					
2.3 กิจกรรม 3 ประสาน เป็นกิจกรรมที่สามารถศึกษาได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน					
2.4 บรรยากาศการจัดกิจกรรมสนุกสนานไม่ตึงเครียด					
3. ด้านระยะเวลาในการเรียนรู้					
3.1 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้เสียเวลาในการเรียนน้อย					
3.2 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตลอดเวลา					
4. ด้านการประเมินผลในการเรียน					
4.1 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น					
4.2 การจัดกิจกรรม 3 ประสานทำให้นักเรียนทราบผลประเมินทันที ทำให้นักเรียนสนใจเรียนรู้เพิ่มเติม					
4.3 การเข้าร่วมกิจกรรม 3 ประสานช่วยให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม					